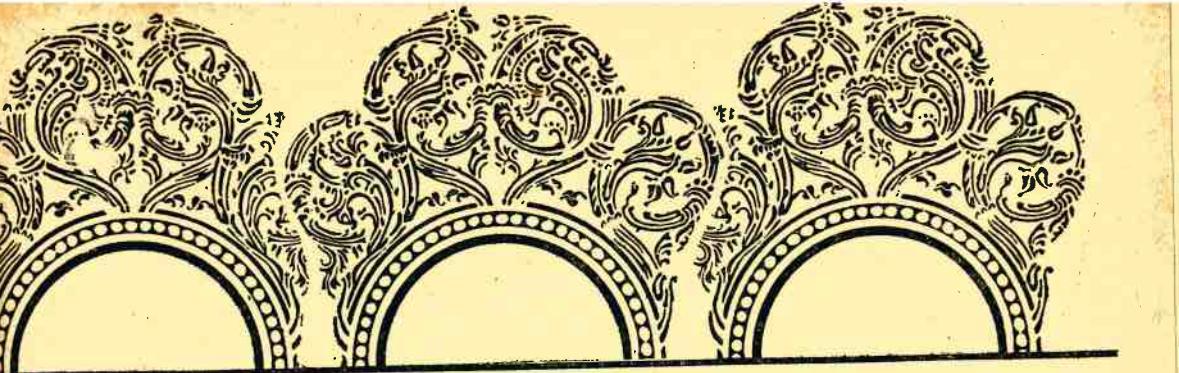

PASAULIO PASAKOS

MICIGANES MESTAS

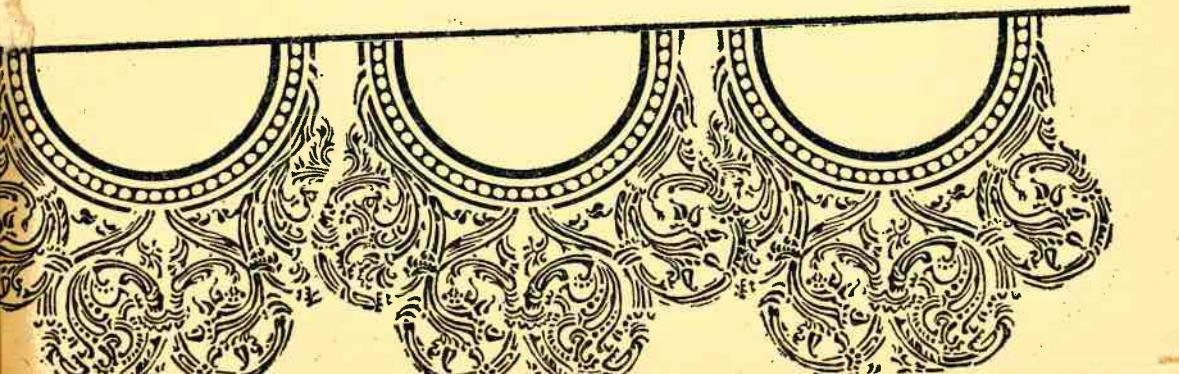

PASAULIO PASAKOS
BENGALŲ PASAKOS

MEISTERES
MEISTERAS

Iš vokiečių kalbos vertė
LILIJA KUDIRKIENĖ

VILNIUS

1980

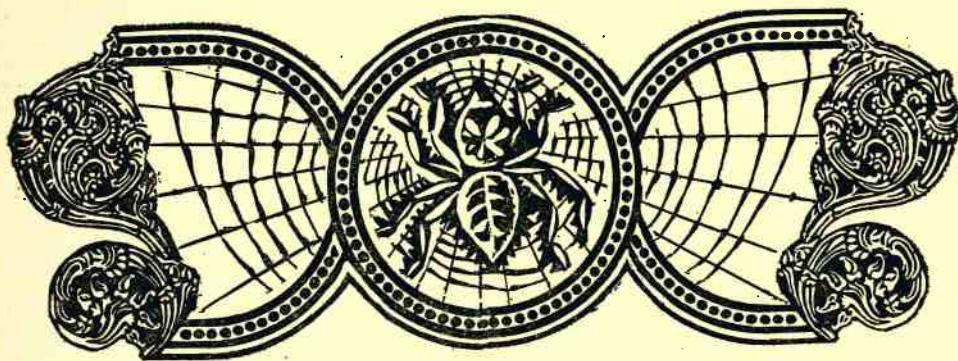
U(Indu)
Mi 83

BENGALISCHE MÄRCHEN
Insel—Verlag Leipzig, 1967

Iliustravo
RAMUNĖ VĖLIUVIENĖ

M 70803-321
M 852(10)-80 289-80

© Vertimas į lietuvių kalbą, leidykla „Vaga“, 1980

PIEMUO IR DANGAUS MERGEŁĘ

Piemuo ganė karaliaus rūmų karves. Viena iš tų karvių, vos tik bandą į laukus išginus, atsiskyrusi vis bėgdavo į mišką. Piemuo jau buvo nuvargęs, kasdien jos ieškodamas.

Vieną dieną karvė pasislėpė giliai miške, ir piemuo niekaip negalėjo jos rasti. Visur ieškodamas, jis pasiklydo tarp tankių medžių. Kuo labiau jis ieškojo kelio iš miško, tuo gilyn klydo. Galiausiai priėjo tokią vietą, kur niekad dar nebuvo žengusi žmogaus koja. Čia, miško tankynėje, plytėjo didelis nuostabaus grožio tvenkinys. Jo vanduo buvo skaidrus kaip varno akis, vandenye nardė daug didelių žuvų, gulbės plaukiojo paviršiuje, o pakrantėje vaikščiojo garniai. Žydėjo gausybė lotosų ir vandens lelijų.

Piemuo, šen ir ten bėgiodamas, labai ištroško, tad pagéré vandens iš savo rieškučių ir pasijuto tikrai atsigavęs. Diena jau buvo pasibaisusi, stojo naktis. Piemuo įkopė į medį, ketindamas tame prabūti naktį. Bet čia piemuo nuostabų išvydo dalyką.

Rytinėje dangaus skliauto pusėje pasirodė milžiniškas auksinis voras. Be atvango jis sukosi ir greitais mostais nunérė aukso tinklą per visą dangą. Lyg kopėčių skersiniai nusidriekė auksinis tinklas iki pat tvenkinio krašto. Vos tik tos aukso kopėcios buvo baigtos, didelis dangaus šokėjų būrys nulipo jomis prie tvenkinio. Visos auksinės buvo šios

dangaus mergelės, švytėjo nelyginant ménulis, kaip vėjo dvelksmas buvo jų drabužis, nuo jų skrido švelniausias gélių kvapas. Ant galvų jos dėvėjo žvaigždžių karūnas su gražia mélyna žvaigžde per viduri; melsva jos šviesa nutvieskė mišką.

Labai suglumęs, pakerėtas žiūrėjo piemuo į tą reginį. Šokéjos nulipo laipteliais prie pat vandens, nusiémė karūnas, viena paskui kitą subrido į vandenį ir émė plaukioti. Paskutiné atéjo jauniausioji šokéja, greit numetė savo karūną ir, drąsiai taškydama purslus, išoko į vandenį. Karūna pririedėjo prie pat medžio, į kurį piemuo buvo įkopės.

Piemuo greitai išlipo iš medžio, nepastebétas pasiémė karūną ir vėl užsiropštė į viršų. Netrukus mergelės išbrido iš vandens ir émė aukso kopéciomis kopti atgal į dangaus lankas, o drauge tirpo ir aukso voratinklis.

Jauniausioji šokéja, jos vardas buvo Čitalekha, irgi išlipo iš vandens ir pradéjo ieškoti savo karūnos. Tačiau negaléjo rasti ir turéjo likti. Labai nuliūdusi, ji émė aimanuoti dėl tokios nedalios.

Piemuo paslėpė karūną medyje ir nulipo žemén. Jis paklausé:

— Ko tu verki, dangaus mergele?

Žmogu išvydus, Čitalekha puolė bėgti, tačiau, nebeturédama karūnos, greit nebeteko ir jégų ir tegaléjo pro ašaras sušukti:

— *Buvau dangaus fēja ligi šios valandos,
Tapau menka moterim žemés juodos.
Karūnoje slypi visa mūsų galia didi,
Duota amžiams. O staiga tu ją prarandi!*

Piemuo maloniai taré:

— Nurimk, ką tau padés aimanos. Būk mano nuotaka, ir eime į mano namus.

— Mes žvaigždžių moterys, kaip mes galime šioje žeméje gyventi? Jei tu man čia pastatyatum rūmą, tada tekéčiau už tavęs.

Piemuo taré:

— Gerai, tegu bus taip, kaip tu sakai. Dabar eime, antai senas figmedis, jo kamiene yra didelė drevė. Tegul ji bus mūsų santuokos liudytoja.

Tada jiedu susituokė, o tas medis buvo jiems liudytojas. Paskui pie-muo tarė:

— Tu likis šioje drevėje, aš eisiu statyti rūmo.

Pasakės tuos žodžius, nusigavo jis į tą vietą, kur buvo karūna, ir émė prašyti, kad ji išpildytų jo norą:

— Jei tu iš tikrųjų esi dievų karūna, pastatyk man per naktį šioje vietoje rūmą, kuriame galėtų gyventi féja.

Per naktį ir atsirado toje vietoje nuostabus rūmas. Tačiau Čitalekhai sukiilo abejonės. Kaip galėjo per vieną naktį būti pastatytas rūmas ir kaip galėjo piemuo, kuris pats savo nieko neturi, niekieno nepadeda-mas tokį darbą padaryti? Ji pradėjo manyti, jog piemuo bus pa-slépęs karūną, kaipgi kitaip jam tas būtų pavykę!

Laikas bėgo, Čitalekha susilaukė sūnaus ir dviejų dukterų, ir die-nas ji leido labai laimingai. Karūnos déka ir piemeniu neberekėjo gin-ti karvių į laukus; kartais jis vis išeidavo savo tévu aplankytı. Ir jis buvo laimingas su Čitalekha, sūnumi ir abiem dukterimis. Taip praéjo dvylika metų.

O ką pamatė dangaus šokéjos, kai pasimaudžiusios sugrižo į dan-gų? Jauniausiosios sesers Čitalekhos tarp jų nebebuvo! Ką ji padaré, kas atsitiko? Jau buvo atéjės laikas mergeléms šokti Indro dvare, jos nebegaléjo trukti, sesers besižvalgydamos. Tad jos nusprendé: „Kai ry-toj vél nusileisime į žemés pasauli, tai ją ir rasime.“ Tačiau žinoma, jog dvylika žemés metų — danguje ne ilgiau kaip viena diena. Kai sutemo kitos dienos naktis, atropojo auksko voras ir nunérė auksinį tink-lą, mergelés nukopé auksinémis kopéciomis žemyn ir sustojo prie mau-dykłés. Jos dairési šen ir ten, tačiau sesers niekur nebuvo matyti. Vie-na jų tarė:

— Žiūrékit, niekad anksčiau čia nebuvo jokio rūmo, iš kur jis da-bar atsirado? Eikim pasižvalgyti!

Jos apsisupo oru, pačios pasidarė kaip oras ir nuskriejo ligi pat namo durų; ir ką jos išvydo? Ten sédėjo jų sesuo! Ją sunku buvo be-atpažinti. Grožis buvo išblésęs, akys giliai įdubusios, visa išsekusi. Že-més oras buvo ją visą išsiurbęs kaip kad ir kitus mirtinguosius. Sustojo dangiškas mergelių choras ir émė giedoti:

— *Čitalekha, kam iš dangaus tu pasitraukesi
i žemę nykią?*

*Kur tavo puikūs rūbāi, kur nuostabusis
grožis pranykės?
Nejau užmiršai savo seseris fējas,
jų šokį džiaugsmingą?
Nejau purvinais šios žemės keliais
tau eiti patinka?
Kelkis iš dulkių! Ant tavo galvos karūna
geriau pritinka!*

Tai išgirdusi, atsistojo Čitalekha ant slenksčio ir ēmė raudoti:

— O brangiosios seserys, aš pamečiau savo karūną ir užtat taip kenčiu. Aš turiu sūnų, ir dvi dukterys man auga. Kaipgi dabar, viską pametusi, galėčiau išeiti? Mano vyras proto netektu. Argi tai būtų dora?

Dangaus šokėjos jai atsakė nauja giesme:

— Ar ilgai dar tu vilksi aukso grandinę tvirtą?
*Negalios bei ligos, senatvė ir tau bus dabar
jau skirta!*
*Jeigu nori sugrįžti, tai pertrauk tą ryšį,
kur čia tave laiko,*
*Juk iš džiaugsmo į vargą įpuolei per savo
elgesį paiką!*
*Bet jei tu renkiesi žemę dulkętą,
niekingus jos pančius,*
*Taip ir tebūnė! Tegul ašaros liesis tau
ir aimanos karčios!*

— Ne, ne, sesutės! Nepykite ant manęs. Jei nerasiu karūnos, negaliėsiu iš čia išeiti; rytoj vėl ateikit, aš bandysiu ją surasti.

Dabar šokėjos pasirodydavo kiekvieną dieną ir kalbėdavosi su ja, tik Čitalekha vis negalėjo rasti savo karūnos ir išeiti drauge. Bet vieną dieną numirė piemens tévas, o motina labai apsirgo; ir jos gyvybei pavojujus grésė. Piemo paslėpė karūną viename kambarysteje ir raktą padavė sūnui, sakydamas:

— Sūneli, aš einu namo ir galiu užtrukti ilgai. Tu saugokis, neatidaryk šitų durų ir rakto niekam neduok, antraip mus visus ištiks didelė nelaimė, tavęs niekados daugiau nebematysiu.

Vyrui iškeliajavus, Čitralekha truputį palinksmejo. Ji pasiėmė raktų ryšulį, ketindama išvaikščioti visą namą. Atsirakino vieną kambarį ir gerai apžiūrėjo, išieškojo kitą, galiausiai priėjo prie dar vienų durų... ir kaip keista! Joks raktas netiko šitoms durims! Tai ar ji turi visus raktus, ar vieno trūksta? Čitralekha dar kartą visur apieškojo, tačiau veltui. Dabar ji žinojo: karūna yra šiame kambaryste. Žūt būt jai reikėjo patekti į tą kambarį. Praėjo dar keletas dienų, Čitralekhai dar vis nepavyko į tą kambarį išsigauti. Bet kartą — jos sūnus miegojo — ji pastebėjo jam prie šono kabantį nematyta raktą. Čitralekha pamanė: „Kaip čia dabar? Juk aš visus raktus turiu, koks čia galėtų būti raktas?“

Kai sūnus nubudo, Čitralekha paklausė:

— Koks ten raktas, parodyk man!

Sūnus atsiminė tévo prisakymą, atsitraukė į šalį ir sušuko:

— Aš jo negaliu duoti, tévas man neleido, antraip mus ištiks nelaimė, ir niekas nebegalės padėti.

Tai išgirdus, Čitralekha viską suprato. Kai tą vakarą vėl atėjo jos seserys, ji padavė joms savo miegančią dukrelę, sakydama:

— Sesutės, šiandien paimkite ją, rytoj jums duosiu kitą. Taip aš sutraukysiu švelnaus prisirišimo pančius. Tiktai negaliu visko iš karto padaryti.

Mergelės su savo sesers jauniausią dukrele sugrižo į dangaus valdas. Tada pasišaukė Čitralekha sūnų ir tarė jam:

— Mielas vaikeli! Duok man raktą!

Sūnus atsakė:

— Ne, mama, negaliu, aš turiu klausyti tévo.

— Ak tu, nedoras vaike! Tévas tai tau viskas, o savo motinos visai nepaisai? Argi čia ne nuodémė, kad tu manęs neklausai?

— Argi tévas ir motina néra lygūs — jiedu abu man mokytojai, aš nė vieno jų negaliu neklausyti. Maldauju, neprāsyk manęs rakto; negaliédamas tau jo duoti, aš esu labai nelaimingas.

Čitralekha į tai nieko nebeatsakė. Bet kai atėjo seserys, ji padavė savo vyresniają dukterį, kad jos ir ją nusivestų į dangų. Ir pridūrė:

— Sesės, rytoj drauge eisime ir mudu su sūnumi.

Nebebuvo mažosios sesers, ir vyresnioji kažin kur dingo, ir brolis visai susikrimto, jų netekės. Trečią dieną jis tarė pro ašaras:

— O motin, pasakyk man, kur dingo mano seserys viena paskui kitą? Tėvas iškeliavęs. Ką aš jam atsakysiu, kai jis paklaus mane? Aš negaliu be jų gyventi. Maldauju tave, motin, pasakyk!

— Ko tu bijai, kvaileli? Tavo seserims gerai sekasi. Aš ir tave pasjas nuvesiu, ir tau bus taip pat gera, tik turi man pirma duoti raktą.

— Ak, tu tik taip sakai. Matau, tévo žodžiai jau pradeda pildytis. Mes visko netekom.

Sūnus pravirko, nebesitverdamas skausmu. Motina ji apkabino ir émė guosti:

— Ne, mes nieko nepraradom. Viskas kuo puikiausiai sekasi. Tu jas vél pamatysi. Neverk! Duok tik man raktą, aš ir tave ten nusivesiu, aš juk tavo motina, negi imčiau apgaudinéti?

— Bet aš niekur neisiu iš čia, nepaliksiu tévo. Tu turi man šven tai prisiekti, kad nepaliksi jo, tik tada duosiu raktą, kitaip ne.

Ką daugiau galéjo Čitralekha daryti? Ji ir prisieké:

— Aš vesiuos ir tavo tévą, duok man raktą!

Nusiraminės sūnus atidavé jai raktą. Čitralekha paémé raktą, įkišo į slaptųjų durų užraktą, ir jis tiko, tik trakšt, durys atsivéré, ir Čitralekha užsidéjo karūnā. Neapsakomai nustebės, žvelgė sūnus į ją: tą patį mirksnį motina visa pasikeitė — ant galvos diadema, sparnai kaip fėjos, o veidas ir akys švietė dangaus šviesa.

Tuo metu pasigirdo švelni muzika ir nusitiesė auksinės kopétélés — per dangų aukso voras buvo nunéręs auksini tinklą. Miško rūmas ištirpo ore. Dangaus mergelė paémé savo sūnų už rankos ir šypsodama émė kilti kopéciomis į dangų.

Tuo tarpu piemens motina taip pat jau buvo mirusi, baigësi ir laidotuvii apeigos. Po kelių dienų sugrଜes piemuo apstulbo, išvydës, kas čia jo laukia. Sūnaus jis neberado, taip pat ir dukterę, o ir dangaus mergelė buvo dingusi, miškas likës toks pat nejžengiamas ir svetimas, kaip čia jam pirmäkart atéjus! Nebetekës jégų, susmuko piemuo po medžiu, o jo širdis plyšo iš skausmo. Baigësi diena, užėjo naktis, piemuo buvo iš toli keliavës, o vandens negérës né lašo. Tačiau jis nejau-

té alkio nei troškulio, tik sédėjo ten vienas, pasirémęs galvą rankomis,
ir tylédamas maštė.

Taip rymodamas, piemuo nejučiomis užmigo. Jis pats nežinojo, kiek
ilgai buvo miegojės, tik staiga nubudo ir mato, kaip dangų užtraukia
aukso voro auksinis tinklas, o juo leidžiasi žemyn pulkas dangaus mer-
gelių. Tame pulke buvo ir Čitalekha, jo žmona. Ant rankų ji nešė
abi dukreles, o sūnų vedėsi šalia; ji prisiartino ir tarė, atsistojusi jo
galvūgalyje:

— Pilnas pasaulis miegančių — sumigę visi,
sumigę, sumigę!
Nubusk, nugalék savo sielos tamsumą, pasiek
dangaus ramybę!
Neleisk, kad tavo atsidavimas ir meilė
pavirstų grandinėm,
Grandinės sunkėja ir slegia, tavęs nepaleidžia,
prie žemės rakina.
Savo norus labui kitų, aukštesnių, žinojimo kardu
perkirsk ūmai,
Savo norus pamesk, išpildyk anuos — suprasi, jog
dangus — tavo namai.
Per dangaus skliautą driekiasi voro
auksinis tinklas.
Žvelk — tai pakopos! Kilk jom į dangu,
būk nemirtingas!

Tai pasakiusi, paémė Čitalekha piemenį už rankos ir užsivedė aukš-
tyn į dangų.

Čia ir baigiasi pasaka.

MALANCHAMALA

Gyveno toks karalius. Jis neturėjo vaikų. Vildamas susilaukti sūnaus, jis liepė sušaukti daugybę asketų, astrologų, mokytų brahmanų, atsiskyrėlių, kitokių šventų vyru ir drauge su jais aukojo auką. Apeigoms pasibaigus, buvo paskelbta tokia ištartis:

— *Tris dienas, tris naktis pasninkauk, o karaliau.
Stojus ketvirtajai dienai, keliauk į savo sodą.
Du auksinius mango medžio vaisius tenai rasi,
Ir tada tavo pasninkas baigsis, karaliau.
Karalienė tegu kairijį vaisių suvalgys,
O karalius — kuris dešinėj buvo pusėj.*

Prie visų ketverių pilies vartų paliovė skambėjusi muzika. Karalius nieko nebebriiminėjo, uždarė didžiūnų posėdį. Pats užsisklendė savo menėje ir ten pasninkavo tris dienas ir tris naktis. Praaušus ketvirtosios dienos rytui, prie vartų sustojo pokhiradžas, sparnuotas karališkas žirgas. Karalius atsikėlė, nusimaudė, pasimeldė ir pasitepė kaktą dulki-

mis, jas paėmės nuo dievams skirtų suolelių. Tada sėdo ant savo žirgo ir nukojo į sodą. Prisidengės rankomis akis, valgių ir gérimu paaukojo visiems dievams.

Tarp žalių lapų jis išvydo tviskant du auksinius vaisius, kybančius ant vieno kotelio. Karalius paleido į juos strėlę, tačiau vaisiai nenupuolė. Jis pabandė juos nutraukti su kabliu, tačiau vaisiai neatsiskyrė nuo šakos.

Karalius sušuko savo palydai:

— Keista! Aš negaliu nuskinti. Jeigu kas iš jūsų įstengs, tegu nuskina tuos vaisius! Tik žiūrėkite, nesužalokite jų nei kotelio.

Visa palyda, ministrai ir rūmininkai, paklausė raginimo. Tačiau strėlės lékė pro šalį, kabliai lūžo, o tie keletas drąsiųjų, kurie bandė kopti į medį, nusprūdo žemén. Vieni nusilaužė rankas, kiti kojas. Žaizdoti, susidaužę, jie turėdavo eiti šalin.

Tada nusisegė karalius perlų vėrinį nuo kaklo, numetė žemén karūną ir buvo pats į medį belipas. Bet kelią jam pastojo kotvalas * ir, susidėjęs ant krūtinės rankas, taip tarė:

— Slovė maharadžai! Man tebūnie atleistos mano nuodėmés. Tik tas, kas pats apdovanotas dorybėmis, gali kito dorybes matyti. Jeigu maharadža leistų, aš norēčiau pabandyti.

Jau prigéré žirgai ir drambliai.

Tik žiogas dar klausia: „Ar gilus ten vanduo?“

Visi émė ji tildyti ir šaukti:

— Šalin! Šalin!

Tačiau karalius pasakė:

— Nutilkite! Klausyk, kotvale! Jei tau pasiseks, gausi iš manęs brančią šalį. Jei neįstengsi, būsi pasmeigtas ant mieto!

Kotvalas žemai nusilenkė, palietė kakta žemę ir tarė:

— O maharadža! Nukauk dramblį, paskui atverk savo lobyną!

Taip tarės, jis paėmė žemės grumstą, pasakė šventus burtų žodžius ir smarkiai sviedė grumstą į vaisius. Vos paliesti, vaisiai tuoju ir nupuolė — karaliui stačiai į rankas. Visi, kurie plūdo kotvalą, susigédę dabar nuleido galvas.

* Kotvalas — žemesnysis policijos tarnautojas.

Prie visų dvaro vartų staiga vėl suskambo muzika, sužvingo žirgai arklidėse, o karalienė moterų pusėje krūptelėjo savo patale.

Karalius numetė kotvalui savo paties šalį ir, laikydamas vaisius, pa-suko žirgą į rūmus.

Grįžtant nulūžo mango vaisių kotelis, ir nebebuvo galima vaisių at-skirti, kur kuris. Ir taip atsitiko, kad karalius suvalgė kairijį vaisių, o karalienė dešinijį.

Praejo keletas mėnesių. Karalienė jau laukėsi. Karaliaus džiaugsmui nebuvo galo. Jis sušaukė palydą ir išdalijo savo papuošalus, sušaukė visus žmones ir atidarė jiems savo lobyną. Netruko prabėgti laikas. Karalius atsivadino į rūmus iš miestų būgnininkus mušti didžiujų ir mažujų būgnų. Dešimt dienų skambėjo įvairiausia muzika, net visi žemės ir oro gyvūnai traukėsi kuo toliau iš baimės. Dešimtosios dienos naktį nušvito visas karaliaus dvaras. Argi galėjo ménulio pilnatis lygintis su ką tik gimusio princo šviesumu? O, tūkstančiai ménuliu tviskėjo dievų nektaru šviečiančiose jo akyse!

Dailus jo kūnas — tai buvo vieta ridinėtis ménuliu. Savo lopšelyje princas gulėjo, spindédamas šviesai.

Visa karalystė džiūgavo. Karalius įsakė aukoti dievams ir pusdie-viams valgių, vaišino ir turtuolius, ir vargšus, net žvéris ir paukščius. Jo įsakymu buvo grindžiamos turgavietės, tiesiami keliai, kasami dideli ir maži tvenkiniai. Visur skambėjo giesmės, šlovinančios karalių.

Tačiau greitai atėjo šeštoji naktis — deivės Šaštħés * naktis. Moterų pusės kiemas karaliaus įsakymu buvo apdengtas baldakimais. Po jais jis liepė sužiebtį lempas, pripiltas brangaus iš pieno pagaminto aliejaus. Be atvango aidėjo muzika. Neatsikvēpdami giedojo šimtas vienas gies-mininkas. I visas keturias dangaus puses švietė liepsnojantys fakelai. Karalius įsakė žygūnams, sargybai ir kareiviams ištisą naktį budėti.

Visi keliai takeliai į naujagimio kambarį buvo nubarstyti gélémis. Durų staktos išpuoštos žiedų girliandomis. Sandalmedžiu ir raudonais dažais buvo nužymėtas kelias, kuriuo turėjo ateiti Dharas ir Taras, likimo dievai, ir užrašyti karalaičiui kaktejoje jo likimą.

* Šaštħé — kūdikių likimo lémėja.

Kaip stygos stovėjo sargybiniai savo postuose. Keičiantis nakties sargybai, užgrojo muzikantai savo instrumentais. Senoji auklė, pagarbiai atsisėdusi prie naujagimio kambario slenksčio, sekė karalienei pasakas apie karalius ir karalaites, apie jų meilės nuotykius. Karalienė tuo tarpu užmigo; palenkė miegas ir auklę, nuvargintą pasakojimo.

Net ir sargybiniai buvo prisnūdė, kai priartėjo skirtasis laikas ir gėlėmis nubertu, sandalu prikvėpintu, raudona spalva išpuoštu taku atėjo Dharas ir Taras, likimo dievai, nešdamiesi rankose ryšulėli rašomujų plunksnų. Jie norėjau jau žengti į kambarį, bet išvydo auklę, kniūbsančią ant slenksčio. Likimo dievai jau buvo bekelią koją toliau eiti, bet ir vėl nuleido. Sutartinai jie švilptelėjo, tačiau miegančioji nesukrutojė.

Laikas bėgo. Ką reikėjo daryti? Jie pasikvietė tris žvaigždes už liudytojas ir, peržengę miegančią auklę, suėjo į vidų. Ten Dharas įrašė kūdikiui protą ir išmintį, turtus, galią ir šlovę. Jam ant delniuko jis nupiešė vėliavą, ant padō lotosą, ir per visą ilgą naktinės pamainos laiką tiek prirašė, jog suvartojo visas plunksnas.

Tada Taras paėmė plunksnų ir palytėjo jos smaigaliu kūdikio kaktą. Tačiau, vos palietęs, metė plunksnų į šalį ir atsistojo.

— Ką tu pamatei? — paklausė Dharas.

Taras atsisuko ir atsakė:

— Čia nebuvo ko matyti. Eime. Princas tik dvylika dienų gyvens!

— Tik dvylika dienų? Leisk, aš pažiūrēsiu.

Dharas paėmė plunksnų ir émė skaičiuoti. Tačiau kiek tik jis rašė, išeidavo dvylika. Dvylikos dešinėje Dharas prirašė nulį, tačiau nulis išnyko kaip nebuvęs. Tada Dharas metė plunksnų šalin, ir abu dievai pravirko. Jeigu jų ašaros būtų nukritusios žemén, visi žmonės būtų turėjė verkti ir tapę nelaimingi. Todėl jie leido ašaroms byréti į savo šalius ir buvo beišeina.

Tačiau ant slenksčio miegojo auklė. Dievai vėl pasišaukė tris žvaigždes liudytojomis ir norėjo peržengti auklę. Dharui tas gerai pavyko, o Taras užkliudė ją su péda. Auklė nubudo ir ji sučiupo.

— Kas tu toks? — paklausė ji. — Dievas? Ar dvasia? Ar plėšikas, ar dar kas nors?

Visas karaliaus džiaugsmas, mažytis princas, miega.

Saldūs mažo sapnai.

*Aš budžiu prie jo slenksčio. Būk nors pati mirtis —
neleisiu tavęs tenai!*

Taras atsakė:

— Aukle, aš esu likimo dievas. Paleisk man kojas!

— Tai pasakyk man, ką parašei princui ant kaktos?

Likimo dievas sunerimo. Jis tarė:

— O aukle! Kam tau tai žinoti? Paleisk man kojas!

Tačiau auklė drabužio kraštu kojas dar tvirčiau vieną prie kitos privyniojo. Tada dievas įlašino ilgai slėptą savo ašarą auklei į akis ir tarė:

— Aukle, princas tik dvylka dienų gyvens. Daugiau nieko negaliu pasakyti.

— Dvylka dienų?! — perverta skausmo, sušuko auklę.

Pertrūko būgnai. Pašoko iš snaudulio sargybiniai, lyg ieties smaigalių pajutę prie savo krūtinės, suvirpėjo iš baimės karalienė:

— Kas atsitiko?

Atbėgo karalius:

— Kas čia yra?

Tarnai, visi rūmininkai subėgo šaukdami:

— Kas pasidaré? Kas pasidaré?

Auklė daužė galvą į akménį ir neviltingai raudojo:

— O karaliau, kiek aukų tu priaukojai, kad šiuose namuose užtekėtū ménulis?! Bet jis mums né pusės méniesio nešvies! Po dvylkos dienų jis turi užgesti. O dieve, argi tai teisinga?!

Karalius, viziris ir palyda krito apalpę, ir karalienė gulėjo be jokio gyvybės ženklo.

Nusitraukė nuo grandinių tvartuose drambliai, krito negyvi žirgai, o pokhiradžas nebepalietė pašaro. Visi drebėdami, susirinko karaliaus šeimynikščiai ir giminės po auksiniu mango medžiu ir émė pasninkauti.

Dharas ir Taras, likimo dievai, nuéjo pas kitus dievus ir taip kalbėjo:

— O jūs, dangaus dievai! Gimęs po tiekos maldų ir aukų, nejaugi šis princas galés tik dvylka dienų gyventi? Visa karalystė ant pražūties slenksčio, žemę semia ašarų tvanas!

— Leiskite man pažiūrėti! — tarė vienas dievų, pasivertė senu brahmanu ir nuéjo prie auksinio mango medžio. Brahmano kūnas buvo apjuostas spinduliu lanko, ir žmonės apspito jį.

— Téve, auksinis tavo stuomuo šviesos apsiaustas,— sakė jie jam.— Kas tu esi? Princas miršta savo kambarélyje. Kad ir kas tu būtum, išdiliųk nuosprendi nuo jo kaktos, išgelbék jį!

Brahmanas tarė:

— Saulė ir ménulis bus Rahaus * praryti. Kas gali likimo ištarmę pakeisti? Tačiau, vaiką pamatęs, galéčiau daugiau pasakyti.

Karalius, viziris, palyda ir visi susirinkusieji apsupo brahmaną ratu ir nulydėjo į rūmus pas princą. Brahmanas pažvelgė kūdikiui į veidą, perskaitė, kas įrašyta jo delnuose ir kaktoje, ir tarė:

— Gerai, maharadža! Princo gyvybė būtų išgelbėta, jei jis septintą savo gyvenimo dieną vestų dvylikos metų mergaitę. Maharadža, man jau metas.

Karalius įsakė gražiausias brangenybes iš jo lobyno sudėti prie brahmano kojų. Bet kam gi dievui lobiai? Jis paémė tik vieną spindintį deimantą ir, griždamas atgal, ties kotvalo trobele numetė žemén; tada ir pats pranyko. Baigësi naktis, gélés sode atvéré žiedlapius, paukščiai užtraukė savo giesmes. Po visą kraštą karalius paleido pasiuntinius ieškoti dvylikametés princesés. Tačiau jie vienas po kito grijo, nei arti, nei toli nesuradę dvylikametés princesés. Nusiminę vėl visi susirinko po auksiniu mango medžiu pasninkauti.

Netoli buvo tvenkinys; kitame jo krante stovėjo Malanchamala, kotvalo duktė, dvylikos metų mergaitę. Ji buvo atėjusi nuplauti deimanto, kurį dievas buvo numetęs, o ji atrado prie savo trobelés purvyne. Ji nešési kibirą, atrémusi į klubą, ir skambėjo varpeliai ant jos kojų, kai ji žengė laipteliais žemyn prie vandens.

— Paklausykite, kas tai? Gal čia deivė ar brahmanė, ir jos kojų varpeliai tilindžiuoją?

Atsistojo keletas muzikantų.

— O gal čia bitės, düzgiančios po sodo gèles?

Atsistojo ir viziris.

— O gal čia laukinė antis atskrenda į ežerą?

* Rahaus — dievybė, užtemimo personifikacija.

Ne, ir ne tai. Tad kas čia galėtų būti? Ir tada jie visi — palyda, šeimynykščiai, viziris — išvydo ant ežero kranto stovinčią dvylirkos metų mergaitę, kurios kojų varpeliai ir buvo skambėję.

— Mergaitė! Mergaitė! Kas ji tokia? Kotvalo duktė! — émė šaukti visi susirinkusieji.

— Kotvalo duktė? — nusistebėjo karalius.— Kai ji žengia, atrodo, jog tai bitės dūzgia. Gélés žiedus išskleidžia jai praeinant, jos rankos tarytum gulbés kaklas, plaukai tartum bangos, o veidas it ménuo, ji pati tviska nelyginant auksakalio kūrinys. Ji — kotvalo duktė? — Karalius buvo labai nustebės.

Ta žinia buvo nunešta karalienei. Ji taré:

— Si mergaitė yra ieškomoji nuotaka, tebūnie ji kotvalo duktė ar kas tik nori. Atveskite ją, apvesdinkite su mano sūnumi, o kotvalą pakelkite į karališką rangą.

„Ką man dabar daryti?“— pamanė karalius, ilgai mąstė atsisėdės, paskui stojoji ir paliepė:

— Na gerai. Praneškite viską kotvalui!

Ir pasiuntiniai išskubėjo.

Kotvalas užsigobė karaliaus dovanotąjį šali, į ranką pasiémė ietį ir geležinę lazdą, patraukė pas kaimynus ir taip jiems sušuko:

— Ar girdit, kaimynai, ar girdit! Tai aš nuskyniau vaisiu.
O mano duktė dabar teka už princo,
Aš būsiu karaliaus svainis!
Apdovanokit mane!

Kotvalas nuardė tvoros galą, praplatindamas vartus, iškélé duris, kad būtų kur įrengti prieangį. Ir nebeišmanė, ką dar reikėtų padaryti. Jo pati taré:

— Mes pasistatėme trobą ir niekam nekliūdami čia gyvenome, o dabar staiga parūpome karaliui. Ar turėčiau atiduoti savo dukterį už žmoną kūdikiui, kuris dvylika dienų teišgyvens? Pasakyk karaliui, kad aš neleidžiu dukters!

Tačiau Malanchamala atsakė:

— Motin! Tėve! Leiskite man eiti, jei karalius manęs reikalauja! Bet ir karalius, téve, savo ruožtu turi tau pasižadėti.

— Ką pasižadėti?

— Kad mano šešuras ir anyta leis į kotvalo namus jo žentui ateiti.
Kotvalas atsakė:

— Gerai, aš paprašysiu.

Malanchamala toliau kalbėjo:

— Kad šešuras ir anyta priims virtus ryžius iš kotvalo dukters rankų.

— Gerai gerai, taip turi būti.

— Ir paskutinis noras. Kad šešuras ir anyta man įteiks, kaip priprasta, vestvių nakties dovanas.

— Na... gerai jau.

Ir kotvalas nuskubėjo pas karalių.

Malanchamala tarė:

— Motin, padék man apsirengti!

Ką turėjo kotvalo pati daryti? Ji atvožė nendrinę skrynią, kurioje laikomi moterų apdarai ir papuošalai ir verkdama padėjo dukteriai apsirengti.

Stojęs prieš karalių, kotvalas tarė:

— O karalių karaliau, saldžiausias valdove! Viena linija išdžiūvusi, antroji bevaikė. Šiandien ar rytoj aš galésiu tame broliu vadinti, nes tu nori mano dukters. Ji juk tikrai bus tavo, bet ar leisi savo sūnų į uošvio namus?

Karalius pašnairavo į jį, persibraukė pirštais plaukus ir atsakė:

— Pirmiau mergaitė turi ateiti į jaunavedžių kambarį.

— Na gerai. Ar jūsų didenybė, taip pat ir karalienė priims virtus ryžius iš mano dukters rankų?

— Kotvalai, būk atsargenis. Pirmiausia mergaitė turi ateiti į jaunavedžių kambarį.

— Ir dar, karaliau. Ar gaus mūsų duktė įprastinį kraitį ir vestvių nakties dovanas?

— Tegul bus kaip turi būti, kotvalai. Mergaitė tegul pirmiau į jaunavedžių kambarį ateis.

Kotvalas grįžo namo ir viską papasakojo. Malanchamala jau buvo apsirengusi; ji paémė dulkių nuo motinos kojų, paémė dulkių nuo tévo kojų, atsisveikino su motina ir tarė:

— Motin, leiski man eiti. Téve, palydék mane.
Téve, prašyki karalių, prašyk karalienę,
Kad jie neatimtų iš manęs mano vyro,
Jeigu jis man ant rankų numirtų.

Kotvalas vėl stojo prieš karalių ir tarė:

— Maharadža, pranešu savo dukters norą.

— Kaip? Tam kotvalui galvoje negerai. Prasto kotvalo duktė drįsta man kelti vis naujas sąlygas? Ji vis daugiau reikalauja, ir dar tokiais nelaimę pranašaujančiais žodžiais! Ei, kas ten esate? Meskite kotvalą į kalėjimą, atitempkit čia man jo dukterį ir apvesdinkit!

Ką padarysi, toks karaliaus įsakymas. Tarnai tuož puolė jo vykdysti, prie bambuko karčių pritaikė sėdynę, užsodino Malanchą ir nugabeno į rūmus.

Kokios tai vestuvės! — nei aliejaus, nei kvapniųjų šaknų, nei pasinko prieš sutuoktuves! Tik vienui viena fleita grojo rūmuose. Brahmanai ištarė šventuosius žodžius, naujagimis princas ēmė rékti, ir karalienė priėjusi pamaitino jį. Kad nebūtų girdéti jaunikio klyksmo, būgninkai mušė būgnus ir būgnelius. Kur dingo gélés ir girliandos? Ir jaunikio vestuvinius drabužis sušlapo! Tačiau Malanchamala septyniskart apėjo kūdikių princą, pasiémė jį ant rankų ir nusinešė į jaunavedžių kambarį.

Vos ji peržengė slenkstį, staiga siūbtelėjo baisus vėjas, prapliupo lietus. Sugriuvo rūmų vartai, užsiplieskė gaisro ugnis. Kūdikis princas atpylė išgertąjį pieną ir numirė ant savo žmonos rankų!

Visuose rūmuose kilo baisus raudojimas. Karalienė nualpo, o karalius vos neišėjo iš proto. Subėgo rūmininkai ir apgulė Malanchą jaunavedžių kambaryste. Karalius ēmė šaukti:

— Tai ragana! Kotvalo duktė tikriausia ragana! Vilkite ją už plaukų iš kambario, išbadykit jai akis, sudeginkit ją!

— O o, ū ū! — kaukė visi rūmininkai ir bandė laužti jaunavedžių kambario duris.

Tačiau Malancha tarė auklėms ir tarnaitėms:

— Paklauskite mano šešurą ir anytą, ar jie ketina pildyti savo pažadą.

— Kokį pažadą?

— Jie prižadėjo žentą leisti į uošvio namus. Ar jie laikysis žodžio?

— O ko dar prisimanys? — sušuko karalius. — Atgabenkite man kotvalą ir pasiūskite į tą pačią vietą, kur dabar mano sūnus!

Ir vienu trumpu kirčiu nukirsta, kotvalo galva nusirito ant žemės. Bet Malancha taré:

— Gerai, aš pamačiau! Paklauskit karalių ir karalienę, ar jie žada antrajį pažadą pildyti.

— Kokį pažadą?

— Kad šešuras ir anyta priims virtus ryžius iš marčios rankų.

— Auklės ir tarnaitės, nupjaukite kotvalo dukteriai rankas!

Su vestuvių apeigų peiliu jos nupjovė jai rankas. Bet Malancha taré:

— Aš supratau. O kaip bus su kitais pažadais?

— Kokiaiši kitais pažadais?

— Tarnaitės, pasakykite karaliui ir karalienei, kad aš norėčiau melžiamos karvės, jaunavedžių kambariui penkių lempų, pripiltų iš buivoliés pieno pagaminto aliejaus, sandalo medžio, auksinės krosnies, perlų šaukšteliu kūdikiui peneti, deimantinio šaukšto, puodus iš aukso ir sidabro, garstyčių séklų pagalvėlės, gausiai prisiuvinėto užtiesalo, vestuvinio peilio, sidabrinės lazdelės akims dažyti. Jeigu jie man duotų šias dovanas, galėtų vartus palikti nesaugomus ir dvylika metų nieko neklausinėti apie savo sūnų ir marčią.

— Reikia klausyti kotvalo duktės žodžių! Išlaužkite kambario duris!

Durys buvo išlaužtos ir jaunajai atiduotas kraitis, tik asilas vietoj karvės, smėlis vietoj sandalmedžio, krepšys skalbiniams vietoj krosnies, suverti kokoso kevalai vietoj kūdikio šaukšteliu, šaukšto ir puodus. Ją pačią pasodino į neštuvus iš skudurais suraišiotų kaulų, pririnktų deginimo vietoje, ant nugaros pririšo karviamėšliu, dar įdavė kirvį ir veidrodį ir taip nešė per miestą. Paskui plikai nukirpo jai galvą, apliejo išrūgomis, o budeliui įsakė:

— Kotvalo duktė ragana. Nuvesk į mišką ir palik!

Bet dar prieš tai dviem geležiniais smaigais jai išdūrė abi akis.

Malancha taré:

— Paklauskite šešurą ir anytą, kaip bus su kitais pažadais, kuriuos jie davė!

- Kokias pažadas?
— Jaunavedžių kambaryje guli mano vyras. Jie ketino man jį palikti kaip dovaną.
— Dovaną? Na gerai, ruoškite laužą deginimui!

Laužas buvo suruoštas, malkos uždegtos, pakilo liepsnos liežuviai! Karaliaus tarnai paguldė mirusį princą Malanchai į glėbi, nupjovė jai nosį ir ausis, o ją pačią užkélė ant degančios rietuvės. Bet koks prapliupo lietus, oje oje! Laužas užgeso. Šiurpiai kvatodamos, pasirodė šméklos ir dvasios. Pokhiradžas pašėlo iš baimės, ir karalius, viziris ir visi rūmininkai, gelbédami savo gyvybę, kuo skubiausiai pabėgo ir užsisklendė už rūmų vartų.

Viduryje laužo sédėjo Malanchamala, laikydama mažytį mirusį princą ant kelių. Ji tarė:

— O mano vyre, ar tu miegi, ar esi mirusiu karalystėje?

— Mirusiu karalystėje!

Ji antrą kartą paklausė:

— Ar tu miegi, ar esi mirusiu karalystėje?

— Mirusiu karalystėje!

Ir trečią kartą paklausė:

— Ar tu miegi, ar esi mirusiu karalystėje?

Ši kartą jai jau buvo atsakytą:

— Miegu!

Tada ji nusišypsojo ir priglaudė kūdikį prie savo krūtinės.

— Ei Malancha, ar tu čia? — pašaukė ją dvasios ir šméklos.

— O taip!

— Ką tu veiksi su savo vyru? Atiduok mums jo kūnelį!

— O ne!

Siūbavo lingavo laužo rąstai ir girgždėjo: girgžt girgžt, brakšt brakšt.

— Ei Malancha, ar tu čia?

— O taip!

— Malancha, mes visos laukiam. Atiduok mums savo nebegyvą vyra!

— O ne!

Praejo kiek laiko. Liepsnos vėl ėmė lyžčioti traškantį braškantį laužą.

— Ei Malancha, ar tu čia?

- O taip. Ko norit iš manęs?
- Atiduok mums savo vyra, ir mes užpūsime ugnį!
- Ne, aš jo neduosiu.
- Tu nenori jo atiduoti?
- O ne!

Iš vienos pusės atsirado senė ir užkaukė:

- Ūhū ūhū! O Malancha, tu mirsi, tu mirsi. Atiduok man savo ne-gyvą vyra!

Iš kitos pusės atsirado senis ir suriko:

- Aū aū! O Malancha, tau galas, tau galas! Mesk šalin nebegyvą vyra!

Nuo upės kranto sklido rajų ir krokodilų balsai:

- O Malancha! Duokš, duokš! Numesk mums suėsti naujagimį!
Be perstojo kliokė lietus, dangų kapojo žaibai. Oro dvasios, čiau-dėdamos ir žiovaudamos, šükčiojo:

— Girdi, Malancha, atiduok mums princą!

- Malancha jų né nepaisė. Ji tik sédėjo, glausdama nebegyvą savo vyra.

Daug laiko praėjo! Upės krantai, anksčiau pliki stovėjė, dabar ap-augo aukštą mišku. Kaldutas ir Šaldutas, mirties dievo pasiuntinio Jam-duto broliai, éjo artyn prie jos, sakydami:

— Malancha! Mirties dievo paliepimu: atiduok princą!

Malancha atsakė:

— Kas jūs tokie? Atimkit, jei jums užteks jégu!

Kaldutas ir Šaldutas ištirpo ore. Malancha liko kaip buvusi. Ji sédėjo nužerta ménulio šviesos.

Tada pasirodė skaistaus veido, dailiai nuaugusi nuostabaus grožio mergelė ir tarė:

— Čia tu, Malancha? Mes buvome geros draugės, kai buvome ma-žos, bet tu, matyt, jau viską esi pamiršusi. O dangau aukščiausias! Ko-kia tu dabar pasidarei! Kaip tu atrodai, ir koks tavo drabužis! Fui fui! Kam tu laikai ant kelių šitą negyvélį? Mesk jį šalin! Mesk jį šalin!

Malancha tarė:

— Kas tu esi, mano jaunystės drauge? Ar tu, sese, dar nesi patyrusi, ką reiškia žmonai vyras?

Mergelė atsakė:

— Ką sakai, Malancha! Nejau čia tavo vyras? Duok man jį palai-kyti ir atsinešk vandens iš upės!

— Néra upėje vandens!

— Upėje néra vandens?

— Ne, argi būtų taip atsitikę, jei būtų buvę vandens?

— Tai atnešk vaistingujų žolių!

— Néra jokių žolių nei vaistažolių!

— O Malancha, pažiūrėk į dangų. Renkasi debesys, bus lietaus! Kilk, kilk! Štai mano ranka, guldyk savo vyra man ant kelių. Greitai stokis ir duokš jį man!

Bet Malancha atsakė, savo vyra dar stipriau prie krūtinės spaus-dama:

— O teisingumo dieve Dharmai, būk man liudytojas! Aš laikau sa-vo vyra ant rankų. Jeigu aš skaisti žmona, tai tu, palytėjusi mano vy-rą, tikrai pateksi į požeminį mirusiuju pasaulį. Dulkė buvusi, vėl dulke virsi. Aš esu Malancha, savo vyro žmona, ir niekas daugiau! Traukis iš kelio, žmogédra! O naktie! Véjau! Dharmai! Sadanai, namų židinio globéjau! Savo kūdikį vyra, kurio rankos negyvos ir lūpos išdžiūvusios, laikau ant kelių! Jeigu naktis nesibaigs, jei nebepasirodys aušra, aš pa-versiu žvaigždes gélémis, o gèles žvaigždémis padarysiu!

Virpédama iš baimés, naktis užleido vietą rytui. Mergelė paskutinį kartą prabilo:

— Sesuo Malancha, pažvelk į kūdikį!

Malancha žvilgtelėjo į kūdikį, ir pranyko visos baidyklės. Princas ant jos kelių judino rankeles ir kojeles. Ji vėl praregėjo! Dešinėje stovėjo indas su pienu. Ji pasiekė jo — taigi ir rankas vėl atgavo! Ji vėl girdėjo! Ji kvépavo per nosį! Jos plaukai sviro tankiomis sruo-gomis!

Malanchamala garsiai sušuko:

— O mano jaunų dienų bičiule! Tu, kuri gimusi būti laiminga žmo-na! Kur tu dabar? Aš plūdau tave, plūdau piktais žodžiais, atleisk man šią septyneriopą nuodémę, dovanok, juk matei, kokia nelaiminga buvau.

Auksinė krosnis, baltos sandalo malkos, baltų garstyčių séklų pri-berta pagalvėlė, perlais inkrustuotas šaukštėlis, deimantinis šaukštėtas, vi-sos vestuvinės dovanos, kurios Malanchai buvo atsakytos, dabar stovėjo šalia jos. Malancha pakūré krosnį sandalmedžiu, pašildė pieną sidabro

puodelyje ir papenéjo savo vyra perlų šaukšteliu ir deimantų šaukštu. Tada nušluostė kūdikio veidą ir kaklą šilkine skepeta, apeiginį peilią pakis po pagalve, o pagalvélę su garstyčių séklomis kūdikiui po galva, siuvinėtu apdangalu užklojo savo vyra. Pati atsisėdo kojūgalyje nugara į saulę ir, kaitindama penkiomis aliejinémis lempomis, paruošė dažus, tada, paémusi sidabrinę lazdele, jais apvedžiojo kūdikio akis.

Taip ji ir gyveno su savo mažutéliu vyru. Pati nevalgė nieko, visai užmiršo save. Ji buvo nelyginant atleista lanko templé. Pieno kūdikiui nestokojo, o ir viskas buvo čia pat po ranka. Ji penéjo ir žiūréjo savo vyra, pagražindavo jo akis juodais dažais, apvalydavo ji savo sario kraštu ir, sergédama kūdikį, tylutéliai sédéjo visą laiką prie jo. Jei princas juokdavosi, nusiýpsodavo ir ji, jei rékdavo, pravirkdavo ir ji. Kai jis išmoko tarti pirmuosius žodžius, ji jam atsakydavo. Kai jis judindavo rankeles ir kajeles, ji pažaisdavo su juo. Ji maudydavo ji savo ašaromis, savo plaukais nušluostydavo dulkes, nusausindavo jo veiduką, pūsdama savo kvapą, apklodavo ji savo sario kraštu. Ir vėl tyli sédédavo, prisispaudusi prie krūtinés savo vyra.

Ejo dienos, ménnesiai, metai. Dievai, sudéjė lūpas, vieną kartą išsiurbé visą pieną. Tada Malancha, paémusi ant rankų vyra, iškeliavo iš ten. „Aš noréciau žmonių būstą turéti! Noréciau turéti ką tik atsivedusių karvés pieno!“— galvojo ji.

Malancha éjo akiplotu, be jokio aiškaus tikslo, kur kojos nešé. Kai jos mažutéliam vyru šviesdavo saulé į veidą, ji pridengdavo nuo peties nusvirusių sario kraštu. Jeigu užklupdavo lietus, paslépdavo ji prie savo krūtinés, nuo dulkių ir nešvaros saugojo savo plaukais. Jei būdavo karšta, védudavo ji savo plaukų sruogomis. Taip vieną dieną jie pasieké tankų mišką. Kurgi trobesiai, kurgi šviežias karvés pienas? Vietoj to visko ji pamatė didžiausią tigrą, kuris išalkęs artinosi prie jos, riaumodamas:

— Uhū uhū hühü! Urrr! Aš senas ir silpnas, ir daug dienų, kaip nieko neédës, mergaite! Aš šitą berniuką suésiu!

— Klausyk, tigre, čia mano vyras. Juo tu nepasisotinsi. Neliesk jo, geriau mane suésk!

Tigras atsaké:

— Jis tavo vyras? Ak štai kodél, motin *, tu su savo kūdikiu vyru

* Šiuo kreipiniu moteriai reiškiama didelé pagarba.

eini į šį mišką! Na, aš né vieno jūsų neésiu. Likis čia, motin, o aš judu abu sergesiu.

Malancha tarė:

— Ak déde tigre, o kuo gi aš valgydinsiu savo vyra? Iš kur gausiu pieno?

Tigras atsakė:

— Pieno? Teisybė, žmogaus vaikui reikia pieno. Bet kaip mes šiame miške pieno gausim? Einu pažiūrėti, gal kur netoli lauke karvę rasiu.

Tigras nubėgo, o Malanchamala pravirko:

— Kurgi jūs dingote, dievai? Kad gaučiau šlakelį pieno, sutinku net gyvybę savo atiduoti, nes mano vyras rékia iš alkio!

Tuo tarpu grįžo namo tigrė su savo tigriukais. Ji paklausė Malanchamalą:

— Kas tu tokia, motin, kad, miške būdama, pieno geidauji? Jeigu tigrės pienas tiktų, aš tau jo duočiau.

— Taip, tiktų.

Tigras sugrįžo, neradės karvės. Bet išvydęs, kas čia dedasi, pagyrė tigrę.

Princas Čandramanikas gérė tigrės pieną ir augo. Tigras ir tigrė su tigriukais juodu abu sergėjo. Malanchamala neišeido savo vyro iš akių, né per žingsnį nesitraukė, kartu su juo eidavo gélių ir vaisių skinti, migdydama supdavo ir dainuodavo, žaisdavo kartu su juo, ir taip praéjo penkeri metai.

Pilnomis ašarų akimis Malanchamala vieną dieną tarė:

— O déde, o teta! Dabar jau turiu eiti iš miško.

— Iš kur tokie žodžiai, motin? Kodėl? Ne, tu turi čia likti! Pasakyk mums, kas atsitiko. Kam sprandą reikia nusukti, tam mes ir nusuksime. Ką reikia sudraskyti, tą sudraskysime!

— Ne, déde, teta, nieko panašaus. Jūs dar nežinote, kad mano vyras yra karaliaus sūnus. Jis jau baigia penktuosius metus, aš negaliu ilgiau jo be mokslo laikyti. Jis turi išmokti karališkosios abécélės.

— Ak štai kas. Ką čia mums reiškia jį tos abécélės išmokytis! Jau nuo ankstyvo ryto pamatysi traukiant mokslo vyrus, dažnai palydimus šakalų kauksmo. Gal mums pagauti bent vieną jų?

— Dédé, teta, to nebūtū gana. Aš turiu skirtis su jumis. Mums reikia netoli miesto gyventi. Aplankykite mus kada nors.

Vos sulaikydamas ašaras, Malancha atsisveikino. Tigras ir tigrė lydėjo ją per mišką, keturias dienas ir keturias naktis, nieko į burną neimdami, palikę tigriukus lakstyti be priežiūros.

Toliau Malancha keliao viena su Čandramaniku ir galiausiai priėjo sodininkės namus. Tvenkinys sode buvo sausas, o gélės jau dvylika metų kaip nežydėjo. Sodas buvo virtęs dygliu ir gyvačių karalyste. Buvo karšta diena, ir nuvargusi Malancha atsisėdo pailsėti. Staiga visas sodas suūžė. Suskrido spiečiai bičių ir paukščių, sužaliaavo medžiai, émė aukštyn kilti vijokliai, ir pasirodė sodininkė, išviliota géliu kvepėjimo.

— Dvylika metų sodas nežydėjo,— taré ji.— Šiandien viskas aplinkui pražydo. Dvylika metų tvenkinys stovėjo sausas, šiandien Jame plūdu-riuoja lotoso žiedai. Ar tik nebus laimė mane aplankiusi? Kodėl čia taip atsitiko?

Sodininkė émė dairyti ir pamatė po žydinčiu medžiu, kuriamė kuka-vo gegutę, sédinčią deivę su kūdikiu, šviečiančiu it ménuso, ant kelių. Sodininkė prisiartinusi taré:

— Motin, iš kokio dangaus tu nusileidai, kad vien nuo tavo buvimo čia sodas apsipylė žiedais? Motin, kas tu tokia?

Malancha atsakė:

— Motin, aš esu tik paprastas žemės kūdikis, noriu truputį pailsėti tavo sode.

— Eikš gi į vidų, motin! Koks tavo veidas, tavo rankos, tavo žvilgsnis, odos spalva! Aš turėjau dukteręčią, motin, ji buvo tokia pat! Ji mirė prieš dvylika metų, ir nuo tada aš verkiu dieną naktį. O gal tu mano dukteręcia!

— Aš nežinau, teta. Šiandien aš pirmą kartą tavo sode.

— Vis tiek, motin, ateik į mano namus.

Sodininkė labai džiaugėsi, kad ji ir vėl kasdien galés nešioti į rūmus géliu, o Malancha tikėjos, kad jai teta papasakos miesto naujienu. Taip jos ir suéjo į trobelę.

— Motin, tu atrodai esanti alkana ir ištroškusi. Nors kiek užvalgyk. Malancha taré:

— Duok truputėli pieno.

Malancha pagirdė vaiką ir paguldė miego. Ji iššvarino trobelės grindis, prisdėjusi į sarį, parnešė gélių iš sodo ir išpuošė iš visų keturių pusiu lovą, kurioje miegojo jos vyras. Tada tarė sodininkei:

— Teta, man negalima valgyti nieko, kas kito rankos pataisyta. Atnešk produktų, aš pati virsiuos.

Sodininkė buvo labai patenkinta tais žodžiais; bet Malanchamala nepasiskė, kad bernukas yra jos vyras.

Sodininkės trobelė buvo apgriuvusi. Malancha tarė:

— Teta, ši troba nebetinkama gyventi; suprašyk keletą vyru, kad mums naują pastatytu.

Pastatė naują namą; senasis buvo tik vieno kambario, o šis jau net triju. Viename apsigyveno Malancha su vaiku, antrajame — sodininkė, o trečias liko tuščias.

Vieną dieną Malanchamala paklausė sodininkę:

— Teta, o kur šiame mieste yra mokykla?

— O kam jos? Rūmuose yra išminčius, jis turi daug mokinių. Jis moko kuprotus, kreivašonius, kurčius, nevispročius. Be to, jis dar moko karaliaus vaikus. Diena naktis ten netyla triukšmas, toks raritas kaip turgavietės vidury, kur susirinkusios visos varnos ir gervės.

— Tai imk, teta, smulkiai pinigelių, nupirk plunksnų, rašalo ir nuvesk vaiką pas išminčių!

Čandramanikas eidavo į mokyklą, o kai sugrįždavo, visas jo veidas būdavo rašaluotas ir purvinas. Tuščiasis kambarys dabar jam praversdavo mokytis. Malanchamala papraše sodininkę, kad ji maudytų, prauštų, o pati virdavo ryžius ir kitus patiekalus, padengdavo valgyti ir išeidavo. Sodininkė sušukdavo:

— Anūkėli, eik valgyti, širdele!

O kai jis valgydavo, šalia sédėdavo sodininkė. Malanchamala tuo tarpu saugodavosi, kad nebepatektų Čandramanikui į akis. Juk jis galėjo ją mama pavadinti! Ji būdavo savo kambaryje ir iš ten galėdavo prisiriūrėti į jį kiek širdis geidžia. Bet ji visada atsitraukdavo, artėjant bernukui, laikydavosi iš tolo. Taip praėjo dar septyneri metai.

Tos šalies karalius buvo vardu Dudhbarnas. Septyni jo sūnūs ir viena duktė ėjo mokslus pas išminčių. Tačiau princesei labai sunkiai sekési mokytis. Broliai ją klausdavo:

— Kančė, tu taip daug skaitai ir rašai. Kaip čia yra, kad visai nedarai pažangos? Tai ką tu ten rašai ir **skaitai**?

Kančimala **atsakė**:

— Broliai, kaip aš galiu rašyti, kaip galiu skaityti?

*Mėnuo šviečia delne, ir mėnuo ant padō, ir mėnuo jo kaktoje,
O kiek šviesių ménésių spindi tauriam jo veide!
Tik sodininko sūnum jį žmonés vadina.
Iš jo veido skaitau aš ir vedas šventąsias, ir šventąsias puranas.*

O, kaip žmogus gali būti toks gražus!

Tai girdėdami, septyni princai nieko daugiau jai nebesakė. Tik tarp savęs kalbėjo:

— Turime pasirūpinti, kad tas sodininko sūnus į mokyklą daugiau kojos nebekeltų.

Jie priėjo prie jo ir émė **šaukti**:

— Ei tu, išsirašalavęs sodininke! Jeigu vėl ateisi į mokyklą su savo purviniais drabužiais, mes tau galvą nurisime nuo pečių, galą padarysime!

Jie manė, kad sodininko sūnus neturės geresnių drabužių ir nebesi-rodys mokykloje. Čandramanikas pastūmė knygas į šalį ir verkdamas parbėgo namo.

Malancha tarė:

— Teta, eik ir išklausk, ko jis verkia.

— Jis sako, kad rytoj princai jam galvą nuris nuo pečių.

— Kodėl jie nori jam galvą nuo pečių nuristi?

— Kodėl? Štai kas yra, štai kas yra...

— Tik tiek? — paklausė Malancha.— Teta, aš duosiu tau pinigų, nupirk jam puikius drabužius, kokių nė patys princai neturi!

Ir Malancha, turėjusi deimantų, pribérė jai visą sterblę rupiju.

Kitą dieną princai mokykloje labai nustebė.

— Matot, kokie drabužiai? — kalbėjo jie.— Tokių net ir mes neturiame. Iš kur juos galėjo sodininko sūnus gauti?

Kančė tarė:

— Septyni mano broliai, kur jūs taip žiūrite? Ak! Negi tai sodininko sūnus?

Bet princai norėjo viską aiškiai žinoti:

— Ei sodininke! Tu išdrīsai taip apsirengti. Bet tu vien taip dėvēti gali, o vaikštai pésčias. Jeigu rytoj nebūsi atneštas su neštuvais, savo galvą padėsi!

Jie manė, kad sodininkas bus vien drabužius dovanų gavęs, bet iš kur jis paims neštuvas? Jis liks be jų ir nebeateis į mokyklą.

Vėl Čandramanikas parbėgo verkdamas raudodamas namo. Nusimetė drabužius ir émė raičiotis kiemo dulkėse. Malancha taré:

— Teta, aš parūpinau jam drabužius ir galvos apdangalą, ko gi jis vartosi po dulkes?

— Baigsis ši diena, praeis naktis, ir tada princai nuris man galvą.

— Kodėl jie nori nuristi tau galvą?

— Turi tuošnus drabužius ir galvos apdangalą, bet vaikštai pésčias,— taip jie šaukė ant manes!

— Vaikštai pésčias, štai kas yra! Teta, aš tau duosiu pinigų, suvadink visus nešikus su neštuvais!

Tačiau kurį nešiką sodininkė tik prašė, né vienas nenorėjo sutikti nešti sodininko sūnaus.

Malancha taré:

— Pasiūlyk kiekvienam po dešimtį aukso monetų, tada ir eis.

Ji davė sodininkei pilną krepšį aukso monetų, ir susirinko visi nešikai su neštuvais. Iš visų neštuvių tik karališkieji buvo su baldakimu. Jais ir nukeliaavo Čandramanikas į mokyklą. Praeiviai sustodavo stebėdamiesi, mokiniai išpūtė akis. Ką dabar bereiškė princai, ką visi kiti? O Kančė sušuko, užversdama knygas ir dėdama į šalį plunksną:

— Septyni mano broliai, tik pažiūrėkite į mokyklą! Tartum Indras čia būtų nužengęs! Jis tviska nelyginant deimantas auksinėje antkaklėje! Žiūrėkit, žiūrėkit, septyni mano broliai, aš — vienintelė jūsų sesuo, ir jeigu negalésiu tekėti už Čandramaniko, tai ir gyventi nebenoriu.

Septyni broliai nebežinojo ko griebtis. Jie taré:

— Ei sodininke! Tu viską padarai, ką mes liepiame. Bet dabar tau reikės arklį gauti. Dabar mes raiti lenktyniausime. Mes užjosime į priekį, o tu tik per septynių pusvalandžių nuotoli galési savo arklį paleisti. Jeigu tu lenktynes laimësi, gerai, tai būsi laimėjės. Jeigu ne, padėsi galvą.

Ir princai juokési, nes kaipgi sodininkas jos? Jis gi nukris nuo arklio
ir užsimuš.

Čandramanikas sugrijo namo verkdamas raudodamas. Malancha taré:

— Teta, pasižiūrek, kas šiandien atsitiko!

Viskā išklausiusi, Malancha taré:

— Na gerai, teta, imk pinigų ir padenk mūsų išlaidas. O aš einu pa-
sidairyti tinkamo arklio. Ilgai neužtruksiu. Nebus praėjusios nė trys
naktys, kai aš grįšiu su arkliu.

Malancha ieškojo ir ieškojo, dvylika karalysčių ir karalių dvarų iš-
vaikščiojo; pasiekusi tryliktą karalystę, išvydo, jog ten visos rūmų ir
namų durys užskleštost, visas miestas atrodė ištuštėjęs. Pokhiradžas, ka-
raliaus žargas, visai buvo pašėlęs ir kiekvieną sutiktą gatvėje sutrypda-
vo. Tai sužinojusi, Malancha sušuko:

— Kur tu esi, pokhiradžai? Kokiuose namuose gyveni? Ar dar atsi-
meni, karališkasis žirge, Čandramaniko vardą?

Iš kažkur šuoliais atidundėjo žargas, ausis suskliautęs.

— Kas tu tokia, mergele? Iš kur žinai Čandramaniko vardą? Argi
aš atgausiu savo Čandramaniką po tokio ilgo laiko?

Malancha taré:

— Harikali, sek paskui mane!

Ir leidosi Malancha bėgti, žargas risnojo paskui ją. O tos karalys-
tės gyventojai pasijuto it žaibo trenkti.

— Kiek jau laiko praėjo, kaip Čandramanikas miręs, o ji mini jo
vardą! Pasigauna pašelusį žirgą. Greičiausiai ji kokia ragana!

Ir visi émė drebéti, o karališkoji pora taip pasakė:

— Kas ji tokia, kas? Eikite ir sužinokite, kas ji tokia!

Malancha tuo tarpu dainavo:

— *Tas žargas, didysis karaliau, kuriuo tu į sodą nuojai,*

Ir vaisius tu gavai, maharadža, kad galétum sūnum

pasidžiaugti,

Skraidino ir kotvalo dukrą per orą,

tą nuotaką jauną.

Dar dvylika metų nebaigę praeiti, karaliau,

man liko dar kelios dienelės,

*O kai baigsis šie dvylika metu, karaliau,
tada vél tu mane atpažinsi.*

Ir Malancha bėgo toliau. Karalius sušuko:

— Ak, ak, kas gi čia? Kas? Malancha? Malancha išgelbėjo karalystę? Malancha sugavo žirgą? Ta pati Malancha, kuriai aš liepiau nupjauti rankas ir nosį, kurią aš taip nubaudžiau? Tai šita Malancha atėjo! Žmonės, atsidarykite duris!

Ta žinia pasiekė motiną; dabar ir karalius su karaliene aiškiai žinojo: čia ta pati Malanchamala! Tą dieną Malanchos nosis ir ausys buvo lyginamos su gélémis, pirštai su čampako žiedais, jos žvilgsnis esas šviesesnis už Saulę ir ménėsį. Visi šauké „Malancha! Malancha!“ ir iš savo namų bėgo prie jos, bet Malancha su pokhiradžu jau būdavo toli. Karalius visur išsiuntinėjo pasiuntinius Malanchos ieškoti. Jis svetingai sutiko kotvalo žmoną ir maloniai pakvietė ją vaišintis drauge su karaliene.

Éjo dienos ir naktys. O, kada žinia apie Malanchą pasieks karaliaus dvarą?

Tuo tarpu karaliaus Dudhbarno mieste, kaip visada, pučiamu kriaukliu garsai paskelbė prasidedant dieną. Kélési mokiniai ir émė traukti į mokyklą. Skaisčios moters lūpų ištartas pažadas buvo įvykdytas: Malancha sugrižo su žirgu. Ji tarė:

— Teta, arklys pabalnotas.

Sodininkė išėjo pasižiūrėti. Tai bent buvo arklys! Ten stovėjo pokhiradžas degančiomis akimis, karpydamas ausimis, kanopomis kasdamas žemę. Sodininkė tarė:

— Ką aš turėčiau daryti, motin?

— Teta, imk už pavadžio arklį ir vesk!

— Motin, užduok man kokį lengvesnį darbą. Aš negaliu tokio arklio vesti.

— Jis tavo žodžio klausys, teta, imk pavadij!

— Ne, motin, aš negaliu, neimsiu, net jei reikėtų gyvybe užmokėti!

Malancha nuleido galvą ir émė svarstyti. Ji kramtė lūpas, braukési prakaitą nuo veido, bet ką ji galėjo padaryti? Pačiai teko vesti žirgą.

Malancha uždėjo Harikaliui naują balną ir, nuleidusi galvą, užkélė ant jo savo vyra. Tada primezgė ant savo sario krašto mazgų ir tarė:

— **Harikali**, žirge! Ar supranti — tu turi mano vyra, šitą berniuuką, kurį užkéliau tau ant nugaro, atgal man parnešti, kol aš dar nebūsiu atmezgusi šitų aštuonių mazgų.

Perduodama pavadį savo vyriui, ji pažvelgė jam į veidą, o paskui pasilenkė nušluostyti dulkių nuo jo kojų. Čandramanikas paklausė:

— Kas tu tokia esi? Sukojiesi tai čia, tai ten netoli manęs, bet niekad nepratari nė žodžio! Tu verdi, taisai valgi, bet niekad man nepaduodi. Šiandien pamačiau tavo veidą, pamačiau tavo rankas, ir tu pamaitei mano veidą ir nušluostei dulkes man nuo kojų. Kas tu man esi?

— Kas aš esu, prince? Aš... aš... aš esu kotvalo duktė!

Ji paslėpė savo veidą, tartum tvarkydamasi plaukus, ir **Šlapiomis** nuo ašarų rankomis iplėsė sario kraštą. Vieną jo siūleli įrišo į antkaklį ir suragino žirgą. Pokhiradžas nuskrido. O Malancha, priėjusi tvenkinį, puolė ant žemės.

Mokykloje princai, išvydę tokį žirgą, labai stebėjos.

— Čia ne paprastas arklys, čia tikriausiai pokhiradžas! Tokį žirgą net ir karaliaus arklidėse ne visada rasi. Iš kur jis pas **sodininką**?

Princas **Čandramanikas** ant žirgo nugaro jautėsi it paukštis ore ir norėjo greičiau pradėti lenktynes. Jis truktelėjo pavadį, per žirgo nugara perbėgo virpulys, ir pasigirdo visų keturių jų pasagų kaukšėjimas. Princai nebeišmanė, kaip jiems elgtis. Jie émė šnekėtis tarpusavyje: „Klausykite, broliai karalaičiai, kad mes jau sutarëme lenktynes, tai ir turime lenktyniauti. Net jeigu jis ir laimës. Bet čia mūsų karalystė, ir kas mums uždraus jam galvą nuręsti?”

Jie sušuko:

— Ei sodininke! Dabar gelbék savo galvą! Tik neužmiršk padaryti septynių pusvalandžių tarpa!

Prasidėjo lenktynės. Septyni žirgai sustojo priekyje, o už jų, nutoles super septynis pusvalandžius, stovėjo pokhiradžas. Čandramanikas sušuko:

— Alio, princai! Ar jau paleidote savo žirgus?

O princų jau seniai ten nebebuvo. Nesulaukęs atsakymo, paragino ir Čandramanikas savo žirgą. Pokhiradžas skrisdamas aplenkė kitus žirgus. Pasiekę baigmę, princai taré:

— Ne, čia rytų pusė; jokime geriau i šiaurę!

Čandramanikas nusišypsojo; jis taip pat lengvai laimėjo ir lenktynes i šiaurės pusę.

— Dabar i vakarus!

Jis laimėjo ir lenktynes i vakarus.

— I pietus!

Ir i pietus jis nujojo pirmas!

Princai sušuko:

— Užteks, broli! O, kokį puikų tu turi žirgą! Užsuk bent kartą i rūmus! Visi norés i ji pasižiūrėti.

Tuo tarpu patys manė, kad jeigu jis eis i rūmus, bus arba įmestas i kalėjimą, arba turės padėti galvą. Čandramanikas taré:

— Na gerai, jokime!

Tačiau pokhiradžas sustojo. Čandramanikas norėjo užkirsti žirgui ir nutraukė jo antkaklį. Bet traukdamas pertraukė ir siūlą iš sario, ir Mālanchamalos ašaros, visi jos geri darbai nukrito i dulkes. Pokhiradžas atsiduso ir émė nenorom eiti. Kai raiteliai pasiekė rūmų vartus, pasigirdo daugybė balsų: „Kas laimėjo nugalėtojo girliandą? Kam ją uždės?“

*Kur rūmų kuorai aukšti paauskuoti
ir aukso indai stovi,
Ten stovi ir Kančė, graži
kaip auksinis paveikslas.
Pamačiusi Čandramaniką kieme
ir papuoštą auksu jo galvą,
Kančė meta girliandą žemyn,
ir ji tyliai nusklendžia.*

Girianda nusklendė žemyn, nuslydo per Čandramaniko galvą ir pakibo jam ant kaklo. Minia émė šaukti: „Ką tai reiškia? Ką tai reiškia?“ Nes princesė Čandramanikui girliandą ant kaklo uždėjo, o tai ženklas, kad ji išsirinko jį vyru. Kas dabar bus? Visi laukdami tylėjo. Princai

su apsimestiniu draugiškumu nulydėjo Čandramaniką pas karalių. Karalius paklausė savo patarėjų:

— Ar gali karaliaus duktė tekėti už sodininko sūnaus?

Jie atsakė:

— Gali, jeigu sodininko sūnus išbus dvylika metų kalėjime.

Nebebuvo kas daryti. Reikėjo ruoštis vestuvėms. Tris dienas ir tris naktis truko šventė rūmuose. O ketvirtą dieną broliai princai uždėjo ant Čandramaniko kaklo geležines grandines ir įmetė sodininko sūnų į kalėjimą.

Tuo tarpu pokhiradžas nubėgo ten, kur gražioji Malancha ant tvenkinio kranto kniūbsojo dulkėse. Tai buvo panašu į mėnulį, užstotą debesų!

— Vargas man, kodėl aš jam nepasakiau visko? Kodėl neprisipažinau, kad aš jo žmona!

Staiga Malancha išvydo pokhiradžą!

— Pokhiradžai! Kaip tu čia atsiradai? O kur mano vyras?

Malanchos akys svaidė žaibus. Ji atsistojo iš dulkių.

— Laimė apleido mane, ką aš padariau, ko susilaukiau!

Malancha vėl puolė ant žemės. Žirgas tarė:

— *Ką aš galėčiau atsakyti, mergele?*

*Auksiniam rūmų kuore sūpavosi
girianda.*

*Tai ji pagavo tavo mylimąjį,
miela mano.*

Ak motin, be reikalo tu raud!

Tai išgirdusi, Malancha atsistojo. Ji nebeverkė. Ir tarė:

— Tai gerai, pokhiradžai. Siandien sukanka dvylika metų, kaip aš saugau savo šeimos židinį, bus gana! Nežinau, gal aš tau daug sielvarto suteikiau. Atleisk viską, nes aš tik vargšė nelaiminga mergelė. Aš duosiu tau laišką. Nunešk jį maharadžai, mano šešurui.

Malancha tuoju pat parašė: „Maharadža, mano šešure! Gyvenimo tarpsnis tebuvo skirtas dvylikos dienų. Siandien jau praéjė dvylika metų. Čandramanikas yra karaliaus Dudhbarno žentas. Jis vedė daugeliu dovybių apdovanotą Kančimalą, ir visos nelaimės baigėsi. Kai šis laiškas

pasieks tavo rūmus, o maharadža, mano šešure, trumpai valandélei įmerk savo kojų pirštų galelius į vandenį tvenkinio, prie kurio tu mane pirmą kartą pamatei, ir atsimink mane, kotvalo dukterį."

Ji įdėjo laišką pokhiradžui, davė jam žolės, vandens ir palinkéjo laimingos kloties. Pati, dulkėtais drabužiais, dulkétomis kojomis, nebėjo apsukui per sodą, o grīzo į namus tiesiu keliu, kuriuo niekad nevaikščiodavo. Namie susitvarkė visus savo daiktus, nuėjo pas sodininkę ir jai tarė:

— Teta sodininke, aš esu tau kai ką nutylėjus. Šiandien jau pasažyriu: tas, kurį tu išauginai, yra mano vyras. Aš palieku tau viską, ką turiu. Teta sodininke, prašau tave, nesibark ir nesmerk manęs, aš visada minésiu, kaip labai esu tau skolinka. O dabar — išeinu.

Sodininkei aptemo akys, ir ji parpuolė ant žemės. O Malancha išėjo iš namų, ketindama nusiskandinti savo tévo tvenkinyje.

*Tas tvenkinys, kur ploviau aš deimantą, toji šalis,
kur netekau savo tévo!
Šito tvenkinio tyras vanduo skaudų liūdesi
nuskalaus man nuo širdies.
Karalaitės girlianda — kaip laimingai ji ilsisi
ant mano vyro kaklo.
O! Laiminga ir aš jau ilsésiuos po skaidriu
savo tvenkinio vandeniu!*

Malancha galvojo: „Ak, mano vyras mane paklausė, kas aš tokia, tačiau ak, koks skaudus likimas, kad aš — kotvalo duktė! Kas galėtų mano vyrui ką prikišti? Aš juk nuslėpiau nuo jo, kad esu jo žmona!”

Toli jau liko sodas, tvenkinys pranyko iš akių. Dygliuoti krūmai braizė Malanchos odą, tačiau ji greitai éjo į priekį keliais, kurių žmonės vengé, palei kuriuos niekas negyveno. Taip eidama, sutiko tigrą ir tigre. Malancha tarė:

— Teta tigre, suésk šiandien mane, dède tigrai, sudraskyk mane! Jūs, jaunikliai tigriukai, dabar jau užauge, draskykite mane!

— Ar čia tu, motin? Tu čia? Ak, kodél tu taip sakai? Kur tu visą laiką buvai, motin?

— Sodininkės gelyne.

— Motin, o kurgi tas, kurį tu ant rankų nešiojai ir kurį aš savo pienu girdžiau, kur tas brangakmenis?

— Karaliaus duktė, princesė, uždėjo girliandą jam ant kaklo! Suėskite mane šią mano laimės dieną!

Tigras ir tigrė prašė Malanchą viską išpasakoti. Tada jie visi Malanchą apstojo ratu.

— Iš to, ką tu papasakojai, aišku, jog tai ne girlianda, o grandinės!

— Grandinės? Kaipgi taip!

— Karalaitės ir sodininko vedybos šiame krašte reiškia dvylika metų grandinių!

Malancha émė kramtytis lūpas ir atsistojo. Tigras ir tigrė tarė:

— Motin, imk stebuklingą utę iš mūsų kailio. Ilėisk ją į savo galvą ir eik su mumis. Mes dabar imsimės darbo.

Malancha neprieštaravo. Vos tik ilėido tigro utę į savo galvą, pasidarė nematoma. Ir nuéjo su tigrais.

O pokhiradžas Harikalis? Jis nunešė laišką į Malanchamalos šešuro šalį. Visa karalystė drebėjo iš baimės, drebėjo karalius, drebėjo karalienė. Ar suédeš Malanchą pargrižo pokhiradžas?

Pokhiradžas tarė:

— Nebijok, o maharadža. Turiu tau laišką!

— Ką ką, laišką? Duokš, bet tik pasmeigės ilga lazda, kaip kad vaisiams skinti.

Paémės ir perskaitės laišką, karalius pasileido bėgti lyg galvą pametės, šaukdamas:

— Klausykite, klausykite! Kas tik esate! Klausykite, ką pastakysiū! Aš vėl atgavau Čandramaniką.

— Kur jis, kur?

— Karaliaus Dudhbarno šalyje!

Negaišuodamas karalius atšaukė visus pasiuntinius, ieškojusius Malanchos, ir su didžiausia kariuomene, stovyklavusia rytuose, vakaruose, šiaurėje ir pietuose, pasileido ieškoti karaliaus Dudhbarno šalies. Be atokvėpio jie traukė į priekį, kol galiausiai prižygiavo sodą, kuriamo sodininkė baigė išskinti gėles. Ji išlaužė šakas ir gėlių stiebus, užpylė tvenkinį žemėmis, balsu raudodama: „Anūkėli, anūkėli! Dukterėčia, miela mano dukterėčia!”

*Karalius sukaustė mielą Čandramaniką
grandinémis,
Skaisti jo žmona, palūžus iš sielvarto,
išéjo į girią!
Tvenkinyje šiame ji, miela dukteréčia,
rytas vakaras maudés,
Šiuo takeliu eidavo ji, miela dukteréčia,
vandens pasisemti.
Čandramanikas, mano anūkas, sédédavo
ant šito suolelio,
Čia jis skaité ir rašé, ir mokési,
mielas anūkas!*

Karalius įsakė:

— Sustokite! Čia rengsime stovyklą!

Karaliui Dudhbarnui jis nusiuntė tokį laišką:

„Karalius Čandras iš Čandrapuro siuncia Tau ši laišką. Ar mano sūnus yra Tavo rūmuose — taip ar ne? Klausyklis, karaliau Dudhbarnai, gerai klausyklis! Kaip mano sūnus pateko į Tavo rūmus? Mano sūnaus vardas Čandramanikas, jis mokési mokykloje. Ar tavo duktė papuošė mano sūnų girlianda? Grąžink man mano sūnų ir marčią kuo greičiau ir nuimk grandines, karaliau, jeigu nori, kad viskas gerai baigtuši!“

Dudhbarnas atsakė: „Jeigu tai Tavo sūnus, karaliau, tai laimėk ji kovoje!“ Tada karalius įsakė savo kariams:

— Eikite ir nukariaukite karaliaus Dudhbarno karalystę!

Prasidėjo mūšis. Tačiau Dudhbarno kariuomenė buvo gausesnė, ir karalius neįstengė kovos laimeti. Jis buvo nugalėtas ir paimtas į nelaisvę.

Atėjus vakarui, Malancha su tigro utim galvoje nusigavo nematomai į tą vietą, kur buvo jos vyras. Išvydusi Čandramaniką, ji net išsigando. Sunkių grandinių gnuždomas, jis buvo perpus sumažėjęs ir gulėjo dulkėse. Malancha nusišluostė ašaras ir griebė geležines grandines dantimis, nes neturėjo jokio kito įnagio. Ar gali dantys geležies grandines perkrimsti? Ji išsėdėjo visą naktį, stengdamasi nuimti jam grandines. Kas trys valandos ji netekdavo po aštuonis dantis, bet pergraužė tik vieną keturgubos grandinės grandį. Praėjo keturiskart

po tris valandas, ji nebeturėjo nė vieno danties, tačiau ir grandinė buvo perkrimsta. Žvangėdama ji nukrito žemėn. Iš Malanchamalos burnos sruvo kraujas upeliais, ir ji susmuko, dar pabandžius nusišypsoti.

Staiga pabudo Čandramanikas. Jis negalėjo Malanchos matyti, tačiau pastebėjo, kad grandinės pertrauktos. Galingai kaip tigras — ne veltui buvo augintas tigrės pienu — jis išrėžė krūtinę ir išėjo į laisvę, lauždamas duris ir vartus.

Mėnuo apšvietė Čandramaniką. Tigras ir tigrė, buvę netoli, ji kaip mat pažino ir sušuko:

— Valio! Mūsų Čandramanikas vėl čia! Dabar Dudhbarno rūmuose viską švariai suėsime!

Tigrai būrių būriais supuolė į Dudhbarno rūmus. Jie suėdė dramblius, arklius, žmones, kates, septynis princesės brolius, karalių Dudhbarną. Tigrai rijo viską iš eilės ir jau buvo bečiumpą princesę, tačiau atskubėjo atsigavusi Malancha ir, iškélusi abi rankas, émė šaukti:

— Ką jūs darote, ką jūs darote? Jūs viską niokojate. Jūs net nebepaliecate, kas vakarais lempą uždegtų, ak, jūs visus suédéte! Neéskite uošvio ir uošvés — mano vyro uošvių, neéskite princesės Kančimalos, mano vyro širdies turto!

Tigrė tarė:

— Sakai, ką mes padaréme! Mes surijome karalių, prarijome karienę, sudraskémme princus, išgaudéme visus žmones ir suédéme net ir karaliaus baldakimą. Mes norime ir princesę suésti, ji tokia gležna ir gardi, o tu mus sulaikei, kaip dabar jos atsisakysime?

Malancha sudavė sau per galvą ir tarė:

— Dangaus vardu prašau, teta ir dède tigrai, imkit mano galvą! Neéskite princesės, ateikit ir suéskite manę!

Malancha puolė į priekį ir pargriuvo. Ką turėjo tigrai daryti? Jie paleido princesę. Tigrai visi apstojo Malanchą ir pasaké:

— Motin, tu davei mums puikiai papuotauti, prisiédéme kiek širdis geidé. Bet dabar mes ištroskė, norime gerti!

Ilgai ieškojusi, Malancha surado didžiulį ąsotį ir nuéjo į tvenkinį atnešti tigrams vandens.

Tigrai nuniokojo Dudhbarno karalystę! O kas toliau buvo? Į nelaisvę paimtasis karalius, Čandramaniko tévas, dabar tapo laisvas.

Savo karioomenės stovykloje jis pamatė sūnų! Karalius įsakė mušti būgnus ir iškeliavo su sūnumi ir marčia Kančimala atgal į savo šalį. Pakeliui jie priėjo tvenkinį. Karalius nusileido prie vandens mazgotis per ranką ir kojų. O ten buvo Malancha. Ji prisisémė ąsotį vandens, perdejo per jį du šventos žolės stiebelius ir, prisiartinusi prie karaliaus iš kairės, pagarbiai pasveikino jį atvykusį. Karalius paklausė:

— Kas tu tokia?

Malancha tarė:

— Ak, kokia dabar aš laiminga, nelaimėms užgimus!
Po dvylikos metų išvydau savo šešuro kojas.
Šiandien iškeliauja mano šešuras į téviškę savo.
Visom moterų dorybėmis šviečia šeima mano šešuro,
kurio namų židinys man užgintas.

Ak šešure, kaip tu paguosi mane nelaimingą?

Karalius atsakė:

— Ai ai, čiagi kotvalo duktė! Ne, žmonės, nesustosime čia ilsėtis!
Mes jau turime marčią — princesę. Laikykite kotvalo dukterį atstu!

Tačiau kareiviai ir palyda sušuko:

— Maharadža, kotvalo duktė sugavo žirga!
— Na ir kas iš to?
— Maharadža, kotvalo duktė atvedė tigrus!
— Na ir gerai, kad atvedė!
— Maharadža, princas už savo gyvybę jai turi būti dékingas!
— Gana, žmonės! Dar vienas žodis, ir neteksite galvų! Kad ir ką ji būtų padariusi, bet ji buvo ir liks kotvalo duktė. Ar gali elgeta būti karaliene? Jeigu ji nori būti išklausyta, tegul atkeliauja su neštuvaiais į rūmus audiencijos, karališkais drabužiais apsirengusi!

Karalius nužygiaavo toliau. Malancha parbėgo pas tigrus, atnešė jiems vandens ir tuoju išėjo susiskolinti neštvuų ir karališkų drabužių. Kai jau viską turėjo, apsirengė karališkais drabužiais ir émė karalių vytis, tigrų lydima.

Tigras užėjo į priekį ir sustabdė karalių:

— Maharadža, ji atvyko su neštuvaais ir karališkai apsirengusi. Malancha jūsų marti. Imkitės Malanchą drauge!

Karalius atšovė aštriais žodžiais nelyginant strėlėmis. Tigras ir tigrė tarė:

— Malancha, negi turime ir tai nukęsti? Tik pratark žodį, ir mes nušluosime visą lauką, nebeliks nei karaliaus, nei jo palydos, suésime ir jo marčią princesę, o tau sugrąžinsime Čandramaniką!

Malancha paprieštaravo:

— Taip nekalbėkit, tigrai! Argi jūs ketintumėt suëstį mano šešuro kariuomenę? Tai geriau imkite ir suéskite mane!

*Aš keliq nušluosiu garbanom savo,
Taq keliq, kurj mins mano šešuro kojos.
Aš pakele brausiuos per dyglių brūzgynus,
Bet šešurą prie savo šalies jausdama.*

Mieli tigrai! Nepykite ant manęs. Palikite mane vieną!

Tačiau tigras ir tigrė nenorėjo jos palikti. Karalius keliaavo toliau su savo kariuomene ir palyda. Ir Malancha neatsiliko, skverbési pro dyglio lotus krūmynus, o su ja ir tigrų vora.

Gaudžiant dundant būgnams, i rūmus ižengė karalius su sūnumi ir marčia. O Malancha liko už vartų. Ir tigrai liko su ja. Praéjo septynių dienos ir septynių naktys. Malancha verkė.

— *Čia mano šešuro rūmai, mano dangus!
Koks liūdnas, apverktinas moters likimas!
Tenai mano vyras. Ten mane sutuokė, ak!
Namai mano šešuro! Nelyginant deimantas
žérít jūs man akyse!*

Aš lieku čia! Dédé, teta, tigrai visi, eikite nuo manęs!

Tigras ir tigrė atsakė:

— Tik ištark žodį, ir mes nušluosime nuo žemės rūmus ir visą karalystę, suésime karalių ir princesę, o tau sugrąžinsime Čandramaniką.

Malancha tarė:

— Ne!

*Koks pasibjaurėtinas jums skirtas likimas,
tigrai ir tigre,*

*Iš kaip jūs nejaučiate gėdos! Kaip galite
tokius žodžius man šnekėti!*

*Ar ne geriau jums mane pačią praryti?
Aš čia būsiu tarnaitė, vergė čia būsiu,
čia tvartus valysisiu.*

Tik dėl to dar norėčiau gyventi ir amžiams čia likti.

Leiskite paliesti jūsų kojas, dėde ir teta tigrai, paimti dulkių nuo jū.
O tada palikite mane vieną!

Tikras ir tigrė atsakė:

— Na gerai, jeigu Malancha nenori mūsų paklausyti, mes neilgam
pasišaliname.

Kai tigrų nebebuvo, kas begalėjo ginti Malanchą? Net ir takai iš-
mirko nuo jos ašarų.

Penkiai savo šlepetės smūgiais karalius išginė kotvalo pačią, o kot-
valo dukterį nuvarė šalin, pasitelkės sargybinius ir kareivius! Verk-
damos klaidžiojo motina ir duktė. Motina tarė:

— Miela mano! Ko mums bevertas gyvenimas? Eime, nusiskandin-
kim ežere!

Motina nusiskandino ežere. O duktė verkdama dainavo:

— Mama, nemirk, nemirk, nes man
negalima mirti!

*Kaip aš mirsiu, nepažiūrėjus
i saldų šešuro veidą,*

*i mylimą veidą brangaus savo vyro
Čandramaniko?*

Ak, kieno džiaugsmui turėčiau numirti
aš, apleista laimės?

Vis dėlto ji bandė skandintis, tačiau jos šešuras buvo liepęs visus
tvenkinius primesti dygių šakų arba užberti žemėmis, arba nuolat lai-
kydavo prie jų pastatytą sargybą. Nors ir labai liūdėdama, Malancha
dėl to linksmai nusišypsodavo: „Šešuras neleidžia man nusimesti siel-
varto naštos, net ir dabar ne! Tai ir gerai, kad jis neleidžia! Ak, argi
dar kas nors pasaulyje galėtų suteikti man skausmo?“

Naktimis rūmuose būdavo kas trys valandos mušami būgnai, žymint nakties ketvirčius. Jų gausmas nuslopino Malanchos žingsnius, kai ji tyliai, atsargiai artinosi prie jaunavedžių kambario. Pamažėle pravérusi duris, ji išvydo it skaisčią méniesieną šviečiant. Degé aštunojios aliejinės lempos, ir visoje patalpoje buvo šviesu. Auksinėje lovoje, pastatytoje ant gausiai išpjaustinėto pamato, saldžiai miegojo princas ir princesė, panašūs į gėles méniesienos naktį.

Nuo durų Malancha metė greitą žvilgsnį į kambarį, o paskui geriau įsižiūrėjo, pasukusi lempą dagčius, kad būtų šviesiau. Ji tyliai éjo iš vieno kambario krašto į kitą, pastovėjo prie lovos galvūgalio, paskui prié kojūgalio. Visą naktį Malancha gerte gérė princo ir princesės vaizdą, nė atilsio akims neduodama. „Ak, kokia grožybė! Argi galima teisingu vadinti likimo lémėją, jeigu šitokiam prinčui jis buvo skyręs niekinamą kotvalo dukterį!“

Malancha neatitraukė akių nuo miegančiųjų; dailiai krito jos pacios garbanos, nuo jos kvépavimo dar gaivesni darési lotoso žiedai, jos džiaugsmo ašaros buvo it perlai. Ėmė krankséti rytmečio varnos. Malancha sujudo, paémé ryžių ir žolés iš švento dubens, nutrauké savo plaukų dvi garbanéles ir visa sudėjo Kančei ant galvos ir savo vyrui ant kojų. Skaisti žmona tyliai uždainavo:

— *Būki laimingas, būk laimingas, prince, būk laiminga, princese!*

*Tegu jau ši rytą ims pildytis skaisčiosios žmonos
šitie žodžiai!*

*Tegul šimtams jūsų kartų neužges šviesi vestuvių
lempa!*

*Tegul tūkstančius jūsų kartų užstos karališkasis
baldaikimas!*

*Tegul per amžius plytės kaip plytėjė laukai ir vandens,
miškai ir sodai!*

*Tegul karališkasis jūsų herbas niekados nebus
nugalėtas!*

*Tegul saulė ir ménuso per amžinus amžius savo aukso šviesa
apšvies šią karalystę!*

Tegul namai mano šešuro, mano vyro pastogė,

bus amžini, nemirtingi!
Tegul princesé savo siela ir kūnu patirs, kas yra moteis
ir motinos laimė!
Toks mano linkėjimas. Te jis išsipildys!
Savo vyra pati auginau, ant rankų
nešiojau,
O dabar pamačiusi būsiu ir jaunąją porą.
Laimė telydi visą šešuro mano šeimyną.
Žeme ar vandeniu virtusi, vis tiek
aš jais džiaugsiuosi,
Paukščiu ar žvériniu laukiniu sugrižusi vėl į pasaulį,
aš būsiu laiminga!

Taip prabėgo naktis. Paskui antra, trečia. Ketvirtąjį rytą, Malanchai tyliu balsu dainuojant šią dainą, staiga pabudo princas.

— Kas gi čia? Kas tu tokia, kad mūsų, jaunavedžių, kambaryste dainuoji rytmečio dainą?

Malancha jam sušnibždėjo:

— Prince, aš turiu teisę ateiti į ši kambari. Atleisk, prince, kad išbudinau tave iš miego, nepyk ant manęs. Aš — rūmų tarnaitė. Nesibaumink, miegok toliau, prince!

— Tarnaitė? Sakyk man teisybę arba pajusi, kokie aštrūs mano kardo ašmenys!

*Rūmų tarnaitė? Negali būti! Ar čia ne tas
veidas,
Kurį andai išvydau ant tako netoli nuo
močiutės gėlyno?
Ko émė virpęti man kūnas, karšta kraujo banga
man širdį užplūdo?
Ar ne šios švelnios rankos kadaise
mažą mane globojo?*

Tu — tarnaitė? Sakyk tam, kuris neišmano. Liepk tokiam šnekéti, kuris žodžio neprataria. Aš gi matau, kokia tu. Bet pasakyk — kas man tu esi?

— Žvelk, prince! Jau saulės spinduliai žiūri pro langą. Šiandien aš nebegaliu nieko pasakyti.

Bet kai Malancha pasisuko eiti, princas ją sugriebė už sario krašto:

— Nepaleisiu, kol nepasakysi!

Malancha nuleido galvą ir taré:

— Prince, tu man padarei didelę skriaudą!

— Kokia? Kada?

Tą akimirką į vidų prigužėjo sargybinių, pribėgo kareiviu, atėjo net karalius.

— Kas toks jėjo į jaunavedžių kambarį? Kieno pédos liko kieme?

Kiekvieną rytą Malancha grįždama užbraukdavo savo pédas. O šiandien pédos buvo pastebėtos. Kai žmonės atidarė jaunavedžių kambario duris, skaisti šviesa neleido jiems nieko įžiūrėti. Ir karalių ta šviesa akino, jis užsidengė akis ir paklausė:

— Kas atsitiko?

Princas atsakė:

— Tėve! Tai kotvalo duktė.

— Kotvalo duktė?

— Tėve! Jeigu jau ji kotvalo duktė, tai kas tada ne kotvalo duktė?

— Sūnau mano, liepk jai niekada nebeateiti į rūmus.

Malancha nebegalėjo nieko papasakoti. Ir išėjo tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atėjusi.

Nuo tos dienos nelaimės užgriuvo rūmus. Vieni po kitų išvirto vartai, nugriuvo kuorai. Vieną dieną nutikdavo tas, kitą dieną kitkas. Praėjo dvylika metų. Princui buvo septyni sūnūs gimę. Ir visi septyni mirė.

Karalius pasakė:

— Čia tos raganos darbas!

Praėjus septynioms ar aštuonioms dienoms po šių jo žodžių, visur pražysdavo gélės po karaliaus kojų, kur tik jis žingsnį žengdavo. Vos tik sustodavo, užgirdavo švelniausią muziką. Rūmų vartai atsistatė patys savaime. Net ir septyni kilmingi sūnūs sugrįžo! Karalius taré:

— Kaip čia galėjo būti?

Princas jam atsakė:

— Čia kotvalo dukters darbas!

— Tai kotvalo duktė gali subirusiu vartų skeveldras vėl draugėn sudėti ir mirusius prikelti?

— Ji gali!

— Netiesa? Jeigu ji gali prikelti iš numirusiu, tai kodėl gi neprieklia savo tévo ir motinos?

Vos tik karalius pasuko į menę, priéjo prie jo kotvalas ir taré:

— O karalių karaliau! Viena linija išdžiūvusi, antroji — bevaikė. Priimk mano pasveikinimą, maharadža!

Karalienė buvo savo miegamajame, kai pasirodė kotvalo pati ir taré:

— Sese! Kaip seniai mes gyvename kaimynystéje. Šiandien aš atéjau tave aplankytii!

Karalius taré:

— Aš čia nieko nesuprantu. Geriau josiu medžioti.

Karalius išjojo medžioti, tačiau kelyje užpuolė tigrų ir suédė karievius ir palydą. Karalius išklydo iš kelio, atsidûré tankioje neįžengiamoje girioje. Ten jis klaidžiojo ratų ratais, kol visai nebeteiko kvapo ir labai ištrosko. Tačiau niekur nebuvo vandens!

Staiga ant išdžiūvusio tvenkinio kranto jis pamatė nepaprasto grožio mergele, laikančią didelį ąsotį, atremtą į klubą.

Karalius taré:

— Motin, kas tu tokia? Jeigu tavo ąsotyje yra vandens, gelbék mane, duok atsigerti.

Gražioji Malancha atsakė:

— Maharadža, tai ne vanduo. Tai pienas!

— Pienas? Ak motin, pienas nenumalšins troškulio! Ar neturi truputėlio vandens?

Gražuolė juokdamasi įpylė vandens iš savo ąsočio. Karalius pagérė kiek jo širdis geidé ir taré:

— Motin! Kad ir kas tu būtum, tu savo šešuro namų puošmena! Kaip tu mane atgaivinai, taip tegul nepraeina tavo grožis ir jaunysté!

Malancha pastatė ąsotį ant žemės, palietė karaliaus kojų dulkes ir taré:

— Šiandien aplanké mane atgaiva, o maharadža,
šešure mano!

*Mano siela, mano širdis atsigavol
Aš išgirdau malonius žodžius, tavo lūpos
juos taré.
Nusišypsojo laimė man šiandien, nusišypsojo.
Nuo šitos dienos lig mirties valandos Malancha
bus laimingal
Leiski man, téve, dulkių nuo tavo kojų
paimtil!*

— Kas tu esi, motin? Ar tu kotvalo duktė? Taip, tikrai tu Malancha!
Tris kartus palietė žemę karalius savo rankomis, paskui tris kartus palietė kakta. Tada taré:

— Ateik, motin, ateik į mano namus!

Malancha émė dainuoti:

— *Čia mano namai, židinys mano čia, kur tokius žodžius
išgirdau aš.*

Šioj gироje šiandien namus igijau.

*Kas prieš juos rūmai dabar, maharadža,
šešure mano!*

*Čia tavo kojų dulkés nukrito, čia aš gyvensiu
lūsnelėj,*

Kitur neieskosių sau vietas!

Karaliaus akys pritvino ašarą.

— O kūdiki, aš tiek tau skausmo suteikiau, nenorédamas matyti tavo dorybių. Atleisk man ir išklausyk mano prašymą, sugrižk į mano namus!

— Sugrišiu vėlei, vėlei sugrišiu, šešure, netruks
tos dienos prabégti.

Nors jau skaudu bus man mišką palikti,
kur šitiek malonių žodžių
iš tavo lūpų girdéta!

Karalius tarė:

— Motin! Kaip tu gali šiame miške gyventi? Juk visa karalystė tau priklauso. Atleisk man, motin, eime į mano namus.

— Nekalbék taip, maharadža, šešure mano, nekalbék!

Malancha palietė savo šešuro kojas ir pasitepė tomis dulkėmis galvą.

— Tėve, čia aš liksiu tik keletui dienų. Aš tik noriu patirti, kaip sekasi mano tigrams, noriu aplankytи tetą sodininkę, o tada jau ateisiu į rūmus.

Karalius atsakė:

— Tai leisk, motin, ir vėl iškasti tvenkinį, naujai įrengti jo krantus. Ir atsivesk tigrus šituo keliu.

Kai tik sugrižo karalius į rūmus, iškélė visas savo brangenybes ir rūpinosi pilti pylimus, tiesi kelius, kasti tvenkinius ir ežerus, įrengti poilsio vietas. Jis liepė kelią išbarstyti raudonais dažais, o abipus kelio prižerti mažų kriauklelių — monetų. Skambėjo muzika, septyni karaliaus anūkai ir visi karalystės gyventojai stovėjo laukdami prie vartų, o su jais ir karalius pats.

Tuo tarpu Malancha nuėjo per mišką, susirado savo globėjus tigrus, kurie džiaugsmingai atbėgo jos pasitikti. Su jais ji patraukė pas sodininkę. Sodininkė šūktelėjo iš džiaugsmo ir pravirko, émė kandžioti sau lūpas, bet Malancha nušluostė jai ašaras. Tada jie visi nuėjo į karaliaus Dudhbarno rūmus, tik ten rado nykią dykynę. Ten nebebuvo kam né lempos karaliaus namų garbei uždegti. Malancha nuplēšė savo ašaromis vilgytą sario krašteli ir, šviečiant ménulio pilnačiai, pati užziebė septynias aliejines lempas maldos patalpoje priešais vartus ir liko ten klūpoti. Trečią dieną atsidarė rūmų vartai, ir visi, kurie buvo tigrų suėsti, dabar vėl gyvi išėjo pro juos. Su karaliumi Dudhbarnu ir septyniais jo sūnumis grijo Malancha atgal. Pakeliui ji apsimokėjo skolas, kurių buvo pasidariusi, kai turėjo įsigyti prabangius neštuvus. Kareivius, rūmininkus, visus, kas tik buvo žuvęs, ji atgaivino, užlašinusi aliejaus iš septynių lempų, ir visus vedési paskui save. Tos žygiuojančios minios keliamas triukšmas net per septynių žygio dienų nuotoli skelbė, jog artinas Malancha. Kai Malancha pasiekė rūmus, ten skambėjo muzika. Tvenkinį ir ežerų vanduo bangavo iš džiaugsmo, pražydo lotosai. Sarbybiniai ir kareiviai, viziriai ir teisėjai, žmonės, visi valdiniai, karalius

ir karalienė — visi jai sušuko „Šlové!” Tai buvo diena, kai kotvalo dukė atėjo į savo šešuro namus.

Tada pasirodė ir kotvalas su savo pačia; suéjo likimo dievai Dharas ir Taras ir visi kiti dievai, o dangus skaisčiai nušvito. Motina ir tėvas, anyta ir šešuras, paprasti žmonės ir ministrai, paukščiai ir miško žvėrysys, visi laimino Malanchą — vieni déjo jai ant galvos šventos žolés stiebelius, kiti émė dulkes nuo jos kojų. Visi rūmai skambėjo vienu balsu: „Garbė ir šlové!”

Atbégo pokhiradžas ir taré:

— Aš atgaivinau visus kritusius karalystés arklius.

Malancha paglosté Harikali. Nesitverdamas džiaugsmu, jis sužvengé: „Ihaha! Ihaha!” Ir apskriejo visą karalystę. Tada pasaké:

— Maharadža, kas per šiuos dvylika metų numiré, visi dabar vél atgijo!

Karalius taré:

— Malanchamalos garbei muškite karališkaji būgną!

Ir **Malanchamalos** garbei émė dundéti karališkasis būgnas.

Per visą karalystę nuaidéjo: „Garbė ir šlové! Garbė ir šlové!”

Malancha nuéjo pas Kančę ir taré:

— Sese, pink iš naujo girliandą!

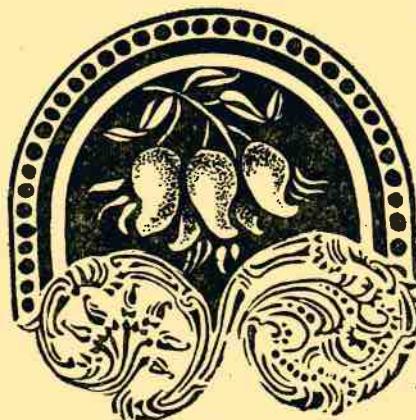
Kančė nupyné. Savo pačios rankomis Malancha uždėjo tą girliandą Čandramanikui ant kaklo, priglaudé Kančę prie savo krūtinés ir pa-bučiavo.

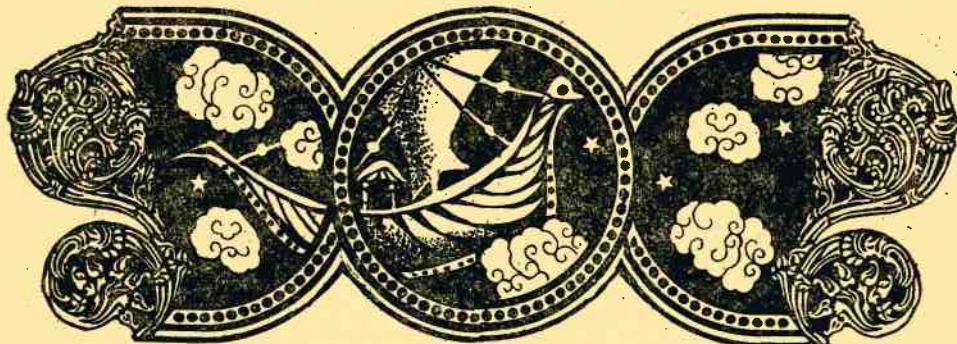
Karaliaus rūmai buvo pilni džiaugsmo ir juoko. Septynias dienas ir naktis šventė žmonės šaunią puotą, gardžiuodamiesi rinktiniais valgiais. Tigrai sočiai prisiédé priešiškų šalių gyventojų, bet sugrįžo čia atsigerti vandens iš aukso dubenų; jie **nusišluosté** snukius džiuto skepetomis, pakramtē betelio lapų ir tabako ir išsitiesé pailséti ant aukso guolių.

Karalius apkabino kotvalą, apdovanojo jį karališkomis gérybémis ir suteiké jam valdovo rangą. Karalius paglosté tigrus ir atsisveikiniant juos apdovanojo. Sodininké liko rūmuose ir užveisé gražų gélyną. Patenkintas ir laimingas sugrįžo Dudhbarnas į savo karalystę.

Malancha paskyré Kančę pirmaja karalienę. O žmonės Malanchą paskyré namų židinio globėja. Dievai, žmonės, gyvūnai — net paukščiai ir vabzdžiai — visi džiaugési. Dievai dosniai laimino dangų ir žemę.

Auksiniai saulės ir ménulio spinduliai nutvieské karaliaus herba.
Džiaugsmas karalystéje émė lietis per kraštus. Karalius Čandras iš Čandrapuro, princas Čandramanikas ir karaliaus anukai kelia, vedant i kota valo namus, nuo pat mango medžio išpuošé auksu ir brangakmeniais.
Per ši darbą jie tapo nemirtingi ir laimingai sau karaliavo.

BETELIO LAPŲ MERGELĖ

Gyveno toks princas, jis sapnavo saldū sapnā. Jis sapnavo princešę — jinai ji šaukė. Princesė buvo neapsakomo grožio. Ji buvo iš kažkur atsiradusi ir kvietė ji eiti su ja, bet nesakė kur. Princas nubudo, ir ji pradingo, o jis émė krimstis, nebeteko ramybés, visas gyvenimas jam émė atrodyti tuščias. Liūdnas princas nuéjo į savo kambarį ir užsidarė.

Sunerimo, suūžė visas karaliaus dvaras. Tarnai atbégdavo ir vél turėdavo grįžti, valgių nešiotojai veltui bandė laimę. Karalaičio kambario durys neatsivérė. Ta žinia pasiekė ir vyriausiąjį karalienę. Ji bégte atbėgo prie karalaičio kambario. Tačiau princas nenorėjo girdėti net karalienės rūpesčio pilno balso. Ji visaip suko galvą ir bandė ivairias gudrybes, bet niekas nepadėjo. Galiausiai siunte pasiuntinį pas karalių.

Karalius tuo metu buvo sušaukės šalies didžiūnų susirinkimą. Tačiau jis viską metė, gavęs savo žmonos žinią, ir negaišdamas nuskubėjo pas princą. Bet ir jo žodžiams bei patarimams princas liko kurčias. Jis nenorėjo nei durų atidaryti, nei valgio bei gérimo priimti. Tačiau pro langą grotas išpasakojo karaliui visą savo rüpestį. Jis būtinai norėjo surasti tą princesę ir praše karalių leidimo.

Nusigandęs karalius bandė maloniais žodžiais ji guosti, prikalbinėjo imtis žygio tik itin gerai prisirengus.

— Ne, ne, téve, aš negaliu laukti né valandélés. Tu išvysi nebegyvą savo sūnaus veidą, jei bandysi man kliudyti.

Vargšas tévas! Kas gi jam beliko, jei ne sūnaus įgeidį patenkinti? Ir davė jis įsakymą savo raitininkams ruoštis, taip pat ir pěstininkai gavo įsakymą žygiuoti su princu. Žvangėjo kardai, skambčiojo pentinai, žvengė arkliai, ir visa kariuomenė jau buvo pasirengusi žygiui.

— Ne, téve, ne, paleisk juos visus namo. Aš eisiu pats vienas. Jei tu man drausii, badausiu, kolei mirsiu!

Karalius nebeišmanė ką daryti. Kaip gali jis, tévas, vienatinį savo vaiką, savo ipédinių princų atiduoti likimo valiai, atskirti nuo jo? Tačiau princo ryžto niekas negalėjo palenksti, ir karalius turėjo nusileisti. Su ašaromis akyse karalius ir vyriausioji karalienė turėjo pareikštį sustinką su sūnaus sprendimu. Ir vos tik išgirdęs, kad karalius sutinka, paliko princas savo kambarį, skubiai nusimaudė, užvalgė truputį ir leidosi į nuotykingą kelionę.

Jis keliauto iš krašto į kraštą, kol vieną dieną prieš pat saulėlydi pasiekė tokį nepažistamą miestą. Palei pat miestą stūksojo tankus miškas, čia ir užklupo princą naktis. Princas teturéjo vieną mintį — kaip galėtų atsekti savo sapno mergelės pėdas. Nusilpęs, netekęs jégų, visą dieną nevalges ir negéręs, princas atsigulė ir kietai užmigo. Atradė, kad ir miškas jau minga. Tik staiga princui prie pat ausies pasigirdo malonus balsas: „Kas gi tu esi, vaikeli, kad miegi čia vidury miško?”

Princas pabudo nuo to kuždesio ir išvydo raukšlétą senutėlę sniego baltumo plaukais ir bedante burna. Ji paglostė princą ir paklausė šypsodama:

— Kas čia tave atvedė, vaike?

— Aš ieškau princesės, kuri per sapną mane šaukė.

Senutė išsigando.

— Ko tu ieškai? Gal betelio lapų mergelės? Bet, vaikeli, ji gyvena labai toli nuo čia!

— Tolumas man ne kliūtis. Jeigu net ir kitame žemės krašte gyventų, vis vien ją surasčiau. Aš būtinai turiu ją rasti!

— O jergutéliau! Kelias pas ją pavojingas. Ten miškas tankus ir gūdus. Ir visas saugomas ginkluotų vyru. Tame miške auga betelis. O tarp jo susisukusių lapų guli pasislėpusi mergelė, skaistesnė už rožę, saldesnė už dangišką nektarą. Žmogaus akis jos negali matyti. Tik kar-

tą per penkiasdešimt metų išeina ji iš savo slėptuvės ir maudosi netoli esančiame tvenkinyje. Tik vieną kartą panyra į krištolo skaidrumo vandenį ir vėl gržta į savo slėptuvę. Kaipgi tu ją rasi, vaikeli?

— Gali būti kaip tik nori,— atsakė princas,— bet aš ten eisiu ir jos ieškosiu.

— Liaukis, jaunikaiti, tai beprasmiška! Šimtą metų turėsi eiti, kol ten nusigausi. Kaipgi tu ją pasieksi?

Princas nusiminė. Senutei staiga labai pagailo princo, ir ji tarė:

— Aš tau duodu tokį laivą, imk jį. Lipk į viđų ir paprašyk tave nugabenti ten, kur tiktais nori, ir nespėsi né apsidairyti, o jau būsi trokštamoj vietoj.

Princas taip apsidžiaugė senutės gerumu, kad vos teištengė sušukti:

— Tai ir nebegaišiu laiko, geroji močiute!

— Lipk į laivą ir sakyk:

„Mano mielas medini laiveli,

Nunešk mane ten, kur gyvena betelio lapų mergelė!“

Princas tiesiog nebesitvérė džiaugsmu. Jis išoko į medinį laivą ir garsiai sušuko:

— Mano mielas medini laiveli,

Nunešk mane ten, kur gyvena betelio lapų mergelė!

Vos jis ištaré tuos žodžius, ir laivas kaip žaibas émė skrieti per upes ir miškus, per lygumas ir kalvas, per miestus ir kaimus. Laivas skriejo ir skriejo. Nakty virsdavo dienomis, dienos naktimis, o kelionei vis galo nebuvo. Staiga laivas sustojo vidury tamšaus miško. Miškas buvo toks tankus, jog pro jį neprasiskverbé né saulės spindulys.

Pažvelgęs per laivo kraštą, princas visur išvydo sargybinius, kairėje ir dešinėje, visose pusėse matė juos stovint. Atsargiai princas išlipo iš laivo ir pasislėpė už krūmo. Ten jis pragulėjo visą dieną, o kai atėjo naktis, išlindo iš už krūmo ir nuéjo ieškoti betelio.

Taip ieškant, slinko dienos. Tačiau princas neprarado vilties. Jis vis ieškojo, ieškojo, ir vieną naktį, kai jau norėjo gultis miego, atsitiko nuostabus dalykas. Pačiam vidurnakty miškas pritvino neregėtos šviesos,

tokios švelnios ir malonios, kokios princas niekados dar nebuvo matės. Švelnesnis už méniesieną, tačiau šviesesnis, labiau sidabriškas buvo tas spindesys. Princas nusélino pirštų galais į tą puse, iš kur sklido šviesa, ir negaléjo savo akimis patikéti. Ant medžiaisiai apaugusio tvenkinio kranto stovéjo betelio lapų mergelė. Ji buvo be menkiausio drabuželio. Sidabriné méniesieną nublanko prieš jos odos švytējimą. Tai nuo jos grožio buvo nutviskės visas miškas. Princas atidžiai nužvelgė mergelei ir jau nė kiek nebeabejojo, kad jis ją, o ne kurią kitą regéjo sapne. Jau nikaitis buvo it apkérētas.

Į ši savo sléptuvés jis galéjo matyti kiekvieną jos judešį. Matė, kaip ji maudési ir kaip, némaž nenujausdama, jog čia pat jis yra, taškési sau po vandenį. Paskui išlipo iš vandens ir dailiai žingsneliais nuéjo prie betelio, įkopé į jį ir pasislépē tarp lapų. Princas atsargai priéjo prie betelio. Skubiu judešiu išrovė jį iš šaknų, pasikišo po apsiaustu ir, kiek galédamas greičiau nubégęs prie savo laivo, sušuko:

— Mano mielas medini laiveli,
Parnešk mane namo į mano paties šalį!

Vos jis taip pasakė, ir nuplaukė laivas virš miško, aukštai viršum sargybinių galvų. Tarytum strėlė jis prašviltė per debesų karalystę, per upes, per kalnus tiesiai į princo rūmus. Buvo naktis, ir princas miegojo savo laive.

Jau švito rytas, kai rūmų sargyba pajuto princą parvykus. Kaip gaisro ugnis išplito žinia, jog sugrižo sosto paveldėtojas. Karalius su karalienė buvo tiek pralieję ašarų, jog jau bemaž apako. Kai pasiuntinys pranešė džiugią žinią, nuskubėjo karalienė pas princą ir stipriai jį apkabino. Tuojau pat paskui ją atsekė ir karalius, jis taip pat labai malonai sutiko sūnų. Vėl atgijo visas karaliaus dvaras.

— O kurgi princesė! Parodyk mums princesę! — iš visų pusiu girdéjo princas. Jis paliepė tarnams pastatyti jo kambariję nedidelį židini. Pats paslėpė betelį viename miegamojo kampe. Kai atėjusi karalienė klausė princesės, jis tik atsakė:

— Princesė būna pasislėpusi. Netrukus tau ją parodysiu.
Likęs vienas, princas nulaužė betelio lapą, užmeté jį ant savo lovos, o pats pasislépē už durų. Vidurnakty prasiskleidė betelio lapai, ir žiū-

rék — iš jų į kambarį įžengė mergelę. Kambarys kaip mat nušvito nuo jos grožio. Vos ji paėjo kelis žingsnius, princas pagriebė betelį ir įmetė į ugnį. Princesė liko kaip stovi. Labai nusiminusi, ji tarė:

— Kas gi tu toks? Kodėl mane **nuskriaudei**? Ką aš tau pikta padariau?

Princas malonai nusišypsojo, apkabino ją ir tarė:

— Tu nežinai, mergele, kaip ilgai aš tavęs laukiau. Dabar atradau, ir turési sutikti būti mano žmona!

— Ne, ne, tai neįmanoma! Aš negaliu tekėti už žmogaus,— atsakė princesė ir bandė išsilaisvinti iš princo rankų. Tačiau princas taip ją maldavo. Suminkštėjo kieta mergelės širdis, ir ji galiausiai sutiko. Kitą dieną nušvito visas dvaras, ir visi džiaugėsi princo ir betelio lapų mergelės vedybomis. Užteko vieno nuotakos prisilietimo, o karaliui su kraliene akys vėl praskaidrėjo, ir jiedu iš visos širdies palaimino jau-navedžius.

PRINCESĖ KALABATĖ

Gyveno toks karalius, jis turėjo septynias karalienes: Badoranę — vyriausiąją, Medžoranę — antrąją, Sedžoranę — trečiąją, Nauranę — ketvirtąją, Konejranę — naujają, Duoranę — liūdnąją ir Čhotoranę — jauniausiąją. Karalius valdė daugybę žemų ir turėjo prabangių rūmus. Savo tvartuose jis turėjo dramblį ir žirgą, lobynus pilnus rubinų ir aukso monetų. Karalius viską valdė. Jam tarnavo ministrai, patarėjai, sargybiniai, padėjėjai. Dvaras virte virė.

Ir vis tiek karalius nebuvo laimingas, nes né viena septynių jo karalienių neturėjo vaikų. Taigi ir karaliu, ir visus jo karalystės gyventojus graužė didelis rūpestis.

Vieną dieną nuėjo karalienės maudytis prie upės. Ten stovėjo atskyrėlis, jis davė vyriausiajai karalienei tokią šaknį ir tarė:

— Sutrinkite tą šaknį, kad būtų tyrė, ir visos septynios ją suvalgykit. Tada susilaunksite po vaiką, gražų kaip aukso ménulis.

Linksmos baigė karalienės maudytis, persirengė, nusišluostė ir suėjo į virtuvę. Badoranė ketino virti ryžius, Medžoranė ruošti daržoves, Sedžoranė padažą, Nauranė turėjo atnešti iš šulinio vandens, Konejranė suviska padavinėti, Duoranė susmulkinti prieskonius, o Čhotoranė supjaustyti žuvį. Tokia buvo tvarka. Penkios karalienės liko virtuvėje.

Nauranė nuėjo prie šulinio, o Čhotoranė atsisėdo prie atmatų krūvos žuvies valyti.

Badoranė laikė rankoje tą šaknį. Ji pasišaukė Duoranę ir tarė:

— Sese, tavo darbas smulkinti prieskonius. Gal pirmiau sutrinkime šaknį? Tada jau galėtume jos paragauti!

Duoranė sutrynė šaknį su grūstuvu ant plokščio akmens ir tuoj pašikabino tyrės, kurią iš tos šaknies padarė. Tada tyrę sidabriniame dubenyje po aukso gaubtu ji padavė vyriausiajai, Badoranei. Badoranė paėmė savo dalį ir per davė dubenį Medžoranei. Ir ji padarė tą patį, o kas liko, padavė Sedžoranei. Sedžoranė, suvalgiusi savo dalį, per davė dubenį toliau — Konejranei, ji ir baigė suvalgyti tyrę. Sugrižo Nauranė, jai beliko iš dubens išgramdyti paskutinius likučius. Vargšei Čhotoranei nebeliko nieko.

Čhotoranė supjaustė žuvį ir, grždama į virtuvę, sutiko Nauranę. Nauranė sušuko:

— O nelaimingoji! Tu dar nė kiek negavai sutrintos šaknies. Bék greičiau!

Čhotoranė nubėgo į virtuvę, tačiau šaknies nebebuvo likę né truputėlio. Labai nusiminusi, Čhotoranė susmuko ant grindų. Penkios karalienės sukélė daug triukšmo, išmetinėdamos viena kitai. Už durų, prieangyje, gulėjo numesta žemén žuvis. Čhotoranės ašarų pritvino net ligi slenksčio. Atėjo ir Nauranė. Ji sušuko:

— Kokia gėda! Jūs nieko jai nepalikote! Eikš, miela mano sese Čhotorane. Pasižiūrékim, ar nė kiek nebéra ant grūstuvu ir ant akmens, ir jei nors kiek ten bus likę, tu tą ir gausi.

Kitos karalienės émė kalbėti:

— O, iš tikrujų. Gal bent trupinėlis ant akmens dar bus prikibęs. Nuplauk akmenį ir duok jai!

O tarpusavyje jos taip šnekėjo: „Tegul išgeria ji akmens paplavas, gal bent susilaiks gražuolio beždžioniuko!“

Čhotoranė verkdama išgérė paplavas. Tada išėjo su Naurane vandens parnešti, o kitos karalienės toliau kalbėjos.

Netruko prabégti laikas. Penkios karalienės pagimdė po sūnų. Ir kiekvienos kūdikis buvo gražus it aukso ménulis. O kaip buvo su Naurane ir Čhotorane? Nauranė pagimdė pelėdą, o Čhotoranė beždžionę.

Būgnai visokiausiais balsais gaudė priešais penkių vyresniųjų karalienių kambarius. O iš Nauranės ir Čhtoranės kambarių sklido vien raudojimas.

Pasirodė ir karalius su palyda. Penkios karalienės buvo nuvestos atgal į jų kambarius. Skardeno trimitai. Bet niekas nė žodžiu nepaminėjo Nauranės ir Čhtoranės. Po kelių dienų Nauranė tapo žvėryno verge, o Čhtoranė kaip prasčiausia tarnaitė turėjo rinkti karvių mėšlą kurui.

Princai augo: paūgėjo ir pelėdžiukas su beždžioniuku. Princų buvo tokie vardai: Hiraradžputra — deimantų princas; Manikradžputra — rubinų princas; Motiradžputra — perlų princas; Šankharadžputra — kriauklių princas ir Kančanradžputra — aukso princas. O pelėdos vardas buvo Bhutumas, beždžionės — Budhus.

Penki princai jodinėjo sparnuotais karališkais žirgais. Juos lydėjo kariai ir sargyba. O Bhutumas su Budhum žaisdavo tarp nedidelio medžio šakų netoli savo motinų lūšnelių.

Penki princai, aplink jodinėdami, kapodavo visa ir užkapodavo virus, kas kelyje pasitaikydavo. Žmonės dėl to émë murmëti. Bhutumas ir Budhus abu žaisdavo ir padédavo savo motinoms. Budhus padédavo motinai rinkti karvių mėslus, o Bhutumas lesindavo mažus paukštelius žvėryne. Dažnai jie eidavo ir į mišką, kurio kraštas siekė dvarą. Kadangi Bhutumo motina buvo vergė žvėryne, o Budhaus motina tarnaitė, renkanti karvių mėslus, dažnai jie nelabai turėdavo ką valgyti arba ir visai neturėdavo, ir jiems tekdayo badauti. Budhus abiem motinomis parnešdavo iš miško vaisių, o Bhutumas paskindavo betelio riešutų. Taip jie ir leido savo dienas — Bhutumas, Bhutumo motina, Budhus ir Budhaus motina.

Vieną dieną jojo penki princai savo sparnuotais žirgais į žvėryną. Pakeliui jie pastebéjo medyje pelėdą ir beždžionę. Princai paliepė tarnams:

— Eikite ir sugaukite pelėdą ir beždžionę. Mes juos prisijaukinsime!

Tarnai užmeté tinklą ant medžio. Bhutumas ir Budhus neįstengė plėsti tinklo; jiedu buvo sugauti ir narve nugabenti į rūmus.

Nauranė, atéjusi valyti žvėryno, nerado Bhutumo. Čhtoranė buvo paskleidusi karvių mėslus džiovinti, ir kai paréjo, Budhus buvo dingęs. Bhutumo motina metė į šalį šluotą ir atsisėdo. Budhaus motina paleido iš rankų pintinę su mėslais ir krito ant žemės.

Bhutumas ir Budhus dvare stebėjosi visokiausiomis grožybėmis. Ten buvo dideli kiemai, daug drambliai, žirgų, karvių, tarnų ir daugybė kitokių dalykų. Jie galvojo: „Kaip puiku visa tai. Bet kodėl mes gyvename medyje? Kodėl mūsų motinos gyvena lūšnose?” Ir pasakė:

— Princai, ar girdite! Jūs mus čia atgabenote. Kodėl neatgabenote ir mūsų motiną?

Princai, užgirdę juos kalbant kaip žmones, nustebo ir apsidžiaugė. Jie atsakė:

— Gerai, o kur jūsų motinos gyvena? Mes ir jas pasigausime ir parsigabensime į savo žvėryną.

Budhus tarė:

— Mano motina ta tarnaitė, kuri renka karvių mėšlą.

Bhutumas tarė:

— Mano motina — žvėryno vergė.

Princai émė juoktis:

— Ar gali moteris turėti vaiką beždžionę? Argi gali moteris turėti vaiką pelédą?

Jie nieko nebuvo girdėję apie išvarytąsias karalienes. Tačiau ten buvo toks sargybinis, jis pasakė:

— Kodėl negalėtų taip būti? Mes turėjome dvi karalienes, kurių viena pelédą, o antra beždžionę pagimdė. Karalius jas išvarė, o šie du — tai jų sūnūs.

Princai émė šaukti:

— Gėda!

Jie émė daužyti narvą ir suriko sargybai:

— Meskite juos lauk!

O patys išjojo savo sparnuotais žirgais. Taip Budhus su Bhutumu sužinojo, jog jiedu princai. Dabar jie suprato, jog Bhutumo motina visai ne vergė, o Budhaus ne tarnaitė. Tada Budhus tarė:

— Broli, eikime pas tévą.

Bhutumas atsakė:

— Gerai, eikime.

Tuo tarpu rūmuose sėdėjo penkios karalienės aukso lovose, užsikėlusios kojas ant sidabro suolelių, ir šukavosi plaukus. Staiga iėjo tarnaitė su žinia, jog prieplaukoje, netoli maudyklės, sustojo gražus laivas. Jo pirmagalis papūgos pavidalo, irklai sidabro, o vairas deimantų.

Laive sėdinti kuncho spalvos princesė — jos oda raudona kaip **kuncho** augalo sėklos. Jos plaukai debesų spalvos, ir šnekučiuojasi ji su aukšine savo papūga.

Nedelsiant buvo nusiūsti kariai budėti prie prieplaukos. Karalienės nuskubėjo pažiūrėti kuncho spalvos princesės laive su papūgos ženklu. Bet kai jos atbėgo prie upės, laivas jau buvo pakėlęs burę ir plaukė tolyn.

Karalienės garsiai uždainavo:

— O tu, **kuncho spalvos princese debesiaplauke,**
Sugrižk, mes tau turime perlų gélę!

Kuncho spalvos mergelė atsakė:

— Tegul jūsų sūnūs perlų gélés ieško patys
Tolimoj šalyje pas princesę Kalabatę.
Dundės būgnas aikštėje, nusvirs šakos, pilnos vaisių,
Jei kas perplauks raudonąją upę, kur trys senės sédi baisios.

Laivas greitai atsitolino. Karalienės sušuko įkandin:

— Puikioji princese, kur tavo namai?
Mūsų sūnūs tavo rankos trokšta labai.

Laivas su papūga pirmagalyje jau buvo nuplaukęs nemažą galą.
Kuncho spalvos mergelė atsišaukė iš tolo:

— Debesiaplaukė princesė Kalabatė praneša jums:
I jos karalystę teks plaukti jūsų sūnumis.
Jeigu jie perlų gélę ir būgną laimės,
Ji klusniausia jų vergė būti norės.

Laivas su papūgos ženklu dingo iš akių. Karalienės viską papasakojo sūnumis, parjojusiems su savo sparnuotais žirgais. Karalius įsakė statyti laivus su povo galva pirmagalyje, o pats sugrižo į menę.

Karalius sédéjo soste. Tuo tarpu Bhutumas ir Budhus prašési įleidžiami į rūmus. Vartų sargas paklausė:

— Kas jūs tokie?

Budhus tarė:

— Aš esu princas beždžionė.

Bhutumas tarė:

— O aš princas peléda.

Tada vartų sargas juos įleido.

Budhus vienu šuoliu užšoko karaliui ant kelių. Bhutumas užskrido karaliui ant peties. Karalius nusigando, rūmininkai sumišo. Budhus sušuko: „Tével!“, Bhutumas sušuko: „Tével!“ Rūmininkai nuščiuvo, karaliaus skruostais émė riedéti ašaros. Karalius pabučiavo Bhutumą, o Budhą prisiglaudé prie krūtinės. Tada atleido palydą ir išéjo su Budhum ir Bhutumu.

Prieplaukoje stovėjo penki laivai su povo ženklu, penkuose stiebuose pleveno vėliavos. Princai sulipo į laivus. Atsisveikindamos ir linkédamos laimés kelionéje į Kalabatés šalį, šükčiojo karalienės. Tuo metu į prieplauką atėjo karalius su Bhutumu ir Budhum. Budhus paklausė:

— Téve, kokie čia laivai?

Karalius atsaké:

— Tai laivai su povo ženklu.

Budhus sušuko:

— Téve, ir mes norime plaukti laivu su povo ženklu. Parūpink mums tokį laivą!

Ir Bhutumas tarė:

— Téve, parūpink mums tokį laivą!

Tada penkios karalienės pakélé didžiausią triukšmą:

— Kas čia toks? Kas čia toks? Ar čia ne vergés sūnus? Kas čia toks? Kas čia toks? Ar čia ne tarnaitės sūnus? Tos tarnaitės, kur renka karmiamėlius? O, kokia géda!

Karalienės skélė po antausi Budhui ir numeté ji žemén. Ir Bhutumą jos žemén numušé. Karalius neprataré nė žodžio. Jis stovėjo ir tylėjo. Labai supykusios, karalienės nusivedé ji namo. Budhus tarė:

— Broli!

Bhutumas atsaké:

— Kas yra, broli?

Budhus tarė:

— Eikime pas dailidę ir prašykime, kad mums laivą su povo ženklu pastatyti. Tada ir mes plauksime į princesės karalystę.

Bhutumas atsakė:

— Gera, eikime.

Bhutumo motina ir Budhaus motina verkė dieną ir naktį. Ir jos nu-girdo, jog princai išplaukė į Kalabatės šalį. Ir verkė apsikabinusios dar smarkiau. Paskui nuéjo į prieplauką ir iš betelio riešutų pastatė po laivelį, įdėjo į vidų kriauklelių, neišlukštentų ryžių, žolių, o laivų šovuose su raudona spalva išpiešė laimingus ženklus. Viską padariusios, susėdo prie vandens. Budhaus motina tarė:

— Budhau, mano vaikeli, kuo aš esu
nusidėjus?

Kokia mano kaltė tave nuo manęs
atitraukė?

Laivas su povo ženklu sekā papūgos laivą.
Būtum, vaikeli, čia, sėstum į savo motinos laivą
ir plauktum.

Kad ir kur tu, dieve, esi, aukoju tau šias žoles
ir šiuos ryžius, pagelbék
mano vaikeliui.

Bhutumo motina tarė:

— Bhutumai, mano vaikeli, kuo aš esu
nusidėjus?

Kokia mano kaltė tave nuo manęs
atitraukė?

Laivas su povo ženklu sekā papūgos laivą.
Būtum, vaikeli, čia, sėstum į savo motinos laivą
ir plauktum.

Kad ir kur tu, dieve, esi, aukoju tau šias žoles
ir šiuos ryžius, pagelbék
mano vaikeliui.

Eidami pas dailidę, Bhutumas ir Budhus pamatė upe plaukiant abu betelio riešutų laivus. Budhus tarė:

— Broli, tai mūsų laivai. Pasimkime juos.

Bhutumas sutiko, ir jiedu sulipo į laivus. Laivai plaukė toliau, o žmonės stebėjosi:

— Kokia čia keistenybė? Kas čia tokie?

Budhus ir Bhutumas jiems sušukdavo:

— Čia mes, Budhus ir Bhutumas!

Ir plaukė toliau.

O kaip sekési princams? Jų laivai su povo ženklu priplaukė trijų senių šalį. Trys seni šių trijų senių sargybiniai princus sustabdė. Jie juos visus — kartu su jūreiviais ir kareiviais — sukišo į didelį maišą ir nunešė trims senėms. O trys senės iš jų pasitiekė skanius pusryčius ir, tris dienas valgijusios, nuéjo gulti.

Vėlai naktį émė kalbėtis princai trijų senių pilve. Jie šnekėjo taip:

— Broliai, dabar mes amžinai pražuvome. Niekad nebepamatysime savo tėvo. Niekad nebepamatysime savo motinu.

Tačiau tą patį mirksnį pasigirdo kuždantys balsai:

— Broliai, broliai!

Princai jiems pašnibždomis atsakė:

— Kas jūs tokie? Kas jūs tokie? Mes čia sėdime uždaryti trijų senių pilvuose.

Tie patys balsai vėl atsiliepė:

— Tverkitės už mano uodegos! Tverkitės už mano plunksnų!

Ir princai buvo ištrauktini per trijų senių šnerves. Išlindę jie pamatė Budhų ir Bhutumą. Budhus tarė:

— Tik tyliai! Greitai perpjaukit senėms gerkles!

Princai padarė, kaip buvo liepta, ir iš senių pilvų išlindo jūrininkai ir kareiviai.

Dabar visi plaukė toliau laivais su povo ženklu. Tik Budhus su Bhutumu liko. Princai nepanoro jiems né menkiausio žodžio tarti.

Laivai su povo ženklu plaukė visą naktį ir pateko į raudonosios upės vandenis, o niekas negalėjo pamatyti né vieno jos kranto. Ap linkui plytėjo tik raudonas vanduo. Jūrininkams émė painiotis pasaulio šalys, ir penki laivai su povo ženklu klydinėjo šen ir ten, suko ratus ir atsidūrė atviroje jūroje. Princai ir jūrininkai nusiminę émė aimanuoti.

Septynias dienas ir septynias naktis blaškė didžiulės bangos bejėgius laivus, ir staiga visiems pasirodė, jog jie pradeda skesti. Princai émė šaukti:

— O varge varge! Jeigu čia būtų mūsų brolis Budhus, jis mus išgelbėtu! Jeigu čia būtų mūsų brolis Bhutumas, jis mus išgelbėtų!

— Broliai, broliai, ko taip aimanuojate? Ko taip aimanuojate?

Budhus ir Bhutumas jau buvo čia. Jie suprato, kas princus ištiko, ir sušuko jūrininkams:

— Pakreipkite bures į šiaurę!

Ir laivai su povo ženklu iš jūros iplaukė į upę. Upés krante augo tūkstančiai mango medžių ir kokoso palmių, ir princai galėjo jų vaisiais pasisotinti. Paskum princai taré:

— Kam reikalingi mūsų laivuose beždžionė ir pelėda? Meskite juos į vandenį!

Jūrininkai sumetė Bhutumą ir Budhą į vandenį, o ikandin ir jų laivelius. Laivai su povo ženklu émė plaukti sau tolyn, kol priplaukė tokią vietą, kur su princais ir visais jūrininkais nuskendo. Ir viso laivyno nebeliko né ženklo.

Budhus ir Bhutumas su savo laiveliais irgi priplaukė tą vietą. Budhus taré:

— Broli!

Bhutumas atklausė:

— Kas yra, broli?

Budhus taré:

— Aš jaučiu, čia atsitiko nelaimė. Čia kažkas nebe taip. Atplauk, nirkime gilyn ir pasižiūrekime.

Bhutumas taré:

— Ak, jeigu ten žmonės nuskendo, tai tegul jie sau miršta. Aš nerisiu.

Budhus taré:

— Gédykis! Negalima taip kalbėti. Žiūrėk, aš apsijuosiau virve. Užtrauk mane į viršų, kai už jos patampysi.

Bhutumas sutiko. Budhus émė leistis gilyn, o Bhutumas émė laukti, laikydamas virvės galą.

Budhus néré vis gilyn, gilyn, kol galiausiai pasiekė tunelį. Jis perėjo tunelį ir ką tada pamatė? Ten stovėjo rūmai, beveik tokio gražumo

kaip Indro. Bet niekur nebuvo matyti nė gyvos dvasios, tik viena gal šimto metų senumo moterėlė siuvinėjo užtiesalą. Vos pamačiusi Budhū, senė užmetė ant jo užtiesalą. Kaipmat supuolė tūkstančiai sargybinių, surišo Budhū virvėmis ir nutempė į rūmus. Ten ji įmetė į tamsų kambarėli ir užrakino. Kambarėlyje staiga pasigirdo balsai:

— Broli Budhau, broli Budhau, tu jau čia, tu jau čia?

Ji apstojo daug vyrių. Budhus pažino, jog čia princai ir jūrininkai. Jis tarė:

— Tai čia jūs! Na pagalvokime, kaip išsigelbėti.

Kitą dieną Budhus apsimetė nebegyvas. Tarnaitė, kuri kas rytas ateidavo ir atnešdavo princams valgyti, pamatė nugaišusią beždžionę gulinį ir išmetė lauk.

O ką darė Budhus? Jis pavartė akis ir atsimerkė. Pasižiūrėjo į vieną puse, į kitą. Tada atsistojo ir pamatė kuncho spalvos princesę debesų spalvos plaukais, sédinčią terasoje trečiame rūmų aukšte. Ji kalbėjosi su savo auksine papūga.

Budhus išoko į medį, peršoko nuo šakos ant šakos, paskui nuo terasos į terasą, kol pasiekė princesę ir atsistojo jai už nugaros. Nieko nepajutusi, ji dainavo:

— O mano mielas aukso paukštī, mano papūga,
Veltui mes būsim tą kelią keliavę
Laivu su sidabro irklais ir deimantiniu vairu.
Niekas o niekas akių neparodo.

Princesės plaukuose sublizgo perlų gélė. Budhus atsargiai ją ištraukė. Tada papūga tarė:

— O kuncho spalvos mergele debesiaplauke,
Kurgi, mergele, tavo perlų gélė?

Princesė palietė savo garbanas ir gélės neberado. Papūga tarė:

— Ak princese Kalabate, nebeieškoki, nebeieškoki,
Tik atsigrėžus pasižiūréki — čia tavo jaunikis!

Kalabatė pasižiūrėjo atsigrežusi ir išvydo — beždžionę. Princesė nuleido galvą iš gėdos, numetė žemén savo aukso apyrankes, paleido debesų spalvos plaukus. Netrukus pati susmuko ant žemės.

Bet ką princesė galėjo daryti? Ji buvo prisiekusi, kad tas, kuris perkins trijų senių karalystę, kuris raudonosios upės vandenis perskros, ne pasiduos pagaunamas senutės su užtiesalu ir pasieks jos rūmus, pavogs perlų gélę, tas bus jos vyras. Tai kas dabar jai beliko: tik uždėti beždžionei girlandą.

Budhus paklausė šypsodamasis:

— Princese, kieno jūs dabar?

Princesė atsakė:

— Seniau aš buvau savo tévų. Paskui priklausiau pati sau. O dabar tavo!

Budhus tarė:

— Tai išlaisvink mano brolius ir eik su manim. Mūsų motinos dirba sunkius darbus. Tu galési joms padéti.

Princesė tarė:

— Aš klausysiu, ką tik man liepsi. Galim eiti. Bet tu taip papras-tai manęs neišsivesi. Aš gyvenu šioje pintinėje, kur čia stovi. Turi mane imti su visa pintine.

Budhus atsakė:

— Gerai.

Princesė sėdo į pintinę. Papūga tuoju trenkė į būgną, ir rūmai pa-virto turgaus aikštė. Pintinė su princese atsidūrė po prekiautojų pintinémis ir dingo iš akių.

Dabar į būgną trenkė Budhus. Jis trenkė iš dešinės, ir užvirė prekymetis. Trenkė iš kairės, ir prekymetis baigėsi. Budhus užsimerkė ir toliau mušė būgną. Pardavėjai išdėliodavo savo prekes, o kitą akimirką vėl turėdavo viską susikrauti. Ir tolei taip truko, kol jie labai pavar-go. Tada jie émė šaukti:

— Jau liaukis! Imk pintinę su princese ir duok mums ramybę. Mums jau per akis šito beprotiško turgaus!

Budhus sudavė į būgną iš kairės pusės: turgus kaipmat baigėsi. Te-liko stovéti vienui viena pintinė su princese. Budhus priėjo artyn, užsi-kabino ant peties būgną ir tarė:

— Princese, princese, ar nemiegi?
Aš turiu tavo būgną. Eikš ir pati!

Princesė išlipo iš pintinės ir tarė:

— Aš noriu valgyti. Atnešk man vaisių, kurie auga iš lapų.

Budhus prižadėjo atnešti, ir princesė išlipo atgal į pintinę. Pasi-kabinės ant peties būgną, rankose nešdamas pintinę, Budhus patraukė ieškoti iš lapų augančių vaisių. Kai sustojo prie medžio, nuo kurio lapų karojo vaisiai, ant jo sušnypštė milžiniška gyvatė. Budhus atsargiai apėjo medį ir puolė bėgti. Virvė, kuria jis vis dar tebebuvo apsi-juosęs, priveržė prie medžio gyvatę ir perpjovė pusiau. Tada Budhus įkopė į medį, prisiskynė vaisių nuo lapų ir pašaukė princesę.

Princesė tarė:

— Tu jau padarei visus darbus. Dabar jau einu su tavimi.

Budhus tarė:

— Vieną darbą dar reikia padaryti: princese, mes turime vyresniuosius mano brolius išsivesti ir paimti senutės užtiesalą.

Princesė atsakė:

— Gerai, tebūnie taip!

Budhus užsikabino ant peties būgną, paėmė pintinę, perlų gėlę už-sikišo už ausies, įsisupo į senutės užtiesalą ir, valgydamas vaisius, susirado visus penkis princus, jūrininkus ir laivus su povo ženklu ir truktelėjo virvę, kuria buvo apsirišęs.

Bhutumas pajuto, jog Budhus nori sugrižti. Jis émė trauktis virvę, ir į paviršių iškilo Budhus su penkiais princais, kariais, jūrininkais ir laivais su povo ženklu. Jūrininkai iškélé bures, Budhus įsitaisė vieno laivo denyje, o pelėda užskrido ant stiebo. Princai émė plaukti savo tévnės link.

Budhus sédėjo denyje, mirkliojo aikimis, atidarinėjo pintinę ir su kažkuo joje kalbėjosi. Buvę vairagalyje jūrininkai tai pastebėjo, pranešė princams, o tie net žado neteko. Atėjo naktis, visi sumigo. Užmigo ir Budhus su Bhutumu, tiktais princai ne. Atsargiai prislinkę, jie pavogė pintinę. Tada įstumė Budhą į vandenį. Budhus nugrimzdo su visu būgnu, kurį buvo pasidėjęs vietoj pagalvės, ir su senutės užtiesalu, kuriuo buvo apsiklojęs. Bhutumui, miegojusiam aukštai stiebe, princai paleido strėlę į krūtinę, ir jis taip pat nupuolė į vandenį.

Buvo atidaryta pintinė, ir iš jos išlipo kuncho spalvos debesiaplaukė princesė. Princai paklausė:

— Princese, kieno tu?

Princesė atsakė:

— Aš esu to, kas turi mano būgną.

Princai tarė:

— Jeigu taip, tai suimkite princesę!

Ir tapo princesė uždaryta viename laivo kambarėlyje. Ji tolei prabuvo tame kambarėlyje, kol laivas sustojo prieplaukoje. Visas kraštas džiugavo. Atėjo karalius, atėjo karalienės, visi kas gyvas suėjo ant upės kranto. Juk princai sugrižo, parsivežė debesiaplaukę, kuncho spalvos nuotaką. Skambant pučiamų kriauklių muzikai, karalienės pasitiko princesę su nekultų ryžių šluotelėmis, javų varpomis, žolėmis — tai turėjo atnešti laimę, — su penkiomis aliejinėmis lempomis, įstatytomis i pastovą. Karalienės paklausė:

— Princese, kieno tu?

Princesė atsakė:

— To, kuris turi mano būgną.

— Kuris turi būgną? Ar tai Hiraradžputra?

— Ne!

— Kuris turi būgną? Ar tai Manikradžputra?

— Ne!

— Kuris turi būgną? Ar tai Motiradžputra?

— Ne!

— Kuris turi būgną? Ar tai Šankharadžputra?

— Ne!

— Kuris turi būgną? Ar tai Kančanradžputra?

— Ne!

Karalienės tarė:

— Tai mes tave į gabalėlius sukaposime.

Princesė atsakė:

— Dar leiskite man mėnesį atgailauti. O kai mėnuo bus praėjęs, tada darykite ką norite.

Karalienės sutiko.

Visą šį laiką Bhutumo motina ir Budhaus motina buvo praverkusios. Galiausiai jos nuéjo prie upės skandintis. Bet čia Budhus sušuko:

— Mama!

Ir Bhutumas sušuko:

— Mama!

Daug iškentėjusios motinos apsidairė ir pamatė, kad atsirado Budhus, bangakmenis, iškritęs iš savo motinos širdies, kad atsirado ir Bhutumas, bangakmenis, iškritęs iš savo motinos širdies. Abi motinos puolė apkabinti mylimą vaiką. Ir visa žemė paplūdo jų pralietomis ašaromis, ir Budhaus ašaromis, ir Bhutumo ašaromis, jų visų ašaromis. Budhus ir Bhutumas su motinomis paréjo į savo trobeles.

Kitą dieną sudundėjo stebuklingasis būgnas, ir prie žvėryno valytojos bei karviamėšlių rinkėjos trobelių atsirado didžiausia turgaus aikštė. Žmonės negalėjo patikėti savo akimis. Kitą dieną atsirado šimtai tūkstančių karių ir émė eiti sargyba prie žvėryno valytojos ir karviamėšlių rinkėjos trobelių. Žmonės stebėjosi.

Tai sužinojo ir karalius. O princesė tarė:

— Jūsų didenybe, mano atgailos laikas baigési. Jeigu norite, žudykite mane. Jeigu ketinate **sukapoti** mane į gabalélius, kapokite.

Karalius suprato. Jis tarė:

— Miela mano, aš viską supratau. Kas palaiko mano pusę ir mane myli, tegul muša būgnus ir su didžiausia iškilme tegul sugrąžina į rūmus Nauranę ir Čhotoranę.

Rūmus sudrebino būgnų dundėjimas. Princesė Kalabatė nusimaudė tyrame vandenye, apsirengė naujas drabužiais, užsidėjo ant galvos nekultų ryžių ir nuėjo pasveikinti abiejų karalienių. Viską sužinojusi, penkios karalienės užsisklendė savo kambariuose. Ir penki princai užsisklendė savo kambariuose. Princesė Kalabatė, lydima šimto tūkstančių karių, gaudžiant būgnams, parėjo su Naurane ir Čhotorane į rūmus. Budhus ir Bhutumas nusilenkė karaliui ir palietė jo kojas.

Kitą dieną debesiaplaukė kuncho spalvos princesė Kalabatė labai iškilmingai buvo sutuokta su Budhum. O Bhutumas vedė Hirabatę, kitos šalies princesę.

Penkios karalienės ir penki princai nekélė kojos iš savo kambarių. Užtat karalius liepė apie jų būstus supilti pylimą ir apsodinti dagiais.

Vieną naktį Budhus miegojo savo kambaryje, Bhutumas savo, princesė Kalabatė savo, o princesė Hirabatė savo. Tačiau vidurnaktį pabudusios Kalabatė ir Hirabatė pastebėjo, kad nei Hirabatės vyro nebéra savo

kambarje, nei Kalabatés vyro — savo. Kas atsitiko? Jos rado ant vienos lovos gulint beždžionės kailį, ant antros — pelėdos plunksnas. Ir émė saktyti viena kitai:

— Žiūrėk! Jis visai ne beždžionė! Jis visai ne pelėda!

Jos pagalvojo, pažvelgė pro langą ir išvydo abu princus raitus sergėjančius rūmus. Princai buvo dailūs kaip tikri dievų sūnūs.

Abi princesės susitarė beždžionės kailį ir pelėdos plunksnas sudeginti aliejinių lempų liepsnoje. Deginant pasklido dvokas, jis pasiekė ir princus. Nušokę nuo žirgų, jie puolė į savo kambarius. Abu princai, dievų sūnūs, sušuko:

— O, ką jūs padarėte! Mes buvome atsiskyrėlio užburti, gyvenome persirengę. Mes bendraudavome su dievais ir sugriždavome saugoti karaliaus rūmų. Dabar to daryti nebegalėsime. Nebegalėsime igtį beždžionės ir pelėdos pavidalo. Dabar viskas iškilo į aikštę!

Abi princesės pradžioje truputį sutriko. O paskui nusijuokė:

— Na o kas čia bloga? Negi jums malonu buvo būti beždžione ir pelėda? Tai juuk gėdinga! Kaip dar galite taip kalbėti!

Abi princesės savo kambariuose šventė tikrą laimės ir džiaugsmo naktį. Kitą dieną atėjė žmonės rado abu princus, gražius kaip dievaičiai, gražius kaip aukso ménuliai, sédint šalia karaliaus. Kiekvienas, pažvelgęs į juos, negalėjo atsigérēti.

Princesė Kalabatė tarė:

— Jis vaikščiojo apsivilkės beždžionės kailiu. Praéjusią naktį aš ji sudeginau.

Hirabatė, kitos šalies princesė, tarė:

— Jis vaikščiojo apsidaręs pelėdos plunksnomis. Praéjusią naktį aš sudeginau tas plunksnas.

Tai girdėdami, žmonės stebėjos. O kas toliau?

Budhus gavo naują vardą — Budhkumaras *. Ir Bhutumas gavo naują vardą — Rupkumaras. Visas kraštas džiūgavo.

O karalius laimingai gyveno su Naurane, Čhotorane, su Budhkumaru, Rupkumaru ir princesėmis Kalabate ir Hirabate.

* **Kumara**s — princas, karalaitis.

KARALIUS IR KARVIŲ PIEMUO

Princas ir piemenėlis buvo geri draugai. Princas prižadėjo — kai jis tapsiąs karalius, piemenėlių padarysiąs pirmuoju savo ministru. Piemenėlis atsakė:

— Tegu bus taip.

Abu draugai laimingai leido kartu laiką. Piemenėlis išgindavo karves į lauką, paleisdavo jas ganytis ir, sėdės po medžiu, grodavo savo bičiuliui fleita. Taip éjo metai.

Princas tapo karaliumi. Jis vedé princesę, vardu Kančanmala. Jis labai didžiavosi savo karaliene ir savo turtais. O piemenėlis? Be abejoniés, jis buvo vertas, kad ir toliau būtų laikomas draugu. Tačiau karalius jau buvo užmiršęs jį, piemenėlį.

Vieną dieną nuéjo piemuo prie karaliaus rūmų vartų ir tarė:

— Mano draugas man dar neparodé karalienés.

Vartų sargas paklausė:

— O kas tavo draugas yra?

— Karalius,— atsakė piemuo.

Vartų sargą paémė didžiausias apmaudas dėl piemens ižūlumo. Kaip kokį raupsuotąjį jis nuginé jį šalin. Vargšas jaunikaitis tokią skriaudą giliai paémé į širdį ir iškeliaavo — niekas nežinojo kur.

Kai kitą rytą karalius pabudo, niekaip nebegalėjo atsimerkti. Kas čia atsitiko, kas čia atsitiko? Karalienė jį apžiūrėjo ir pamatė, kad visas jo kūnas pilnas prismigės adatų, nuo galvos ligi kojų. Vargšas karalius! Jis nebegalėjo sėdėti, nebegalėjo stovėti, nei vaikščioti, nei valgyti, nei gerti, nei miegoti. Karalius émė galvoti, už ką užsitraukė tokią nelaimę. Staiga jis atsiminé, kad sulaužé pažadą, duotą piemenéliui. Jis galvojo: „Ak, ak! Aš daviau žodį ir jo nelaikiau. Todél dabar esu nubaustas.“ Bet niekam nieko apie tai nesaké. Tiktai nuleido galvą ir tylėjo. Karalienė Kančanmala valdė karalystę, kaip tik geriau begalėjo su savo skaudama širdimi.

Vieną dieną karalienė prie upés sutiko jauną malonią mergele. Mergelė taré karalienei:

— Jei jūsų didenybei reikia tarnaités, galétumét mane imti.

Karalienė atsaké:

— Imčiau tame už tarnaitę, jei ištrauktum adatas iš karaliaus kūno!

Mergelė pažadėjo. Karalienė ir pasamdė mergele, atidavé jai, nusiémusi nuo savo rankos, kankanus, brangakmenių apyrankes. Mergelė taré:

— Aš matau, kad jūsų didenybę labai pasilpusi. Sulyseš kūnas, išvarges žvilgsnis, neprižiūréti plaukai man sako, kad jau ilgas laikas, kaip jūs nesate kaip reikiant valgiusi, nesate gerai išsimaudžiusi nei pa-ilsėjusi. Leiskite nuimti jūsų papuošalus, aš noriu jus, savo ponią, nuaudytி, ištrenti jūsų kūną pelena su aliejaus išspaudomis, kad geriau nusiplautu.

Karalienė atsaké:

— Ne, motin, kam gi mane maudyti? Nesivargink!

Tačiau tarnaité taip prispypyrsi prašé, kad ji galiausiai nusileido. Tarnaité nusagsté karalienés papuošalus, ištrynē jos kūną pelenu, išspaudu ir vandens mišiniu ir taré:

— Brisk dabar į vandenį, motin.

Karalienė įbrido taip giliai, kad iš vandens buvo matyti tik jos galva. Tada panéré. Tuo tarpu tarnaité, likusi ant kranto, apsidaré karalienés drabužiais ir papuošalaais ir garsiai sušuko:

— Ei tu, tarnaité, menka dulke,
Pažvelk į Kankanmalą, karalienę puikią!

*Man metas eiti, savo vieton stoti.
O tu — gal amžinai žadi vandenye stypsoti?*

Karalienė iškišo galvą iš vandens ir labai nustebo pamačiusi, kad ji, karalienė, pavirto į tarnaitę, o tarnaitė — į karalienę. Dabar karalienė, anksčiau buvusi Kankanmala, patraukė į rūmus, o tarnaitė, buvusi karalienė Kančanmala, sekė paskui savo ponią. Šlapiaisiais plaukais ir šlapiaisiais drabužiais, vargšė moteris visa virpėjo iš šalčio.

Karalienė jėjo į rūmus ir émė barti tarnus. Ji liepė pašaukti pirmajį ministrą ir, kai tik jis pasirodė, užsipuolė tokiais šiurkščiais žodžiais:

— Ei, ar tu nežinojai, kad aš éjau prie upės maudytis? Kodėl ne-pasiuntei drambilių ir arklių?

O tarnams ji taip sakė:

— Kodėl aš nusimaudžiusi nerandu paruošto palankino, sau neštuvų?

Pirmasis ministras ir tarnai buvo nubausti mirtimi. Visi drebéjo iš baimės. Bet ką buvo galima padaryti? Niekas nedrīso né žodžio prartati. Kankanmala gyveno ir valdė kaip tikra karalienė, o Kančanmala buvo stumdoma kaip tarnaitė. Karalius nieko apie tai nežinojo.

Kančanmala sédėjo už namo ant šiukšlių krūvos, pjaustė žuvį ir raudojo:

— Už savo brangenybes nusisamžiau tarnaut mergaitę.

Dabar ji karalienė, aš — tik jos klusni tarnaitė.

Tai kokia ta kaltė, kur taip skaudžiai karalių kankina?

Tai kokia ta kaltė, kad sudužo ir mano likimas?

Buvusioji karalienė verkė, ašaros riedėjo jos skruostais. Karaliaus kančiomis nebuvo matyti galo. Jis dieną naktį vaitojo nuo siaubingų dūrių visame kūne. Tačiau niekas jo nežiūréjo.

Vieną dieną nuéjo Kančanmala vandens iš upės parsinešti. Ten ji pamatė vyrišķi, sédintį po medžiu ir rankoje laikantį lustelį siūlų. Jis pats sau dainavo:

— Tūkstantį adatų jeigu turėčiau,
Gardų arbūzą pirkti galėčiau!
Jeigu penkis tūkstančius gaučiau,
Turgaus gardésius visus išragaučiau!

*Jei kas šimtą tūkstančių man dovanos, tą
Pasodinsiu į karališką sostą!*

Karalienė priėjo prie jo ir paklausė:

— Kas tu toks, kad geidauji tiek adatų? Aš adatų parūpinčiau, kiek tik tu nori. Bet ar galėtum jas išsitraukyti iš žmogaus kūno? Išgirdės jos žodžius, žmogus gražiai susidėjo siūlus ir tylėdamas nusekė paskui.

Eidama išliejo Kančanmala vyriškiui savo širdgélą. Jis taré:

— Tegul jau bus gana!

Kai jie atėjo į rūmus, vyriškis taré apsišaukėlei karalienei:

— Jūsų didenybe, šiandien šventė, reikés žmonéms dalyti ryžių bandėles. Aš paruošiu raudoną ir mėlyną siūlų. Gal jūsų didenybę iškeptų keletą bandučių. Tarnaitė tada eitų į kiemą, bandutes papuoštų ir išdalytų svečiams.

Karalienė atsakė:

— Kodėl aš viena turiu vargti, bandutes kepti? Tegul man tarnaitė padeda.

Tada stojo ponia ir tarnaitė prie darbo, kepti ryžių bandučių. Bet kas galėjo pamanyti — visos karalienės iškeptos bandutės buvo paprasčiausios. O tuo tarpu tarnaitės iškeptosios bandutės visos buvo retos ir rinktinės. Žmogus iš karto suprato, kuri jų tikra karalienė.

Paskui karalienė ir tarnaitė išėjo į kiemą išpuošti jo šventiniais raštais, piešiamais tyrele iš sumaltų ryžių ir vandens. Kankanmala į septynis didelius ąsočius vandens įmaišė daugybę miltų ir ta koše ištepliojo visas grindis, vietoj teptuko paėmusi saujų linų. Dideles baltos démės ir klanai subjaurojo kiemą.

Tuo tarpu Kančanmala pritūpė kiemo kamputyje, švariai ji iššlavė šepeteliu ir, sudėjusi pirštus, išpiešė puikius lotoso žiedus, lapus, stiebus, o šalia — septynis auksinius indus. Juos išmargino raštais, o šalia kiekvieno dar nupiešė po ryžių kūleli, povą, lélé ir Lakšmés pédas. Žmogus vėl aiškiai pamatė, koks čia didelis skirtumas. Jis pasišaukė Kankanmalą ir taré jai:

— Sakyk, prasta verge, kaip tapai karalienė? Karalienė savo ranka nusisegė brangenybes ir tapo tarnaitė. Tarnaitė pasidarė karalienė — tai

aš suprantu. Sakyk man teisybę, ką tu tuo norėjai laimėti,— jeigu pati žinai?

Kankanmala nuraudonavo iš pykčio, sužaibavo jos akys. Ji sušuko:

— Ką? Valkata šitaip kalba su karalienė? Dink kuo greičiau iš akių, jei ne, aš pašauksiu budelį, jis tau nukirs galvą!

Bet vyriškis né nekrustelėjo, ir karalienė pasišaukė budelį ir liepė tam vyriškiui ir jos tarnaitei nukirsti galvas. Ji pasakė:

— Nuręsk jiems galvas, o man atnešk dubenį jų kraujo. Aš nusimaudysiu šviežiame šiltame jų kraujyje, gal tada numalšinsiu baisią pykčio liepsną savo širdyje. Tada, tik tada galésiu tikrai vadintis Kankanmala.

Budelis jau buvo begriebiās vyriškį ir tarnaitę. Tačiau vyras išsiémė savo siūlų lustelį, atleido ir tarė:

— O siūlai, siūlai! Ar šis bjaurybė
Nedrumščia visos karalystės ramybés?
Duokite, siūlai, šiam išperai velnio,
Šiam budeliui, ko jis tikrai nusipelné!

Siūlas akies mirksniu išsivyniojo ir surišo budeliui rankas ir kojas.

Vyriškis vėl tarė:

— Siūle, kieno tu esi?

Siūlas atsakė:

— Aš esu to, kas turi visą ryšelį.

Vyriškis tarė:

— O siūle, jei nori man geras būti,
Turi Kankanmalos nosį užsiūti.

Iš ryšelio skriste išskrido du siūlų kamuoliukai, puolė į apsišaukėlės karalienės nosį ir pervérė šnerves. Kankanmala iš kiemo nubėgo į kambarį, užsidarė duris ir pro nosį sušuko:

— Greičiau uždarykit visas duris ir langus! Mano tarnaitė beproti atsivedė į rūmus, beproti!

O tas, kuris buvo pavadintas bepročiu, toliau kalbėjo:

— Siūle, ploniausias siūle, kur tavo vieta būna?
Greičiau išrankioč adatas iš mūsų karaliaus kūno!

Šimtas tūkstančių siūlų kaip žaibas pranėrė pro skylelės adatų, styrantį iš karaliaus kūno. Tada adatos sušuko:

— Siūlams reikia siūti, mes nenorime be darbo būti!

Vyriškis atsakė:

— Užsiūkit vergei Kankanmalai akis ir burną!

Tą pačią akimirką iššoko šimtas tūkstančių adatų iš karaliaus kūno, puolė Kankanmalą ir émė badyti jai akis ir burną. Kankanmala raitėsi iš skausmo.

Karalius pravérė akis ir išvydo savo draugą, piemenį. Greitai pribejo artyn ir priglaudė prie savo krūtinės. Abu jie verkė iš džiaugsmo, o ašaros liejosi taip gausiai, jog net grindys sušlapo.

Karalius tarė piemeniui:

— Atleisk man, bičiuli, visas skriaudas, kurias esu tau padaręs. Ir griežčiausiai asketų pavyzdžiu gyvendamas net ir šimtą gyvenimų, neįstengčiau sau igyti tokio draugo kaip tu. Nuo šiandien tu būsi mano pirmasis ministras. Man teko daug iškentėti, kad buvau tave ir savo pažadą užmiršęs. Mes niekad daugiau nebesiskirsime.

Piemuo atsakė:

— Sutinku ir labai džiauguosi. Tik nebeturiu savo senosios fleitos. Padovanok man naują.

Karalius tuoju įsakė atnešti draugui auksinę fleitą.

Kankanmala greit mirė, kankinama didžiausių skausmų. O Kančanmalai neberekėjo daugiau sielotis.

Pirmasis ministras nuo ryto iki vakaro dorai, išmintingai darbavosi valstybės labui. Kai baigdavo dienos darbus, eidavo su savo draugu karaliumi prie upės ir sėsdavo ant kranto. Pirmasis ministras grodavo karaliui fleita švelniausias melodijas. O karalius klausydavosi.

Taip ir gyveno visi trys laimingai — karalius, piemuo ir Kančanmala.

NARAHARIDASAS

Didžiulės pievos pakraštyje prasidėjo miškas. O kitapus miško stovėjo aukšta kalva. Kalvos šlaite buvo urvas, tame gyveno ožiukas. Ožiukas kiauras dienas prabūdavo tame urve ir niekur neidavo, nes jo motina buvo pripasakojusi, jog lauke liūtai, tigrų ir kiti plėšrūs žvėrysi ir laukia, kol galės suesti ožiuką, stirniuką ar ériuką. Todėl ir neišdrįsdavo ožiukas iš savo urvo išliisti.

Keliskart per dieną pareidavo motina, pažindydavo savo vaiką ir vėl ištraukdavo maisto ieškotis. Ožiukas, likęs vienas tamsiame urve, galvodavo: „Ir kur ta mama visada dingsta?“

Kai jis paūgėjo, nustojo taip smarkiai bijojes ir vis labiau norėjo pamatyti platujį pasaulį už savo urvo. Ir vieną dieną atsitiko, jog, motinos nesant namie, išlindo ožiukas iš savo slėptuvės ir atsidūrė skaisčios vidurdienio saulės šviesoje. Priešais jį driekėsi platus laukas, o tame ganėsi jautis. Iš savo motinos ožiukas daug buvo girdėjęs apie liūtus, tigrus, vilkus, lokius ir kitus žvėris, o apie jautį jis nežinojo nieko. Taigi ožiukas nė nesuprato, kad čia, prieš jį, jautis. Greičiau jis pamanė, jog čia bus didelis ožys, kuris kasdien po vešlią pievą ganos, užtat toks riebus ir storas. Taip manydamas, priėjo ožiukas prie jaučio ir klausia:

— Sveiki, pone, kuo jūs čia mintate?

Jautis atsakė:

— Kam dar klausí? Aš édu žolę!

Ožiukas vél paklausé:

— O kur jūs žolés randate?

Jautis atsakė:

— Geros žolés čia negali rasti. Tačiau ten, aname miške, būna.

Tada ožiukas taré:

— Tai nuveskite mane tenai.

Ir jautis sutiko.

Kai jie jéjo į mišką, ožiukas prisikirto kiek telpa sultingos žolés. Tik jis buvo pripratęs gerti pienelį, todél žolé jam nebuvo skanu. Tačiau ožiukui atrodė, kad jeigu jis visada stengsis ir és daug žolés, pasidarys toks didelis kaip jautis. Ir jis pešé vešlią drégną žolę, kol taip prisikimšo pilvą, jog nebegalėjo pakrutėti.

Atéjo vakaras, ir jautis jau mané, kad ožiukui būtų laikas su juo gržti namo. Bet kaip ožiukas eis namo, kad nebegali pakrutėti? Užtat jis taré:

— Nelaukite manęs, pone. Aš rytoj namo eisiu.

Tai jautis ir sugrižo vienas.

Netoliese buvo šakalo urvas, ten ožiukas įlindo — įlindo ir atsigulė.

Šakalo urve nebuvo, jis buvo iškilęs į puotą pas tigrą, savo dédę iš motinos pusés. Vidurnaktį jis paréjo namo ir išvydo kažin kokį žvéri savo guolyje. Juodas ožiukas, kurio tamsiame urve negaléjai gerai įžiūrėti, pasirodė šakalui nepaprasto didumo. Jis visas émė drebéti iš baimés, ir pirmoji mintis buvo — bégти. Tačiau tuož pagalvojo, jog reikėtų iš pradžių nors sužinoti, kas gi yra tas įsibrovėlis, ir drebančiu balsu paklausé:

— Kas ten lindi mano urve?

Ožiukas sušuko:

— Ilga barzda žemę šluoju,

Ragus kratau smarkiai.

Esu liūto dédé iš motinos pusés,

Mano vardas Naraharidasas.

*Penkiasdešimt baisių tigrų
Man tik vienas kąsnis!*

Tai išgirdės, šakalas ilgiau nebegalvojo. Greitai kaip žaibas nérė jis iš čia ir bέgo nesustodamas, kol pasieké tigro namus. Kai tigras pamaté jį taip greitai sugrįžtantį, paklausé:

— Kas tau nutiko, sūnėne? Ko taip greitai grįžti ir kodėl esi toks susijaudinęs?

Šakalas atsaké, dar neatgaudamas kvapo:

— O dėde, aš prapuoliau! Pats Naraharidassas lindi mano urve. Tas smarkuolis toks ižūlus, jog net sakosi galis penkiasdešimt tigrų vienu kąsniu praryti!

Šakalo žodžiai supykdė tigrą, ir jis įtūžęs garsiai sustaugé.

— Iš tikrujų, koks begédiškumas! Eime abu, sūnėne. Mes pažiūrēsim, kaip dabar šitas narsuolis prarys penkiasdešimt tigrų vienu kąsniu!

Šakalas taré:

— Ne, ne, dėde. Mus pamateš, jis iššoks iš urvo ir ims vytis, plāčiai išžiojęs baisius savo nasrus. Tau šuolis ar du, ir jau būsi pasislėpęs, o aš negaliu taip greit bέgti, tada jis mane sučiups ir prarys.

Tigras taré:

— Na ką tu kalbi! Aš nenubégsiu, nepaliksiu tavęs.

Tačiau šakalas atsaké:

— Ne, ne, dėde. Aš tik tada išdrįsciau, jei tu mane prisirištum prie savo uodegos.

Tigras sutiko, ir jiedu tvirtai pririšo šakalo uodegą prie tigro uodegos. Šakalas pasijuto drąsiau ir pagalvojo: „Dabar man nebéra ko bijoti. Jeigu pats neįstengsiu taip greitai bέgti, dėdė mane patemps.“

Iš pradžių tigras baisiai niršo. Bet kuo arčiau buvo šakalo urvas, tuo jo drąsa mažėjo. Galiausiai jis jau pats nebežinojo, ar jam geriau kautis, ar sprukti.

Ožiukas buvo bemingas, kai urvoangoje pamaté tigrą ir šakalą. Vos šakalą išvydės, jis sušuko:

— Ei tu sukčiau! Ar aš tau nedaviau pinigų penkiasdešimčiai tigrų? O tu man atvedei vieną vienintelį nusmurgusį tigrelį, prie uodegos prisirišęs!

Kai tigras užgirdo tuos žodžius, net jo širdis apmirė iš baimės. Greitai greitai jis sumetė: „Oi, dabar man galas. Šitas prakeiktas šakalas išdavė mane baisiajam Naraharidasui! Spruksiu iš čia kol sveikas!"

Ir tą patį mirksnį leidosi tigras bėgti kiek įkabindamas su šakalu, pririštu prie jo uodegos. Šakalas manė, kad tigras, jo dédė, ir jis drauge temps. Bet, tigrui staigiai šoktelėjus, šakalas pargriuvo, ir tigras galvotrūkčiais nubégo, paskui save žeme vilkdamas šakalą. Iš skausmo šakalas émė garsiai kaukti:

— Oi déde, bük geras, nebék taip greitai!

Bet tigras jam atsakė:

— Kaipgi aš nebégšiu taip greitai, mielasis? Jeigu tik sumažinsiu greitį, Naraharidasas mane pačiups ir skaniai sušveis.

Ir tigras bėgo per mišką, paskui aukštyn į kalvą, per aštrias uolas, tada nusileido šlaitu žemyn į placią pievą. Paskui tigras bėgo per ryžių lauką, šakalą vis tebevilkdamas už uodegos. Jau visi šakalo kauleliai buvo perlūžę ir barškėjo, atsimušdami į žemę. Šiurpiai staugė iš skausmo šakalas, bet tigras nesiklausydamas dūmė vis toliau, greitai kaip vėjas. Visą naktį bėgo tigras, né karto nesustojoęs.

Kitą rytą Naraharidasas sugrižo į savo urvelį kalvos šlaite, ten jis pasitiko motina ir jam kailį išdirbo taip atsidėjusi, kad jis visas liko numargintas žaliomis ir mélynomis démémis. Užtat dabar Naraharidasas tikrai žinojo, jog reikia žolę ésti, labai nesitikint, pasidaryti tokiam dideliam kaip jautis.

ILGABARZDĖ

Viename miške gyveno didžiulis karališkas bengališkasis tigras. Nuo jo kauksmo „Ūhuhū!“ visiems pašiurpdavo kailis. Miško gyventojai visai nebeteko ramybės. Tigras netikėtai pasirodydavo, čiupdavo ką tik pamatęs ir nusukdavo sprandą. Svarstydam, kaip išsigelbėti iš tigro tironijos, susirinko vieną dieną visi miško žvėrys. Po ilgų ginčų, kalbų ir tarimusi ožka, vardu Ilgabarzdė, tarė:

— Nusiraminkite visi! Aš tą tigrą taip pamokysiu, kad jis daugiau vengs mūsų iš tolo.

Visi žvėrys labai apsidžiaugė, išgirdę ožkos žodžius.

Kitą dieną Ilgabarzdė stovėjo ant kalnelio netoli upės, o upe artyn plaukė tigras. Jis pamatė styrint ožkos ragus ir ilgą barzdą, bet nežinojo, koks ten žvėris. Nedrąsiai jis paklausė:

— *Ilgą barzdą turi, smarkiai galvą kratai,—
Kas tu toks, broli?*

Ilgabarzdė atsakė:

— *Aš liūto dėdė iš motinos pusės, Bombaldasas.
Jau sudraskiau penkias dešimtis tigru,
Pertrėškiau stuburą drambliu,*

*Dabar noriu šlapią tigrą suėsti,
Kuris prieglobočio ieško miške.*

Kai tigras užgirdo šiuos žodžius, jį apémė tokia baimė, jog net burna išdžiūvo. Kaip šiurpiai jis suriko ir kokį šuoli davė! Suriaumojęs per nosį, jis sušuko:

— Úuhuhū! Dabar man galas!

Ir néré kaip žaibas tollyn. Nuo tos dienos tigro niekas nebematė.

DĖDĖ TIGRAS IR SŪNĒNAS ŠAKALAS

Šakalas niekaip negalėjo užmiršti to skausmo, kurį patyrė per dėdę tigrą dėl žaizdų ir sumušimų. Užtat jis nusprendė atsikeršyti. Bijodamas Naraharidaso, jis apleido savo senajį urvą ir susirado kitą. Ir taip pasaikaikė, kad prie jo buvo šulinys. Vieną dieną šakalas ant upės kranto rado seną demblį. Pasiémė ir dailiai juo užtiesė šulinį.

Tada nukako pas tigrą ir tarė:

— Mielas dėde, ar nenorėtum aplankytí naujojo mano būsto?

Tigras sutikdamas linktelėjo, ir vieną dieną jiedu abu nuéjo į šakalo namus. Šakalas mostelėjo į demblio pusę ir tarė:

— Prašom sestis, dėde. Aš tau atnešiu truputėli užkastil!

Tigrui linksma buvo girdėti tuos žodžius. Jis šokte užšoko ant demblio, ketindamas atsisesti. Tačiau bemat įkrito į šulinį. Šakalas apsidžiaungės sušuko:

— Ak dėde, gerk dabar vandenį, kiek tik širdis geidžia. Gali né lašo nepalikti!

Laimė, šulinje vandens nebebuvo daug, ir tigras liko neprigéręs. Iš pradžių jis baisiai nusigando, tačiau baimę greitai nugalėjo ir émė lipti iš šulinio. Vargais negalais jam tai pavyko. Vos tik atsistojo ant tvirtos žemės ir nebejuto pavojaus, sustaugė taip šiurpiai, jog net visas miškas sudrebėjo, ir prisiekė šakalui amžinai kerštyti.

Tačiau šakalas pavoju iš anksto numatė, leidosi į kojas ir pasislėpė. Tigras émė šakalo tykoti iš pasalų, užlindęs už krūmo prie jo namų. Tačiau šakalas, bijodamas tigro, tik labai retai beišljsdavo iš savo urvo. Bet jei kada įsidrąsinės ir išljsdavo pasieškoti maisto, net jeigu vidurnaktį, tigras neduodavo jam ramybės. Gyvenimas šakalui pasidaré viena kančia, ir jis nusprendé su tigru vél susidraugauti.

Vieną dieną jis išlindo iš savo urvo. Pamatęs tigrą, žemai nusilenkė. Tačiau saugojosi, kad tas per daug nepriartėtų. Sudėjės priekines letenas, šakalas taip prabilo į tigrą:

— Dédė, dédė, o mano dédė, ką gi aš tau padariau, kad taip ant manęs pyksti? Neberūstauk, dédė! Jeigu bent truputėli raimai pagalvotum, tuo suprastum, kad dėl anos dienos atsitikimo aš nekaltas. Atsimink, dédė, kad tokiemis galiūnams kaip tu, tokio milžiniško stoto, staiga pašokus, nuo jų svorio įlinksta žemė. Aš buvau tave paprašęs tik atsisesti ant demblio, o tu, užuot sédęs, šokte užšokai. Argi gali toks didelis padaras kaip tu taip lengvabūdiškai neatsižvelgti į savo svorį? Tu juk ne bet kas, ne koks menkas šakalas — esi tiesiog pats karališkas bengališkasis didžiulis tigras. Užtat ir žemė įdubo, atsivérē skylė. Šiaip ar taip, aš vis tiek laimingas, kad išnešei sveiką kailį. Tik nedrīsau anksčiau prieiti, nes tu vis tupi už krūmo, rodydamas labai rūstų veidą.

Kvailas tigras pasijuto itin pamalonintas saldžių šakalo žodžiu, ir jo veidas jau švietési šypsenai. Dabar šakalas pradrīso, prisiartino prie tigro ir nusilenkė jam iki žemės.

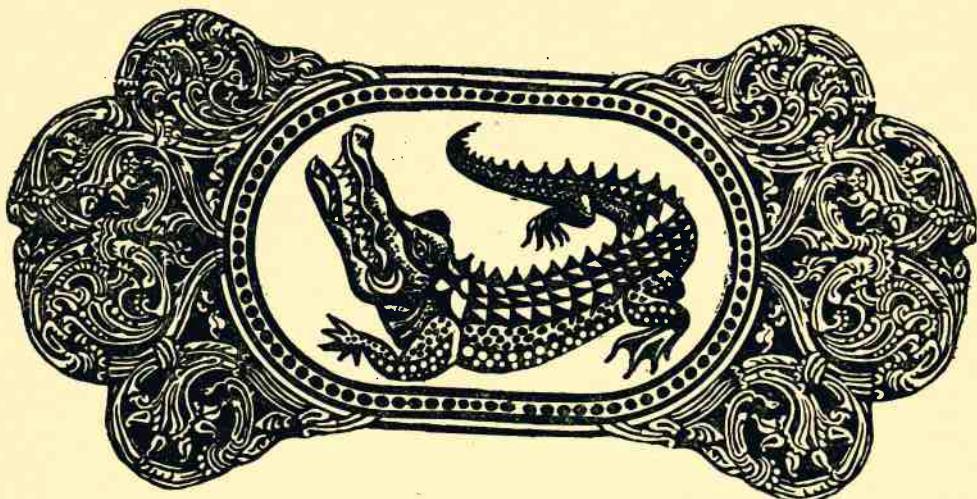
Taip ir stojo taika; tačiau šakalui baimė buvo dar ne visai praéjusi, nes jis negaléjo tigru visiškai pasitiketi. Todėl jis nusprendé trūks pliš surasti būdą, kaip tigro visai nusikratyti.

Vieną dieną pamaté šakalas paupy didžiuli krokodilą, besišildantį saulutéje ant smėlio prie pat vandens. Greit nuskuodė pas tigrą ir taré:

— Dédé, aš nusipirkau valtį. Kviečiu tave jos apžiūréti.

Kai jiedu priéjo prie upés, šakalas parodė krokodilą. Kvailas tigras krokodilą tikrai palaiké valtimi ir šoko ant jo. Tą patį mirksnį, kai tigras prisilieté krodokilo nugaros, krokodilas su visu kroviniu paniro giliai į vandenį.

Tai išvydės, šakalas sukrykštė iš džiaugsmo ir pasileido namo į savo urvą, visą kelią šokdamas.

KVAILAS KROKODILAS

Vienos upės krantai buvo apaugę tankiu mišku. Upėje gyveno krokodilas; jis mégdavo drybsoti pakrantėje ant vandens suplauto balto smėlio ir šildytis skaisčioje saulutėje. O miške gyveno šakalas, kuris protarpiais ateidavo prie upės vandens atsigerti. Taip krokodilas ir šakalas artimai susibičiuliavo.

Vieną dieną nusprendė abu bičiuliai bulvių pasisodinti. Jie susitarė, kad šakalas dirbs lauką, o krokodilas imsis prižiūrėti jau išdygusias bulves.

Kai tik bulvės gražiai sulapojo, šakalas paklausė krokodilą:

— Bičiuli, tu norėtum viršutinės dalies ar apatinės?

Krokodilas nežinojo, kad bulvės žemėse auga. Jis manė, kad bulvės auga kaip vaisiai ant šakų. Todėl atsakė:

— Aš noriu viršutinės dalies.

Kai atėjo laikas dalytis derlių, krokodilas gavo bulvienojus, o didelės apvalios bulvės atiteko šakalui.

Ši kartą krokodilas apsikvailino, pasirinkęs viršutinę bulvių derliaus dalį, ir išlinko iš lauko, tuo tarpu šakalas bulvėmis mito ne vieną mėnesį.

Po kiek laiko bičiuliai susitarė auginti vėl kartu ryžius. Tačiau kadaangi krokodilui teko taip apsivilti dėl savo derliaus dalies pasirinkimo, dabar jis tarė:

— Bičiuli, tačiau aš turiu tokią sąlygą — kad apatinė derliaus dalis mano būtų.

Šakalui niekas nekliudė su tuo sutikti.

Kai ryžiai subrendo, šakalas susivalė gausų derlių ir parsigabeno į namus. Krokodilui liko tik sausi šiaudai. Krokodilas susigėdės net veidą užsidengė.

Vėliau jie sodino cukrašvendres. Krokodilas tarė:

— Ši kartą renkuosi viršutinę šalį!

Nebereikia nė aiškinti, kad ir ši kartą šakalas smaguriaavo saldžiomis cukrašvendrėmis, o krokodilas turėjo pasitenkinti nenaudingais liukučiais.

ŠAKALAS MOKYTOJAS

Krokodilo ir šakalo bičiulystė net ir po ne kokių nuotykių su bulvių, ryžių ir cukrašvendrių dalinimusi liko kaip buvusi; tik krokodilas émė svarstyti:

— Aš juk kvailys, o tuo tarpu mano bičiulis šakalas labai protingas ir išsilavinęs. Čia ir bus priežastis, dėl ko jam pralaiméjau. Pabandysiu tuo pasinaudoti — padarysiu jį savo vaikų mokytoju.

Kitą dieną patraukė krokodilas su septyniais savo vaikais į šakalo namus. Kai tas išgirdo krokodilo prašymą, taip taré:

— Visai nesirūpink, mano bičiuli. Per septynias dienas iš šių septynių krokodiliukų aš padarysiu didelius mokslo vyrus.

Taip ir paliko krokodilas savo vaikus globoti šakalui ir iškeliaavo namo.

Šakalas uždarė visus septynis krokodiliukus į urvą. Paskui pasišaukė vieną ir sako:

— Skaityk, meiluti, skaityk:

„*A bē, cē dē, ē ef, gie haš*“.
Jei netinginiausi, užmokesči gausi!

Taip sakydamas, émé staiga ir nusuko krokodiliukui sprandą. Šakalas su savo pačia apsilaižydam i sukirto mésytę, o kiti krokodiliukai ničnieko nepajuto.

Kai krokodilas atėjo vaikų aplankyt, šakalas pasaké:

— Tu truputėli trukdai. Vaikai ruošia pamokas. Aš tau juos atvesiu paeiliui.

Ir gudrus šakalas septynis kartus atvedė tą patį krokodiliuką ir parodė téveliui. Tas pamatė, jog visai néra ko būgštauti, ir vél nuéjo sau.

O šakalas kiekvieną dieną išleisdavo iš urvo po krokodiliuką ir paliepdavo:

— Skaityk, meiluti, skaityk:

„A bē, cē dē, é ef, gie haš“.

Jei netinginiaus, užmokesči gausi!

Ir taip vis atimdavo krokodiliukui gyvybę, nusukdamas sprandą. O šakalo šeima turédavo puikius pietus.

Kai atsilankydavo į svečius krokodilas, jam vél būdavo septyniskart atvedamas vienas iš likusiųjų krokodiliukų.

Bet priéjo diena, kai gyvo nebebuvo nė vieno krokodiliuko, ir šakalo pati taré:

— Ką dabar darysime?

Šakalas atsaké:

— Dabar mums nieko kito nebelieka, kaip bégant gelbèti savo galvas. Kitapus upės miškas didelis ir tankus. Jei ten įsikursime, krokodilas nieko mums negalés padaryti.

Ir jiedu abu iškeliau, ketindami persikelti per upę.

Atsilankęs pas šakalą, krokodilas nieko nebegaléjo prisišaukti.

— Bičiuli, bičiuli! Mokytojau! Mokytojau! — rėkavo krokodilas, tačiau atsakymo jokio nesulaukė. Ir vaikus jis kiekvieną vardu pašaukė. Bet vél jokio atsakymo. Tada krokodilas įšliaužė į šakalo urvą, tačiau ten rado vien truputį krokodiliukų kaulelių, likusių nuo pietų.

Dabar krokodilas suprato viską, kaip čia buvo buvę. Sielvartu ir ašarom nieko nebepakeisi, ir krokodilą apémé tik viena mintis — keršyti.

Bet kur jam rasti šakalą? Apieškodamas krantą, pamatė šakalą į jo pačią vandenye, bandančius perplaukti upę. Jie buvo jau tris ket-

virčius kelio įveikę ir iš paskutinių jégų stengési pasiekti jau nebetoli esantį aną krantą, kad galėtų ten pasislépti nuo krokodilo.

Tačiau krokodilas šoko į vandenį ir kiek įkabindamas émė plaukti į juodu. Šakalé jau buvo išlipusi į krantą, o šakalo užpakalinės kojos dar likusios vandenyje, kai staiga jis pajuto, jog kažkas jí smarkiai už kojos patrauké. Tai krokodilas ją įsikando ir laikė suspaudęs savo stipriais žandikauliais.

Kai šakalė pamatė, jog šakalas veltui stengiasi išsprūsti iš krokodilo dantų, sušuko:

— Kas tau atsitiko, mano mielas, ko tu atsilikai?

Gudrus šakalas atsakė:

— Argi nematai, kad kažin koks nusmurgęs vagišius nori man lazdą atimti ir jau traukia už jos? Aš nežadu paleisti ir tvirtai ją laikau!

Kvailas krokodilas pamanė, kad jis iš tikrųjų nučiupo už šakalo lazdos, ir atleido dantis, ketindamas griebti patį šakalą. Tą patį mirksnį šoko šakalas ant kranto ir dingo su šakale tamsiame miške.

Gyvendamas dabar tankiame miške, šakalas nebebijojo krokodilo. Tačiau jam reikėjo tarpais eiti prie upės vandens atsigerti. Krokodilas tykojo prie kranto ir tik laukė valandélės, kai pasirodys šakalas. Vieňą gražią dieną jis gulėjo, paniręs į vandenį, ir galvojo, kaip įsitrauks šakalą, kai tas atėjęs bandys atsigerti. Tačiau iš tos vietas, kur krokodilas pasislėpęs tykojo, nusigandusios išlakstė visos žuvys. Prisiartinęs prie upės, šakalas pastebėjo, kad vanduo ten né truputėlio nejudą, ir jam pasirodė įtartina. Jis nebesileido žemyn prie vandens, o sustojo ir tarė savo pačiai:

— Negaliu suprasti, kodėl vanduo šioje vietoje šiandien toks skaidrus it krištolas. Man vanduo tik tada skanus, kai jis judantis ir šiek tiek pasidrumstęs. Eikim gerti į kitą vietą.

Krokodilas, išgirdęs tuos šakalo žodžius, norėjo pakelti truputį dumblo, kad šakalas čia liktų. Bet šakalas su pačia, pamatę, kaip krokodilas didžiule savo uodega maišo vandenį, kuo greičiausiai spruko šalin. Ir nuo tos dienos niekad daugiau nebebuvo atėję į tą vietą.

Tačiau krokodilui keršto troškimas né kiek neatlégo, ir jis negalėjo nurimti, kol šakalas nenubaustas už savo piktadarybę. Ilgai ieškojęs, rado pagaliau krokodilas vietelę, kur šakalas ateina vandens gerti. Ir vėl, paniręs po vandeniu, jis émė laukti, kol pasirodys šakalas. Ši kar-

tą krokodilas jau iš anksto vandenį sudrumstė, kad šakalui nebekiltų jokių abejonių. Bet šakalas buvo per gudrus, kad jis galėtum apgauti tokiu darbu. Vos pamatęs drumzliną vandenį, tuoju suprato, jog kažkas čia nebeigerai. Ir garsiai sušuko:

— Aš atėjau vėžiauti. Bet nematyti nė vieno vėžio. Kur jie visi galėjo dingti? Net menkiausios žnyplių porelės šiandien nepamatysi!

Krokodilas nebežinojo, ką jam daryti. Iš kur jis dabar gaus vėži? O šakalas žada nelipti į vandenį, jei nepasirodis nė vienas vėžys! Iškišo krokodilas uodegos galeli iš vandens, vildamas, kad šakalas palikys jis vėžio žnyplėmis. Tačiau šakalas atpažino priešą ir spruko nieko nelaukęs.

Taip nuėjo niekais visi krokodilo bandymai įvilioti šakalą į vandenį, tačiau jis nenorėjo liautis ir nusprendė išbandyti paskutinę priemonę.

Vieną dieną atsigulė krokodilas ant kranto ir gulėjo visai nejudėdamas. Jis déjosi esąs negyvas ir ketino čiupti šakalą, kai tas prieis lavono ésti. Tada jis pats tikéjosi gardžiai paésiąs.

Iš tolo pamačiusi krokodilą, šakalė tarė:

— Ziūrėk, mano mielas, ten guli tas vargšas nebegyvas. Skubékim prie jo ir gerai pasivalgykim.

Sakalas atsakė:

— Kaip galėjo atsitikti, kad krokodilas taip greit nugaišo? Aš netikiu, jog jis nebegyvas. Atrodo, čia bus nauja apgaulė, kad mane galėtu pačiupti.

Sakalo pati tarė:

— Kodėl truputėli arčiau neprieiti? Mums nereikėtų atsisakyti tokio riebaus kąsnio.

Pacios patariamas, šakalas nusprendė įsitikinti, ar krokodilas tikrai negyvas. Aišku, jis néjo perdaug arti. Stovédamas gana atstu nuo krokodilio, šakalas tarė:

— O, aš tikrai matau, jis nebegyvas. Betgi mes nedame gyvulio, jei jis seniai nugaišęs. Jeigu jo kūnas dar truputėli sujudėtų, vos vos truputėli, tada jis mums kaip tik ir tiktų.

Išgirdės tuos žodžius, krokodilas truputį sukrutėjo.

Tačiau šakalas ir šakalė, tai pamatę, émė juoktis ir spruko šalin.

VARNA IR SLYVOS MEDIS

Gyveno kartą varna. Vieną dieną skrido ji pro slyvos medį ir pamatė, kad jis visas apkibęs prinokusiais vaisiais. Ir jai kilo noras suleisti vieną slyvą. Ji taré medžiui:

— Bičiuli, kokie puikūs tavo vaisiai! Būk toks geras ir leisk man vieną suleisti.

— O ne,— atsaké medis,— nepaliesk manęs. Tu dažnai lesi visokias atmatas. Jei tu mane paliesi, niekas nebeaukos mano vaisių dievams.

Tai išgirdus, varna labai nusiminė ir taré:

— Bičiuli, ką aš turiu padaryti, kad galēčiau ragauti tavo vaisių?

— Skrisk ir nusiplauk savo snapą Gango vandenye. Tada aš tau tiek vaisių duosiu, kiek tavo širdis geis,— atsaké medis.

Nuskrido varna prie Gango. Jau buvo bekišanti savo snapą į vandenį, bet upė sušuko:

— Ne, ne, nepaliesk manęs! Jei paliesi, niekas nebelaikys manęs šventa ir nebenorės maudytis mano vandenye. Skrisk geriau šalin ir nusiplauk snapą kokiamė nors tvenkinyje.

Varna vėl labai nusiminė ir taré:

— Motina Gango upe, slyvos medis man liepė snapą nusiplauti tavo vandenye. Jei aš to nepadarysiu, jis neleis man lesti savo vaisių. Sakyk, ką man daryti, kad galēčiau snapą nusiplauti tavo vandenye.

— Skrisk ir atsinešk molinį puodą,— atsaké upė.

Nuskrido varna pas puodžių prašyti mažo puodelio. Tačiau žmogus tikino neturjį tokio puodo.

— Ar negalėtum padaryti man tokio puodo? — pasiteiravo varna.

— Gerai, — atsakė žmogus, — jei tik atneši man truputį molio.

Varna atnešė truputį molio, ir žmogus pradėjo lipdyti puodą. Kai puodas buvo padarytas, žmogus tarė varnai:

— Bičiule, puodą dar reikia dėl stiprumo išdegти, tada tik galési jį vartoti. Būk gera, atnešk man ugnies. Nes mano namuose ugnies néra.

Taigi nuskrido varna pas netoli ese gyvenantį žmogų ugnies prašyti.

— Kam gi tau, varnai, reikia ugnies? — paklausė žmogus.

— Man jos reikia puodui išdegти, — atsakė varna.

— O ką tu, varna, veiksi su puodu? — vėl paklausė žmogus.

— Aš pasisemsiu juo Gango vandens — savo snapui nuplauti, — tarė varna.

— Kam gi tau plautis snapą? — trečią kartą paklausė žmogus.

— Man reikia snapą nusiplauti, kitaip slyvos medis neleidžia ragauti savo vaisių, — atsakė paukštis.

— Mano miela varna, — tarė žmogus, — būtų tau pačiai geriau, jeigu palauktum, kol keletas vaisių nukris žemén. Tu žinai, kad godumas nuodėmė, o jos pédomis seka mirtis.

— Kodėl taip sakai? — paklausė varna.

— Todėl, kad noriu tau gero, kad neištiktų tavęs bėda. Tu žinai ar bent turėtum žinoti, jog nei Snape, nei ant sparnų negali ugnies nešti.

— Negaliu?! — sušuko varna. — Duok tik man žariją, dék ją ant mano nugaros. Ir pamatysime, kaip aš negaliu nešti!

— Jeigu tu kitaip nesutinki, tegul bus kaip nori, — tarė žmogus. Ir uždėjo žariją varnai ant nugaros, o varna kaipmat pakilo. Tačiau greitai sparnus pagavo ugnis, ir iš varnos beliko plėnys.

*Raudona spalva išsigražino galvą kartą viena pelytė,
O galvą įkišo į žalią krūmelį — ir baigėsi pasakyti.*

TITAS IR KARALIUS

Mažas paukštėlis, vardu Titas, tupėjo medyje netoli karaliaus sodo. Maloniai čiulbėjo paukštėlis, bet iš tikrujų jam išdaigos terūpėjo. Vie- ną dieną buvo išneštos vėdintis sidabrinės monetos iš geležinių karaliaus spintų ir paskleistas saulutėje. Vakare karaliaus sargybiniai vėl surinko monetas ir sugrąžino atgal į neišlauziamas spintas. Vienos monetos nie- kas nepastebėjo, ir ji liko gulėti. Titas visai netycia pamatė blizgantį sidabrinį pinigą. Jis greit priskrido, pačiupo snapeliu monetą ir parsi- nešė į lizdą.

Labai išdidus, Titas mąstė: „O, koks turtingas aš dabar! Savo na- muose turiu tiek pat turtų, kiek karalius savo.“

Kitą dieną tupėjo Titas ant šakelės ir čiulbėjo:

*Savo dideliais lobiais karalius girias,
Tiek pat turi lizde ir Titas, šaunus vyras!*

Karalius girdėjo pagyrūnišką paukštėlio giesmę. Tačiau jam dėl to buvo nei šilta, nei šalta. Tik nusijuokė, ir viskas. Tačiau paukštėlis nesiliovė karaliaus erzinęs ir vis čiulbėjo tą patį posmelį. Galiausiai karaliui įkyréjo, ir jis nusprendė nubausti ižūlų paukšteli.

Jis įsakė sargybiniams atnešti jam Tito lizdą, kad pats galėtų išiti kinti, kokių brangenybių ten esama. Lizdelis buvo atneštas ir gerai išžiūrėtas, tačiau visi jo lobiai tebuvo vienas menkas sidabrinis pinigėlis!

Tada karalius pratrūko garsiai juoktis:

— O viešpateliai! — sušuko jis.— Tai čia tas turtas, kuriuo kvaišas paukštis giriasi?

Ir su visu pinigu lizdas buvo įmestas į pamazgų duobę.

Titas žiūréjo, kaip nuima jo lizdelį, o paskui išmeta. Nutūpės aukštai ant šakelės, jis dabar dar karščiau traukė:

*Savo dideliais lobiais karalius girias,
Tiek pat turi lizde ir Titas, šaunus vyras!
Bet karalius iš skurdo išbrist nebegali,
Užtat émé apipléše menką paukštelį.*

Karalius, išgirdės tą kandžią dainelę, labai supyko. Jis įsakė valdiniam sugauti netikšą paukštį ir atnešti jam.

Bet Titas nesileido sugaunamas. Vikriai nardė paukštelis ore, ir karaliaus tarnai vis griebdavo pro šalį.

Nelengvas buvo uždavinys gaudytojams pačiupti tokį mažą vikrų paukštelį. Jie lakstė kaip pašėlę, nes brangino savo galvas. Ne vienas suklupės griuvo ant kietos žemės, kiti susidraskė drabužius ir patys susibraižė į dygliuotus krūmus.

Bet ilgai lakiojės, Titas vis vien pagaliau turėjo nutūpti ant šakelės ir, įlindės tarp lapų, tūnojo vos begyvas. Žmonės įlipo į medį ir Titą nutvérė.

Pamatės paukštelį, karalius švilptelėjo iš džiaugsmo. Jis pats ji nunešė septynioms savo karalienėms, paliepė paukštelį išvirti ir patiekti vakarienei.

Tačiau jautrios širdys karalienių, išvydusių mažą gležnā paukštelį, neįstengė tam ryžtis. Titas buvo perduodamas iš rankos į ranką, ir nė viena nenorėjo prieš jį pakilti. O Titas tik laukė patogaus mirksnio, kada galės spruktis. Jauniausioji, septintoji, karalienė buvo labai švelnios širdies; laikydama rankoje Titą, glostydama ir myluodama, ji kalbėjo:

— Mielas mažytis paukšteli, jau greit išmuš paskutinė tavo valanda. Dar kartą pasižiūrėk į giedrą mėlyną dangą, į sodo žalumą, pasiklausykl kitų paukščių čirenimo medžiuose. Ir pasakyk viskam sudie!

Vos ištarė karalienė tuos žodžius, paukšteliis ir nuskrido. Visos karalienės iš baimės pametė galvas.

— Dabar jau mums galas,— émė jos šaukti.— Karalius už tai mus nužudys.

Paskui jos émė kuždėtis ir tartis, kaip išvengti karaliaus bausmės. Galiausiai nusprendė sugauti varlę, išvirti ir patiekti karaliui vietoj Tito. Buvo apieškotos visos namų kertės, ar neatsiras varlės. Galiausiai karalienės varlę rado ir, pasitelkusios visą savo kulinarinį išmanymą, paruošė prašmatnų patiekalą.

Skirtą valandą sédo karalius prie vakarienės stalo. Karalienės aukšiniamė dubenyje atnešė su padažais ir prieskoniais paruoštą varlę.

Karalius paniekino brangiausius valgius, saldumynus, nuo kurų lūžte lūžo stalas, ir godžiai puolė prie varlės. Pasiskonėdamas sukirto jis tą valgį, ir tą pačią valandėlę Titas nuo šakelės medžio, augančio už lango, sučiulbėjo tokią giesmele:

*Savo dideliais lobiais karalius girias,
Tiek pat turi lizde ir Titas, šaunus vyras!
Bet karalius iš skurdo išbriszt nebegali,
Užtat émė apiplėšė menką paukšteli.
Ir kas pasakys, kad karalius protinges,—
Godžiai rydamas varlę, kone užspringo!*

Karalienės tokiomis akimis žiūréjo į medį, lyg ten būtų išvydusios vaiduoklį. Iš mirtinos baimės jos nubalo ir nebegalėjo né pasijudinti. O karaliui pasidarė bloga, kai jis suprato, jog suvalgė varlę. Bet greit jis atsigavo ir skaniau užsivalgė. Tačiau į jo širdį įslinko pikta pagieža. Staiga tame it gaisras užsidegė baisus šėlas, jis čiupo kardą, puolė į karalienių kambarius ir visoms rékiančioms spiegiančioms karalienėms paleiliui nukapojo nosis.

Tada karalius nuéjo į savo miegamajį ir atsigulė kaip visada. Akis jam sumerkė pirmasis miegas, tik staiga prie jo lango atskrido mažas padykės paukščiukas ir paleido savo balselį:

*Savo dideliais lobiaiš karalius girias,
Tiek pat turi lizde ir Titas, šaunus vyras!
Bet karalius iš skurdo išbriست nebegali,
Užtat émę apipléšę menką paukšteli.
Ir kas pasakys, kad karalius protingas,—
Godžiai rydamas varlę, kone užspringo!
O paskui nelabasis gal prie vargšo pristojo,
Kad jis nosis visoms pačioms nukapojo.*

Kaip įgeltas pašoko karalius, išgirdęs paukštelių kaltinimus.

— Pagaukit man šitą paukštį! — sudrebino jo balsas visus rūmus.—
Mano dienas jis pragaru pavertė!

Ir vėl puolė karaliaus tarnai paskui paukštį. Prasidėjo tikra medžioklė, slinko valandos.

Galiausiai Titas taip nuliso, jog nebepaskrido. Nukritusį žemén, tarnai jį vėl pačiupo ir nunešė karaliui. Štai ir išmušė keršto valanda — įtūžęs karalius griebė mažajį savo kankintoją. Greit prisisémė į burną vandens ir prariojo Titą! Tačiau karaliaus viduriuose Titas pasirodė esąs didesnė kančia negu už lango.

Karalius net apsirgo nuo skausmų, kuriuos jo pilve sukélė prarytasis paukštis. Buvo pašauktas rūmų gydytojas, jis davė karaliui vimdomujų vaistų, jie čia pat émę veikti, ir mažasis paukšteliis vėl išvydo dienos šviesą. Tuo tarpu karalius buvo paliepęs sargybiniui stovėti šalia su ištrauktu kardu ir nukirsti paukšteli, vos tik jis pasirodys. Bet sargybinis, per daug stengdamasis, nepataikė kur reikia — užuot nukirtęs Titą, čekšt ir nurentė žemén karaliui nosi!

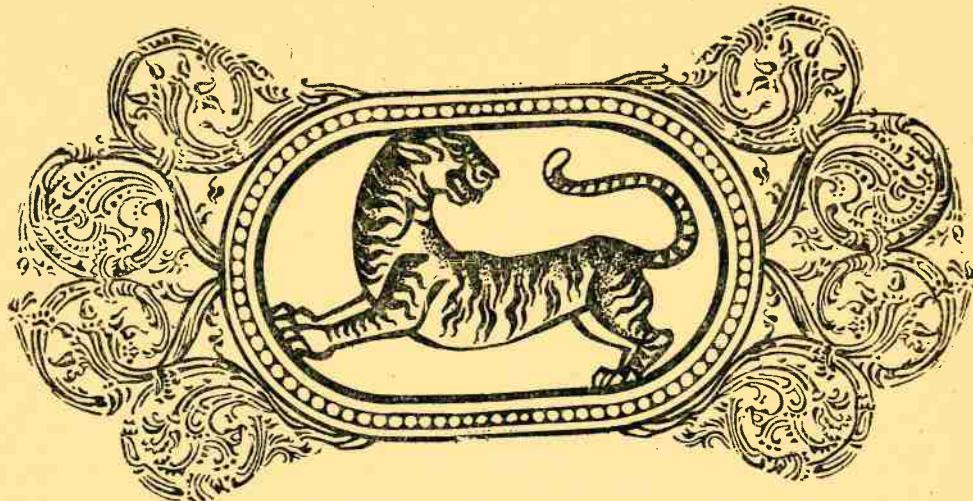
Paukšteliis purptelėjo į medį, ir garsiau negu visada pasigirdo jo giesmelė:

*Savo dideliais lobiaiš karalius girias,
Tiek pat turi lizde ir Titas, šaunus vyras!
Bet karalius iš skurdo išbriست nebegali,
Užtat émę apipléšę menką paukšteli.
Ir kas pasakys, kad karalius protingas,—
Godžiai rydamas varlę, kone užspringo!*

*O paskui nelabasis gal prie vargšo pristojo,
Kad jis nosis visoms pačioms nukapojo.
Su manim susilyginti mat pasišovė,
Dabar pats be nosies! Ką paséjo, tą pjovė!*

Daugiau Tito niekas nebematė tame krašte.

TIGRAS PADĖJĘJAS

Tas kaimas vadinosi Sankšumnis. Brahmano vardas buvo Dharamčandas, o jo žmonos — Sasvatė. Visuose namuose jiedu ir tebuvo, brahmanas ir jo žmona.

Kiekviena diena suteikdavo jiedviem po svarą ryžių, truputį pupų ir keletą žalių banano lapų. Taip ir leido brahmanas ir jo žmona savo dienas, visas vienodas, be džiaugsmo, be prabangos.

Tačiau Dharamčandas namie nenusėdėdavo. Jis vis eidavo į kitus kaimus ir ten garbindavo visas, kokios tik būna, namų dievybes. Jo žmona Sasvatė likdavo tada namie. Ji dėvėjo sarį su raštuotu apvadu. Riešai buvo apmaustyti apyrankėmis iš kriauklių ir geležies. Jos galva buvo patepta raudonais cinoberio dažais, o kaktose aukos pelenų žymė. Jos odos spalva buvo gaiviai gelsva.

Vieną dieną brahmanas vėl buvo iškeliavęs į gretimą kaimą, o brahmanė likusi namie. Pro šalį éjo žuvies pardavinétojas, garsiai šaukdamas:

— Žuvys! Kas nori pirkti žuvų?

Išeidavo žmonės ir pirkо žuvis. Daugelis mokéjo čia pat grynais, o Sasvatė paémė žuvį ir paprašė pardavinétojo, kad pinigų užėitų grįž-

damas. Praėjo keletas valandų. „Keista, kodėl brahmanas vis nepareina“, — nerimavo moteriškė. Nerasdama sau vietas, ji vaikštinėjo po kambarį, vis žvilgčiojo į lauką, tačiau brahmano niekur nebuvo matyti. Staiga tarpduryje išdygo žuvų pardavinėtojas ir sušuko:

— Sesuo, prašom sumokėti už žuvį!

Žuvų pardavinėtojo balsas išblaškė jos mintis. Ji priėjo prie durų ir paprašė jį pailseti ir truputį palaukti. Slinko valandos, jau ir saulė ketino siėptis už horizonto. Žuvų pardavinėtojas pavargo laukti, ir ji émė vis didesnis piktumas. Nebesusivaldydamas jis sušuko:

— Kaip čia yra, geroji moterie, kad jūs, nieko namie neturėdama, norite tokios prabangos — žuvį valgyti? Tu tikra elgeta — ar tu nemoki padoriai elgtis? Gal tu ir iš geros šeimos kilusi, bet tavo būdas niekam tikęs.

Ir žuvų pardavinėtojas vis smarkiau koneveikė moteriškę.

Sasvatė nebegalėjo tverti. Ji išsmuko pro užpakalines duris, atsisėdo palei tvenkinį ant laiptelių, vedančių prie vandens, ir émė verkti. Palieudusi savo ilgus juodus plaukus, ji iškniaubė į šalį ir raudojo.

Staiga Sasvatė nusigandusi krūptelėjo. Ji išvydo seną moterį, i ja žiūrinčią. Vieną ranką senutę buvo uždėjusi jai ant galvos.

— Dukrele, ko tu čia verki prie tvenkinio?

— O motin, miela mano, turiu didelę bédą. Mano vyro nėra namie, aš nupirkau skolon žuvies. O dabar atėjo žuvų pardavinėtojas ir plūsta mane, kad negaliu užsimokėti.

— Nurimk, dukrele, nebeverk. Stokis, eime į vidų, ir pamatysi, kaip čia bus.

Sasvaté nebepratarė né žodžio. Tik neatitraukdama akių žiūréjo į senutés veidą. Toji tarė:

— Nebeatsimeni manęs, mieloji? Tu nežinai, kad aš tavo anytos sesuo?

Tada Sasvatė užsidengė veidą šaliu ir palietė senutęs kojas savo kakta ir abiem rankomis.

— Būk laiminga, mano vaike, aš laiminu tave! — Tai tarusi, senutė uždėjo ranką ant Sasvatės galvos, ir ta nusekė paskui ją į kambarį.

Dharamandas dar nebuvo grįžęs, ir žuvų pardavinėtojas tebelaukė pinigų. Senutė atmezgė savo šalį, išémė iš mazgo keletą kriauklelių, vartojamų kaip pinigai, ir pasakė Sasvatei, kad užsimokėtų už žuvį.

Žuvų pardavinėtojas paėmė pinigus ir išėjo, o Sasvatė sugrižo prie senutės. Ji stovėjo nejudėdama priešais senutę, kol ta pasakė:

— Ko taip stovi, dukrele? Eik, nusimaudyk ir taisyk valgį. Ar tavęs labai neapsunkinsiu, jei šiandien ir aš su tavimi čia pavalgysiu?

Sasvatė pažvelgė į ją. Senutė buvo apsirengusi baltuteliu kaip vos pražydės žiedas sariu be apvadų. Jos plaukai buvo nubalę it linai. Veido spalva buvo panaši į prinokusio, net truputį apvytusio guavos vaisiaus spalvą, visą jos odą buvo išvagojusios raukštės. Tik rudos akys visai nerodė, kad ji jau sulaukusi tokios giliros senatvės. Ir švelni šypsena nenyko iš jos veido. Juodi didelių akių vyzdziai panėšėjo į skaisčias žvaigždes. Galėjai manyti, jog žvelgi į skaidrius veidrodžius, ne į žmogaus akis.

Tik trumpą mirksnį susitiko senutėlės ir Sasvatės žvilgsniai, o tada ji išėjo — nusimaudyti tvenkinyje.

Sugrįžusi ji pamatė, kad senutė laiko išskleistą naują sarij su siūvinėtais apvadais. Senutė padavė jai sarij, įsiplė truputį garstyčių aliejaus į delno duobutę ir paruošė telsinduro tepalo, į ji įmaišydama ir truputelį cinoberio. Telsinduru ji patepė Sasvatei galvą. Ir nuėjo Sasvatė į virtuvę — telsinduru patepta galva, o į tepalą padažytu piršto galeliu ir kaktą pasitepusi, apsirengusi nauju apkraštuotu sariu. Ko tik ji leiskesi — viską rado savo vietoje. Negalėdama atsidžiaugti, ji virė viešą valgį po kito. Vos baigusi, tuoju atnešė medinę kédele, pastatė vandens atsigerti ir pašaukė senutę:

— Teta, aš padėjau kédutę tau atsisesti. Malonék ateiti, kad neatauštū valgis.

Bet senutė atsakė:

— Ir tu ateik, pasiimk ir sau dubenį, abi valgysim.

— Ne, teta, nepyk ant manęs, aš nenoriu valgyti, kol tavo sūnėno néra. Jis vis dar nepareina.

— Ne, kam gi, gana bus, jei Dharamčando valgį šalia pasistatysi.

Tenkindama senutės norą, vyrai pataisytaji valgį Sasvatė sukrovė į didelį dubenį ir pavakarieniaivo drauge su senute. Pavaliusios jos ištiesė ant grindų du demblius, sugulė ir greit užmigo. Sasvatė kietai miegojo ir nė negirdėjo, kaip senutė jai sušuko:

— Marti, mano sūnėno žmona, pabusk, man metas namo! — taip

kietai buvo užmigusি Sasvatę. Dar kartą pabandžiusi prižadinti Sasvatę, senutė išėjo.

Sasvatė pabudo tik tada, kai ją garsiai pašaukė Dharamčandas. Greit ji pašoko, skraiste užsidengė įkaitusį nuo miego veidą ir išbėgo į lauką. Ten stovėjo Dharamčandas. O senutės niekur nebebuvo matyti. Nei kambary, nei lauke.

Įėjės į vidų, Dharamčandas buvo nustebintas daugybės ten paskleistų turtų. Jis klausiamai žiūrėjo į Sasvatę. Sasvatės akys lakstė po kambarį. Ji žvilgtelėjo į Dharamčandą, tada vėl nuleido akis. Po valandėlės Sasvatė tarė:

— Čia buvo tavo teta. Tai vis jos dovanos.

Dharamčandas labai stebėjos, nes negalėjo atsiminti, jog jo motina būtų turėjusi seserį. Pats sau jis tarė: „Keista, aš niekada nesu turėjės tetos.“

— Ko tu stovi? Sėsk, pavalyk, o tada apžiūrėk, ko pridovanojo senutė.

— Ak! Na gerai. Tai nešk valgius. Aš noriu rankas ir kojas nusimazgoti.

Pavalgės Dharamčandas patraukė iš namų ieškoti senutės. Ką tik sutikdavo, tą ir klausdavo:

— Klausyk, ar nematei senutės mano tetos?

— Ji šituo keliu nuėjo,—atsakydavo jam žmonės, pirštu parodydami kelią, vedantį į mišką. Dharamčandas vis éjo ir éjo. Jis praéjo gyvenamas apylinkes ir jéjo giliai į mišką, vis šūkaudamas:

— Teta-a! Teta-a-a!

Iš miško tik aidas atsigirdavo. Tačiau Dharamčandas vis šaukė:

— Teta-a-a!

Staiga iš už didelės akacijos išėjo sena moteris ir tarė:

— Sveikas, Dharamčandai, tai atsiradai. Labai puiku. Aš užmiršau marčiai atiduoti šitą skrynelę su telsinduro tepalu. Paimk ją, kad jau susitikom. Bet gerai klausykitis. Pasakyk marčiai, kad ji visko galés turėti, ko tik nori, jei pasiteps šiuo tepalu.

Sulig šiaisiai žodžiais senutė dingo miško tankynéje.

O Dharamčandas grijo namo, rankoje nešdamasis skrynelę. Išileidęs į mintis apie stebuklingas tepalo ypatybes, jis jau émė pinti gražiausias svajones, tik staiga užgirdo tigro balsą: „Ūhū! Ūhū! Ūhū!“

„Tigras riaumoja!“ — Dharamčandui net plaukai pasišiaušė. Atsargiai jis slinko į priekį, ir staiga visai arti išvydo milžinišką tigrę su išžiotais nasrais. Dharamčandas atsiklaupė ant kelių ir rankas susidėjės émė melsti tigrę, kad ji dovanotų jam gyvybę:

— O tigre, o tigre, nedraskyki manęs,
Aš nešuosi telsinduro skrynelę!

Tigrė susilaikė ir klausia:

- O kam jis tinkta?
- Tu visko galétum turéti, ko panoréjusi, jei tik pasiteptum juo kaktą.

— Na gerai. Jau dvylika dienų, kaip nesu mačiusi tigro, savo vyro. Patepk man kaktą tuo tepalu. Jeigu sugriš mano vyras, tu išgelbétas, jei ne, ruoškis greitam galui.

Drebančiomis rankomis užtepė Dharamčandas ant tigrės kaktos telsinduro. Vos jis taip padarė, vél pasigirdo baisus riaumojimas ir iš užmedžių išlindo didžiausias bengališkasis karališkas tigras. Tigrės džiaugsmas buvo neapsakomas. Ji lyžtelėjo dulkių nuo brahmano kojų ir pasakė savo gyvenimo draugui:

— Žiūrék! Tai šitam vargšui brahmanui aš turiu būti dėkinga, kad tu dabar čia. Mes būtinai turime jam atsilyginti.

— Reikės palaukti, kol ateis turgaus diena, — atsakė tigras ir pasitraukė su savo tigre. Dharamčandas paréjo namo, atidavé telsinduro skrynelę savo pačiai, ir tos skrynelės déka greit baigėsi jų skurdo dienos.

Per patį turgų kažkas staiga sušuko: „Tigras, tigras!“ Ir kas tik gyvas pasileido bėgti, pametę visą savo gerą. Tuo tarpu tigrų pora surinko viską, kiek tik galéjo pakelti galingi jų pečiai, ir prie brahmano durų sukrovė didžiausią kalną: drabužių, pinigų, daržovių ir dar daug ko kitko. Ir dar kartą suriaumojo.

Nuo to riaumojimo sudrebėjo visa plačiausia apylinkė, net ir Dharamčandas su Sasvate užsimerkė nusigandę.

Visą naktį jie pradrebėjo iš baimės. Kai brahmanas galiausiai atskélé ir priéjo prie durų, tigrai jau buvo dingę. Užtat tenai buvo pri-krauta visokiausią dovaną. Jie viską susirinko ir neatsidžiaugė savo laime. Dabar jie pasidarė turtingi, tokie turtingi, jog net sukélé pa-vydą uošvių namuose.

Jiedu abu jau turėjo ir sūnų, tas greit augo. Kai jam sukako penkeri metai, jis, kaip dera, nuéjo aplankytį savo motinos brolių, ir vaiką nulydėjo Dharamčandas pats. O Dharamčando svainiai tik ir lauké šio apsilankymo. Jie buvo numatę užvaldyti visą savo svainio turtą. Jie sučiupo Dharamčandą, perpjovė į dvi dalis ir kūną bei galvą įmetė į tvenkinį. O berniuką pasiliko pas save.

Sasvatė neilgai ištvérė be Dharamčando. Ji nuéjo į brolių namus jo ieškoti.

Broliai apsimeté, jog džiaugiasi jos apsilankymu, pakvieté nusimaudyti ir pailséti. Jie pamelavo, jog Dharamčandas išėjęs pasivaikščioti ir netrukus grīsiąs.

Kai Sasvatė, nulipusi nuo laiptelių, įbrido į vandenį, jos kojos užkliudė Dharamčando galvą ir kūną. Mirtinai nusigandusi, ji ištraukė lavoną iš vandens ir pažino, jog tai jos vyras.

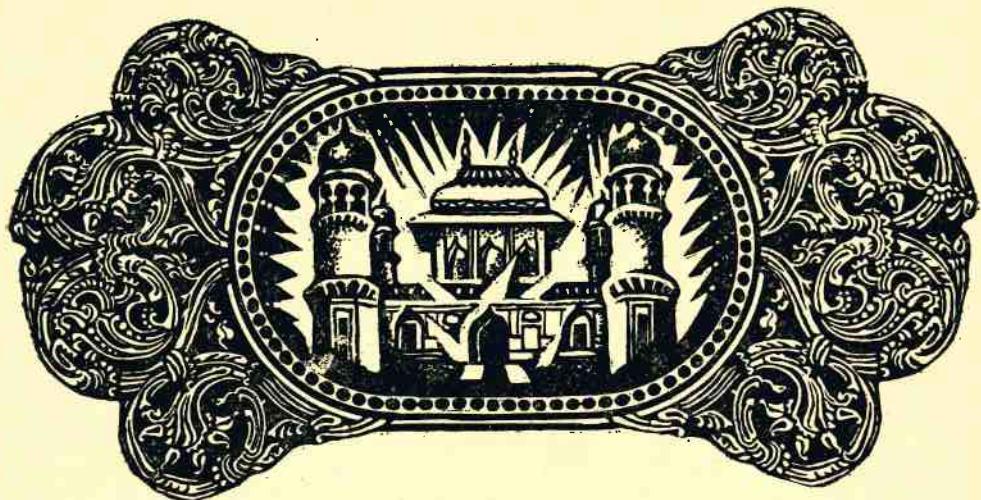
Tada ji émė balsu raudoti, pasitepē telsinduru galvą ir sušuko:

— Kad jis būtų gyvas! Kad jis būtų gyvas!

Tą patį mirksnį Dharamčandas tartum iš kieto miego pabudo. Išgirdęs iš savo žmonos, kas čia buvo atsitikę, jis greit pasiémė savo sūnų ir išėjo, ir niekad daugiau nebegrīžo į uošvio namus.

Turédami telsinduro skrynelę, toliau jiedu visą laiką gyveno linksmi ir laimingi.

DUKHIRANAS

Dukhiranas buvo neturtingų tėvų vaikas. Kai jam sukako dveji metai, tévai mirė, ir Dukhiranas nieko daugiau nebeturėjo visame plačiajame pasaulyje, tiktais dédę iš motinos pusės, Keštą.

Tačiau vaikas nežinojo turis dédę, o tam sūnėnas irgi nerūpėjo. Taigi mažajį Dukhiraną priglobė geri kaimynai.

Nelengva neturtingų tėvų vaikui, valgyti gaunanciam du kartus per dieną, galvoti apie mokyklą. Tačiau Dukhiranas ištengė pasiekti šiokių tokią žinių, skaitydamas skiautes sudraskytų knygų, kurias kiti vaikai išmesdavo lauk.

Žmonės apie jį kalbėjo:

— Koks šitas berniukas sumanus! Jeigu jam kas duotų tinkama mokslą, jis pasidarytų didelis žmogus.

Tačiau kadangi viskas klostési taip, Dukhiranas neturėjo né mažiausios vilties netolimoje ateityjeapti dideliu žmogumi. Taigi jis tik skaitė kitų vaikų išmestas knygas ir buvo žemesnis už žolę.

Vieną dieną Dukhiranas užgirdo, kad jis dar turi dédę iš motinos pusės, vardu Keštas. Vos jis tai sužinojo, tuoju ir nusprendė dédę

susirasti. Visur klausinėjes, galiausiai rado dėdės namus. Jį pamatęs, Keštas tarė:

— O, tu atėjai pas mane, Dukhiranai. Vargšas vaikas. Tikriausiai nė nežinai, kokias kančias čia reikia kentėti. Mes čia valgome vos kartą per du méniesius. Ir lyg tyčia vakar pavalgėme, taigi kitas kartas bus tik po dviejų méniesių.

Dukhiranas atsakė:

— Nesirūpink manimi, dėde! Aš valgysiu tada, kai ir tu valgysi.

I tuos žodžius Keštas nieko nebeatsakė, nutilo ir Dukhiranas. Ta šeima buvo tik iš dviejų žmonių — Kešto ir jo sūnaus Hario.

Tą dieną Keštas ir Haris nieko nevalgė. Tai ir Dukhiranas turėjo likti be kąsnio burnoje. Tačiau Dukhiranas buvo pripratęs ištisas dienas alkį kęsti, užtat jam ir dabar nebuvo labai sunku. Vakare jis tarė Keštui:

— Dėde, aš labai pavargęs, leisk man eiti gulti.

Atrodė, jog Keštas labai tuo apsidžiaugė. Nebegaišdamas né valandėlės, jis ištiesė demblį sūnėnui miegoti. Dukhiranas ir atsigulė ant demblilio. Netrukus atėjo ir Keštas su Hariu ir sugulė šalia jo.

Tačiau iš tikrųjų nemiegojo nei Keštas, nei jo sūnėnas. Dédei rūpėjo tik viena — ar jo sūnėnas jau miega, o Dukhiranas smalsavo, ką dabar dėdė veiks.

Netrukus Haris émė šnarpisti, ir Dukhiranas iš to pažino, jog pusbrolis užmigo. Netrukus išgirdo šnarešį ir suprato, jog dédė atsikélé. Jis girdéjo puodų trinkséjimą virtuvéje, paskui vandens pliuškenimą puoduose, vėliau ugnies spragséjimą krosnyje. Dukhiranui viskas buvo aišku.

Jis greit pašoko nuo savo demblilio, pirštų galeliais nuéjo virtuvės link ir émė žiūréti pro plyšį sienoje. Ir pamatė, jog Keštas verda pieňiskus ryžius.

Dukhiranas skubiai grjžo atgal ir vél atsigulė ant demblilio. Kelis kartus jis buvo dar pakilęs, pasižiūrédavo ir vél guldavo. Kai valgis jau buvo beveik išviręs, Dukhiranas émė baisiausiai šaukti. Užgirdęs triukšmą, iš virtuvės atėjo Keštas ir paklausė:

— Kas nutiko, Dukhiranai?

— Oi dėde, kol tu ruošeisi virtuvéje, vienas toks žiūréjo pro plyšį sienoje!

Dukhiranas turėjo galvoje save patį, o Keštas pamanė, kad čia buvęs vagis. Jis pasiūpė smagią lazdą ir puolė lauk nesamo vagies gaudyti. Tada Dukhiranas kumštéléjo Hari, kad pabustų, ir tarė:

— Pusbroli, greitai kelkis. Dédé išbėgo iš namų, pasiūpės lazdą!

Hari apėmė didžiausia baimę. Užgirdės, kad jo tévas pasiėmė lazdą, jis pamanė, jog tas išsirengė į tolimą kelią. Už kokių penkių kilometrų gyveno ištekėjusi Hario sesuo. Gal ji staiga bus susirgusi, o tévas, ga- vęs tą žinią, bus išskubėjęs pas ją. Vos taip pamanęs, Haris kuo greičiausiai išėjo pas seserį.

Netrukus Keštas grijo. Vagies jis negalėjęs pagauti. Ir nenuostabu, kad negalėjo. Lakstymas tamsoje jį labai išvargino.

— Kur Haris? — paklausė jis Dukhiraną, pamatęs, jog sūnaus néra. Dukhiranas atsakė:

— Ak dédé, vos tu išėjai, kai tas, kuris žiūréjo pro plyši, prižadino pusbroli ir kai ką jam pasakė. Tada pusbrolis ir išėjo.

Dabar Keštas pamanė, jog Haris bus išsmukęs su pasileidusiais apylinkės vaikėzais kortomis lošti. Jis labai supyko ir vėl išbėgo pro duris — Hario ir jo bendrų pamokyti. Dukhiranas, supratęs, kad praeis šiek tiek laiko, kol jo dédé sugriš, smuko į virtuvę ir nukélė puodą su ryžiais nuo ugnies. Dukhiranas buvo alkanas kaip vilkas, be to, ir jo dédé pasirodė esąs visai nepeiktinas virėjas. Taigi Dukhiranas bema- tant sutvarkė rinktinių pieniškų ryžių puodą.

Pasisotinęs Dukhiranas atsigulė ir užmigo. Haris, nuėjęs į sesers namus, pamatė, jog čia viskas tebera kaip ir turi būti. Bet sesuo nebe- norėjo naktį jo leisti atgal.

Keštas visur ieškojo Hario, tačiau negalėjo rasti. Dėl to jis dar smar- kiau įtūžo.

Kitą rytą paréjusiam namo Hariui tévas su didele lazda gerai iškaršė kailį. Po visų šių jaudinančių łyvykių Keštas iéjo į virtuvę ir didžiai nusiminęs pamatę, jog ryžių puodas visai tuščias. Dabar Keštas viską suprato. O ir Dukhiranas rytą toks klastingas atrodė ir paslapčiom juo- kesi. Dabar buvo aišku, kad visų nakties nuotykių priežastis Dukhiranas.

Negaišdami tévas ir sūnus nuėjo pas karalių skūstis. Karalius pa- liepė atvesti Dukhiraną ir paklausė:

— Kas čia yra, nenaudėli, kodėl tu išvalgei jų pieniškus ryžius, o juos pačius visokiais melais klaidinai?

Sudėjės rankas, Dukhiranas atsakė:

— Šitie žmonės valgo tik kartą per du mėnesius. Pavalgę jie buvo vos užvakar. Tai kam gi jie vakar vėl viršiu ryžius su pienu? Jūsų didenybė galite sužinoti, ar aš teisybę sakau. O dėl savo melų tai galiu pasakyti, kad aš tik gryniausią teisybę kalbėjau. Kad jie dėl to taip susijaudino, čia nebe mano kaltė!

Kai karalius po tužodžių išklausė visą istoriją nuo pradžios ligi gaلو, jis net ėmė raitytis iš juoko. Nuosprendžio paskelbta nebuvo. O kadangi karalius pamatė Dukhiraną esant labai išmintingą ir guvaus proto vai-kiną, jam paskyrė gerą vietą dvare.

Dukhiranas savo pareigas éjo taip puikiai, jog per keletą metų iš kulklaus savo rango išsitarnavo ligi ministro. Visi žmonės kalbėjo, jog jeigu kada bus laisva pirmojo ministro vieta, ji būtinai turinti atitekti Dukhiranui.

Šalies pirmasis ministras buvo negeras žmogus. Jis pavydėjo Dukhiranui ir vis suko galvą, kaip įstumti Dukhiraną į nemalone.

Pirmasis ministras buvo labai susidraugavęs su pirkliu, vardu Sulakšanas, kuris turéjo sparnuotą žirgą. Šis žirgas mokéjo žmogaus balsu kalbëti ir taip lékti oru, jog per dieną įveikdavo viso ménésio kelią. Be to, žirgas dar galéjo pranašauti. Ilgą laiką ministras buvo bandęs sau atpirkti tą žirgą, tačiau pirklys už nieką pasaulyje nenoréjo su žirgu skirtis. Vieną dieną pirklys leidosi į tolimus kraštus, iš ten parsigabeno ypatingą mango vaisiaus kauleli. Tas mango kaulelis turéjo stebuklingą savybę — vos įkištas į žemę, tą pačią akimirką virsdavo daigeliu. Daigelis tuo pat užaugdavo medžiu, o medis duodavo vaisius. Vaisius čia pat galédavai valgyti, o kai jau esi pasisotinęs, gali mango kauleli vėl pasiimti iš žemės ir laikyti skrynutėje ligi kito karto.

Nedorélis pirmasis ministras suviliojo pirklio tarną, kad tas mango kauleli išvirtų. Vieną dieną pirmasis ministras, kalbédamasis su pirkliu, pasiteiravo:

— Klausyk, bičiuli, aš girdéjau — tu turis stebuklingą mango kauleli!

Pirklys atsakė:

— Taip, bičiuli, iš jo išauga medis, vos kauleli pasodinus, ir bema-stant prinoksta vaisiai. Tada gali vaisius valgyti, o kauleli vėl įsidéti į skrynutę.

Pirmasis ministras suraukė nosį ir tarė:

— Aš nepatikésiu tokiais šnekalais. Tu šaipaisi iš manęs, bičiuli?

Pirklys tarė:

— Imkim ir susilažinkim. Ką tu žadi duoti, jeigu bus mano teisybė?

Pirmasis ministras atsakė:

— Jeigu ką tu sakai pasirodys tikra tiesa, aš tau atiduosiu tą daiktą iš savo namų, ant kurio tu kitą dieną pirmiausia uždési ranką. Bet,— toliau kalbėjo pirmasis ministras,— jeigu nebus tavo teisybė, ką tu man duosi?

Pirklys į tai atsakė:

— Tokiu atveju aš tau duosiu tą daiktą iš savo namų, ant kurio tu kitą dieną pirmiausia savo ranką uždési.

Ir jiedu susitarė, kad kitą dieną pirklio namuose patikrins stebuklingąjį mango kaulelio savybę. Tačiau kadangi mango kaulelis jau buvo išvirtas, tai per suktojo ministro klastą stebuklingoji savybė buvo išnykusi. Pirklys nebeišmanė nė ką daryti. Jis matė, jog nieku gyvu nebeegales išlaikyti savo sparnuotojo žirgo. Ilgai jis suko galvą, ieškodamas išeities, tačiau taip nieko ir nesugalvojo.

Tada kreipėsi pirklys į aną ministrą, kuris buvo apdovanotas didele išmintimi, o be to, turėjo gerą širdį. Jis nusilenkė Dukhiranui ir su ašaromis akyse išpasakojo viską, kaip buvo. Dukhiranas, kuris visada mokėjo greitai spręsti, davė pirkliui gerą patarimą. Linksmas paréjo pirklys namo. Jis užsklendė arklidės duris, kur stovėjo sparnuotasis žirgas, ir nuėjo gulti.

Ankstų kitos dienos rytą pasirodė pirmasis ministras ir sušuko pirkliui:

— Bičiuli, bičiuli, įsileisk mane!

Pirklys greitai atsikélé ir širdingai pasisveikino su savo bičiului. Tačiau pirmasis ministras buvo labai įtūžęs. Jis paklausė:

— Tai kaip su lažybomis, bičiuli?

Pirklys atsakė:

— Aš pasirengęs. Rinkis, ką tik nori, uždédamas savo ranką.

Pirmasis ministras tuojaus išskubėjo į arklidę, o pirklys nusekė paskui. Vartai į arklidę buvo kietai užrišti virve. Pirmasis ministras čiupo už virvęs ir bandė atmegzti. Tada pirklys tarė:

— Kas gi čia, bičiuli? Žmogus, užimąs tokią padėtį, įsigeidė menko virvaglio? Aš mielai būčiau tau ką nors vertesnio davęs!

Dabar buvo ministro eilė suglumti. Niekaip jis nebuvo numatęs, kad jo planas taip greitai iširs. Ministrui neliko kas besaką, taigi jis apsiuko ir murmėdamas patraukė namo. Eidamas mąstė: „Niekas kitas čia nebus buvęs, o tik ministras Dukhiranas, tai jis mano planą pavertė niekais.“ O kai dar paskui išgirdo, kad pirklys iš vėkaro buvo atsilankęs pas Dukhiraną, jau buvo tikras, kad ne kas kitas, tiktais ministras kaltas dėl jo nepasisekimo.

Kitą dieną nuéjo pirmasis ministras pas karalių, kuris tuo metu dar miegojo, ir atsistojo prie jo lovos, sudėjęs rankas. Vos karalius tik atmerkė akis, pirmasis ministras tarė:

— Karaliau! Pirklys Sulakšanas savo arklidėse laiko sparnuotą žirgą, o jūsų didenybė tokio žirgo neturi.

Karalius sušuko:

— Tikrai? Tai man reikia tą žirgą turėti!

Pirmasis ministras nuolankiai kalbėjo toliau:

— Aš nuolat kiek įmanydamas rūpinuosi jūsų didenybės reikalais, bet jaunesnysis ministras visada pasistengia man sukliudyti.

Karalius paklausė:

— Kaip taip galėtų būti?

Pirmasis ministras kalbėjo toliau:

— Aš nuéjau į pirklio namus, norėdamas jūsų didenybei parūpinti sparnuotą žirgą, o jaunesnysis ministras jau Sulakšaną prikalbėjo stebuklingojo gyvulio neatiduoti.

Karalių apémė baisus įtūžis. Karalius nesunkiai buvo palenkiamas, bet dar lengviau jis visai netekdavo kantrybės, jei kas būdavo daroma prieš jo valią. Jei jis būdavo gerai nusiteikęs, galėdavo lengva ranka pusę karalystės atiduoti. Bet jei supykldavo, bemat liepdavo žmogui nukirsti galvą.

Ilgą laiką karalius buvo labai patenkintas Dukhiranu, net jį paskyrė jaunesniuoju ministru. Bet dabar, išgirdęs pikčiausius pirmojo ministro kaltinimus Dukhiranui, įsakė nedelsiant jį pristatyti surištomis rankomis ir kojomis.

Dukhiranas visai nenujautė, koks jam gresia pavoju. Jis miegojo teisiojo miegu, kai pasirodė karaliaus sargybiniai, surišo jam rankas ir

kojas ir nuvilko pas karalių. Karalius paliepė jį nuskandinti jūroje, įkišus į maišą, tvirtai užrišus virvémis ir prikabinus akmenį. Kaip mat buvo atneštas maišas, akmuo ir virvės. Karalius paliepė budeliams:

— Meskite pasmerktąjį į jūrą!

Žmonės mylėjo Dukhiraną, ir kai sužinojo, daugelis neslėpė savo sielvarto. Net budeliai, ant savo pečių nešdami maišą su Dukhiranu, kalbėjosi, kad jie tokio gero žmogaus negalį jūroje skandinti. Jie atrišo maišą ir paleido Dukhiraną į tankų mišką ant jūros kranto. Bet prieš išsiskiriant davė jam kirvi, skarmalus ir taré:

— O ministre, nieko daugiau negalime jums duoti! Imkite ši kirvi ir šiuos skudurus. Pelnykités duoną, kirsdamas miške malkas ir pardavinėdamas turguje. Bet norime jus prisaikdinti, kad niekados nebepasirodytumėt mūsų valdovo šalyje. Nes jei jis jus užmatytų, būtumėt ir jūs, ir mes pražuve.

Nuo tada Dukhiranas émė vargti medkirčio vargą. Jis užsileido ilgus plaukus ir ilgą barzdą, o savo drabužius pakeitė dovanotaisiais skarmalaais. Jo oda patamsėjo, nes jis kada ne kada begaléjo nusimaudyti, pats sulyso, pasidaré prakaulus, juk nereta buvo, kad vos kartą per dieną galédavo sočiai pavalgysti. Niekas nebebūtų jo atpažinės. Ir taip praleido Dukhiranas daug nelinksmų dienų.

Kartą Dukhiranas, kirsdamas miške malkas, netikėtai užėjo senutę, gulinčią prie šaltinio po medžiu ir miegančią. Dukhiranas kaip tik žingsniavo pro pat šitą moterélę, susmukusią, sukumpintą didžios senatvės, ir staiga pastebėjo baisiai nuodingą gyvatę, kuri pamažėle šliaužė į senutę. Su savo kirviu jis perkrito gyvatę pusiau ir įmetė į vandenį. Bet kaip keista — vos gyvatė panérė į vandenį, vanduo émė šnypsti ir kunkuliutoti! Nuo to garso senutė pabudo ir atsistojo. Labai nustebusi, ji valandėlę žiūréjo į šaltinio vandenį. Tada atsigrézė, pamatė Dukhiraną ir paklausė:

— Kas tu toks, sūneli?

— Aš Dukhiranas, močiute,— atsaké jis.

— O ko tu nori, sūnau? — vėl paklausė senutė.

— Nieko man nereikia, močiute,— taré Dukhiranas.— Tik noréčiau paklausti, kodėl jūs, sulaukusi šitokio amžiaus, viena gyvenate miške, pilname laukinių žvérių? Kuo greičiau pasitraukit iš šitos vietas.

Senutė atsakė:

— Sūnau, tu išgelbėjai man gyvybę. Aš negaliu nueiti, tau nieko nedavusi.

Tačiau Dukhiranas nieko nenorejo iš jos imti. Ką daugiau senutė ga-
lėjo veikti néjusi. Tačiau toldama ji tyliu balsu sumurmėjo: „Tu nieko
nenori iš manęs priimti. Bet aš tau suteiksiu tokią malonę: kad viskas,
ko tiktais geisi, visada išspildytų.“

Tuo tarpu Dukhiranas su savo kirviu jau žingsniavo tollyn ir nebeuž-
girdo né vieno žodžio, ką senutė ten šnekėjo.

Ta diena jau beveik baigėsi. Malką jis bespėjo tik truputį pasikirsti,
nors tai buvo visas jo pragyvenimas. Jis pardavė jas turguje už keletą
skatikų, kad galėtų nors kiek valgio nusipirkti. Liūdnas, nusiminęs
žingsniavo Dukhiranas savo keliu. Siaurame miško takelyje jo koja už-
kliuvo už šaknies, ir jis pargriuvo. Jau ir anksčiau jis buvo labai pri-
slėgtas, o dabar, po tokio nelaimingo atsitikimo, tiesiog nebegalėjo pa-
kelti savo dalios. Su didžiausiu apmaudu jis sušuko:

— Tebūnie viskas prakeikta! Aš visai nenusiminčiau, jei čia nebe-
liktu jokio medžio nei žolės!

Tą patį mirksnį, vos jam sušukus tuos žodžius, pranyko visi me-
džiai ir žolės tartum švelnus rūkas. Visur plytėjo smėlis, kur dar tik
prieš valandėlę kilo tankus išlakus miškas. Kokia baisi nelaimė! Iš kur
ims dabar Dukhiranas malką, kaip jis dabar malšins savo alkį? Be galio
nustebės, išplėstomis akimis Dukhiranas žiūréjo į ši nepaprastą reginį.

Niekaip nesuprasdamas tokio pasikeitimo priežasties, jis vėl pa-
traukė savo keliu, žemai nuleidęs galvą, varginamą rūpesčio dėl ryto-
jaus dienos, nebeišmanydamas, kaip toliau galés pramisti. Diena buvo
seniai pasibaigusi. Dukhiranas išalko kaip vilkas: Jis klibinkščiavo to-
liau, bet buvo toks nuvargęs, jog vos bepanešė savo kirvi. Jam atrodė,
jog kirvis vis sunkėja, bet taip ir iš tikrujų buvo. Juk jis nešesi ne
šiaip kokį, o budelio kirvi, su kuriuo jau daug galvų nukapota.

Šiaip ar taip, tą dieną Dukhiranui kirvis atrodė dešimt kartų sun-
kesnis negu visada. Jis nebegalėjo jo panešti. Tad metė kirvi žemén
ir sušuko:

— Aš jo nebepanešu. Tokio sunkumo kirvis turėtų būti su rankomis
ir kojomis, kad galėtų pats paskui žmogų vaikščioti!

Tą patį mirksnį išdygo kirviui ilgos kaip voro kojos, ir jis nusivijo Dukhiraną. Kai vargšas Dukhiranas tai išvydo, jau visai nebežinojo, ką ir manyti. Jis éjo toliau, o kirvis seké įkandin. Ir taip Dukhiranas priéjo savo kaimo turgaus aikštę. Kirvis ištikimai atlydėjo ji visu keliu ligi pat šios vietas. Jis taip guviai žingsniaivo, tartum visada būtų pats vaikščiojės.

Ką tu darytum, pamatęs kirvį, einantį dideliais žingsniais? Tai suprantidabar, ką pamané žmonés turguje, tokį kirvį išvydę?

Toje vietoje, kur takas įsilieja į turgaus aikštę, stovėjo pienininko krautuvélė. Kaip tik tuo metu joje buvo turtuolio durininkas, atéjės nusipirkti lydyto sviesto. Jis padavé pienininkui savo indą ir ketino užsirūkyti, pasuko į šalį galvą ir staiga, baisiai nusigandęs, pamaté kirvį, kuris, turédamas rankas ir kojas, traukė paskui Dukhiraną. Sušukęs „Gelbék! Gelbék!“, milžinas durininkas davé didelį šuolį ir atsidurė pienininkui ant sprando. Pienininkas, taip pat nusigandęs, nusipurté durininką, įblošké ji į sviesto indą ir užtrenké duris. Paskui pasižiūréjo proplysi sienoje ir pamaté, kad taip juos pergašdinęs kirvis gražiai žingsniuoja tolyn, niekam nieko pikta nedarydamas. Tada pienininkas sukaupé drąsą ir atidaré duris. Pienininkas ir durininkas išejo iš krautuvélės ir nuseké paskui kirvį, norédami matyti, kas bus toliau. Tą dieną visa prekyba turguje pairo. Žmonés, kurie čia buvo susirinkę ko nusipirkti, puolé paskui kirvį, jais paseké ir prekiautojai. Sargybiniai, panaktiniai, policininkai ir karininkai, visi stebédamiesi, nesitverdami smalsumu subégo ir émę lydėti kirvį. Tą patį daré ir namų savininkai, atéjė pasižiūréti, ką čia veikia jų atsiustieji tarnai. Ant kojų sukilo visi žmonés, išjudinti vaikštančio kirvio. Pasirodė ir Dukhirano dédė iš motinos pusés bei pusbrolis — Keštas ir Haris.

Iš pradžių Keštas ir Haris žiūréjo vien į kirvį, o Dukhirano nematé. Tačiau netrukus ji atpažino, ir vien tik pažvelgus į Dukhiraną, jų širdys imdavo smarkiau plakti. Jie nenorejo tikéti savo akimis. Tačiau be abejonés tai buvo Dukhiranas!

Tada jie kuo skubiausiai puolé pas pirmąjį ministrą ir taré jam:

— Pone! Tas nenaudėlis Dukhiranas vél čia atsirado!

Pirmasis ministras negaišuodamas pranešé karaliui apie ši atsitikimą. Jis dar priduré:

— Gerbiamas karaliau, argi gali kirvis vaikščioti? Visiškai neabejotina, kad šis nenaudėlis išmoko burti ir dabar pradės daryti visokias velniavas.

Karalius tarė:

— Tu teius, mano pirmasis ministro. Pasiūsk dešimtį karių, tegul jų man pristato.

Karaliaus paliepimu buvo išsiusta dešimt didžiausio ūgio ir lokio jėgos karių Dukhirano suimti.

Žmonės turgaus aikštėje visai nesuko galvos dėl Dukhirano, jiems tik rūpéjo keistasis kirvis. Visi iš paskutinių stengési kirvi pačiuupti ir mugabenti karaliui. Bet kiek jėgos turėjo tas kirvis! Nors visi supuoļ stumė ir traukė kiek tik galėdami, kirvio nepajudino iš vienos né per centimetrą. Net priešingai, per dešimtį minučių, kol jie trypinėjo įsikibę kirvio, šaukdami „Opa! Opa!“, kirvis tuos žmonelius nutraukė paskui save beveik visą kilometrą. Bet čia jau pripuolė kareiviai ir émė Dukhiraną rišti. Visa tai Dukhiranui atrodė labai keista, ir jis tik laukė geros progos. Su kareiviais buvo ir pirmasis ministras, tas jiems liepė Dukhiraną labai tvirtai surišti. Dukhiranas atrodė labai nusiminės. Jis tarė:

— Ak, kaip lengva įsakinéti, kai kenčia svetimas kailis. Noréčiau matyti, kaip atrodytų, jei tave patį šitaip rištų.

Vos jis ištarė tuos žodžius, tiesiog iš niekur atsirado keturi galiūnai, parverté pirmajį ministrą žemén ir émė rišti, lygiai kaip neseniai Dukhiraną.

Iš pradžių ministras labai nustebo, paskui paraudo iš pykčio, kai stipruoliai jį užgriuovo. Tačiau jie visai to nepaisė. Tvirtai surišę pirmajį ministrą, dar patikrino, ar surišimas lygiai toks pat kaip Dukhirano. O kai jau buvo patikrinę, patraukė keliu pas karalių, pirmajį ministrą ant pečių nešdamiesi.

Tačiau jų priekyje žingsniaivo kariai su Dukhiranu. Dukhiranas buvo atgabentas karaliui surištomis rankomis ir kojomis. Karalius džiūgavo, žiūrédamas į bejėgi Dukhiraną. Tačiau jo džiaugsmas greitai pavirto rūpesčiu, kai iškandin keturi stambūs vyrai atbogino ministrą ir brinktelejo prie pat sosto žemén. Karalius baisiai supyko, nors negalima būtų pasakyti, kad jo širdyje nebuvo né truputėlio baimės.

Karalius skubiai puolė pats savo rankomis atraišioti ministro. Tada jie abu su ministru susėdo teisti Dukhirano. Stipruolius, kurie buvo surišę pirmąjį ministrą, suémė ir nuteisė mirti pamaunant ant mietų. Tačiau kadangi karalius išėjo valgyti, neužbaigęs Dukhirano reikalo, nuosprendis žadėjo būti paskelbtas tik karaliui pasisotinus. Tai ir laukė vargšas Dukhiranas surištomis rankomis ir kojomis, apstotas didžiausio pulko sargų. Prisirinko daug žiūrovų, norinčių išgirsti nuosprendį. O Dukhiranas tiesiog mirė badu. Jis galvojo: „Ak, karalius ir pirmasis ministras nuéjo valgyti. Jie greitai sugriš, kai bus suvalgę gardžią vakarienę: ryžius su pienu, ryžius su uždaru, ryžius su mésa, kiaušinienu ir daug kitko, pagérę šerbeto. Galėtų ir man kas nors šitų skanestų patieklti!“

Karalius buvo ką tik sédęs už stalo, o ant jo stovėjo šimtas auksinių dubenų su rinktiniais valgiais. Jis jau buvo bepradedas valgyti, tik visi patiekalai pranyko jam iš akių. Užtat tie patys valgiai pasirodė prieš Dukhirano akis teismo saléje, dar karšti, tebegaruojantys. Dukhiranas tuo nebesistebėjo. Jis tik sielojos, kad negalės šių gėrybių valgyti, nes juk jam buvo surištos rankos ir kojos. Ir tik atsiduso: „Ak, jeigu man nebūtu rankos ir kojos surištos, parodyčiau šiemis gardumynams, ką aš sugebu!“

Vos jis taip pasakė, ir nukrito nuo jo virvės. Dukhiranas pašoko ant kojų ir, imdamas abiem raňkomis, pradėjo šveisti kiaušinienę, ryžius su uždaru, pieniškus ryžius ir saldumynus. Nuo šito vaizdo sargyba neteko žado. Kai jie šiaip taip atitoko, vienas sargybinis tarė:

— Čiupkit ji! Antraip jis dar gali pabėgti!

Kitas atsakė:

— Ak, priešais vargšą vaikiną stovi tiek gerų dalykų. Leiskim jam pirmiau prisikimšti pilvą!

Ir žiūrovai šaukė visi kaip vienas:

— Nelieskit jo! Nelieskit jo!

Išgirdės tuos pałankius žodžius, Dukhiranas susigraudino. Jis tarė:

— Būkite visi karaliais, mieli bičiuliai!

Teismo saléje testovėjo vienas sostas — karaliui. Tačiau tą pat akiimirką, kai tik Dukhiranas ištarė šiuos žodžius, staiga atsirado tiek sostų, kiek žmonių ten buvo. Pasikeitė ir žmonių drabužiai. Jie visi dabar buvo su karalių apdarais ir sédėjo kiekvienas savo soste.

Sugrįžęs į teismo salę, karalius joje rado didžiausią pulką karalių.
Jie visi drauge šaukė:

— O karaliau, paleisk jį!

Ką galėjo karalius daryti? Jis juk neprieštaraus tokios daugybės karalių valiai! Taigi Dukhiranas buvo paleistas.

Tačiau čia ir vėl pasirodė pirmasis ministras. Pamatęs tokią daugybę karalių, jis visai suglumo. Kur tik jis žvelgė, ten sédėjo karalius, ir jam reikėjo lankstytis į visas puses. Šiandien jis buvo visai mažai valgęs, o ir tas truputis greit iširpo, jam iki žemės besilankstant prieš visus šiuos karalius, kur tik pažvelgsi sédinčius sostuose. Tačiau žinia, jog Dukhiranas paleistas, pirmajam ministriui buvo ypatingai skaudi.

Sudėjės rankas, jis prašė visus karalius:

— Visus jūsų didenybes aš maldauju teisingumo! Prašau, leiskite ši atsitikimą per nauja ištirti. Tokio piqtadario nereikia taip lengvai paleisti. Jis gali daug bėdos pridaryti, jeigu sau vaikštinės nekliudomas.

Į tai vienas karalių atsakė:

— Aš visai nemanau, kad jis norėtų kam bloga. Aš buvau valytojas jūsų rūmuose, o dabar jis mane padarė karaliumi. Ką tik jūs, o pirmasis ministro, žemai nusilenkėte mano sostui ir man, o aš dar šyrt valiau ir švarinau jūsų rūmus.

Ir pirmasis ministras, didžiai nustebės, pamatė, kad tai iš tikrujų jo valytojas, dabar sėdži prieš jį soste, apsidaręs prabangiais drabužiais ir žibancia auksine karaliaus karūna. Pamažėle jis émė atpažinti kitus karalius; visi jie, išskyrus vieną, ligi šiol buvo durininkai, valytojai, sargybiniai, pasiuntiniai, prekiautojai, dykaduoniniai, elgetos ir visoki kitoki. Karalius ir jo ministras užsidengė plaštakomis veidus.

Ir karalius paliepė:

— Byla bus iš naujo nagrinėjama. Suimkite kaltinamąjį!

Tačiau kadangi visi sédėjo sostuose ir buvo karaliai, niekas neparodė né menkiausio noro vykdyti paliepimą. Užtat turėjo pasijudinti pirmasis ministras ir griebti kaltinamąjį.

Išvydęs artėjant ministrą, Dukhiranas tarė:

— O pirmasis ministro, ko tu taip varginiesi? Aš gi čia pat! Bet jeigu aš būsiu nuteistas mirti, kas vykdys nuosprendį? Gal nematai, kad budeliai visi pasidarė karaliais? Nuosprendis būtų įvykdomas tik tokiu atveju, jei jūs abu, tu ir karalius, virustumét budeliais!

Vos Dukhiranas tai ištarė, pranyko brangūs karaliaus ir pirmojo ministro apdarai, o ten, kur jie patys buvo, dabar stovėjo du plačiapečiai tamsiais it juodmedis veidais galiūnai su kirviais rankose, apsisupe raudonais apsiaustais, ir laukė įsakymo. Bet kas dabar galėjo jiems ta įsakymą duoti?

Dukhiranas seniai jau buvo pastebėjęs, jog viskas, ko jis tik panori, kaip mat išsipildo, tik negalėjo suprasti priežasties. Tiktai jis žinojo, jog turi šiurpią galią pasiekti visko, ko panorėjęs. Tačiau jo krūtinėje plakė dora širdis. Todėl jis tarė karaliui:

— Aš esu iš jūsų didenybės daug gera patyręs. Nenorėčiau būti nedékingas. Tegul jūsų karalystė jums ir lieka, tik leiskite man kur nors iškeliauti.

Susigédęs karalius nunérė galvą ir ilgai nesurado tinkamų žodžių.
O ir ką jis galėjo atsakyti Dukhiranui?

Galiausiai karalius tarė:

— Tu būtum galėjęs pasiglemžti visą karalystę, jeigu tik panorėjės. Tu būtum galėjęs ir mane nužudyti, jeigu būtum to troškės. Iš tavo kalbos aš pamačiau, jog turi aukso širdį. Aš atiduodu tau pusę savo karalystės ir priedo savo dukters ranką.

Ir Dukhiranas vedė karalaitę ir karaliavo išmintingai ir teisingai.
O kaip toliau buvo kitie? Dukhiranas nieko nebepasakė pirmajam ministrui, ir tas liko budeliu, į kurį buvo paviršės.

Tačiau iškilo sunkumas, ką daryti su tais visais, kurie buvo paviršė į karalius. Ar jie turėjo ir po naują karalystę gauti? Jie visi pradėjo niurnėti: „Dabar aš karalius, tai kodėl turėčiau dirbti?“

— Mielieji žmonės,— tarė Dukhiranas,— jums neberekia būti karaliais. Grižkite į savo namus ir toliau dirbkite savo darbus, kaip kad esate ipratę. Dievas tikriausiai laimins dorą jūsų gyvenimą, kad galėtumėt ramiai ir laimingai leisti savo dienas.

KAIP BUVO SURASTAS SAPNAS

Kartą gyveno karalius, jis turėjo dvi karalienes, Duranę ir Suranę. Jি slégé didelis rūpestis, nes né viena jo žmonų jam nepagimdė sūnaus. Karalius meldési dievui Šivui, ir tas jি išklausė. Pirmoji sūnų pagimdė Suranę, ir jis per deivés Šašthés ceremoniją gavo Čandro vardą. Paskui ir Durané pagimdė sūnų, ir šis per savo Šašthés ceremoniją buvo pava-dintas Šivadasu. Tačiau dar prieš Šivadasui gimstant, pasirodė žynys ir, atlikęs keletą magiškų skaičiavimų, išpranašavo, jog karalius apaks, kai tik išvys kūdikį, kurį nešioja Durané. Vos kūdikis gimé, karalius išaké Duranę ir jos sūnų perkelti iš moterų pusės rūmuose į namelį, kurį buvo liepęs atskirai pastatyti. Jis nebegaléjo pakęsti, kad kas jam girdint paminėtū Duranés ar jos sūnaus vardą. Kai Šivadasas jau buvo dešimties—dvyluos metų, jie su motina įpuolé į didelį vargą, jiems labai stokodavo maisto. Jie net buvo priversti elgetauti, bet ištengdavo susirinkti tik tiek, kiek būtiniausiai reikia. Šivadasas buvo karštasis Šivo garbin-tojas, jis niekad nevalgydavo ir negerdavo jam nepasimeldęs. Šivas buvo labai juo patenkintas. Vieną dieną jis persirengé šventuoju atsi-skyréliu ir nuéjo aplankytí jo į namus. Šivadasas jí pasveikino vos pa-matęs, apsvyniojo drabužiu kaklą ir taré, sudėjės rankas:

— O ponas brahmane, kokia laiminga man ši diena, kad galéjau išvysti jūsų garbingiausias kojas.

Tada nuéjo pas motiną pranešti, kad reikés priimti svečią, ir paklausé, ar yra namie ko valgomu. Ji atsaké:

— Vaike, mes visai nieko neturime. Kiek per dieną prisielgetavome, vargai užteks vienam kartui pavalgyti mums abiem, tau ir man. Antram kartui niekaip nebeišsiteksim. Kas labiau skursta kaip mes?

Tai išgirdęs, Šivadasas pravirko ir vis galvojo, ką galėtų svečiu duoti valgyti. Išgirdusi sūnų verkiant, Durané iéjo į vidų ir émë kraus tyti puodus ir keptuves, ir galiausiai padéklo kampe viename puode rado truputélį grūstų ryžių. Ji pamané, jog bus jų nepastebėjusi, nes jau anksčiau ten žiuréjo. Ryžių buvo beveik pilnos rieškučios, ji nunešé juos atskyréliui ir taré:

— Tai viskas, ką turiu, malonék priimti.

Tas paémé ryžius, išsiviré ir pavalgè, ir Šivadasas su motina valgë, kas buvo likë. Atskyréliui patiko Šivadasas, ir jis jam taré:

— Aš tau duosiu tokį kardą, tu jí visur nešiokis. Jis turi daug gerų savybių: jeigu jam pasakysi: „Karde, Šivo duotas, nunéšk mane ten ir ten“, — jis kaipmat ir nuskraidins tame, tu su juo ir mûšyje nugalési. Kol jí turësi, nemirsí.

Tai pasakës, jis padavé kardą ir išéjo. Šivadasas niekada su kardu nebesiskyré.

Tuo tarpu Suranés sūnus Čandras jau buvo sukakes šešiolika septyniolika metų, mokéjo puikiai skaityti ir rašyti. Vieną naktį karalius sapnavo nuostabų sapną, dël to jis pabudo ir ligi pat ryto, vis apie sapną galvodamas, nebegaléjo užmigti. Kai keitësi pirmoji dienos sargyba, jis vis dar tebeguléjo, skendédamas mintyse, ir nors tarnai ir tarnaitës, net princas, sudéjës rankas, meldë jí keltis, jis visai jų nepaisé ir tik galvojo apie savo sapną. Tuo tarpu pirmasis ministras, divanas ir kiti aukštë valdininkai, susirinkę į rūmus, stebéjosi, kodél karalius taip ilgai nepasirodo — jie nusprendé, jog kuris jų bus karalių užrūstines. Tada pirmasis ministras pasaké noris eiti ir pašaukti karalių. Jis ižengé į rūmus ir pasiteiravo karaliaus, kodél tas nesikelia, ir prašé maloningai jam pasakyti, kas jí taip sujaudino. Karalius atsaké galvojës apie labai gražų sapną, kurį praéjusią naktį sapnavës, ir papasakojo:

— Aš sapnavau didelį triaukštį namą, iš visų pusų apsuptą ivairiausiu géliu. Viename kambaryste guléjo labai graži moteris — ji buvo tokio nepaprasto grožio, jog nuo jos buvo visas namas nutviskës. Ji

miegojo; su kiekvienu iškvépimu iš jos šnervės pasirodydavo liepsnelė it gélė, o įkvepiant vél sugrždavo atgal. Dabar aš vis ir galvoju apie ši sapną. Aš tau geru atlyginsiu, jei tu man jí paversi tikrove, bet jeigu ne — liepsi tame nužudyti.

Ministras atsaké, jog tai, ką karalius sapnavo, kur nors turėjo būti iš tikrujų, ir kad jis nori prašyti princą drauge su juo leistis į kelionę ir ieškoti. O dabar karalius galjs keltis ir eiti į menę. Tada karalius atskélé, nusimazgojo rankas ir veidą ir išėjo į menę; bet per visą dieną jis nieko daugiau neveiké, kaip tik kalbėjo apie savo sapną, tai-gi ir visi karaliaus darbai liko nepadaryti.

Paskui karalius paskyré dieną, ir pirmasis ministras su Čandru iškeliaavo ieškoti sapno. Jie pasiémé gausiai maisto, dramblių, žirgų, sidabro lazdu, vėliavų, ginklų ir karių. Jie keliaavo šeisis méniesius į pietus, kol pasieké gūdžią girią, pro kurią nebegaléjo prasiskverbt. Ji buvo pilna žmogédru, ir nebuvo jokio kelio per ją. Kelio prasikirsti stojo daugybė vyru, bet kuo daugiau džiunglių jie išguldydavo, tuo smarkiau jos vél zélé.

Tuo tarpu ir Šivadasas, Duranés sūnus, išgirdo minint sapną ir pasi-
klausé apie jí motiną; ji žinojo, ką karalius susapnavo ir kad pirmasis
ministras su Čandru iškeliaavo to sapno ieškoti. Šivadasas taip mané: nors
karalius nebenori jo né akysé matyti, vis déltos jis jo tévas, o jeigu
Čandras išvyko sapno ieškoti, tai jis taip pat norétu. Durané atsaké:

— Mano vaike, tu esi vienintelis turtas, man dar likęs šiame skurde.
Jeigu tu iškeliausi, aš nebegalésiu viena, be tavęs, gyventi. O be to, kaip
tu apsirūpinsi? Niekur tu neik!

Tačiau Šivadasas nepaklausé motinos žodžių, o nusprenéd karalių,
savo tévą, priprąstyti, kad ir jam leistų vykti sapno ieškoti. Jis ir nuéjo
i rūmus; bet kadangi neturéjo drąsos artintis prie karaliaus, perdavé
savo prašymą per patarnautoją. Karalius atsaké:

— Ko pas mane ieško Duranés sūnus? Jis gali eiti kur tiktai nori.
Aš nenuliūsiu, jei jis net numirtu. Tai ne mano vaikas.

Šivadasas pasitenkino ir tuo ir sugržo pas motiną, norédamas ją
palenkti; jis pasaké, jog tévas jam leides keliauti. Iš pradžių jí niekaip
nenoréjo sutikti, tačiau galiausiai nusileido. Jis pasiémé kardą, nužings-
niavo į lauką, sėdo ant kardo ir taré:

— Karde, Šivo duotas, nunešk mane ten, kur dabar yra Čandras ir pirmasis ministras!

Kardas kaipmat pakilo ir jį nuskraido i prasytąją vietą, šešių mėnesių kelią įveikęs per vieną dieną. Šivadasas nuéjo pas Čandrą, paseikino jį ir pasiteiravo, ar jis jau surado sapną. Čandras jam atsakė, jog jie įstrigę šiose džiunglėse, neberandą iš jų kelio ir todėl jie nieko apie sapną nesužinoję, ir dar, kad džiunglės pilnos žmogédru, kad džiunglės augančios greičiau, negu jie išgalį jas kirsti.

Šivadasas tarė, jog jis nori paeiti į vakarus ir pažiūrėti, ar ten nebūs kelio per džiungles. Jis paėjėjo galeli, bet nieko daugiau negalėjo pamatyti, kaip tik džiungles iš visų šalių. Tada jis prasiskynė su kardu kelią į kitą pusę, bet džiunglės jam įkandin vėl užzeldavo taip pat greitai, kaip jis jas buvo iškirtęs. Per visą tą laiką Čandras né truputėlio nebuvo pasistūmęs į priekį, nors ir stengési iškapoti džiungles.

Kai Šivadasas išsigavo iš džiunglių, niekur nepamatė jokio kaimo né žmogaus; jis penkias dienas keliao į vakarus, kol pasiekė gyvenamą vietą. Ten pasiteiravo, koks karalius valdąs ši kraštą ir ar čia esanti prekyvietė. Jis nuéjo į prekyvietę, kuri jam buvo nurodyta, ir nusipirko namą, o pavalgęs dar nusipirko skydą ir perlų antkaklę ir apsilinko kalniečio drabužiais. Tada patraukė į karaliaus rūmus, pasiémės kardą ir skydą, ir sargybos viršininkui prie vartų pasisakė esąs kalnietis, ieškės tarnybos ir galis nuveikti tokius darbus, kurių niekas nesiryžtų. Sargybos viršininkas tai pranešė karaliui, ir šis liepė jį išeisti. Šivadasas prisiartino prie karaliaus labai pagarbiai. Karalius buvo patenkintas jo elgesiu ir jam pavedė sergėti rūmų kiemą.

Taigi Šivadasas liko rūmuose; jam neberekėjo rūpintis maistu nei pastoge. Karalių jau seniai kamavo tokia liga, kartą ar du per menses įstikdavo priepuoliai, tada karalius apalpdavo. Daugybė visokių daktarų plušėjo, bet né vienas neįstengė šios karaliaus ligos išgydyti. Tada pirmasis ministras liepė pašaukti naujai priimtajį į tarnybą, kuris buvo prižadėjęs padaryti, ko kiti negali, ir papasakojo apie karaliaus ligą. Šivadasas pasiteiravo, ką negera ligonis jaučias, ir karalius pats jam išpasakojo, jog jis iš šiaurės išgirstas verksmą, ir vos tas garsas jo ausis pasiekia, jis apserga ir nualpstas.

Šivadasas atidžiai klausėsi karaliaus žodžių, tada palaukė vidurnakčio, pasiémė kardą ir skydą ir nuéjo keliu keturiaskesdešimt mylių į šiaure,

priėjo aukštą kalną ir užkopė ant jo. Kalno viršūnėje jis rado gražią mergelę, verkiančią ir aimanuojančią. Iš tikrujų čia buvo ragana, tai jos šauksmai apsargdindavo karalių, jo ausis pasiekę. Šivadasas paklausė, ko ji verkianti, ir mandagiai paaiškino, kad jai reikėsią pasitraukti iš šios vietas. Kai ji nesutiko pasitraukti, jis pagrasino sukapo- siąs ją į gabalus. Tada ji labai įtūžo, atgavo savo tikrą pavidaļą ir puolė ant jo. Jie abu ilgai galynėjos, kol jis jai nukirto vieną ranką, o ta buvo penkiasdešimties metrų ilgio.

Taip nugalėta, ragana visai pabėgo iš ten, ir karalius beregint pasveiko. Šivadasas nusprendė, jog ranką reikia pasiimti ir parodyti dvare, antraip gal juo niekas nepatikėtų. Jis pasiémė ranką, atsisėdo ant kardo ir tarė:

— Karde, Šivo duotas, nuskraidink mane ir ranką į karaliaus dvarą!

Kaipmat jis pakilo aukštyn, o dvare nusileido. Kitą rytą visi stebėjosi, žiūrėdami į raganos ranką, o karalius buvo labai patenkintas Šivadasu ir norėjo daugiau ką apie jį sužinoti. Karalius paklausė, kieno jis sūnus ir kur ligi šiol buvo gyvenęs. Šivadasas išpasakojo apie save visą teisybę, ir karalius jam atidavė savo dukterį už žmoną. Šivadasas dar pabuvo po vestuvių keletą dienų, o paskui nusprendė toliau keliausiąs sapno ieškoti. Jis atsisveikino su karaliu ir koki mėnesį žingsniavo keliu, paskui sėdo ant savo kardo ir nuskrido per jūrą į žmogédru šalį.

Jam artėjant į krantą, jūroje kaip tik maudėsi du žmogédros, ir vienas jų tarė:

— Aš puikiausiai užuodžiu žmogaus kvapą.

Tą patį mirksnį Šivadasas prie pat jų nusileido; jie jį pačiupo ir émė uostinéti ir laižyti. Vienas jų tarė:

— Aš noriu žmogienos!

Tačiau kitas prieštaravo:

— Ne, broli, nevalgyk jo. Vis tiek sotus nebūsi. Geriau jį pasilai-kykime ir nuneškime dovanų karaliui. Jis labai apsidžiaugs.

Pirmasis sutiko, ir jie jo nebepaleido, nusinešė pas karalių ir tarė:

— Žiūrék, mes šitą žmogų labai iš toli tau atgabenome. Prašom pri- imti!

Žmogédru karalius labai apsidžiaugė, gavęs Šivadasą; bet kadangi šis jam labai patiko, nusprendé jo nevalgyti, o savo pirmajam ministrui tarė:

— Aš nevalgysiu šito žmonių kūdikio. Jis toks gražus, tikriausiai yra kokio karaliaus sūnus. Užtat jo nežudysi, o apvesdinsiu su savo dukterimi.

Pirmasis ministras atsaké, jog karalius tegul daras kaip jam patinka, ir taip tas reikalas buvo išspręstas; neilgai trukus, Šivadasas vedé žmogédros dukterį. Tačiau keletas dienų prieš vestuves Šivadasas dar pasaqué karaliui:

— Tu žadi už manęs duoti savo dukterį; bet aš bijau, kad ji mane nužudys ir suris!

Karalius atsaké:

— Čia teisybė, mes esame žmogédros, bet savo sutuoktinių nežudome, nes tuo sukeltume našlystęs kančias. Mes negalime taip baisiai nusidéti.

Tai išgirdęs, Šivadasas buvo labai patenkintas; jis laimingas gyveno su savo žmona žmogédra, o kad ją tikrai mylėjo, vis būdavo su ja.

Vieną dieną jis papasakojo karaliui sapną, kurį sapnavo jo tėvas, ir kad jis buvo iškeliauęs sapno ieškoti, ir paklausé, ar karalius žinąs, kur galima jį rasti. Karalius atsaké esąs girdęjės, kad tas sapnas iš tikrųjų yra, tačiau jis nežinąs, kur jį būtų galima rasti. Jis žinąs vieną tokį atsiskyrėli, kuris gyvena miške trys dienos kelionés į pietus nuo čia, tai jis galėtų pasakyti, kur ir kaip tą sapną rasti. Šivadasas pasiteiravo, kaip jis galėtų prie atsiskyrėlio prisiartinti, ir karalius jam pataré tokiu metu, kai atsiskyrėlis išeinās prie upės apsiplovimo apeigų atlikti, jeiti į jo trobelę ir ją atsidėjus išvalyti, o pačiam netoli pasislėpti. Kai atsiskyrėlis pareisiąs ir atrasiąs savo namus apkuoptus, jis labai stebésiasiš, kas tai padaré, o paskui atspesiąs ir pašauksiąs vardu. Tada jis turis pasirodyti, pulti ant žemės ir klausiamas išpasakoti visą tiesą.

Šivadasas paklausé žmogédros patarimo ir patrauké pas atsiskyrėli, bet šio nebuvovo namie. Šivadasas išvalé trobelę ir pasislépē netoliese. Atsiskyrėlis parėjės émę stebétis, kas toks jam trobą sutvarké. Truputį pagalvojęs, jis staiga atsigodo, kad tai bus padares karaliaus sūnus Šivadasas, ir pašaukė jįvardu. Šivadasas pasirodė, stojo jam priešais

ir jį pasveikino. Atsiskyrėlis paprašė jį sėstis ir pasiteiravo, ko jis atvyko. Šivadasas viską išpasakojo apie sapną, kurio ieško, ir **pasisakė atkeliavęs**, nes esąs girdėjęs, kad iš jo galėsiąs sužinoti kas reikalinga. Senelis atsakė:

— Toks sapnas tikrai yra, bet bus sunku jį pasiekti. Jeigu tu liktum čia keletą dienų, aš galėčiau tau pasakyti, kaip jį surasti.

Šivadasas pabuvo pas atsiskyrėlį kokį laiką, mito vaisiais ir šaknelėmis ir vėl pasiteiravo, ar negalėjus jam pasakyti, kaip būtų galima rasti sapną.

Atsiskyrėlis atsakė:

— Netoli nuo čia yra tvenkinys, šiauriniame jo krašte yra maudyklė ir Šivo šventykla. Šviečiant mėnulio pilnačiai, ten atvažiuoja penkios dangaus mergelės, iš jų viena vardu Tilotama, ir maudosi. Jos išlipa iš savo vežimo, nusirengia ir palieka drabužius ant tvenkinio kranto. Tada brenda į vandenį. Tu paimk jų drabužius ir pasislėpk. Viena jų yra ta mergelė, kuriai iš šnervės pasirodo liepsnelė it gėlė.

Kai patekėjo pilnatis, išminčius tarė:

— Šivadasai, eik šianakt prie tvenkinio, nes atvažiuos dangaus mergelės. Aš tau duosiu truputį švento vandens, antraip jos tave pelenais paleis. Būk labai atsargus.

Šivadasas paémė švento vandens ir nuéjo prie Šivo šventyklos ant tvenkinio kranto. Tuo tarpu ir mergelės nusileido iš dangaus ir subrido į vandenį. Visa aplinkui nušvito nuo jų grožio, o Šivadasas taip susizavėjo, jog ir šventojo vandens nebeatsiminė. Jis tik paémė penkių mergelių drabužius ir vėl pasislėpė. Baigusios maudytis, dangaus mergelės išlipo į krantą ir neberado drabužių. Jos tuoju pat užkeikė tą žmogų, kuris paémė drabužius, kad pavirstų į pelenus, o kadangi Šivadasas neturėjo prie savęs atsiskyrėlio duoto šventojo vandens, tai ir pavirto į pelenus.

Tai pamatės, atsiskyrėlis sušuko atkeikimą. Taip jis vėl jį atgaivino ir pasakė, jog Šivadasas būtų amžinai pražuvęs, jei jis nebūtų pamatės jo pelenų. Šivadasas liko pas senelį ligi kitos pilnaties, o kai šis jam vėl davė švento vandens, gerai paslėpė indelį savo drabužiuose. Atsiskyrėlis jam patarė paimti dangaus mergelių drabužius ir nunešti į Šivo šventykla. Kai mergelės pamatysiančios, kad dingę jų drabužiai, bandysiančios jį užkeikti, tačiau ši kartą jam nieko pikta neatsitiksia. O kai

jos prašysiančios atiduoti drabužius, jis turės nesutikti, tada jos pri-sispyrusios maldausiančios ir prižadėsiančios, kad jeigu jis sutinkas, galėsiąs vesti iš jų tą, kurią pats išsirinksias. Ir tegul jis išsirenkas tą, kurios nosis turinti stebuklingą ypatybę ir kurios vardas Tilotama, tada jis ir turėsiąs sapną. Ir tegul jis nenusigastas, jei ji būsanti labai bjauri, ir vedas ją to visai nepaisydamas.

Tai išgirdusiam Šivadasui sugrižo pasitikėjimas savimi, ir jis nuėjo į šventykla; kai pasirodžiusios mergelės subrido maudytis kaip ir aną kartą, jis paėmė drabužius, sugrižo atgal į šventykla ir įsikibo dievo atvaizdo. Išbridusios iš vandens, mergelės vėl pasigedo krante savo drabužiu ir ištaré tą patį užkeikimą, kaip ir tada, tačiau Šivadasas turėjo šventojo vandens, ir jam nieko neatsitiko. Mergelės émė klausti, kas štasis tokis esas, ir praše savo drabužių, bet jis neatidavė. Taip jos ir sto-jis toks esas, ir praše savo drabužių, bet jis neatidavė. Taip jos ir sto-vėjo nuogutélés, bet nebegaléjo ilgiau gaišti, nes turėjo šokti Indro dvare, užtat jam pasižadéjo, jog jei atiduosiąs joms drabužius, galėsiąs vesti, kuri jam geriausiai patiksanti. Tai išgirdęs, jis drabužius atidavė, o jos sustojo į eilutę priešais jį ir papraše išsirinkti tą, kuri jam geriausiai patiksanti. Tarp jų buvo ir Tilotama, bet ji atrodė labai bjauri. Šivadasas žvilgtelėjo į ją ir buvo taip sužavétas, jog nebegaléjo apie nieką kitą galvoti. Atsiminęs atsiskyrélio žodžius, jis ją vedė. Kitos mergelės jam sakė:

— Mes kur kas gražesnés; bet tu vedi bjauriausią iš mūsų. Gédylkis, prince!

Tačiau Tilotama atgavo buvusi groži, ir jiedu su Šivadasu pasitraukė iš ten ir dieną kitą pabuvo kartu. Norédama atgal į savo kraštą grįžti, ji davė jam fleitą ir prižadéjo tuoju pasiodyti, vos tik jis ja užgros. Šivadasas paėmė fleitą, parkeliavo į atsiskyrélio trobelę ir papasakojo, kaip jis rado sapną. Atsiskyrélis jam patarė ilgiau nebegaišuoti ir keliauti atgal į savo šalį. Jis dar šiek tiek palaukė ir vieną dieną nusprendé išbandyti sapną. Jis troško Tilotamą vėl pamatyti, be to, noréjo sužinoti, ar fleita tikrai tokia, kaip jam buvo sakyta. Jis užgrojo, ir kaipmat prieš jį atsirado Tilotama ir tarė:

— Ak tu bedievi, tu nenumanai tikrojo laiko. Dabar, šiomis valandomis, aš turiu Indro dvare šokti!

Tačiau vis tiek pabuvo su juo, o paskui dingo.

Kitą dieną Šivadasas vėl panoro susitikti su sapnu. Fleitą jis jau buvo išbandęs, todėl taré vidurnaktį kardui:

— Karde, Šivo duotas, nugabenk mane į tą vietą danguje, kur miega Tilotama!

Kardas nunešė Šivadasą į dangų, ir jis rado Tilotamą miegančią; visa patalpa buvo nutviekipta jos grožio tartum žaibų, kai iš jos šnervės iškildavo ugnies gélė ir vėl atgal įsitraukdavo.

Šivadasas buvo taip sužavėtas to reginio, jog net čiupo gėlę, ir Tilotama tuo nubudo, apsidžiaugė ji pamačiusi, bet paskui taré:

— Artinasi tavo paskutinė valanda. Jeigu sutiksi kurį dievą akis akin, pavirsi į pelenus, o mane padarysi našlę. Tu turi greit pasitraukti iš čia.

Šivadasas vėl nusileido į žemę pas atsiskyrėli, atsisveikino su juo ir nukeliavo į žmogėdrų šalį. Jo pati ir jos motina labai apsidžiaugė, ji vėl išvydusios, ir pritiekė jam valgių ir gérimų.

Žmogėdrų karalius turėjo jauną dukterę, dar netekėjusią, ją ir atidavė Šivadasui per pačią. Jis pabuvo kiek laiko su ja labai laimingas, bet galiausiai atsiminė turjį gržti į savo šalį. Tada nuėjo pas karalių ir pasakė, jog esąs atradęs sapną ir nori gržti, nebegaišuoti. Karalius atsakė negaljis prieštarauti, tad Šivadasas išsirinko laimingą dieną kelionės pradžiai ir ēmė ruoštis. Drauge su žmogédromis jis prisidėjo daug daiktų į kelionkrepšį. Šivadasas buvo ketinęs palankinu keliauti, tačiau žmogėdrų karalius atsakė, jog jie niekados į palankiną nesėdą, o iriasi oru. Savo dukteriai jis davė brangių papuošalų ir palinkėjo jai ir žentui laimingo kelio. Drauge su karaliaus dukterę, kuri irgi buvo su juo sutuokta, visi jie patraukė padange, o galiausiai pasiekė miestą, kurio karaliui Šivadasas buvo tarnavęs ir kurio dukteri buvo vedęs. Šivadasas turguje nusipirko namą ir nuėjo pas karalių. Jis buvo su didele pagarba priimtas ir liko rūmuose dvi dienas. Karaliui paspasakojo radęs sapną ir nori gržti į tévynę. Karalius sutiko ir leido išsivesti savo dukterį. Dukteriai davė daug papuošalų ir liepė eiti su Šivadasu. Ir išskrido jis su ja ir abiems žmogédromis, skrido, kol pasiekė vietą, kur Čandras, Suranės sūnus, ir ministras vis dar tebebandė prasiskinti kelią per džiungles.

Čandras pasiteiravo, ar jis suradęs sapną ir kas tos trys moterys, ir Šivadasas jam atsakė, jog sapnas esąs rastas, o šios trys moterys jo

pačios. Čandras spėjo vieną šių moterų ir esant sapnų, ir jiedu su ministru émė sukti galvas, kaip Šivadasą nužudyti, o visas tris moteris nugabenti karaliui ir pranešti, jog sapnų esą jie atradę. Jiedviem susitarus, vieną dieną Čandras pakvietė Šivadasą pažaisti kauleliais ant šulinio krašto. Šivadasas buvo protingas, užtat taré savo pačioms:

— Jeigu Čandras mane ištumtų į šulinį, sumeskite man ten visus savo drabužius ir papuošalus ir keliaukite su Čandru. Jei jis bandytu jūsų siekti, sakykite, jog esate davusios įžadus, ir kol nepasibaigs prie saikos laikas, joks vyras negalės jūsų liesti.

Jis émė su Čandru ir ministru lošti kauleliais, ir lošiant vienas jų taip pastumé Šivadasą, jog tas įkrito į šulinį. Kardą ir fleitą jis turėjo prie savęs, ir tik pasakė:

— Karde, Šivo duotas, saugok mane!

Vos jis ištarė tuos žodžius, nors jau buvo iki pusés šulinio įkritęs, vél iškilo iš vandens. Netrukus atėjo pačios ir sumeté papuošalus bei drabužius į šulinį, o jis viską ir pasiémė. Tuo tarpu Čandras ir ministras iškeiliavo su trimis moterimis atgal į savo šalį. Pakeliui Čandras bandė meilintis moterims, bet jos atsakė, kaip Šivadasas buvo joms liepęs, ir Čandras jų daugiau nebesiekė.

Karalius labai apsidžiaugė, išgirdęs, jog sugrižo Suranės sūnus su sapnu, ir paliepė groti ir šokti. Paskui prisikvietė daug kitų karalių, kad ir jie pasižiūrėtų atidengiamo sapno. Tačiau Čandras dar né nebuvo parkeiliavęs, o Šivadasas išlipo į šulinio, parlékė į savo namus ir pasislėpė. Tuo tarpu Suranė pamanė, jog Čandras bus tris pačias vedęs, ir pasitiko jas kaip anyta. Ji nušiuntė tarną ir Duranės pakvesti. Tačiau Duranė pasiuntiniui taré:

— Aš esu tik vargeta moteriškė, kaipgi galėčiau eiti?

Tačiau sugrižęs Šivadasas taré:

— Motin, būtų geriau, jeigu eitum. Joks žmogus niekad néra matęs tokijų papuošalų, kokių aš parsigabenau iš žmogédru šalies, joks žmogus ir padaryti tokijų negalėtų.

Jis liepė motinai jais pasipuošti ir nusiuntė į karaliaus rūmus.

Ten ji rado jaunikį ir tris nuotakas. Tačiau kai jos pastebėjo, jog atėjusioji dévi drabužius ir papuošalus, kurie kadaise jų buvo, jos viena kitai ženklais parodė, jog ši moteris esanti tikroji jų anyta. Papuošalai —

to įrodymas. Jos stengėsi būti šalia viešnios ir visur sekė, kur tik šiėjo.

Suranė palinkėjo jaunikiui ir jaunosioms laimės, tačiau pamačiusi, kad šios nenori eiti į jos namus, émė plūsti Duranę, išvadino ją ragana, nucdytoja, juodakakte ir émė šaukti:

— Tu pasirodei mano namuose ir užbūrei šias tris moteris. Tu negali pakęsti kitų laimės. Geriau pati numirtum, elgeta nelaiminga! Dél tavo kaltés ir karalius apako!

Durané taré toms trims nuotakoms:

— Aš esu tik vargšė moteriškė, nesekiokite manęs. Man tikrai jūsų nereikia.

Tačiau jos visos atsaké:

— Tu esi mūsų anyta.

Durané taré:

— Ne, jūs dabar turite eiti į šios antrosios anytos namus. Argi nematote, kaip ji mane plūsta?

Tad visos trys moterys atstojo nuo jos ir nuéjo į Suranés namus.

Tuo tarpu Suranés sūnus ketino parodyti karaliui sapną, jau buvo ir kitų karalių daugybė prisirinkusi jo pažiūrēti. Karalius taré:

— Čandrai, mūsų kiemas jau pilnas žmonių, rodyk mums sapną!

Čandras nuéjo pas tris atsivežtasiams moteris ir taré:

— Kuri iš jūsų turi sapną? Parodykit man!

Moteris atsaké:

— Kas tai yra? Mes nieko nežinome apie jokią sapną.

Tada Čandras pabégė pro užpakalines duris.

Karalius, pajutęs, jog Čandras nebegrižta, paliepė jo ieškoti ir sužinojo, kad Čandras pabégęs. Kai jis galiausiai ir trijų moterų istoriją išgirdo, ištremė Suranę ir jos sūnų iš dvaro, liepė pašaukti Šivadasą ir jam taré:

— Ką tu žinai apie sapną?

Šivadasas išpasakojo visus savo nuotykius nuo pačios pradžios, taip pat ir tai, kaip buvo atrastas sapnas. Karalius jį pamilo ir labai juo džiaugėsi; tada jis ir Duranę susigrąžino į rūmus ir jos vardą pakeitė į Suranę. Šivadasas paprašė tévą, kad jam pastatytu trijų aukštų namą ir apsodintu iš visų pusų gražiausiomis gélémis, o iš vidaus papuoštu

raižytu akmeniu. Karalius įsakė tuoju pat pradėti statyti namą ir per savaitę užbaigti. Kai namas buvo įrengtas, karalius tarė:

— Namas gatavas, dabar man rodyk sapną!

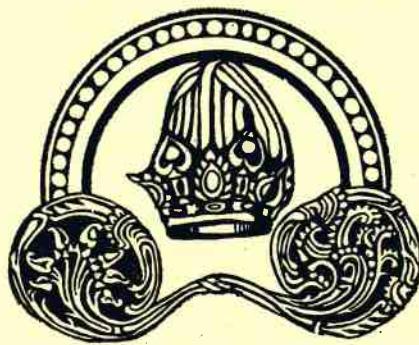
Bet Šivadasas atsakė:

— Susikviesk kitus karalius, kaip kad anksčiau.

Kai jau visi buvo atvykę, jis išsirinko tinkamą valandą, jéjo į namą, sedo ant išpuoštos lovos ir užgrojo fleita. Tilotama atsirado tą patį mirksnį, ir abu neapsakomai džiaugėsi pasimatymu. Jos grožis nušvietė visą kambarį, ir netrukus jau buvo matyti, kaip iš jos šnervės pasirodo gėlė reginį, visi sušuko:

— Kokiu nuostabiu vaizdu mes galime gérētis!

Ir liaupsino Šivadasą. O karalius, jo tévas, atidavė Šivadasui kalarytę, ir tas dabar su keturiomis savo žmonomis gyveno didžiausioje laiméje.

GUDRUS VALSTIETIS

Gyveno kartą valstietė, ji turėjo prijaukintą paukštį. Kai jos vyras išeidavo lauko arti, žmona pririšdavo paukščiui ant nugaros vandens pypkę, krapštuką, tabako, butelį pypkei, titnagą ir plieno, ir paukštis skrisdavo į lauką, kur tas žmogus dirba. Tas viską nusirišdavo ir galėdavo rūkyti savo pypkę. Vieną dieną pro šalį keliu éjo šeši vyrai į teismo namus; jie pamaté paukštį su nešuliu, lekiantį į lauką, ir pasiūlė valstiečiui už jį tris šimtus rupijų. Valstietis sutiko ir pardavé. Šešetas vyru paémė paukštį, užrišo jam ant nugaros tris šimtus rupijų ir taré:

— Imk, paukšti, šiuos tris šimtus rupijų ir nunešk į teismo namus.

Tačiau paukštis, užuot skridęs į teismą, nuskrido į valstiečio namus, o tas visus pinigus pasiémé sau. O paskui šimtą rupijų sušérē karvei.

Tuo tarpu vyrai nuéjo į teismo namus ir, neradę paukščio, grížo atgal pas valstietį. Ten jie pamaté, kaip karvė suprantamiausiu bûdu išmeté tas rupijas, kurias buvo suédusi, ir visiškai tą paukštį užmiršo. Valstietis vandeniu išplové monetas iš mëšlo. Šeši vyrai, pamatę tokią nepaprastą karvę, valstiečiui už ją pasiūlė penkis tûkstančius rupijų. Tas sutiko, ir jie iissivedé karvę. Valstietis juos dar galeli palydëjo ir įkandin sušuko:

— Gerai ją šerkit, tada duos daug rupijų!

Karvę vyrai gerai šérė, tačiau ne tik rupijos — nė menkiausio pinigėlio iš jos negavo. Užtat jie sutarė karvę valstiečiui grąžinti ir leidosi į kelią. Atėję nupasakojo karvės elgesį, o valstietis atsakė:

— Ką darysi, sėskit dabar užkasti.

Šie kviečiami ir susėdo. Valstietis valgė drauge su jais, bet šalimais pasidėjo lazdą, kuria ardamas ragina jaučius; kai jo žmona éjo iš kambario daugiau valgių atnešti, jis émė ją mušti lazda, šaukdamas:

— Pavirsk į mergaitę ir atnešk ryžių su prieskoniais!

Taip ir įvyko. Ir dar pasikartojo keletą sykių. Žiūrēdami į šitą nuostabą dalyką, vyrai visiškai užmiršo karvę. O iš tikrujų buvo taip — valstietis turéjo dukrele, ji ir įeidavo su valgiu.

Vyrai pasiūlė valstiečiui už lazdą šimtą penkiasdešimt rupijų, ir tas mielai pardavé. Dar jiems pasakė, kad šie savo žmonas, kai jos paduoniančios valgyti, gerai aptvatintų, tada tos atgausiančios buvusią jauystę ir groži.

Sugrižę namo, vyrai émė ginčytis, kuris lazdą pirmasis išbandys. Galiausiai vienas parsinešé lazdą namo ir, kai jo žmona atnešé valgyti, taip ją primuše, kad ta miré; bet jis niekam to nesaké. Tas pat atsitiko ir kitam, ir visi šitaip neteko savo žmonų. Tada jie vél nuéjo pas valstietį ir sudegino jo namus. O tas prisisémė daugybę pelenų, suberbé į maišus ir pririšo jaučiui ant nugaros. Ir iškeliao. Netrukus prisivijo keletą vyrų, varančių rupijomis apkrautus jaučius, ir paklausé, kur jie traukia,— norétų ir jis prie jų dėtis. Jie atsaké keliaują į vieno bankininko namus Rangpure, o jis pasakė ir savo jautį tenai genas. Jie pakeliavo visi kartu galeli, tada susėdo po medžiu pasistiprinti, pavalgé ir atsigulé miegoti. O valstietis paémé du rupijų maišus ir apkeité su dviem maišais nuo savo jaučio nugaros. Ir leidosi bėgti.

Grižęs jis pasiuntė vieną iš vyrų šešeto, kad nuneštų maišus namo jo žmonai; tačiau į vieno maišo dugną įklipavo lipnios gumos, kad ketetas rupijų liktų prikibę ir tas vyras sužinotų, kas maiše buvo.

Neilgai trukus, atskubéjo tie šeši vyrai pas valstietį ir émė teirautis, kaip jis gavo tiek pinigų. Tas jiems atsakė, jog surinkęs už parduotus pelenus; jeigu ir jie nori taip pinigų gauti, tegul sudeginą savo namus, susiberią pelenus į maišus, turguje atidarą krautuvėlę, ir visi pirksią jų pelenus.

Vyrai sugrižę sudegino savo namus. Laimėjo jie tik tiek, kad juos apipuolė daugybė žmonių, apstumdė ir pripliekė savo kurpėmis. Už tai jie baisiai supyko, nuėjo vėl pas valstietį, surišo jam rankas ir kojas ir įkišo į maišą, o maišą įmetė į Ghoradubos upę. Ir nubėgo šalin, manydami, kad dabar jau tikrai jam galas.

Tačiau valstietis, maiše lindédamas, plaukė pasroviui, kol užkliuvo už poliaus. Kaip tik tuo metu pro šalį keliavo žmogus su arkliu, ir valstietis jam sušuko:

— Jeigu išleisi mane iš maišo, aš pjausiu žolę tavo arkliui, neprašydamas užmokesčio.

Žmogus priėjo, atrišo maišą, valstietis išlindo ir sako:

— Duok man arkli, aš jį truputį pamankštinsiu.

Žmogus davė jam arkli ir nuėjo namo. Valstietis pabégėjo šalia arklio tik trumpą kelio galeli, paskui užsėdo raitas ir prajojo pro tuos šeisis vyrus, kad jie aiškiai matytų. Tas reginys juos didžiai nustebino, ir jie paklausė, kur arkli gavo. Šis atsakė gavęs arkli Ghoradubos upėje ir dar pridūrė:

— Aš buvau tik vienas ir teištengiau šitą mažytį arkli susigauti, nes esu negreitas. Bet ten arklių yra daugybė, ir dar gražesnių, ir jeigu pa-skubėtumėt, galétumėt prisigaudyti.

Tai išgirdė, vyrai paklausė, ką jie turėtų pasiimti, o valstietis atsakė, jog kiekvienam reikia turéti po maišą ir tvirtą virvę. Kai kiekvienas atsinešė po maišą ir virvę, valstietis tarė, kad jam jau laikas namo. Bet jie prikalbėjo palaukti. Tada jis pasakė, kad jie turėtų išesti į maišus. Vieną tokį pilną maišą jis įmetė į upę, pažiūrėjės, kad ties ta vieta nebūtų polių. Kai visi išgirdo burbuliavimą, kylantį iš skėstančio maišo, valstietis tarė, jog dabar šis gaudas arkli. Kiti, tai girdėdami, supuolė prie jo ginčydamiesi ir šaukdami:

— Mane pirmiau įmesk! Mane pirmiau įmesk!

Taip jis ir sumetė juos visus, vieną paskui kitą, ir visi nuburbuliaavo į dugną. O valstietis toliau sau gyveno laimingai, niekieno netrukdomas.

PUŠPAMAJA

Vieną šalį valdė toks karalius, jo karalystė buvo didelė, o turtai nesuskaičiuojami. Jis buvo tikras tėvės savo valdiniams, ir žmonės toje šalyje gyveno taikiai ir labai laimingai.

Karalienė neturėjo vaikų. Vieną dieną ji éjo per vidinius rūmų sodus ir pajuto švelnų vėjelio dvelktelėjimą, atnešusį visokiausių gélių kvapus. Medžiuose čiulbėjo paukščiai, pažadinti magiško rausvų aušros spinduliu prisilietimo. Kur tik karalienė žvelgė, matė ivairiausią spalvų gèles, sodo papuošalą. Ji nusiskyné vieną gélę, prisiglaudė prie veido, gérēdamasi jos grožiu ir svaigindamasi kvapu. Ir pamané: „Ak, kad turėčiau kūdikį, tokį gražų kaip ši gélė!“

Vos praéjo metai, ir karalienė susilaukė dukters. Ji buvo iš tikrųjų tokia pat graži kaip ir ana gélė. Kas tik pažvelgdavo į vaiką, to širdį jis pavergdavo.

Karalienė savo dukrelę pavadino Pušpamaja. Skaistus Pušpamajos grožis ir malonūs jos bruožai džiugino motinos širdį. Bégo laimingi metai. Bet čia karalienė susirgo ir émė kas diena eiti menkyn. Galiausiai atéjo valanda, kai ji visiems laikams turéjo skirtis su savo mylimu kūdikiu. Ji uždėjo savo išsekusią ranką dukteriai ant peties ir amžinai užmerkė akis.

Po karalienės mirties karalius ir vėl vedė. Antroji karalienė buvo rūmuose kuo prašmatniausiai priimta. Tačiau neilgai trukus ji užsidegė karštu pavydu, nes rūmuose visi Pušpamajai rodė didžiausią švelnumą. Taigi karalienė dieną naktį vieną mintį teturėjo, kaip nugaluoti savo podukrą.

Iš tévų namų ji turėjo atsigabenusi veidrodį, kurį jai buvo dovanojusi pikta burtininkė. Tas veidrodis gebėjo aiškiai atsakyti į kiekvieną jam užduotą klausimą. Ši veidrodių karalienė saugojo tvirtoje skrynioje.

Karalienė buvo įsitikinusi, jog niekas néra tokio gražumo kaip ji. Savo grožį ji buvo be jokio saiko įsimylėjusi. Jei kas jos grožiu suabejodavo, ji iš pykčio visai pašeldavo. O jeigu kam ji patikdavo, nesibitverdavo džiaugsmu.

Vieną dieną karalienė, pasipuošusi visomis brangenybėmis, išskélé iš skrynios stebuklingajį veidrodį. Tikėdamasi išgirsti liaupsę savo grožiu, ji paklausė veidrodį:

— Pasakyk man, stebuklingas veidrodi, kas gražiausia moteris visame pasaulyje?

Veidrodis atsakė:

— O prakilnijo! Pušpamaja, pirmosios karalienės duktė. Ji gražiausia šioje žemėje.

Toks veidrodžio atsakymas pavydžią karalienę net susargdino. Dabar ji turėjo vieną tikslą — pašalinti Pušpamają iš kelio.

Netrukus karalius iškilo į medžioklę. Pušpamają paliko globoti karalienei, tik dar kartą pabučiavo savo mylimą dukrelę ir iškeliao su daugybe arklių, dramblių ir péstijos. Dabar karalienei atsirado gera proga. Ji nusprendė pasinaudoti tuo, kad néra karaliaus, ir atsikratyti Pušpamaja. Karalienė pasišaukė du budelius ir jiems paliepė nusivesti Pušpamają į girią už miesto ir nužudyti. Jie turė labai atsargūs būti, kad niekas nieko nesužinotų.

Budeliai iš pradžių apie tokį baisų darbą né girdėti nenorėjo. Tačiau karalienė jiems davė daug pinigų ir prižadėjo, kai bus baigė savo darbą, dar gausiau atlyginti. Budeliai sutiko ir, sutemus nakčiai, griebė Pušpamają ir išsivedė. Tačiau eidami jie pamatė neprilygstančią Pušpamajos grožį ir nekaltą veidelį, ir jiems pasidare žos gaila. Vienas jų tarė kitam:

— Prisiekiu savo galva, aš negaliu tokios meilių mergelės žudyti.
Žudyk tu, jeigu gali.

Tas atsakė:

— Ir aš negalėčiau ryžtis tokiam nedoram darbui.

Tiedu budeliai nuvedė Pušpamają į didžiulę girią už miesto. Aname girių krašte prasidėjo jau kito karaliaus žemė. Girioje jie ir paliko mergelę vieną. Grįždami nudobė šunį ir jo kraują parodė karalienei. Karalienė pagalvojo: „Štai ir nebéra tos, kuri man buvo kaip skaudi rakštis. Dabar galiu sau laiminga gyventi.“ Ir gausiai apdovanojo būdelius.

Po kelių dienų sugrįžo į rūmus iš medžioklės karalius. Tačiau ši kartą nebeatbėgo jo pasitiki gražioji dukrelė ir nebeapkabino savo švelniomis rankomis.

Karalių émė graužti nuojauta, jog bus atsitikę kas negera. Jis nuskubėjo į vidinius kambarius. Tenai karalienė, verkdama netikromis ašaromis, papasakojo, jog Pušpamaja mirė, įgelta gyvatės. Ir pridūrė, jog Pušpamajos kūnas buvęs įmestas į upę. Gavęs tokią baisią žinią, karalius nebesitvérė sielvartu. Jis balsu raudojo savo dukters, kuri jam buvo kaip akies vyzdys.

Tuo tarpu Pušpamaja vienui viena klaidžiojo po girią. Nors ir kiek ieškojo, niekur nerado jokio žmogaus būsto. Ji nebeišmanė ką daryti ir be atvangos vaikščiojo po girią. Galiausiai tarp aukštų medžių išvydo menkutę trobelę. Iėjusi į vidų, pamatė septynias mažas loveles greta kita kitos. Septyniose mažose lėkšteliše buvo padėta septyniems žmonėms valgyti, po septynis buvo ir kitų kasdieninių rakandų. Pušpamaja atsigulė į vieną lovelę ir, kadangi ilgai klaidžiodama labai buvo pailsus, tuoju pat užmigo, vos tiktais ištiesė savo nuvargusius sąnarius.

Toje trobelėje gyveno septyni nykštukai, kurie valdė auksą kasyklą girioje. Jie kasdavo auksą ir pardavinėdavo, iš to ir gyveno. Visą dieną išdirbę kasykloje, jie vakare grįžo namo ir vienoje lovelėje rado miegančią neapsakomo dailumo mergeлę. „Tai tikriausiai bus fėja“, nusprendė jie. Kai Pušpamaja nubudo, jie iš jos pačios lūpų patyrė, kas jai atsitiko, ir buvo to pasakojimo labai sugraudinti.

— Likis pas mus, mergele, būk mūsų sesuo,— sušuko jie.— Niekur daugiau nebeik!

Nykštukai mylėjo Pušpamają, tartum ji būtų buvusi tikra jų sesuo. Kasdien jie parnešdavo jai iš girios saldžių vaisių ir gražių gėlių. Kaip ir anksčiau, rytais jie išeidavo į girią, o pavakariais sugrždavo. Išeidami prigrasindavo Pušpamają, kad niekam svetimam neatvertų durų.

Taip slinko dienos. Karalienei dažnai pasisapnuodavo, kad Pušpamaja tebéra gyva. Vieną kartą ji išsitraukė iš skrynios stebuklingajį veidrodį ir taré, laikydama jį prieš save:

— Pasakyk man, veidrodi, kas gražiausia moteris žemėje?

Veidrodis atsakė:

— O prakilnioji! Pušpamaja, pirmosios karalienės duktė. Tai ji gražiausia šioje žemėje.

Karalienė be galio nustebo. Kaip čia galėtų būti? Pušpamajos jau seniai nebéra gyvos! Ji valandėlę pagalvojo. Tada vėl paklausė veidrodį:

— Pasakyk man, veidrodi, kur Pušpamaja yra?

Veidrodis atsakė:

— Ten, kur gyvena septyni nykštukai, ten yra ir Pušpamaja, miela mergelė.

Tada karalienė pasiklausė, kur tie septyni nykštukai gyvena, ir sužinojo, kad jie už miesto girioje turi trobelę. Vieną dieną karalienė persirengė sendaikčių pardavinėtoja ir išėjo į girią. Ji susirado septynių nykštukų trobelę, prislinko prie jos iš priekio ir émė šaukti:

— Dailios šukos!

Tai išgirdusi, Pušpamaja visai užmiršo nykštukų perspėjimą ir išėjo iš trobelės. Nepažinusi persirengusios karalienės, ji paklausė:

— Ar tikrai turi dailių šukų?

Karalienė padavė Pušpamajai dailiausias šukas, kokios tik buvo jos krepšyje, ir kuo skubiausiai atsitolino.

O tos šukos buvo įtrintos mirtinais nuodais. Vos Pušpamaja émė jomis šukuotis plaukus, tą patį mirksnį krito be žado. Netrukus parėjo namo nykštukai ir rado ją gulinčią kaip nebegelyvą. Jie visais įmanomais būdais bandė ją atgaivinti, tačiau veltui. Bet vienas nykštukas pastebėjo šukas jos plaukuose. Vos tik jas ištraukė, Pušpamaja vėl atsigavo iš alpilio. Dabar nykštukai Pušpamają dar labiau įgrasino laikyti duris užrakintas ir niekam neatidaryti, kol jų nebus grįžusiu.

O karalienė manė, kad ši kartą Pušpamaja tikrai mirė, ir nedora jos širdis džiūgavo, vien pagalvojus apie tai. Po kelių dienų ji apsiliklo brangiausiais drabužiais, apsisagstė įvairiausiomis spalvomis žérinčiais papuošalais ir vėl išsiémė iš skrynios veidrodį, sakydama:

— Pasakyk, veidrodi, kas šiandien gražiausia visame pasaulyje?

Veidrodis atsakė:

— O prakilnioji! Pušpamaja, pirmosios karalienės duktė. Ji gražiausia visoje žemėje.

Tai išgirdusi, karalienė nebesitvėrė pykčiu. Dar tą pačią dieną ji pasirūpino vaisių pintinę ir išėjo į girią, persirengusi vaisių pardavinėtoja. Priėjusi nykštukų trobelę, ji émė šaukti:

— Skanūs vaisiai!

Pušpamaja vėl užmiršo nykštukų perspėjimą. Ji atidarė duris ir paklausė:

— Kokių vaisių tu turi?

Karalienė atidengė pintinę ir parodė Pušpamajai vaisius. Pušpamaja išsirinko butelinio medžio vaisių, ir karalienė, jai ji padavusi, kuo skubiausiai dingó gироje.

Dabar nedoroji karalienė buvo nuodais įtrynusi vaisių, ir vos Pušpamaja atsikando gerą kasnį, kaipmat nualpo ir griuvo ant žemės. Paréjė nykštukai rado ją gulinčią kaip nebegvyvą. Ji atrodė tartum gélė, nuvytusi karštoje saulėje. Dabar niekas Pušpamajos nebegalėjo išgelbėti. Visą naktį nykštukai ją gaivino, tačiau jų pastangos buvo veltui.

Rytą nykštukai gabeno Pušpamajos kūną į deginimo aikštelę. Tuo metu per girią traukė karalius, išėjęs medžioti. Jo karalystė siekėsi su Pušpamajos tévo žemėmis. Išvydęs septynis mažus žmogučius, nešančius neštuvuose paguldytą į fėją panašią mergeletę, įsigeidė viską sužinoti. Karalius sušuko nykštukams, kad sustotų, ir tie padėjo ant žemės savo naštą. Karalius, kuris buvo ir geras gydytojas, apžiūrėjo mergeletę ir suprato, jog jos gyvybė dar ne visai išblésusi. Ji tik apsinuodijusi nualpo. Karalius nusiskynė keletą lapų, sutrynė delnais ir įlašino truputį sulčių Pušpamajai į burną. Ji pamažėle atmerkė akis, o netrukus visai atsigavo.

Karalius susidomėjės klausési, kai Pušpamaja jam viską pasakojo. Jis panoro Pušpamają paimti į savo rūmus. Tai nudžiugino nykštukus, tačiau drauge jie ir nuliūdo. Nykštukai šnekėjo:

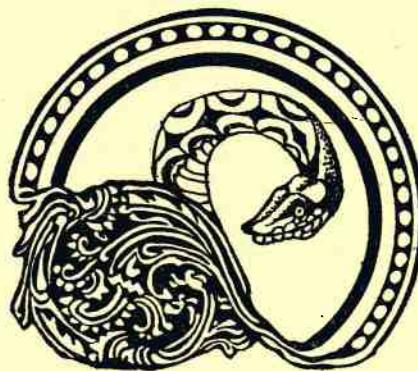
— O kokia vieniša turėjo jaustis Pušpamaja mūsų menkoje trobelėje! Dabar ji vėl bus laiminga. Tačiau nuo šios dienos nyku pasidarys mūsų trobelėje, nes ji buvo namų šviesa, o dabar amžinai iškeliauja!

Karalius jiems atsakė:

— Mieli mano mažieji bičiuliai, ir jūs keliasite su manimi. Visi jūs gyvensite mano rūmuose kaip garbingiausi svečiai.

Nykštukai dabar nebesitvérė džiaugsmu. Ir visi drauge patraukė į rūmus.

Netrukus, aidint džiaugsmingiemis šūksniam, tuokési Pušpamaja su princu. I vestuves prisirinko daugybė karalių ir karalienių iš arti ir iš toli. Tarp svečių buvo ir Pušpamajos tévas su pamote. Baigiantis vestuvėms, nedoroji karalienė, Pušpamajos pamotė, praskleidé jaunosios šydą, norédama pažiūrēti į jos veidą ir, nepaprastai nustebusi, pažino, jog čia ne kas kitas, o tik Pušpamaja. Šeldama iš pykčio, ji puolé pro duris. Prie slenksčio guléjo gyvaté, ir karalienė, bégdama iš kambario, ją užmyné. Gyvaté piktai sušnypšté, pakélé galvą ir įgélé nedorélei karalienei į koją. Nuodai émė greit veikti, ir karalienė miré, o jos daviai jau seniai buvo suésta neapykantos ir pavydo.

SEPTYNIOS NEDOROS BROLIENĖS

Viename kaime kadaise gyveno turtingas žmogus. Jis turėjo septynis sūnus ir dukterį. O septyni sūnūs turėjo septynias pačias.

Vienintelė septynių brolių sesuo buvo labai išlepinta. Ji buvo vardu Benabaté. Tik reikėdavo jai ko panorėti, broliai ir tévai kaipmat parūpindavo.

O brolienės be galio piktinosi moša. Tačiau, savo vyru bijodamos, nedrįsdavo né prasižioti ir visą piktumą tyliai nurydavo.

Atsitiko, kad vieną dieną Benabaté sušuko tévui:

— Téve, ei tével!

— Kas pasidarė, mano dukrele? — atsakė tévas.

— Nukelk man sidabrinį ménulį! — ir parodė ranka į ménesi, žibanti aukštai danguje.

— Na kur tavo galva, dukrele! Kas gi gali ménulį nukelti?

— Ak téveli, gauk man ménulį, labai prašau!

Cia juk buvo lepinamos dukrelės įgeidis! Ir tévas išėjo ménulio parnešti. Namuose liko Benabaté, Benabatés motina, septyni broliai ir septynios brolienės.

Ėjo valandas, dienos, savaitės, mėnesiai, metai.

O tévas su ménuliu vis negrižo.

Motina verké, septyni broliai verké, žiūrēdama į juos, verké ir Benabaté. Septynios brolienés pasitryné akis raudonaisiais pipirais ir taip pat verké.

Benabaté raudojo tokiais žodžiais:

— O mylimiausia mano motute, negrižta mūsų tévelis ir neparneša ménulio!

Motina nusišluosté ašaras ir taré:

- Tavo tévas niekada nebesugriš!
- Kodél gi, motute?
- Tavo tévą ménulis prisitrauké.
- O kas toliau, mama?
- Jisái, tavo tévas, dabar ménuliu džiuto virves veja.

Benabaté daugiau nieko nebeklausinéjo, o dienos vis bέgo.

Kartą Benabaté atsikélė ankstų rytą. Ji parodé ranka į raudoną saulę ir taré motinai:

- Motute mylimiausia, gauk man saulę!
- Kokie niekai! Kas gi gali saulę paliesti?
- Motute širdele mylimiausia, parnešk man saulę!

Čia juk buvo lepinamos dukrelés įgeidis! Motina norom nenorom turéjo ruoštis į kelią. Bet išeidama dar susišauké septynis savo sūnus ir taré jiems:

— Jeigu aš nebesugrižčiau,
Prikraukit septynis vežimus ryžių
Ir patraukit už septynių girių.
Ten rasit tūkstančius žmonių,
Kurie badu miršta!

Vos tik motina iškeliaavo saulės parnešti, saulé ją ir sudegino karštais savo spinduliais, liko tik kaupelis pelenų.

— Broliai jūs mano,— rūpinosi Benabaté,— kas nutiko mūsų motinai? Tuoj pat pasakykit man, broliai!

— Mūsų motina susidegino kaip visos ištikimos našlės, štai kas nutiko!

Ir septyni broliai pravirko. Benabatė irgi nebenulaikė ašarų, matydamas brolius verkiant. Septynios brolienės pasitrynė akis juodaisiais pipirais ir taip pat verkė.

Tada atsiminė septyni broliai paskutinius savo motinos žodžius ir iškeliaavo, prisikrovę septynis vežimus ryžių, o Benabatę paliko globoti savo pačiomis.

Septynios moterys aižė ryžius, o Benabatę joms padėjo. Staiga viena brolienė įstumė Benabatę į geldą, kurioje jos su sunkiais grūstuvaais ryžius nugrūdo. Kitos šešios moterys émė iš visų jégų grūsti. Benabatę pasruvo krauju. Moterys greit išnešė kruvinus ryžius ir pakasė po šiukslių krūva.

Visos septynios moterys nebesitvérė džiaugsmu. Dabar jos pačios vienos šeimininkavo ir nė pirštelio galėjo nebejudinti kieno kito labui.

Atsitiko, kad iš šiukslių krūvoje pakastą ryžių išdygo traši moliūgo virkšcia ir užsirangė ant virtuvės stogo. Netrukus ant jos išaugo pukus moliūgas.

Vieną dieną atėjo Benabatės senelė aplankytį savo anūkės. Jos neradusi, émė klausinėti marčias:

— Sakykit, marčios, kurgi mano mylima Benabatė?

— Benabatė išėjo pas savo gimines, senele. Séskis pailséti, senele!

— O kada ji pareis?

Septynios marčios atsakė, jog jos po vieną eisiančios į savo tévu namus, ir kiekviena ten būsianti po septynias dienas. Tik tada Benabatė sugrišianti.

Senelė daugiau nieko neatsakė. Jos akys užmatė puikų moliūgą ant virtuvės stogo. Nebesusilaikiusi ji sušuko:

— Koks sultingas moliūgas, kaip jis gardžiai kvepia! Gal nupjautumėt ji, marčios?

— Kas gi lips taip aukštai jo skinti? Jeigu taip labai nori, pati nusikelk!

Senutė pasiémė nuo židinio lenktą peili ir siekė moliūgo. Jai prisiartinus, moliūgas sujudėjo, o kai buvo bepaliečianti, staiga prabilo:

— Nelieski manęs, nelieski manęs, močiute,

Aš juk tavo Benabatė.

Mano tévas veja virvę ménuly,

*Iš motinos tik pelenų liko sauja,
Septyni mano broliai toli iškeliavo,
Užtat ir bėda mane ištiko.*

— Ar girdite, marčios? Ką čia tas moliūgas šneka!

— Senele, tau iš senatvės galvoj pasimaišė. Kas gi girdėjo, kad moliūgas žmogaus balsu šnekėtu? Eik ir nutrauk jį žemén!

Marčių paraginta piktais žodžiais, senutė jéga nutraukė moliūgą nuo virkščios. Godžiai jį griebé visos septynios, ketindamos tuoju pat supjaustyti. Tačiau vos įpjové, émė švirkšti kraujas. Tada jos viskā suprato ir kuo skubiausiai moliūgą įmeté į ten pat buvusį tvenkinį.

— Mieloji močiute,— taré jos,—kokį tu čia moliūgą nuskynei? Jis visas išpuvęs. Turéjome į tvenkinį įmesti!

Senelė nieko nebeatsakė ir išėjo.

O iš moliūgo išaugo daili pelėvirkštė su daugybe atžalų.

Kai po kelių dienų senelė vél atėjo pasiteirauti apie Benabatę, išvydo, jog visas tvenkinys prikerojės pelėvirkščią, net žalia. Ji negalėjo atsistebéti tokiu vešliu jų augimu ir sušuko:

— Oi, kokios puikios daržovės! Kodėl jų neverdate, marčios?

— O kas gi jas pasieks, senele, kas dèl jų mes darbą? Jei taip jū įsigidei, eik ir pati prisirauk!

Pasiémusi peilį ir krepšį, senelė įbrido į tvenkinį ligi krūtinės, norédama pelėvirkščių pasipjauti. Tačiau vos priėjo prie augalo, tas sušuko:

*— Nelieski manęs, nelieski manęs, močiute,
Aš juk tavo Benabaté.
Mano tėvas veja virvę ménuly,
Iš motinos tik pelenų liko sauja,
Septyni mano broliai toli iškeliavo,
Užtat ir bėda mane ištiko.*

— Ei, kas gi čia dabar? — sušuko nusigandusi senelė ir puolé lauk iš tvenkinio.

— Na jau! — apšaukė marčios senelę,— kur tai girdėta, kad pelėvirkštė žmogaus balsu kalbėtų? O jergutėliau, turék kantrybés, mes ją nupjausime.

Senelė ir vél, paveikta marčių šnekos, leidosi įkalbama, kad reikia pelėvirkštę nupjauti.

Tačiau vos marčios, paémusios pelėvirkštę, bandė pjaustyti, iš jos vél pasruvo kraujas. Vél jos viską suprato ir augalą įmetė į griovi netoli namų. O senelei pasaké:

— Ak močiute, pelėvirkštę buvo taip kirméliu suvarpyta, kad ja reikėjo išmesti.

O iš pelėvirkštės išaugo tame griovyje nuostabus lotosas.

Atėjo laikas, kai septyni broliai grijo su savo septyniais vežimais iš kelionės. Artėdami prie namų, jie išvydo griovyje puikų lotosą. Jauniausias brolis Benabatę myléjo labiausiai. Jis norėjo lotoso žiedą nuskynęs mylimai sesutei parvežti. Bet vos siekė žiedo, išgirdo gailų skundą:

— *Nelieski manęs, nelieski manęs,
Aš juk tavo Benabaté.
Mano tévas veja virvę ménuly,
Iš motinos tik pelenų liko sauja,
Septyni mano broliai toli iškeliaavo,
Užtat ir bėda mane ištiko.*

Jauniausias brolis išsigandęs pagalvojo: „Ką čia dabar šitas lotosas šneka?“ Tačiau kitiems broliams nieko nesakęs, atsargiai nuskynė glėžnį žiedą...

— Atiduok mums šitą gražų lotosą, broli! Parsivežkime ji pusryčiams,— saké kiti broliai.

— O ne,—atsaké jauniausias,— aš kitką esu sumanęs.

Ir né vienas nebegalvojo apie lotoso valgymą.

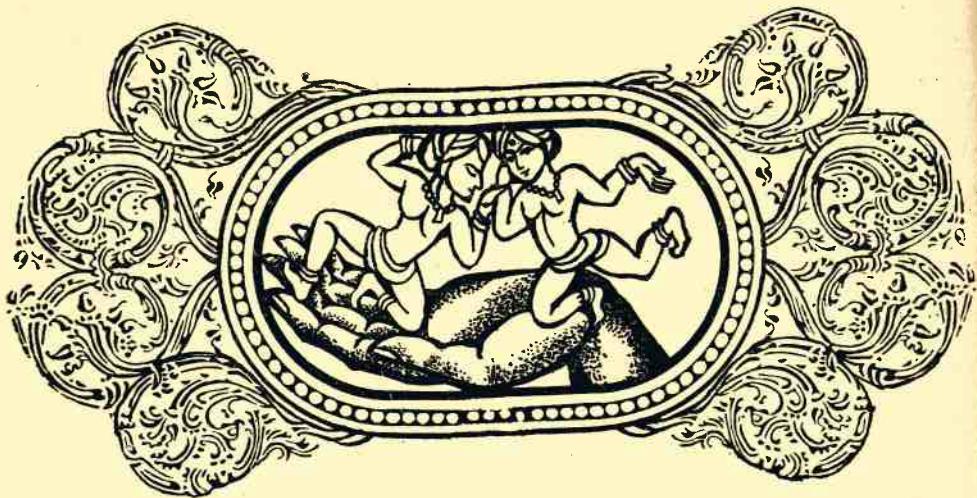
— O kurgi mūsų Benabaté, mielosios? — klausinéjo broliai savo pačias.

— Ji iškeliaavo giminių aplankyt,— atsaké šios.

Jauniausias brolis dar buvo išéjęs į laukus ir namo sugrižo tiktais temstant. Jam valgyti buvo atnešta į miegamąjį. Tačiau alkana Benabatę

buvo paslapčiom atsiskyrusi iš lotoso ir viską suvalgiusi. Parėjęs brolis įtūžo, radęs tik tuščią lékštę. Tai pasikartojo dar keletą sykių, ir jauniausiasis nusprenčė patykoti, kur tas valgis dingsta. Ir staiga jis pamatė Benabatę, išlipančią iš lotoso ir imančią valgi! Akies mirksniu stvėrė brolis seserį i glėbi ir tolei nepaleido, kol ji išklostė visą savo liūdną pasaką nuo pradžios ligi galio. Tada jauniausiasis pasišaukė ir kitus brolius, ir visi dar kartą išklausė pasakojimą. Užtat visai ne stebėtina, jog jie smarkiai įtūžo ant savo pačių. Kitą dieną jie iškasė septynias gilias duobes ir į jas gyvas sukišo nedoras savo pačias.

PASAULIO UŽGIMIMAS

Senais, senais laikais gyveno Kašmyre stipruolis imtynininkas. Jo vienos dienos maistą sudarė du tūkstančiai centnerių kvietinių miltų, jis juos valgydavo, susimaišęs su tūkstančiu centnerių tirštos košės. Tikra laimė buvo to krašto žvėrimi, kad imtynininkas buvo griežtas vegetaras.

Vieną dieną jis išgirdo apie kitą imtynininką, gyvenantį Bengalijoje ir dar stipresnį negu jis. Tai žeidė jo savimeile, ir jis ryžosi nedelsdamas ten keliauti ir susirungti su Bengalijos imtynininku.

Jis nuėjo į turgu, nusipirko keturis tūkstančius centnerių kvietinių miltų — dviejų dienų normą. Susirišęs viską, užsidėjo ant galvos ir iškeliaavo.

Po trijų dienų kelionės jie pasiekė ežera, iškastą prie pat Bengalijos sienos. Imtynininkas buvo labai išalkęs ir ištroškės. Jis atsiklaupė ant kranto, prilenkė galvą prie vandens ir vienu sriūbtelėjimu ištraukė ligi pusės. Tada nubérė į ežerą dalį miltų, išsimaišė, paėmės medį, ir jau turėjo tirštą putrą. Jausdamasis šiek tiek pasisotinės, jis netrukus užmigo.

Prie to ežero kiekvieną dieną ateidavo dramblys vandens atsigerti. Kaip buvo prates, ir dabar atėjo, bet didžiai nustebo, radęs ežerą ne tik tuščią, bet ir sausą! Labai nepatenkintas, jis jau ketino atsitolinti, tik staiga pamatė miegantį imtynininką.

Dramblys kaipmat suprato, kad ežerą išgérė šis imtynininkas, ir puo-lė įtūžęs ant jo, émė trypti jam galvą. Bet imtynininkas tik apsivertė ant antro šono, sakydamas: „Drāsiau, drāsiau! Tokie švelnūs palytéjimai nenumalšins man galvos skausmo. Smarkiau paspausk, mielas drauge!“

Dramblys paliovė trypes ir nebežinojo, ką jam dabar daryti. O imtynininkas atsistojo toliau eiti. Pamatęs dramblį, čiupo už uodegos ir persimetė per petę. Ir vėl patraukė į Bengaliją.

Žengęs dar keletą žingsnių, jis pasiekė savo varžovo namus.

— Išeik, o bengalų imtynininke! — sušuko jis.— Eikš ir pabandyk mane nurungti!

— Jo néra namie,—atsaké bengalų imtynininko pati, stovinti kieme už tvoros.— Jis išėjęs į mišką malkų.

— Gerai, aš dar kartą ateisiu,—atsaké imtynininkas.— O tuo tarpu priimk menką dovanélę, kurią jam atnešiau.

Taip taręs, permeté dramblį per tvorą į kiemą.

— Motin, motin, žiūrék, tavo sūnaus varžovas į mūsų kiemą įmeté pelę! — sušuko bengalų imtynininko pati.

— O kas čia baisaus, dukrele! — atsaké anyta.— Mesk ją atgal!

Ir dramblys buvo dar kartą permestas per sieną ir nukrito Kašmyro imtynininkui po kojom. Tas jį pakélė ir nuéjo šalin.

„Nieko sau,— pamané jis.— Jeigu bengalų imtynininko pačiai dramblys atrodo kaip pelę, įdomu, kaip pačiam imtynininkui atrodysiu aš!“

Nebuvo jis dar toli nuéjęs, kai pamaté atžingsniuojuant savo varžovą. Tas ant galvos nešési visą mišką. „Čia iš tikrujų manęs vertas priešininkas“,— pamané jis sau. O Bengalijos imtynininkui pasaké tokius žodžius:

— Mane pasieké garsas apie tave, ir aš iš Kašmyro atkeliauau su tavimi susiimti. Gal surengsime varžybas?

— Žinoma,— atsaké bengalas.— Tik eime į miestą, nes čia néra kam pabūti už teisęją.

— Bet aš skubésiu grįžti namo,— atsaké Kašmyro imtynininkas.— Susiimkime čia pat dabar. O dėl teiséjo — žiūrėk, ana ateina sené. Aš ją paprašysiu stebéti imtynes ir spresti.

Jis prisiartino prie senutés ir taré:

— Močiute, sustok valandélę ir pažiūrėk mūsų imtynių!

— Aš negaliu, sūneli, negaliu,— atsaké senuté.— Dukté pavogé iš manęs visus jaučius ir karves, turiu skubéti ją pasivyti. Bet jeigu jums patiktu rungtis ant mano delno, tai eidama galésiu jūsų varžybas stebéti.

Abu imtynininkai sulipo senutei ant delno, su visu drambliu ir mišku, ir émę rungtis. O senuté tuo tarpu toliau bέgo per laukus ir upes.

Senutés dukté, iš tolo pamačiusi motiną, pradžioje labai nusigando. Ji pamané, kad motina kareivius atsiveda jos suimti. Bet supratusi, jog motina ateina tik su dviem imtynininkais, ji drāsiu mostu juos pasičiupo. Su drambliais ir mišku, su trimis milijonais karvių ir šešiais tūkstančiais jaučią, kuriuos pati varési, ji viską surišo. Užsidéjusi ryšulį ant galvos, nubέgo toliau.

Vienas jautis tuo tarpu išalko. Jis iškišo galvą iš ryšulio ir émę mykti. Senés dukté išrové iš pakelés du mango medžius ir sukišo jaučiui į snukį — pašéré. Bet tas laukas ir medžiai buvo vieno valstiečio, kurio jauniausiasis sūnus tuo metu rengési į miestą parduoti kiaušinių turguje. Berniukas pamaté, kaip senés dukté išrové mango medžius, ir labai supyko. Jis sugriebé lauko kampą ir patrauké. Senés dukté, tuo metu kaip tik éjusi skersai lauką, suklupo ir pargriuvo. Bet nespéjo né atsistoti, o berniukas lauką suvyniojo kaip kilimą su visa senés dukterimi ir ryšuliu.

Tą vyturą berniukas pasispaudé po ranka ir nužingsniavo į miestą. Kelyje jis labai išalko ir, vos tik į miestą éjės, čiupo visą kepéjo būdelę ir susikimšo į burną. Kadangi miestiečiai labai tuo pasibaiséjo, jis čiupo visą miestą ir įsigrūdo į krepšį.

Dabar nebeliko miesto, kuriame berniukas buvo manęs kiaušinius parduoti. Todél jis neskubédamas grįžo atgal į savo kaimą. Tačiau netoli tenuéjo ir vél išalko. Jis émę daužti kiaušinius ir gerti. Tada jam šové į galvą viena mintis. Jis paémę suvyniotą lauką su senés dukterimi ir jos ryšuliu ir viską sudéjo į tuščią kiaušinio lukštą. Nunešé jį prie upės ir paleido plaukti.

Kiaušinio lukštas, supdamasis upės srovėje, nuplaukė į jūrą. Jūros bangos varė ir varė ji toliau, ligi pat vandenyno. Taip plaukė kiaušinio lukštas milijonų milijonus mylių, kol galiausiai didžiulė banga trenkė į lukštą ir sudaužė.

Iš lukšto išslydo suvyniotasis laukas ir atsivyniojo. Senės duktė su savo ryšuliu dabar atsidūrė laisvėje.

O iš ryšulio išlindo senė — abu imtynininkai ant jos delno dar tebesirungė. Ir dramblys, ir miškas, ir trys milijonai karvių su šešiasdešimt tūkstančių jaučių taip pat išėjo į laisvę.

Taip atsirado pasaulisanoje vandenyno pusėje, jis tarpo ir klestėjo milijonų milijonus metų.

HAŠIŠO VALGYTOJAI

Kartą, kai vienas hašišo valgytojas, sédédamas ant upės kranto, gaudė žuvis, pro šalį eidamas kito krašto žmogus pasiteiravo, kaip vadinasi tas kelias, kuriuo jis eina, ir kuo jis pats vardu. Šis atsaké:

— Mano vardas — Šešių centnerių hašišo valgytojas!

Tai išgirdęs, nepažistamasis atsaké:

— Ar nuo šešių centnerių hašišo tu jau apsvaigsti? Tada nesi vertas hašišo valgytojo vardo! Mano krašte gyvena toks žmogus, kuris gali devynis centnerius hašišo suvalgyti, ir kad bent kiek sugurtų ar apsваigtų!

Hašišo valgytojas, tai girdėdamas, pasaké noris į jo kraštą nukliauti ir su tuo žmogumi pasivaržyti; jis išrišo šešis centnerius hašišo į nosinę ir nužingsniavo keliu; pasiekęs tvenkinį, suvalgė savo šešis centnerius hašišo ir pasijuto ištroškės. Nusileido prie vandens ir tol géré, kol tvenkinį išgéré ligi dugno. Vis dar tebejausdamas troškulį, jis gulė ant kranto ir užmigo.

Iš šio tvenkinio gerdavo radžos drambllys, ir atsitiko, kad varovas jį tą dieną čia atvedé; tačiau tvenkinyje vandens nebebuvo, tik ant

kranto miegojo žmogus. Varovas paliepė drambliu žmogų pažadinti, tačiau šis niekaip neįstengė jo pripartyti. Tada varovas dramblį nusivedė.

Po kiek laiko hašišo valgytojas nubudo kaip niekur nieko. Jis be- mat nusprendė iš čia pasitraukti ir toliau keliauti į devynių centnerių hašišo valgytojo namus. Taip jis ir éjo, klausinédamas kelio, ir galiausiai priéjo namus. Tada sušuko:

— Broli Devynių centnerių hašišo valgytojau, ar tu namie?

Jo žmona atsiliepė, kad ne namie, išéjės cukrašvendrių pjauti. Žmogus pasiklausé, ar jis parsiras ir kada, o ji atsaké:

— Taip, netrukus parsiras, jau ir vakariené pataisyta ir jam padéta. Bet žmogus taré:

— Aš negaliu čia ilgiau laukti. Einu ir rungsiuosi su juo. Tik parodyk man kelią.

Ji išéjusi parodė jam kelią, jis netrukus rado sakytą vietą ir sušuko:

— Broli Devynių centnerių hašišo valgytojau, pasirodyk, aš noriu su tavimi rungtis!

Anas atsaké:

— Septynias dienas nieko nesu valgęs. Kaipgi aš rungsiuosi?

Šešių centnerių hašišo valgytojas atsaké:

— Aš devynias dienas nieko nesu valgęs.

Tačiau tas vél taré:

— Čia mūsų varžybų niekas nematys. Eime abu drauge, aš noriu su tavimi susiimti, ir kiekvienas galés pasižiūréti, kas laiméjo ir kas pralaiméjo.

Taip pasakęs, jis susikrovė ant galvos visas cukrašvendres, kurių buvo prisipjovęs per šias septynias dienas, ir abu drauge nuéjo. Eidami keliu, sutiko žuvininkę, nešančią žuvį į turgų parduoti. Jie pašaukė tą moterį, liepė jai stoti ir žiūrėti, kaip jie rungsis. Tačiau ji atsaké, kad jau ir dabar véloujanti, nebespésianti laiku į turgų. Jie galétų rungtis jai ant dilbio, tada ji gerai matytų. Jie ir sulipo jai ant dilbio, bet émus rungtis, léké pro šalį slibinas ir pačiupo hašišo valgytojus, žuvius ir visa kita. Atsitiko, kad tuo metu radžos dukté buvo išéjusi pasivaikščioti, bet staiga pakilo viesulas, ir viskas iš slibino nagų nupuolé žemén, tiesiai radžos dukteriai po kojų. Bet ji pamanė, jog čia tik šiaudų gabanélė, viesulo atnešta jai prie kojų, ir liepė viską sušluoti.

KUPROTA SENUTĖ

Kartą gyveno kuprota senutė, kuri eidama pasiramsčiuodavo lazda. Jos galva tada kretėdavo. Senutė turėjo du šunis. Vieno vardas buvo Rangas, kito Bhangas.

Senutė sumanė aplankytį savo anūkę. Ji tarė abiem šunims:

— Judu abu liekate namie. Ir kad man nepakrutėtumėt iš vienos!
Rangas ir Bhangas atsakė:

— Gerai.

Senutė pasirémė ant savo lazdos, palinko į priekį ir iškeliavo, o jos galva kretėjo. Jau buvo ji gerą galą kelio nuėjusi, kai staiga ją užmatė šakalas ir tarė:

— Ak čia tu! Kuprota senutė traukia pro šalį. Na gerai, sene, aš tave suésiu.

Senutė atsakė:

— Palauk, kol aš pariebėjusi grīšiu iš savo anūkės namų, tada galėsi mane ésti. Dabar tik kaulus ir odą rasi — manęs tiek ir téra.

Tai išgirdęs, šakalas atsakė:

— Puiku. Tik pariebék gerai, o kai grīši namo, aš tave suésiu.

Tuos žodžius taręs, šakalas nubégo.

Vėl senutė pasirėmė ant lazdos, palinko į priekį, o jos galva kretėjo.
Jau buvo vėl kelio galeli nukūprinus, kai ją pamatė tigras ir sušuko:

— Taigi čia ji! Kuprota senutė eina pro šalį. Ei sene, aš tave suésiu!
Senutė atsakė:

— Palauk, kol iš anūkés namų grįšiu riebuté apskritutė, tada ir ga-
lési mane ésti. O jeigu dabar mane éstum, gautum vien odą ir kaulus,
argi pats nematai?

Tai girdėdamas, tigras taré:

— Labai gerai, aš tave suésiu, kai tu grįši riebuté apskritutė.
Ir tigras nubégo šalin.

Senutė vėl émė krutéti į priekį, pasiramsčiuodama lazda, nunérusi
kretančią galvą. Taip ji nuéjo dar kokį kelio galeli.

Tada ją pamatė lokys ir taré:

— Taigi čia ji! Kuprota senutė eina pro šalį. Ei sene, aš tave suésiu!
Senutė atsakė:

— Palauk, kol grįšiu iš anūkés namų, tada būsiu riebesnė, ir ga-
lési mane ésti. Bet jeigu dabar mane ési, nesitikék nieko daugiau, tik
odos ir kaulų. Negi aš ko kito turiu?

Tai išgirdės, lokys taré:

— Na gerai, sočiai valgyk, o kai grįši, aš tave suésiu.

Tai pasakes, lokys atsitraukė. Neilgai trukus, senutė priéjo savo anū-
kés namus. Ten ji daug valgé tirštos grietinės ir rūgusio pieno ir pasi-
daré tokia stora, jog né aprašyti nebegalima. Jei būtų dar nors kiek
valgiusi, būtų jau sprogusi.

Tada ji taré anūkei:

— O mano anūkéle! Jau man laikas namo, bet aš nebepajégsiu par-
eiti. Aš galiu tik riedéti. O lokys, tigras ir šakalas laukia manęs išsi-
žioję. Jie suéis mane vos pamatę. Sakyk, ką dabar daryti?

Anūkė atsakė:

— Nebijok, močiute! Aš tave įkišiu į agurką. Ten nei tigras, nei
lokys tavęs nepamatys ir negalés suésti.

Taip tarusi, įkišo senutę į agurką, kelionei įdėjo truputį džiovintų
ryžių ir vaisių ir, sušukusi „Laimingo kelio!“, smarkiai pastūmėjo agur-
ką, tas ir nuriedėjo kaip mažas vežimėlis. Agurkas riedėjo į priekį, o
senutė viduje džiaugési:

— Riedék, agurkéli, riedéki,
Šveičiu aš sau ryžius ir tamarindo vaisius,
Tiktai sékleles vis išspjaudau, piu piu.
O senés né kvapo nerasite čia!

Pakeléje tykojo lokys, norédamas suésti senę. Bet senés jis niekur negaléjo užmatyti, vien tik riedantį agurką. Jis pasuko agurką taip, pasuko kitaip, bet niekur nebuvo matyti nei senés, nei ko nors kito valgomo. O iš vidaus dar pasigirdo žodžiai: „O senés né kvapo nerasite čia!“ Tada jis nusprenadé, kad sené jau bus paréjusi. Ir taip smarkiai pastūmė agurką, jog tas nuriedéjo kaip vežimaitis.

Agurkas riedéjo toliau, o senuté viduje vis šnekéjo:

— Riedék, agurkéli, riedéki,
Šveičiu aš sau ryžius ir tamarindo vaisius,
Tiktai sékleles vis išspjaudau, piu piu.
O senés né kvapo nerasite čia!

Truputį toliau tykojo tigras. Bet ir jis niekur senés nejimaté, tik pro šalį riedantį agurką. Agurką apžiūréjo, bet čia nebuvo nei senés, nei ko kito valgomo. O kažkas viduje dar sušuko: „O senés né kvapo nerasite čia!“ Tai išgirdės, jis pamanė, kad sené jau bus paréjusi. Ir tigras pastūmė agurką, o tas nuriedéjo kaip vežimaitis.

Agurkas riedéjo toliau, o sené tame sau šnekéjo:

— Riedék, agurkéli, riedéki,
Šveičiu aš sau ryžius ir tamarindo vaisius,
Tiktai sékleles vis išspjaudau, piu piu.
O senés né kvapo nerasite čia!

Truputeli toliau viduryje kelio tupéjo šakalas. Pamatęs agurką, jis taré:

— Hm! Kaip čia yra, kad agurkas šneka? Reikia pasižiūrėti, kas jo viduje!

Tuos žodžius pasakes, nenaudėlis per agurką kad tvojo, kiek tik valiojo, perskélė ir sušuko:

— Ei sene, aš tame suésiu!

Senuté atsaké:

— Ėsk, kad taip nori. Bet ar nenorétum prieš tai bent dainelés pa-siklausyti?

Šakalas taré:

— Visai nebloga mintis. Aš irgi moku padainuoti.

Senuté taré:

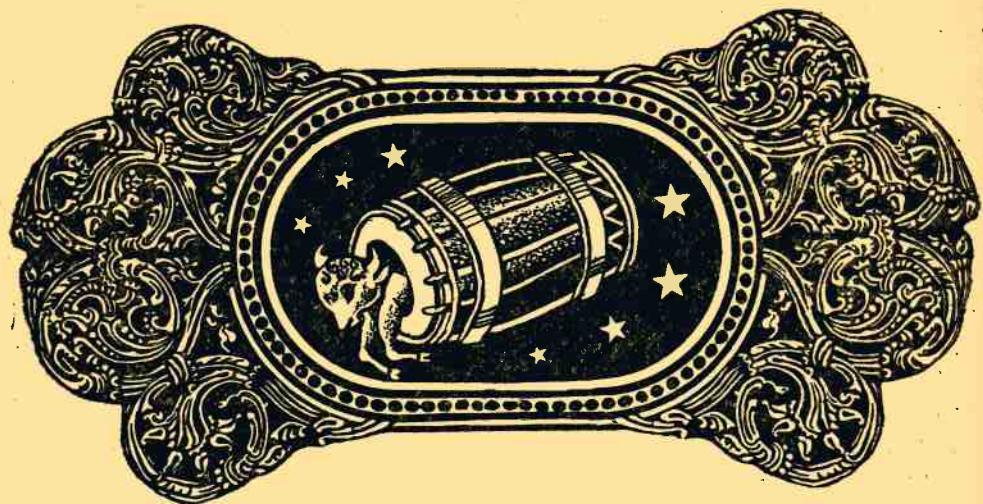
— Na ir puiku. Mes kartu eisime ir abu dainuosime.

Taip pasakiusi, senuté išlindo iš agurko, atsistojo ant kelio ir gailiu balsu émė šaukti Rangą ir Bhangą:

— Atbék, atbék, o Rangai, o Bhangai,— tule tule tule!

Kaipmat puolé senutés šunys šakalą, vienas griebé už gerklés, kitas įsikando šono. Ir émė jį vilkti, ir kaip dar vilko! Nulūžo šakalui sprandas, praplyšo pilvas, iškaro liežuvis, gyvybės nebeliko jo kūne, o jie vis tiek jį vilko ir vilko nesustodami.

AVINÉLIS

Kartą gyveno mažas avinélis, kuris savo netvirtomis kojelémis trępinėdavo ir smagiai išdaigaudavo. Vieną dieną jis iškeliaavo senelės aplankytį ir šokinėjo iš džiaugsmo, pagalvojęs apie tuos visus gerus dalykus, kurių gaus pas savo senelę. Bet jis sutiko šakalą. Tas nužvelgė minkštą gardą kąsnelį ir sušuko:

— Avinéli avinéli, aš tave prarysiu!

Avinélis linkteléjo galvelę ir atsaké:

— *Pas* *savo* *senelę* *dabar* *skubu.*

Ten *manęs* *laukia* *daug* *valgių* *riebių.*

Kai *pastorésiu,* *tada* *susitikim* *abu!*

Šakalui tai atrodė visai nekvailai pasakyta, ir jis leido avinéliui toliau bėgti. Po valandélés avinélis sutiko grifą; tas, būdamas labai išalkęs, nužvelgė minkštą kąsnelį ir sušuko:

— Avinéli avinéli, aš tave sukaposiu!

Avinélis linkteléjo galvelę ir atsaké:

— Pas savo senelę dabar skubu.
Ten manęs laukia daug valgių riebių.
Kai pastorēsiu, tada susitikim abu!

Ir grifui tai pasirodė visai nekvaila, jis irgi leido avinéliui toliau keliauti. Paskui avinėlis sutiko tigrą, vilką, šunį ir erelį, ir visi jie sakė, pažiūrėjė į minkštą kąsnelį:

— Avinéli avinéli, aš tame prarysiu!
Ir visiems avinélis atsakė, palenkdamas galvele:

— Pas savo senelę dabar skubu.
Ten manęs laukia daug valgių riebių.
Kai pastorēsiu, tada susitikim abu!

Galiausiai avinélis pribégo savo senelés namus ir baisiai skubėdamas sušuko:

— Senelyte mieliausia, aš pasižadėjau greit pariebėti, o duotą žodį reikia teséti, tai būk gerutė, uždaryk mane į klėtį su grūdais.

Senelé atsakė, kad avinélis tikrai geras vaikas, ir uždarė ji į klėtį. Ten išbuvo godus avinélis ištisas septynias dienas ir tik édė édė, kol vos begaléjo ant kojelių nustovéti, tada senelé pasakė, jog jis jau pakankamai riebus ir gali eiti namo. Bet gudrus avinélis nusprendė, kad iš to nebus nieko gero, jis dabar atrodo toks rubuilis ir skanus, kad grížtantį tikrai koks nors žvéris suės.

— Aš sugalvojau, kaip išsisukti,—taré avinélis.—Padaryk mažą būgnelį iš mano mirusio broliuko kailio, aš išsiséiu vidun ir riedésiu sau namo, nes aš juk apvalainas kaip kokia statinaitė ir kaip tik tilpsiu į būgnelį.

Senelé iš mirusio broliuko kailio padarė mažą dailų būgnelį vilna į vidų. Avinélis patogiai įsigulė į būgnelį ir išriedėjo. Netrukus pririedėjo erelį. Tas sušuko:

— Būgneli būgneli, ar nematei mano avinélio?
O avinélis atsiliepė iš savo šiltos minkštос gūžtelés:

— I ugnį įpuolė, ir tau bus taip pat.
Tratéki, būgneli! Tram pam tra ta ta!

— Kaip apmaudu,—atsiduso erelis ir širdyje apgailejo tą minkštą kąsnelį, kurį buvo paleidęs.

O avinėlis toliau riedėjo, juokdamasis ir dainuodamas:

— *Tram pam tra ta ta! Tram pam tra ta ta!*

Visi žvėrys ir paukščiai sutikę klausė to paties:

— Būgneli būgneli, ar nematei mano avinėlio?

O mažasis gudruolis visiems atsakinėjo:

— *I ugnį įpuolė, ir tau bus taip pat.*

Tratéki, būgneli! Tram pam tra ta ta!

Tra pam tra ta ta! Tram pam tra ta ta!

Visi jie atsidusdavo, prisiminę gardų kąsnelį, kurio neteko. Galiausiai avinėlis sutiko apraišusį šakalą. Nors ir koks vargasas jis atrodė, užtat skvarbus buvo jo žvilgsnis; šakalas sušuko:

— Būgneli būgneli, ar nematei mano avinėlio!

Avinėlis pasitaisė patogiau savo šiltoje minkštoje gūžtelėje ir linksmai atsakė:

— *I ugnį įpuolė, ir tau bus taip pat.*

Traté...

Toliau avinėlis nebespėjo pasakyti, nes šakalas pažino ji iš balso ir suriko:

— Oho, tu išsivertei išvirkščias, ar ne? Na, dabar eikšen!

Taip tarės, šakalas būgneli perdrėskė ir prariojo avinėli.

SENUTĖ, KURI MĖGO PAPLĖKUSIUS RYŽIUS

Kartą gyveno sena moteriškė, kuriai labai skanu būdavo paplékę ryžiai. Bet kiekvieną naktį ateidavo vagis ir išvalgydavo paplékusius senutės ryžius. Tada senutė išsiruošė keliauti pas karalių su skundu. Ėjo senutė palei tvenkinį ir pamatė dygliažuvę. Ta iškišo galvą iš vandens ir paklausė:

— Kur tu eini, sene?

Ji atsakė:

— Vagis kiekvieną naktį išvalgo mano paplékusius ryžius. Einu pas karalių ir apskuisiu jį.

Dygliažuvė tarė:

— Pasiumk mane, kai grjši namo. Aš tau atnešiu laimę.

Senutė linktelėjo sutikdama ir éjo toliau. Neilgai trukus, pamatė didelį medį. Po medžiu guléjo nukritęs vaisius ir jai sušuko:

— Kur tu eini, sene?

Ji atsakė:

— Vagis kiekvieną naktį išvalgo mano paplékusius ryžius, užtat einu pas karalių ir jį apskuisiu.

Vaisius tarė:

- Pasiimk ir mane, kai grīši namo. Aš tau būsiu naudingas.
- Gerai, tegul bus taip,— atsakė senutė.

Neilgai trukus, senutė pamatė karviamėšlį, gulintį ant kelio. Karviamėšlis paklausė:

- Kur tu eini, sene?

Ji atsakė:

— Vagis kiekvieną naktį išvalgo mano paplēkusius ryžius. Dabar einu pas karalių ir jį apskūsiu.

Karviamėšlis tarė:

- Pasiimk mane, kai grīši namo. Aš namie tau labai pasitarnausiu.
- Na gerai,— atsakė senutė.

Ir nuėjo toliau, kol rado skustuvą, gulintį šalia kelio. Skustuvas paklausė:

- Kur tu eini, sene?

— Vagis kiekvieną naktį išvalgo mano paplēkusius ryžius. Užtat einu pas karalių apiskusti.

Skustuvas tarė:

- Pasiimk mane, kai grīši namo. Aš tau labai praversiu.
- Aišku, pasiimsiu,— tarė senutė.

Galiausiai senutė priėjo karaliaus rūmus. Tačiau karalius buvo išvykęs, ir ji negalėjo išdėstyti savo skundo.

Grīždama namo, ji atsiminė skustuvą, karviamėšlį, nukritusį vaisių ir dygliažuvę. Visus juos susidėjo į krepšį ir keliavo toliau. Kai priėjo savo kiemą, skustuvas sušuko:

- Padék mane čia į žolę!

Senutė padėjo skustuvą į žolę.

Lipant laipteliais, karviamėšlis tarė:

- Padék mane ant laiptelio!

Senutė taip ir padarė.

Trobelėje vaisius pasakė:

- Kišk mane į krosnį ant medžio grotelių!

Senutė ir tą padarė.

Tada prašneko dygliažuvę:

- Idék mane į puodą su paplēkusiais ryžiais!

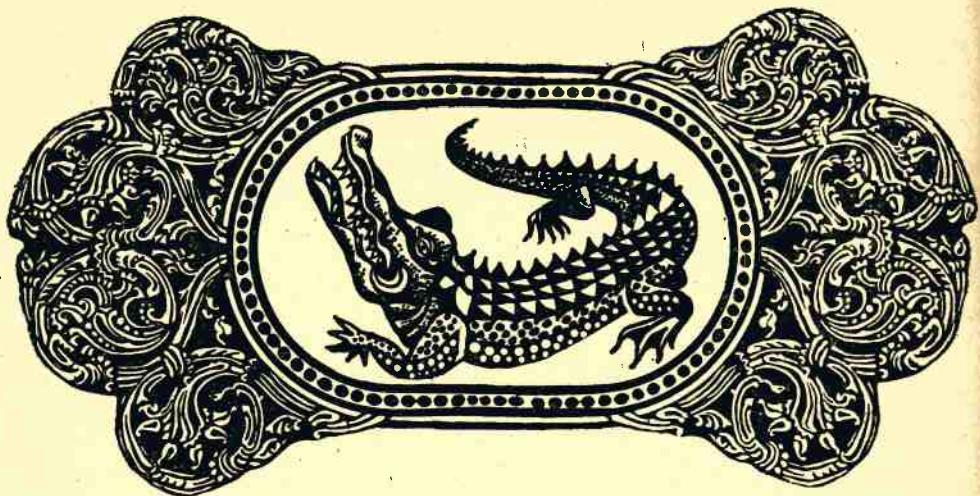
Sutemus senutė išsivirė **vakarienę** ir pavalgė prieš miegą. Tada įdėjo dygliažuvę į puodą su paplēkusiais ryžiais ir atsigulė.

Vidurnaktį pasirodė vagis. Jis įėjo į trobelę, bet vos tik įkišo ranką į molinį puodą su ryžiais, dygliažuvė savo dygliukais smeigė, net kiaurai ranką pradūré. Iš skausmo vagis garsiai subliuvo. Aimamuodamas jis nusvyravo prie krosnies. Tą patį mirksnį staiga sprogo vaisius, ir karšti jo gabalai téškė vagui į veidą ir į akis.

Pašėlės iš skausmo, išbėgo vagis iš trobos, bet įsistojos į karviamėšlį. Visas kojas išsimėlinės, norėjo vagis jas žoléje nusišluostyti. Bet čia jam į koją įpjovė žoléje padėtas skustuvas, ir jis dar smarkiau suriko iš **skausmo**.

Išgirdę vagi rėkiant, prie senutės trobos subėgo iš visų pusiu žmonės ir sučiupo vagi. Ir tol pérė jam kaili, kol tas kvapą išleido.

ŠAKALAS IR KROKODILAS

Vieno miško viduryje buvo tvenkinys, netoli jo gyveno gausybė laukinių žvérių. O tvenkinyje plaukiojo krokodilas, ir jis kas kartas, kai žvėrys ateidavo atsigerti, kurį nors nutverdavo, užtai neilgai trukus visi tvenkinio net iš tolo bijojo. Bet kartą pro šalį éjo šakalas ir, pastebéjęs, kad žvėrys labai sunerime, paklausé kodél. Stirnos atsaké:

— Broli, reikalai labai liūdni, mes net nenorime apie tai kalbėti.

Tačiau šakalas dar kartą paklausé, ir žvėrys vis dėlto jam papasa-kojo, kad krokodilas kasdien po vieną jų suéda, kai jie ateina prie tvenkinio gerti.

Šakalas atsaké:

— Jeigu patys nežinote, ką daryti, štai ką aš jums pasiūlysiu. Pasi-dalykite į du būrius ir eikite prie tvenkinio iš dviejų priešingų pusiu. Kai krokodilas plaiks prie vieno kranto, galésite prie kito ramiai gerti, ir nebeįstengs krokodilas nutverti jūsų.

Taip pataręs, šakalas nubégo toliau. Kai kitą dieną éjo stirnos prie tvenkinio gerti, jos pasielgė, kaip buvo sakes šakalas. Krokodilas tuo-

jau pat suprato, kad tai šakalas bus pamokęs, ir nusprendė ji sudraskyti. Jis šnekėjo pats sau: „Palauk truputėli, šakale, aš tau parodysiu gudrybes, saugokis dabar, nenaudėli!“ Po dviejų trijų dienų atėjo šakalas prie tvenkinio atsigerti, o krokodilas, vos ji pamatęs, griebė ir sučiupo už kojos. Bet šakalas, pilnas gudrumo, taré:

— Tu nutvėrei tik lazdą, kurią buvau įkišęs į vandenį gyliui išmatuoti.

Krokodilas pasižiūréjo ir pamanė: „Čia iš tikrųjų panašu į lazdą, matyt, lazda ir bus.“ Ir paleido koją. Pasijutęs laisvas, šakalas greitai šoko iš vandens ir suriko:

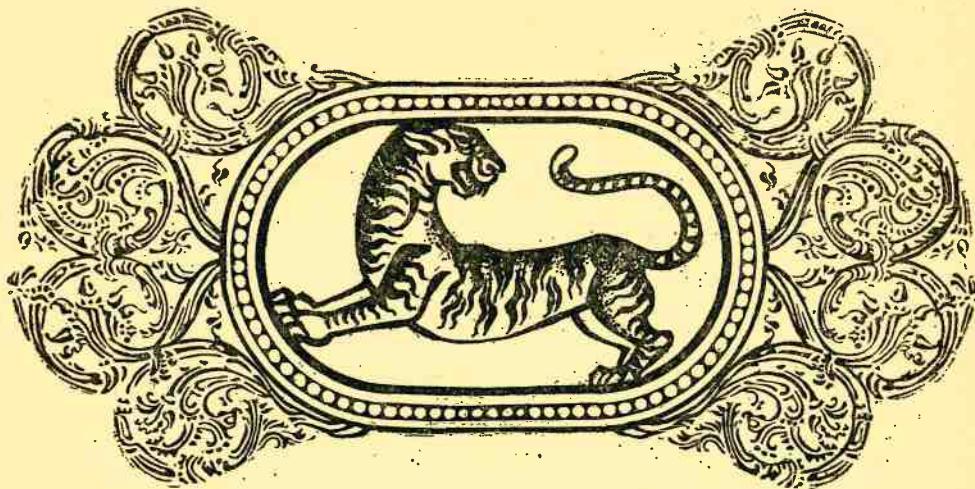
— Aš išsisukau, kitaip jis būtų mane sudraskęs ir suėdės!

Kai alkanas krokodilas tai užgirdo, net iš vandens išlipo šakalo gaudyti ir nusivijo. Tačiau tą dieną nepagavęs, grįžo atgal, sukdamas galvą, kaip padaryti šakalui galą. Galiausiai nusprendė eiti į šakalo namus, ten laukti jo grįžtančio, čiupti ir sudraskyti. Taigi krokodilas nuslinko į šakalo namus ir pasislėpė.

Vakare grįžta šakalas namo ir mato, kad jo namuose būta krokodilo, ir jeigu jis nepasisaugos, tai gali sveikas kailio nebeišnešti. Užtat jis sušuko:

— O name, molio nameli, ką tu man pasakysi?

Krokodilas viduje subrazdėjo, ir šakalas aiškiai suprato, kad jis yra viduje ir greit pasirodys. Išbégęs krokodilas émė šakalą vytis. Tačiau neilgai trukus, šakalas prasmuko pro tarpa dviejų arti suaugusių medžių. Krokodilas pabandė tą patį padaryti, tačiau ištrigo tarp medžių ir taip ten nugaišo.

VALSTIETIS IR TIGRAS

Vienoje šalyje gyveno valstietis, kurį vadino Budhaus Tėvu. Beždžionės ir paukščiai puldavo javų laukus ir išgadindavo jam visą derlių. Budhaus Tėvas vaikydavo juos ilga bambuko lazda, vis bardamasis:

— Rasiu čia jus dar kartą, tai parodysiu jums visiems eiri meiri keiri mazgą!

Praejo daug laiko. Kartą į Budhaus Tėvo lauką atėjo ne šiaip kas, o pats bengališkas karališkasis tigras, o kadangi buvo nuvargęs, ten ir užmigo. Kai pabudo, jau buvo rytas, todėl pasislėpė tankiuose javuose.

Ir tą dieną Budhaus Tėvas atėjo į lauką nusityvėrės bambuko lazdą ir, gainiodamas paukščius, šūkavo:

— Rasiu čia jus dar kartą, tai parodysiu jums visiems eiri meiri keiri mazgą!

Tigras, išgirdęs minint eiri meiri keiri mazgą, pamanė: „Viešpatie, ką tai galėtų reikšti?“ Tie keisti žodžiai taip ištrigo tigrui į galvą, kad jis nebeteko ramybės. Būtinai turėjo sužinoti, ką jie reiškia. Todėl prisiartino prie Budhaus Tėvo ir tarė:

— Broli, noréčiau kai ko tave paklausti.

Budhaus Tévas iš pradžių labai nusigando, išvydęs atšuoliujantį tigrą. Tačiau jis buvo tikrai drąsus bei išmintingas ir greit susitvardė.

— Ar negalėtum man parodyti eiri meiri keiri mazgo?

— Kodél gi ne? Aišku, galiu,— atsaké Budhaus Tévas.— Tiktai tam reikia kai kurių dalykų.

— Tik pasakyk ko, ir kaipmat gausi,— žadéjo tigras.

— Pirmiausia reikia didelio stipraus maišo,— atsaké Budhaus Tévas,— tada ilgos nerertraukiamos virvės, o galiausiai medinės kuokos.

Tigras nubégo tų daiktų atnešti.

Buvo turgaus diena, ir ryžių pardavinėtojai skubéjo į turgų, gabendami didžiausius paspragintų ryžių maišus. Staiga į kelio vidurį iššoko tigras ir, šiurpiai riaumodamas, artinosi prie jų. Žmonės meté žemén maišus ir išbégiojo, gelbédami savo gyvybę. O tigras paémė vieną maišą ir su visais ryžiais nunešé Budhaus Tévui.

Tada tigras nubégo į ganyklą. Pririštos karvės, ji pamačiusios, persigandusios nusitrauké ir išlaksté. O tigras pasiémé stiprios virvės galą ir grížo atgal pas Budhaus Tévą. Dar netoli buvo nuéjes, kai pamaté keletą atletų, kurie trobeléje mankštinosi su kuokomis. Tigrui staiga išsisukus į jų tarpat, puolé stipruoliai bégti kiek tik jų kojos nešé, palikę visas savo kuokas. Tigras išsirinko jų vadovo kuoką, sveriančią kone pusę centnerio.

Maišas, virvė ir kuoka jau buvo parūpinti, ir greit buvo galima ti-ketis pamatyti eiri meiri keiri mazgą. Tigras ir taré:

— Broli valstieti, dabar rodyk man mazgą.

Budhaus Tévas atsaké:

— Gerai. Lipk į tą maišą, atsitūpk, susičiaupk. ir užsimerk. Ir greit pamatysi eiri meiri keiri mazgą.

Tigras padaré kaip lieptas; vos jis atsidūré maiše, Budhaus Tévas maišą gerai užrišo. Tada paémė abiem rankom didžiąją kuoką ir iš visų jégų smogé tigrui. Tigras suriko:

— Oi! Kas gi čia?

Budhaus Tévas atsaké:

— Čia jis ir yra!

Ir vėl émė su kuoka tigrą tvoti. Sulig kiekvienu smūgiu tigras tik truputėli suniurnédavo. Jis daugiau nebestaugé, bijodamas nederamai pasielgti.

Tačiau Budhaus Tévas nenoréjo tigro taip pigiai paleisti. Po kiekvieno smūgio jis pasiteiraudavo:

— Na, kaip dabar?

Galiausiai tigras nebejstengé tverti.

— Nustok! Nustok! — suriko jis. — Aš jau užtektinai prisižiūréjau. Atrišk maiša!

Tačiau Budhaus Tévas tik atsaké:

— Aš tau dar tik eiri mazgą parodžiau, dar tau reikia pamatyti meiri ir keiri.

Ir jis vėl émė dosnai dalyti smūgius su sunkiaja kuoka. Tigras émė inkšti, o paskui griausmingai užriaumojo, kad net ausys kurto. Pamažéle riaumojimas virto vėl inkstimu, véliau tebuvo girdéti dūsaujant. Paskui ir dūsavimai liovési, tigras nebeišleido né garso.

Budhaus Tévas nusprendé, kad jau dabar tigras nebegyvas. Ir, paémęs už uodegos, ji nuvilko kaimo keliu ligi pievos ir ten paliko guléti. Tačiau tigras dar buvo gyvas. Nuo smarkių smūgių jis buvo apalpęs, tačiau po kelių valandų atsipeikéjo. Bet ji émė krésti šaltis.

Kai Budhaus Tévas pamaté, jog tigras dar gyvas, tris dienas nebeiskélė kojos iš namų. Tačiau netrukus už durų pasigirdo balsas, kuris Budhaus Tévui negaléjo atrodyti visai nepažistamas.

— Broli, bük toks geras, atidaryk man duris ir duok žarijéle!

Budhaus Tévas pasižiūréjo pro plyši sienoje ir išvydo tigrą. Ji pagavo baisi baimé. Vargais negalais jis išstenéjo:

— Aš turiu daug karšcio. Negaliu durų atidaryti. Bet jeigu prakišti pro durų apačią lazdą, pririšiu prie jos žariją.

Iš kur galéjo tigras taip greitai lazdą gauti? Vietoj lazdos jis pakispo po durimis savo uodegą. Skubiai Budhaus Tévas čiupo aštrų peilį ir vienu pjūviu nurézé uodegą. Tigras susirieté iš skausmo, garsiai užkauké ir visą prieangį pritašké kraujo. Didelés jo akys lakstyte lakstę, jis visas degé neapsakomu keršto troškimu. Baisiausiai plūsdamas Budhaus Tévą, jis prisieké jam šiurpiai atkerštyti. Galiausiai tigras pasijuto labai norjs gerti ir nuéjo prie tvenkinio.

Tačiau čia jo tykojo naujas pavoju. Kaip visada, sėsdamas tigras prispaudė savo uodegos strampą prie žemės ir pašoko iš skausmo. Kiek pagalvojės, jis rado išeitį. Netoli pamatė urvelį ir pabandė uodegos galą į tą urvelį įkišti, kad neberekėtų skaudžiai remtis į žemę. Tačiau tigras nepastebėjo, kad tame urvelyje gyvena vėžys. Vos įkišo strampą į urvelį, ji čiupo didžiulis vėžys ir savo žnyplėmis sugnybo patį galiuką. Tai nebebuvo paprastas skausmas, o visai nepakeliamas, ir tigras, garsiai riaumodamas, bėgo visą mylią, o vėžys laikėsi įsikibės vargano jo uodegos likučio.

Bégdamas tigras rėkė:

— Tegul visos nelaimės sugriūva ant Budhaus Tėvo galvos! Jam dar negana, kad didžiąjį mano uodegos dalį nusipjovė, dabar nori ir paskutinį galelį nugnybti. Jis baisus demonas, žvėris laukinis!

Bet nieko negelbėjo nei plūdimasis, nei šélimas. Vėžys neatleido savo geležinių žnyplių.

Tigras émė galvoti, kad ši kartą Budhaus Tėvas jį ypatingai ilgai kankina. Tada jis émė melstis:

— O Budhaus Tėve, aš nevertas tavęs. Tu esi tuo pačiu metu savo namuose ir po vandeniu. Maldauju tave: paleisk mane ši kartą! Pasižadu, kad aš pats ir visa mano giminė garbins tave.

Tą pačią valandėlę kaip tyčia nukrito vėžys žemén. Pajuteš pa lengvėjimą, tigras sušuko:

— Dievuli brangus, Budhaus Tėvas yra visur, aukštai ir žemai!

Tada tigras nedelsdamas émė rūpintis vykdyti savo pasižadėjimą. Jis išsiuntinėjo žinią visiems to krašto tigrams, kad nustatyta dieną nustatytu laiku nustatytoje vietoje reikés Budhaus Tėvui aukoti auką.

Paskirtosios dienos rytą Budhaus Tėvas pamatė, kad į jo namus traukia vilkstinės tigrų. Nuo to vaizdo jis beveik pameté galvą. Kur tik žvelgė, visur buvo tigrų. Kaip dabar nuo jų pasprukti? Netoli namų augo didžiulis medis. Budhaus Tėvas greitai įsilipo į jį.

Medyje ant vienos šakos buvo pritaisytas didelis molinis ašotis, kad patogiau būtų paukščiams lizdus sukti. Budhaus Tėvas pasislėpė už to ašočio ir žiūréjo į besiartinančius tigrus. Kaip tyčia, jie émė rinktis po tuo medžiu. Pripjovę jie atvilko visokiausių žvérių, ketindami juos aukoti Budhaus Tėvui. Seniausiąjį tigrą išrinko pabūti už kunigą.

Tuo tarpu jau atėjo numatytais palankiausias laikas aukoti. Senasis tigras pasiteiravo nupjautauodegio tigro:

— Ar nepasakytm, sūnau, kokia būtybė yra Budhaus Tėvas, kad tu mus čia sušaukei jo garbinti? Kaip aš galēsiu garbinti Budhaus Tėvą, ničnieko apie jį nežinodamas?

Striukauodegis tigras atsakė:

— O garbingiausias! Budhaus Tėvas yra šiurpą kelianti būtybė. Né vienas jūsų neįstengtų su juo varžytis. Pirmiausia jis jums parodys savo eiri mazgą. Jeigu jūs ji ištversite, tada parodys meiri mazgą. Čia jau vos beiškėsite skausmą. O kai paskiausiai jis parodys keiri mazgą, jau nebeatskirsit, kur dangus, kur žemė. Jis yra visur esantis. Jei nuchiups jus sausumoje, nupjaus uodegą. O tą uodegos strampeli, jums dar likusį, jis sugnybs iš kokio nors urvo, kuriame pasilepia, kai jūs artinatės prie vandens. O, ir kaip dar sugnybs! Koks tai baisus skausmas! To né apsakyti negalima, vis tiek nesupras tas, kuris néra pats patyręs. Jis tik tada mane paleido, kai pasižadėjau jį garbinti.

Senis tigras vėl paklausė:

— Bet sakyk man, kaip jis atrodo, tas Budhaus Tėvas?

I tai nukentėjės tigras atsakė:

— Jis vaikštinėja dviem kojomis ir neturi uodegos.

Senis tigras tada tarė:

— Iš visko, ką tu čia kalbėjai, atrodo, kad greičiausiai tai bus žmogus. Žmones mes draskome. Tai kam dabar juos garbinti?

Tada striukauodegis tigras supyko:

— Kai sužinosite, kas yra eiri meiri keiri mazgas, tada visai kitaip šnekėsite, bičiuliai mano!

Cia kalbėjosi vien tik vyresnieji tigrai. Jaunesnieji i kalbą nesidėjo. Jaunesnieji visur šniukštinėjo ir dairési. Staiga vienas jauniklis tigras kumštelėjo savo kaimyną:

— Pasižiūrėk! Kas ten tupi ant šakos, užsiglaudęs už ąsočio?

Tai užgirdę, visi jaunikliai tigrai sužiuro aukštyn i medį. Net ir keletas vyresnių tigrų pakreipė akis aukštyn. Vienas jų tarė striukauodegiui tigrui:

— Žiūrėk, broli, gal Budhaus Tėvas panašiai atrodo?

— Taip, taip, čia jis ir yra, čia Budhaus Tėvas!

Tai girdėdamas, senasis tigras tarė:

— Ak, čia gi tik žmogus. Kodėl turėtume jį garbinti? Geriau nutraukime jį nuo šakos ir paragaukime jo méselés!

Kiti tigrų karštai pritarė, galiausiai ir striukauodegis jau beveik sutiko dėtis prie jų. Tačiau jie nelabai išmanė, kaip tą žmogų iš ten nukrapšyti žemén. Po nemažo svarstymo buvo nutarta, kad jie vieni kitiems kops ant nugarą, kol pasidarys bokštas, o viršutinis tigras ir pasieks žmogų.

Striukauodegis buvo visų stipriausias. Jis stojo pats apatinis, o ant jo nugaros turėjo visas bokštas sulipti. Taigi jam ant nugaros užkopė vienas tigras, kitas ant jo nugaros ir taip toliau, ir tigrų bokštas nuolatos kilo. Atrodė, kad Budhaus Tévo likimas jau nulemtas.

O jis viską stebėjo nuo savo šakos. Nors ir labai nusigandęs, vis tiek sugalvojo, ką reikia daryti. Pamažėle atnarpliojo virvę, su kuria buvo prikiotas ąsotis, ir laukė, kol tigrų bokštas bus ganétinai aukštas. Kai jau buvo likę vienam ar dviem tigrams užkopti, kad jį galėtų pasiekti, čiupo Budhaus Tévas sunkų ąsotį ir iš visų jégų sviedė į viršutinio tigro galvą. Tą patį mirksnį subyréjo visas tigrų bokštas, tigrų kūliais nuvirto vienas nuo kito. Kilo didžiausias sąmyśis, tigrų puolė bėgti kiek įkabindami į miško pusę. Po valandėlės pievoje nebebuvo matyti né vieno tigro. Bėgdami tigrų šaukė:

— Laimė, kad išsigelbėjom, laimė, kad išsigelbėjom!

O Budhaus Tévas išlipo iš medžio, lengvai atsiduso ir tarė:

— Laimė, kad išsigelbėjau!

Nuo dabar visi tigrų lenkési Budhaus Tévo.

APSIMETĖLIS ŠVENTASIS

Senais senais laikais gyveno toks mula. Jo kasdieninis rūpestis buvo laiku atkalbėti małdas ir išvaryti piktas dvasias. Mula pats buvo įsiti-kinęs, o ir kiti tuo neabejojo, jog netrukus jis taps šventuoju, ir žmonės stengdavosi su jo pagalba išrūpinti savo mirusių giminaicių sie-loms dangų. Užtat jis nuolat būdavo žmonių apspistas.

Vieną dieną mula, eidamas į mečetę melstis, staiga sušuko kažkam iš minios:

— Traukis iš po kojų, traukis šalin, nevala tu!

Arčiau stovėjė žmonės labai nustebo, nes juk turi būti kas nors atsitikę, jeigu šis šventas, mokytas žmogus priverstas ištarti tokius šiurkščius žodžius. Kai maldos baigési, visi jį apstojo, per kits kitą prašydami paaiškinti, kodél ir ką jis taip piktai pavaré. Iš pradžių mula menoréjo nieko sakyti. O paskui leidosi priprashomas. Ji, įeinanti į me-četę, aplankiusi — taip jis pasakojo klausytojams — dieviška vizija: jis pamatės šunį, kuris jau norėjo įsmukti į šventosios Kaabos Mekoje vidinį kiemą. Šitą šunį jis ir nuvijęs savo žodžiais.

Klausytojai iš nuostabos žado neteko. Koks turi būti galingas jų mula, mąstė jie, kad už tūkstančių mylių be jokio vargo pamato to-

kius dalykus. Ir iš didelio nuotolio, kuris yra tarp Bengalijos ir Mekos, jis įstengė paginti šunį! Visiškai įsitikinę dieviškais savo mulos sugebėjimais, jie émė neapsakomai juo didžiuotis. Garsas apie mulą pasklidė po visą kraštą.

Tačiau vienas karščiausiu mulos gerbėjų šitą atsitikimą papasakojo savo pačiai. Pati émė jį prikalbinéti, kad mulą pakvietų vakarienés.

— Eik ir prašyk, kad jis švvakar palaimintu mūsų lūšnelę savo atsilankymu ir pasidalytų su mumis tais menkais trupiniais, kuriuos turime. Aš viską padarysiu ko reikia.

Mulos gerbėjas labai apsidžiaugė ta mintimi; negaišdamas laiko, jis išskubéjo kvieсти ir gavo maloningu sutikimą.

Mula pasirodė sutartu laiku ir buvo labai patenkintas jam rodoma pagarba. Moterišké buvo iškepusi keletą kiaušinių, bet juos paslėpė dubenyje po ryžių kaupu. Tada paprašė vyrą, kad tuos ryžius ir truputį vandens nuneštų mulai, o pati liko gretimame kambaryste.

— Aš verdu kitus valgius,— taré ji.

Vyras padarė kaip lieptas ir, pastatęs valgi, pats greitai išėjo iš kambario.

Tuo tarpu moterišké, stovédama už durų, stebéjo mulą, nenuleisdamā nuo jo akių.

Matydamas tik vienų ryžių dubenį, mula palaukė valandėlę, nes mané, jog pasiromys ir daugiau valgių. Tačiau niekur niekas nebejudėjo, ir jis, netekęs kantrybés, garsiai sušuko namų šeimininkui:

— Ei, pražuvusi tu siela, ar mane pasikvietei norédamas pasityčioti? Argi tu pragaro nebijai? Kaip galima valgyti vienus ryžius ir vandenį be jokio uždaros?

Vyras baisiausiai nusigando to švento žmogaus pykčio ir émė visas drebéti, pagalvojęs apie pragarą. Jis émė plūsti savo pačią, nes dėl jos kaltės čia viskas pasidarė, ir puolé jos bausti.

Tuo tarpu moterišké sušuko iš savo sléptuvės už durų:

— Aš juk sutaisiau karį!*! Kaip čia dabar yra, kad gerbiamasis mula to nepastebėjo?

Mula atsaké:

— Neteisybė. Aš nieko panašaus nematau ir nesuprantu, ką čia dabar šneki.

* Karis — patiekalas iš ryžių su kiaušiniais ir ivairiais prieskoniais.

Tada moteriškė, griebusi šluotkotį, iššoko iš savo slėptuvės ir puolė mula, rėkdama:

— Kalbėdamas maldas, tu pamatai Mekoje šunį, bégantį prie šventojo Kaabos akmens, tai kaip čia dabar atsitiko, kad nebegali matyti ryžiais užbertų keptų kiaušinių, kurie lėkštėje priešais tave? Nešdinkis iš šių namų, tu nenaudėli, tu apgavike!

Taip sakydama, ji apkūlė mulą ir išvijo pro duris.

Vejamas moteriškės su šluotkočiu, mula skuodė kiek kojos nešė. Gandas apie šią atsitikimą greit pasklidė po visą kraštą, ir žmonės sužinojo, koks mula apgavikas. O jis pats iš to gerai pasimokė ir daugiau nebedrīso tose apylinkėse né nosies parodyti.

ŽMOGUS IR DANGAUS ŠOKĖJOS

Senų senovėje gyveno tokis žmogus; jam ant galvos buvo iškišęs didelis skaudulys. Gyveno jis su pačia mažoje trobelėje. Jie buvo tykūs žmonės, geraširdžiai ir visiems malonūs. Turėjo truputėli žemės prie savo trobelės, augino joje géles ir vaismedžius.

Vieną naktį miegojo abu senukai, tik senutė staiga užgirdo sode šlamant. „Kas čia galėtų būti? — pagalvojo ji. — Gal vagys atėjo skinti mūsų gėlių ir vaisių?“ Ir atsargiai kumštéléjo vyra, sakydama:

— Kelkis, kelkis! Aš girdžiu mūsų sode vagis.

Vyras atsikélé ir išbėgo laukan, bet jokių vagių nebuvo matyti. Tik sode po medžiu rado sniego baltumo karvę; ji stovėjo tykiai kaip pelytė.

Žmogelis priéjo prie karvės, čiupo už uodegos ir norėjo išginti, tik staiga karvė išskleidė didžiausius žvilgančius sparnus ir pakilo. Bijodamas užsimušti, žmogus iš visų jégų laikėsi įsikibęs uodegos.

Karvė skrido aukštyn, vis aukštyn, pakilo jau virš debesų ir artėjo į ménulį. Galiausiai nusileido miške. Paleidęs uodegą, žmogus pamatė stovis tokioje švelnioje žalioje žolėje, kokios niekad nebuvo regėjės.

Iš pradžių pamanė, jog tai sapsnas, pasitrynė akis, iškando į pirmą galą, pasitirkindamas, ar tikrai nemiega.

Tai buvo labai nepaprasta vieta, ir kaip čia ramu buvo! Né vienas paukšteliš nesujudino sparno, né rasos lašas nenukrito žemén.

Žmogeliui širdis plaké iš baimės, jis pabégėjo į vieną, į kitą pusę, ieškodamas kokios pastogés pernakvoti. Tačiau niekur nieko nebuvo matyti.

Tada žmogelis išilipo į medį, manydamas čia praleisti visą naktį iki aušros. Tada geriau apsižiūrėsiąs, kur esąs. Sédėdamas ant šakos, jis tokiais žodžiais išliejo savo bédą:

— Ak, aš pats nežinau, kur atsidūriau ir ar begalēsiu sugrižti į savo mylimą téviškę. Vargas man! Kas dabar rūpinsis mano pačia, o kas žiūrės mano gèles ir sodą.

Apie tai galvodamas, jis dar labiau sunerimo, gniaužė rankas ir rovési plaukus.

Tuo tarpu ten atsirado būrelis dangaus šokėjų ir muzikantų. Dabar žmogus dar labiau nusigando, jog jie pastebėję ji gali nužudyti. Užtat né nekrustelėjo. Netrukus ta draugija susėdo valgyti ir gerti. Pasistiprinę jie émė dainuoti ir šokti. O muzika buvo tokia viliojanti, jog žmogus užmiršo visą baimę, išlipo iš medžio ir émė drauge linksmintis.

Prieš pat dieną šokėjos ir muzikantai taip taré žmogeliui:

— Tu esi tikrai linksmas žemés vaikas. Ateik, ir vél pašokti su mumis!

Žmogus mielai sutiko. Tačiau šokėjos nebuvo tikros, jog jis laikysis žodžio. Todél jos nuémé jam nuo galvos skaudulį kaip pasižadéjimo laidą.

— Mes tau ji grąžinsime, kai kitą kartą ateisi,— taré jos.

Žmogus, aišku, labai apsidžiaugė, išsivadavęs nuo **skaudulio**, čia kiekvienas supras.

Kai jau šokėjos ir muzikantai norėjo iš ten išeiti, žmogelis paklausė:

— Prašau, gerieji žmonės, pasakykit, kaip man sugrižti į žemę ir kokiu būdu galéčiau jus vél rasti!

— Gerai! — atsaké jie.— Žiūrék, šita karvė tave pargabens namo, o naktimis lauks tavo sode ir vél tave atskraidins.

Tada šokėjų būrys nuéjo sau, o žmogų karvė pargabeno namo.

Tą dieną žmogus buvo toks laimingas, kaip dar niekad per savo gyvenimą, nes buvo pasisvečiavęs dievų krašte, su jais dainavęs ir šokęs. O svarbiausia, jie išvadavo jį nuo skaudulio.

Žmogus buvo taip puikiai nusiteikęs, kad ir dirbo tą dieną dar daugiau negu visada. O kai émė temti, nuéjo pas draugus papasakoti apie savo laimę.

Tarp jo draugų buvo vienas toks, kuris — kaip ligi šiol jis pats — turėjo ant galvos išaugusį didelį skaudulį. Užgirdus, kaip pasisekė jė draugui, to žmogaus širdis pritvinko pavydo, ir jis émė galvoti: „Čia aš matau būdą ir pats savo skaudulio nusikratyti. Nueisiu pas draugą ir gerai išklausinésiu, kaip jis su dievais elgési ir ką jie padaré, kad prapuolé jo skaudulys.“

Jis nuéjo pas draugą ir sužinojo, kad naktį jo sode lauks dangaus karvė, norédama nunešti į dangaus pasaulį. Tai iš tikrujų buvo gera žinia, ir anas žmogus neapsakomai džiaugési.

Vos tik sutemo naktis, anas žmogus nuslinko į draugo sodą ir émė laukti karvés. Ta neilgai trukus ir atsirado. Žmogus prie jos prisélino, gerai įsitvéré uodegos ir buvo nuskraidintas į aną tolimą šalį.

Greit pasirodė ir dangaus šokėjų būrys. Pamatę žmogų, jie palaikė jį tuo pačiu, kuris praéjusią naktį su jais dainavo ir šoko.

Po valandėlės jie vėl émė dainuoti ir šokti, o žmogus irgi padéjo dainuoti ir šokti. Taip linksmai jie praleido visą naktį.

Artinantis rytui, taré šokéjos ir muzikantai tam žmogui:

— Tu tikras šaunuolis, kad žodžio laikaisi. Mes taip pat norime būti teisingi ir grąžiname, kas tau priklauso.

Tai pasakę, jie pridéjo žmogui prie galvos skaudulį, kurį vakar buvo nuémę jo draugui. Tada suieškojo karvę, kad pargabentų žmogų į žemę.

Taip ir grįžo žmogus namo, turédamas jau du skaudulius ant galvos vietoj vieno.

Jo draugai, užgirdę tą žinią ir sužinoję, kokiui būdu jis tą antrą skaudulį gavo, pasaké:

— Taip tau ir reikéjo. Juk pats žinai: kaip pasiklosi, taip išmiegosi.

JAMA IR BRAHMANAS

Senovėje viename kaime gyveno brahmanas, vardu Garbusis Kašis. Tai buvo toks nedoras žmogus, kuris niekad teisybės nesakydavo, niekam nieko gero nebuvo padaręs, kuris doru būdu nieko nesiekdavo. Plačiausioje apylinkėje negalėjai rasti žmogaus, prasto nei **kilmindo**, vargšo nei turtingo, kuris nebūtų jo bijojęs.

Su tuo žmogumi sykį susidurė Jama, mirties dievas. Buvo taip:
Kartą Jamai šovė į galvą mintis pasižvalgyti po žemę.

*Ir daugelis matė jį buivolu jojant
Per žemę — iš krašto į kraštą.*

Vieną dieną, jodamas per lauką, jis išvydo didelį jautį, kuriam ant nugaros sédėjo mažas berniukas.

— Tai keista!— sušuko Jama,— kad toks **mažas** vaikas gali šitokį didžiulį gyvulį nuvaldyti! Gédykis tu, senas jauti, argi toks gyvenimas tau prideral!

Jautis atsakė:

— Gera tau kalbėti, mirties dieve: tu tik su numirėliais turi reikalų ir visai neišmanai, kokia padermė yra gyvi žmonės. Aš tau linkiu, kad pasitaikytų proga bent su vienu gyvu susipažinti.

— O ką jis man galėtų padaryti? — paklausė Jama.

— Jis tame labai gražiai pamokytų, gali būti tikras,— taré jautis.

— Tai dar pažiūrėsime,— atsakė Jama ir sugrižo į savo karalystę. Netrukus Jama savo rūmuose surengė dievams pokylį motinos mirties sukaktuvį proga. Jis paliepė vienai pavaldžiai dvasiai keliauti į žemę ir pakvesti į puotą bent kokį gyvą žmogų.

Dvasia nukeliaavo į žemę, perėjo miestus ir kaimus, bet niekur nerado žmogaus, kuris sutiktų eiti į Jamos pokyli.

Galiausiai ji atsidūrė kaime, kuriame gyveno Garbusis Kašis. Ir čia apklausė daugelį žmonių, tačiau niekas nenorėjo vykti mirusiuju karalystėn net ir į dievų puotą.

— Bet dar gali paprašyti Garbuji Kaši,— pataré jai žmonės.— Tas jokio pokylio nepraleidžia!

Tad pasuko dvasia pas Garbuji Kašį ir pranešė ko atėjusi.

Brahmanas pagalvojo valandėlę ir taré:

— Aš sutinku keliauti, jeigu atsiusi karietą, kad galėčiau su ja į požemių karalystę leistis.

— Gerai, atsiusu,— taré dvasia ir atsisveikino.

Neilgai trukus, prie Garbiojo Kašio durų sustojo paauksuota karieta, pakinkyta ugninių sparnuotų žirgų dvejetu.

Žmona ir vaikai atskilaupę maldavo brahmaną atsisakyti šio ketinimo.

— Mes nebematysime daugiau tavęs, jeigu ten eisi,— saké jie.— Nes iš mirusiuju karalystés dar niekas néra sugrižęs.

— Nesirūpinkite,— atsakė Garbusis Kašis.— Aš tai jau sugrišiu. Galite neabejoti.

Taip tareš, jis sėdo į karietą ir per valandą nukako į požemio pašaulį. Visi juک žino, kad sparnuoti žirgai kur kas greitesni už greičiausių žemės žirgus.

Prie Jamos rūmų vartų Garbuji Kaši pasitiko dvasių vyresnysis ir nuvedé į menę, kur sédėjo svečiai.

Visi atsistojo jo pasveikinti, nes, šiaip ar taip, jis brahmanas, nors tik žmogus.

Dvasios numazgojo jam kojas, o mirties dievas pasisodino savo dešinėje.

Tuo metu Garbiojo Kašio kaime žmonės, išgirdę, jog jis iškeliaavo į požemio pasauly, nebesitvėrė džiaugsmu.

— Daugiau jis nebegrįš į žemę,— kalbėjo jie.— Pagaliau išsivadavome nuo jo!

— To dar negalima taip drąsiai tvirtinti,— tarė vienas senukas.— Aš labai gerai pažiūtu Garbužį Kašį. Jeigu jis kokio žygio imasi, tai visada yra ką nors sumanęs.

Iš pradžių Garbiajam Kašiui buvo truputį nejauku tame tamsiame nykiame pasaulyje. Tačiau kai dvasios émė dainuoti ir šokti, užmiršo jis visą liūdnumą, pasijuto esąs jaunas ir žvalus kaip dvidešimtmetis.

Skambėjo nuostabi citrų ir liutnių muzika, nuotaika buvo kuo maloniusia. Brahmanas džiaugėsi čia atkeliavęs.

Muzikai nutilus, svečiai sėdo prie vaišių, apie kokias Garbusis Kašis né svajoti nebūtų išdrįsęs. Čia buvo patiekti didžiausi žemės ir dangaus gardumynai ir saldumynai — šimtas ir vienas patiekalas. Brahmanas valgė, kol vos nesprogo.

Pokyliui pasibaigus, Garbusis Kašis ilgai kalbėjos su mirties dievu. O paskui priėjo metas atsisveikinti.

— Mes dar pasimatysime, Garbusis Kaši,— tarė Jama,— nes tau teks čia sugrižti, kai numirsi.

— Tačiau kodėl, sakyk man, aš čia turėsiu eiti, o ne į dangų?— pasiteiravo brahmanas.

— Tavo piktų darbų sąrašas labai, labai ilgas. Tokie kaip tu negali patiekti į palaimintąsias lankas. Ir dar gerą metų dalį turési čia degti ugnies duobėje,— tarė Jama.

Garbiajam Kašiui ištiso veidas, ir jis atsistojo išeiti. Pagerbdamas jį, pakilo iš savo vietos ir mirties dievas. Štai čia ir buvo ta proga, kurios taip ilgai Garbusis Kašis buvo laukęs. Vos tik Jama nulipo nuo sosto, greitai į jį sėdo brahmanas ir sušuko:

— Tai tu nori mane į ugnies duobę įkišti? Dabar pamatysime, kas joje degs — tu ar aš!

Tada tarė dvasiai, sédinčiai priešais sostą ir kažin ką skaičiuojančiai:

— Sakyk man, kas tu esi?

— Aš Čitraguptas, šios karalystės valdovo raštininkas,— atsakė ta.

— Dabar aš čia šeimininkas ir valdovas, ar ne taip? — paklausė Kašis.

— Taip, tiesa,— atsakė dvasiai.

— Ir tu darysi, ką aš liepsiu?

— Taip, valdove. Čia visos dvasios klausys tavo įsakymų, kol tik sédési soste,— paaiškino Čitraguptas.

— Gerai. Dabar pasakyk, kokio dydžio gyvenimo tarpsnis man pa-skirtas žeméje?

— Keturi ilgi ruožai ir penki trumpi, valdove,— atsakė Čitraguptas.

— Pakeisk, kad būtų dešimt ilgų ir dešimt trumpų! Aš labai myliu žemę ir nenoriu su ja be laiko skirtis!

— Jau padaryta, pone!

Tokiu pat būdu Kašis nurodinėjo dvasiai, kad skirtų ilgą gyvenimą tiems, kurie buvo jam artimi, ir kad sutrumpintų tiems, kurių jis ne-kentė.

Tada įsakė dvasioms, kad surištų Jamai rankas ir kojas ir mestų į ugnies duobę.

Tą mirksnį pasirodė Brahma.

— Tu neteisingai pasielgei, Garbusis Kaši,— tarė didysis dievas.— Kam tu dabar užgrobei Jamos teises!

— Aš né tokios minties neturėjau, trijų pasaulių valdove,— atsakė Garbusis Kašis, imdamas Brahmos koją ir užsikeldamas sau ant galvos.

— Tai kaip čia dabar yra, kad matau tave sédint Jamos soste? Kodėl mirties dievas guli surištomis rankomis ir kojomis? — niūriu veidu paklausė dievas.

— Trijų pasaulių valdove! Aš nieko nuo tavęs neslépsiu, nes tu viską žinai, pažvelgi į kiekvieno širdį. Dievas Jama pakvietė mane į puotą, norėdamas susipažinti su gyvu žmogumi. Jo noras dabar iš-sildė. Aš, nuolankiausias tavo tarnas, iš šio pasisvečiavimo paémiau savo labui kiek tik galėjau ir padariau gerą darbą. Taigi šis susitiki-mas mums abiems davė naudos. Dabar gerbiamasis pragaro valdovas gali vėl užimti savo vietą.

Girdėdamas tuos žodžius, Brahma neįstengė sulaikyti šypsenos.

— Tavo darbas mirusieji, Jama! Kam tu įsinorėjai dar su gyvu susipažinti ir išsirinkai štai šitą, Garbužį Kašį? Jis ir dangų į pragara paverstu, jeigu tik rastų progą į jį patekti,— tarė Brahma. Paskui pasakė Garbiajam Kašiui:

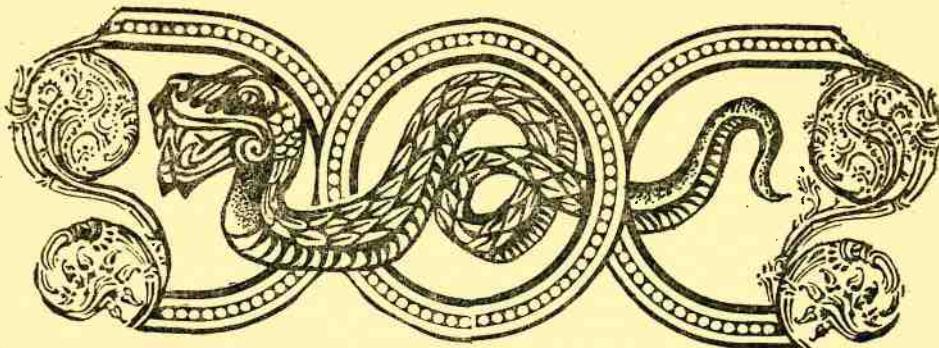
— Dabar grįžk atgal į žemę, Garbusis Kaši, ir pasistenk bent jau apgailėti praeities nuodėmes, toliau būti doras ir daryti gerus darbus. Antraip po mirties turési vėl čia, į pragara, sugrižti.

Brahmanas prižadėjo pabandyti. Tada palietė kakta Brahmos kojas ir patenkintas patraukė namo, o mirties dievas tuo tarpu prakeikė tą valandą, kai jam atėjo į galvą mintis susipažinti su gyvu žmogum.

Sužinojės ši atsitikimą, jautis taip juokėsi, jog vos nepatrūko. O paskui tarė:

— Matyt, visame pasaulyje neatsirado kito brahmano, verto pakviesčioti į puotą, kaip tik Garbusis Kašis!

PRINCESĖ PUŠPAMALA

Kartą gyveno karalius, kuris neturėjo vaikų. Taip pat neturėjo vaimukų ir jo kotvalas. Jiedu tik viena mintimi tegyveno: o kas bus jų įpėdinis? Ir abu niekur nerado ramybės.

Vieną dieną nuėjo karalienė prie šventojo tvenkinio, kuris padeda susilaukti sūnaus. Ji ten éjo viena, niekam nepasisakiusi, kur ir ko. Sustojusi prie tvenkinio, kitoje maudykléje pamatė kotvalo pačią. Ji ten irgi maudësi. Karalienė pasidéjo pelelus su aliejum ant laiptelių, vėdančių į vandenį, ir sušuko:

— Kotvaliene, kotvaliene, sese mylimoji!
Kuri mudvieju mama tapsime pirmoji?
Kieno namuose muzika ims gausti,
Kieno širdžiai lemta greičiau atsigauti?

Kotvalo pati atsakė:

— Karaliene, karaliene, sese prakilnjoji,
Tokia laime negaliu džiaugtis aš pirmoji!
Greit išgirsim muziką, aidinčią iš rūmų,
Ir patirsime, kad turi karalienė sūnų!

Karalienei labai malonus buvo toks atsakymas, ir ji sušuko:

— Ne, ne, taip negali atsitikti. Klausyk, padarykime ižadus!

— O kokie tie ižadai turėtų būti? — paklausė kotvalo pati.

— Tie ižadai,— atsiliepė karalienė,— galėtų būti tokie: jeigu aš susilauksiu sūnaus, o tu dukters, tegul jiedu tuoksis. Jeigu mes abi sūnū susilaunksime, tegul jiedu susidraugauja. Jeigu abi dukterų susilaunksime, tai ir jos tegul bus geros draugės. O jeigu aš turėčiau dukterį, o tu sūnū, tai ir tada jie galėtų tuoktis.

— Sese karaliene, juk tai neįmanoma! Kaip aš galiu tokius ižadus duoti! — kukliai atsakė kotvalo pati.

— O kodėl gi negalėtum,— karštai pasipriešino karalienė.— Mes abi atėjome prie šventojo tvenkinio maudytis. Tu turi man pasižadeti.

Kotvalo pati baimingai atsakė:

— Sese karaliene, jūs esate dieviškos kilmės. Tik jūs pati žinote, ką sakote. Bet aš viską pasižadu.

Tada karalienė ir kotvalo pati nusimaudė, iškilmingai tris kartus pakartojo ižadą, tvenkinio krante nuskynė dvi lelijas ir paleido į vandenį plaukti. Iškandin sušuikusios „laimingo kelio!“, abi sugrižo namo. Niekas nieko nežinojo apie šį įvykį.

Karalius išjojo į medžioklę, o su juo ir bevaikis kotvalas. Per visą dieną jie nepamatė né vieno žvérries.

— Kotvale,— taré karalius,— mes jokio žvérries nesutikome. Sėskime ir truputį pailsékime.

Jiedu prisirišo arklius prie figos medžio.

— Kotvale,— vėl prabilo karalius,— mudu abu trokštame sūnaus. Praėjusią naktį sapnavau, kad mus likimas apdovanojo sūnumis.

— Jeigu jo didenybė leistų, tai pasakyčiau,— taré kotvalas,— kad ir aš panašiai sapnavau. Jūs susilaukėte sūnaus, o aš dukters.

— Tai melas, aiškus melas,— suniurzgė karalius.

— Jūsų didenybe! Ar galima pasakyti teisybę?

— Taip, sakyk,— taré karalius.

— Sūnus gimė mano namuose, o duktė jūsų! — nusižeminės taré kotvalas.

— Tu drįsti man taip pasakyti, prastas kotvale! Karaliaus sapnas bus klaidingas, o teisingas kotvalo?

— Be abejonės, išsipildys jūsų didenybės sapnas,— atsakė kotvalas.

— Ne, šito taip palikti negalima. Nuskink man figos lapą. Aš ant jo rašysiu.

Drebédamas iš baimės, kotvalas nuskynė figmedžio lapą. Karalius strélés smaigaliu parašė:

*„Jei aš dukters susilauksiu, o kotvalas sūnų turės,
Te abu jie susijungia — jisai vesti ją galés!
Bet jei aš sūnaus sulauksiu, o jis dukterj turės,
Liepsiu galvą jam nukirsti, tegul jis nepavydés!
O jeigu abu mudu sūnus turėsim,
Pasidalyste karalystę galésim!”*

Vos tik jis baigė, pučiamų kriauklių garsas paskelbė, jog prasideda vakaras. Karalius numetė lapą kotvalui, šoko ant žirgo ir greitai nujojo.

Ėjo savaitės ir méniesiai. Ir vieną dieną rūmuose sudundėjo būgnai. Karalienė nuėjo į auksu tviskantį gimdymo kambarį.

— Sūnus ar dukté? — buvo girdėti nerimastingi klausimai.

— Dukté,— ataidėjo atsakymas,— gležna kaip gélelė.

Karalius nuleido galvą ir sugrižo į menę.

Ir kotvalo namuose dundėjo būgnai: bum bam, dun dan. Kotvalas pardavė savo brangenybes ir pastatydino pastogę muzikantams priešais pat savo namus. Pavargéliams dalijo išmaldą, vaišino kaimynus. Tos žinios pasiekė karalių ir karalienę.

*Bevaikis kotvalas laimén didžiausiom ipuolé —
Susilaukė sūnaus nelyginant aukso grynuolio.*

Tuo tarpu karaliaus dvare suiro didžioji vėduoklė, gelbėjusi karalių nuo kaitros. Karalienę merkte merkė prakaitas. Vos vos beskambėjo būgnai ir terkšlės rūmų kieme.

Kotvalo sūnus augo savo tévo namuose, o princesé karaliaus rūmuose.

*Jis buvo dailus lyg išdrožtas iš sandalo tauraus,
Ji — tartum gélė įstabi ir kvapni iš sapno trapaus.*

Karalius, kotvalas, karalienė ir kotvalo pati — kiekvienas dirbo savo darbą. Karalius valdė karalystę, o kiti tvarkėsi savo **namuose** kaip ir anksčiau. Kiekvienas pasižadėjimą laikė paslėpęs giliai savo širdyje kaip kokią paslapštį ir tylėjo tylėjo, sakytum kietai įmigę ar praradę amą. Ir nieko pikta neivyko. Taip praéjo penkeri metai.

*Jau penkerių metukų buvo Pušpamala, karalaité,
Tada karalius ir nusprendé, kad jaujis
Privalo į mokyklą ją išleisti,
Nes jai atėjo laikas mokytis.
Ir kotvalo sūnui šviestis reikėjo —
Pas mokytoją tą patį nuéjo.
Taip jiedu ir mokési ten kartu —
Sandalmedžio drožinys ir gélelé sapnų!*

Per pamokas karalaitė sédėdavo soste, o kotvalo sūnus — susirangęs priešais ją ant žemės, lygiai kaip kad paukščiai, papūgų porelė: vienas tupi aukštai medyje ant šakelės, o antrasis pažemėje. Nei jis, nei ji nežinojo, kad jiedu vienas antram tėvų pažadėti.

Ėjo laikas. Jiedu drauge prasimokė jau dvylika metų. Vieną dieną iškrito princesei **plunksna** iš rankų ir pririedėjo prie kotvalo sūnaus.

— Kotvalo sūnau, bük malonus, paduok man plunksnā! — taré princesė.

Kotvalo sūnus pažvelgė į ją, bet nieko neatsakė. Tačiau **plunksnā** pakélé iš padavė. Ir kaip keista: nuo tada plunksna émė kasdien kristi. Princesė tiesiog nebenulaikydavo plunksnos. Ji pati nesuprato, kaip čia vis atsitinka.

— Kotvalo sūnau, bük geras, paduok man plunksnā! — sakydavo kas kartas princesė.

Praéjo penkios, šešios, o gal ir septynios dienos. Aštuntąją dieną kotvalo sūnus nebenorėjo plunksnos paduoti. Tada princesė maloniu balusu taré:

— Kai tik man plunksna išsprūsta, tu ją ir vél
Dailiai paduodi. Tiktai šiandien nenori. Kodėl?

Po valandėlės kotvalo sūnus tyliai atsakė:

— Princese, aš visada noriu tau plunksną paduoti. Bet nebepaduosi, kol nebūsime apsikeitę jungtuvių vainikais.

Princesę apstulbino jo žodžiai.

— Kaip? Iš kur gali kotvalo sūnus turėti tiek drąsos ir tokius žodžius pasakyti? Žiūrék žiūrék, kotvale. Gyvendamas mano tévo karalystéje, tu nebijai šitaip šnekéti? — sušuko įtūžusi princesę.

— O ko aš bijosiu? Keturiaskesiems mano protévių kartų ištarnavo tavo tévo karalystéje,— atsaké kotvalo sūnus.

— Čia iš tikrujų teisybé,— taré princesę. Ji labai užsigalvojo, ir tą dieną jie daugiau nebesimoké. Kitą rytą atéjusi princesę vél sėdo į savo vietą. Tą dieną plunksna jau nebekrito jai iš rankų. Bet kai kotvalo sūnus krétė nuo savo plunksnos rašalą, ji jam išsprūdo ir nukrito princesei ant kojų.

— Ką aš padariau! — susisielojės sušuko kotvalo sūnus. Princesę labai nuraudo ir užsidengė veidą rankomis. Paskui nusigręžė į šalį ir su kaire ranka numeté plunksną žemén. Kotvalo sūnus šypsodamas taré:

— Princese! Tavo plunksnā aš pakeldavau nuo žemės ir tau atiduodavau, o mano plunksnā tu numetei žemén. Jeigu žemé tikrai yra žemé ir jei gélés joje auga, tai būkite jūs, princese, saule ir ménuli, liudytojai, ką mes dabar padaréme.

Palikės knygas žeméje guléti, kotvalo sūnus pakélé plunksnā ir išėjo.

Princesé apsižiūrėjusi pamaté, kad jau seniai vidurdienis ir pamokų laikas pasibaigės. Princesę susidéjo knygas, pasiklausé mokytojo užduočių rytdienai, nusilenké jam ir taip pat išėjo. Tarnaitės jau jos lauké prie tvenkinio su pelenais ir maudymosi skepetu, o ant laiptelių prie tvenkinio stovéjo pati karalienė.

Karalienė žiūréjo, kaip kitame tvenkinio krašte maudosi kotvalo pati. Apsisiautusi šlapiu drabužiu, ji visa virpėjo, o nuo jos sumirkusių palaidų plaukų varvėjo vanduo. Kotvalo pati gailiai raudojo:

Pražydai balta ir laiminga, lelija,

argi tu negirdėjai,

Kaip ižadas buvo duotas?

*Ir jūs, ménulio ir saulės, ir žvaigždžių
per vandenį slenką šešéliai!
Kas išdrįsta laužyti žodį?!*

— Ką tu ten darai, kotvaliene, ko tu taip garsiai réki? — bjaurėda-masi sušuko karalienė. — Tu savo ašaromis terši šventojo tvenkinio vandenį — tą vandenį, kurį septynios kartos vartojo! Ei tarnaitės, eiki-te ir apmuškite ją savo kurpėmis, o jos kelią nudrabstykite karviamės-liais!

Taip pasakė supykusi karalienė. Bet vos tarnaitės nubėgo, pasirodė princesė ir, numetusi knygas žemén, paklausė:

— Motin, o dieviškoji motin! Apie kokį įžadą kalba sesuo kotvalienė?

Karalienė tekina pripuolė prie jos:

— O mieloji Pušpamala! Nesiklausykl, ką šneka šita prasta moteriškė. Eikš, diena jau baigiasi, metas namo.

Karalienė pasuko su dukterimi ir tarnaitėmis namo. Kotvalo pačiai kojos slydinėjo ant takelio, vedančio prie vandens,— toks jis buvo šlapias nuo ašarų.

Namo parėjo ir Čandanas, kotvalo sūnus. Laikydamas plunksną ran-koje, jis apieškojo visus namus. Išnaršęs kiekvieną kertele, galiausiai po kotvalo lova surado išdžiūvusį figos lapą.

„Kas tai galėtų būti?“ — klausė jis pats savęs. Padėjės plunksną į šalį, pamatė, jog lape išbraižyta keletas eilučių. Ir perskaitė:

*„Jei aš dukters susilauksiu, o kotvalas sūnų turės,
Te abu jie susijungia — jisai vesti ją galės!
Bet jei aš sūnaus sulauksiu, o jis dukterį turės,
Liepsiu galvą jam nukirsti, tegul jis nepavydės!
O jeigu abu mudu sūnus turėsim,
Pasidalyt karalystę galėsim!“*

Apąčioje buvo karaliaus parašas. Kotvalo sūnus net atsisėdo.

Kaip tik tuo metu parsirado kotvalas. Jis buvo baigęs dienos dar-bus. Be atvango kotvalas galvodavo apie karaliaus pažadą ir kad prin-cesė bet kurią dieną gali būti išleista už vyro, ir kas tada ištiktų karalystę, jei pasižadėjimas būtų sulaužytas. Jis buvo taip įsigilinės į savo mintis, jog nieko nematė po kojomis ir trenkėsi kakta į duris.

Bet tik sumurmėjö deivés Durgos varda. Kaip viskas buvo beprasmiška! O čia sūnus puolė prie tévo:

— Téve, aš perskaičiau, kas parašyta šitame lape, atleisk.

Kotvalas taré pats sau: „Kaip? Kas buvo taip slepiama, iškilo aikštén, nelyginant žolé, peraugusi kiaurai mūro sieną! Tai dabar jau galima apie tai kalbéti.“

— Sūnau,— taré kotvalas garsiai,— tavo likimas tavo paties rankose.

Kotvalo sūnus nieko neatsaké. Net nepersirengęs kitais drabužiais, jis pasiémé kardą ir figos lapą ir nuéjo į karaliaus rūmus.

Ant tvenkinio kranto jis pamaté savo motiną šlapiais drabužiais ir paleistais neisdžiūvusiais plaukais.

— Motin, motin! — sušuko jis.

Kotvaliené atsigréžé ir pamaté sūnų. Karčiai verkdama, ji taip jam taré:

— Verčiau, sūnau, nebūtum gimeš —

lieki tu man bedalis!

Sulaužé žodij karaliené — ištiks

baisi nelaimé šalij!

— Motin,— paklausé Čandanas,— argi ir karaliené buvo davusi žodij? Eik namo, motin. Karaliené sulaužé žodij. Dabar aš pažiūrēsiu, ar karalius jo laikysis.

Jis nusilenké motinai, paémé dulkių nuo jos kojų ir pavedéjo namų link. O pats greitu žingsniu patrauké stačiai pas karalių.

Sargybinis nenoréjo jo įleisti į rūmus.

— Jūsų didenybe, jūs davéte tris pažadus! — garsiai sušuko kotvalo sūnus.

— Kas čia toks? — paklausé karalius.

— Kotvalo sūnus!

— Ko jam reikia dvare?

Stovédamas lauke, kotvalo sūnus sušuko:

— Malonékit pažvelgti į figos lapą šitą:

Trys ištarmés čia, jūsų ranka surašytos!

Sédédamas soste, karalius viską staiga atsiminė ir nusigando.

— Atveskite kotvalo sūnų į menę! — įsakė karalius.

Kotvalo sūnus buvo atvestas. Jis pasidėjo kardą ant žemės, pasiklojo ant delno figos lapą ir sušuko:

— Jūsų didenybe, trys pasižadėjimai!

Karaliaus širdis sušvelnėjo.

— Matau, tu kotvalo sūnus. Jeigu esi ko vertas, jei turi kokių sugerbėjimų, tai mums įrodyk! — tarė karalius.

— Jūsų didenybe, aš esu jūsų tarno tarnas. Tai jūsų valioje spręsti apie kitų dorybes ir nedorybes. Aš jau eisiu,— kukliai pasakė kotvalo sūnus.

Ir, pasiėmės kardą, Čandanas išėjo iš menės.

Jis nubėgo prie tvenkinio ir puolė į vandenį. Nusiskynęs tris lelijų lapus ir tris žiedus, sudėjo kartu su prirašytuoju figos lapu, kardu ir, pristaisės ant galvos, émė plaukti į tvenkinio vidurį. „Gal princesė ateis maudytis“,— manė jis.

Aplinkui dūzgė ištisi bičių spiečiai ir puolė žydinčias lelijas. Šypsojo tūkstančiai lelijų ir lenkė savo žiedus nuo bičių svorio. Lapai krypo vieni į kitus, tyliai pliuškédami susiliedavo vandens purslai. O netrukus tvenkinys vėl nurimo, vanduo nusiskaidrino, tapo perregimas.

Princesė liko nenusimaudžiusi ir nevalgiusi. Ji pasitraukė į savo kambarį ir užsidarė. Karalienė su palyda sustojo prie jos durų. Princesė nubloškė į šalį patalą ir atsigulė ant grindų. Bet ak — grindys buvo kietos, grindys buvo karštos. Ji nusimaustė visus papuošalus ir numetė šalin. Paskui atsidarė kitas, kiemo, duris ir išėjo. Nuėjo prie tvenkinio ir, atsisėdusi ant maudyklės laiptelių, sumerkė kojas į vandenį. Ir uždainavo:

— Ak vandenys šventojo tvenkinio, žinot jei galėčiau,

Koki įžadą mano motina davė!

Aš turiu jį išpildyt. Net tévo sosto nepagailėčiau!

Net jei motinai tektų padėti galvą!

Princesė nusišluostė ašaras ir, labai nustebusi, išvydo prie savo kojų lelijų lapus, kardą ir tris lelijų žiedus ant jo.

— Kas gi čia! — sušuko princesė.— Kardas plaukia! Dabar jau suprantu, ką mano motina pasižadėjo. Mano motina prižadėjo atiduoti šventojo tvenkinio vandeniu savo pirmagimį!

Ir princesė puolė prie kardo, ketindama pati sau atimti gyvybę.

Išniro ranka daili, išmušė kardą staiga.

Laikydamas figmedžio lapą, Čandanas stovi prieš ją!

— O motin! — tesušuko princesė. Ir apalpusi susmuko ant akmeninių laiptelių. Švelniai pakėlė kotvalo sūnus jos galvą, padarė pagalvę iš lelijos lapų ir padėjo po galva. Tada įrišo figos lapą į princesės drabužį ir dingo, tartum tirpte ištirpo. O karalaitės šūksnį užgirdo karalius, karalienė, kariai, sargybiniai, tarnaitės, ir visi čia subėgo.

— Ak, kokia nelaimė! — jie sakė.

Tylėjo princesės mylimos papūgos. Tylėjo it apkaitusios visos tarnaitės ir vergės. Tiktai paryčiui princesė atsigavo ir atsisėdo lovoje. „Kur aš dabar? Aš sédėjau ant maudyklės laiptelių, o kaip čia atsiradau? Kas išskleidė virš mano guolio gėlių vėduoklę?“ — klausė save princesė. Bet greitai viską atsiminė — mokyklą, įžadą, maudyklės laiptelius. Ji ištiesė rankas, ieškodama kardo. Ranka užkliudė drabužyje sumegztą mazgą. „O kas čia?“ Labai nustebusi, ji atmezgė drabužį ir rado prirašytą figos lapą. Princesei net akys aptemo, perskaičius, kas ten parašyta. Paskui dar kartą perbėgo akimis eilutes ir dar. Ašaros émė riedėti jos skruostais, ir ji tarė:

*— Dabar tik supratau, kodėl aš neįstengiau
tos plunksnos nulaikyti —*

*Kad tévas ir motina įžadus davé, kad žodžiai
tokie parašyti.*

Tavo, dieve, noras — tai, kas man kaktoje įrašyta,—tegul išsipildo: Žemė stojo į kotvalo puse, saulė ir ménulis jo liudytojai. Kotvalo sūnus buvo paémęs mano dešinę savo kairiaja ranka, o čia štai mano tévo ir motinos priesaika. Abieju įžadais esu jungiama su juo — kotvalo namai tebus ir mano namai!

Gelių vėduoklę ji užsidėjo ant krūtinės, ant jos — figos lapą ir taip gulėjo, liedama ašaras. O paskui nuvijo šalin visą liūdesį ir skausmą.

Kitą dieną princesė susišukavo, apsivilko linksmų spalvų drabuži, pasiémė knygas, plunksnų ir nuėjo pas mokytoją.

Priešais sostą ant žemės sédėjo Čandanas ir skaitė ir rašė, rašė ir skaitė. Visada princesė ateidavo garsiai, skambčiojant žvangčiojant vi-siems papuošalam. Ši kartą atėjo tyki, nuleidusi galvą. Atnisėdo į sostą. Mokytojas jai uždavė pamoką, paskui kitą, o galiausiai netekės kant-rybés sušuko:

— Kur tavo, princese, balso švelnus skambesys
pranyko?

Balsas šiandien šiurkštus, nupuolęs, tarytum
be dvasios liko.

Ir tavo, Čandanai, atsakymai visada buvo
puikiausi.

Šiandien tavo eilių nedarnus skambesys žeidžia
man ausi.

Čandanas pakélé akis, ir princesė pasižiūrėjo pro šyda. Pamažu pamazū,— o ant jos dailių rankų užmautos metalo apyrankės tuo tarpu tyliai skambtelėjo — ji padavė mokytojui figos lapą.

Pasižiūrėjės į jī, mokytojas visas suvirpėjo, iš didelio susijaudinimo jī išpyle prakaitas, net sutirpo sandalmedžio pasta jam ant kaktos.

— Mokytojau, ar mes neturime ištesėti mūsų tėvų pasižadėjimo? — paklausė princesė ir kotvalo sūnus. Mokytojas jī perskaitė, ilgai galvojo, o paskui tarė:

— Matote, Pušpamala ir Čandanai, jeigu jūs tą pažadą įvykdysite, nueisite į dangų. Dangus bus jūsų buveinė. O jeigu ne, jus praris požemio karalystė.

Taip pamokyti, jiedu nusilenkė mokytojui ligi žemės, tris kartus prisiekė įvykdyti savo tėvų įžadą ir tokiu būdu, prisiimdam i sau jū įsipareigojimą, tėvus nuo jo atleido. Kotvalo sūnus sėdo į sostą, o Pušpamala susirangė ant žemės prie jo koju.

Mokytojas pamoką baigė. Pušpamala nusiémė antkaklę ir apyrankes. Čandanas taip pat atidavė savo rankų ir kojų papuošalus mokytojui. Savo knygas jam irgi dovanojo ir taré:

— Kad būtų išsaugota karaliaus ir karalystés garbę, mes dar šiandien paliekame ši kraštą.

Tos dienos vakare virpėjo karalaités pirštai, kai ji degė lempas. Lyg nesavomis rankomis, su smarkiai plakančia širdimi ir sunkiai dūsaudama karalaité atliko vakarinę ruošą. Jos drabužio kraštas sušlapo nuo ašarų, išblėso ugnis židinyje. Narsiai užgniaužusi sielvartą, ji išvirė ryžius ir paruošė penkeriopą įdarą, apsidegindama rankas ir kojas, ir nunešė valgi tėvams. Kartu su tarnaitėmis pašérė šunis ir kates; galiausiai pasiémė savo dalį ir palesino iš jos abi papūgas. Tuo metu pasigirdo fleitos balsas:

— *Medžiai, šakos, atžalos kamieno,
O ant jų paukšteliai įvairiausi,
Būkit visi liudytojai mano:
Pušpamala mane verčia laukti!*

Pušpamala metė žemén savo valgi ir apliejo vandeniu. Greitai kaip vėjas ji išbėgo laukan, puolė po kojų Čandanui, kuris laukė po medžiu, ir liko gulėti be žado. Čandanas nusitraukė turbaną ir juo védavo jai veidą, pats liedamas ašaras.

— Ak,— sušuko jis,— gal jau ir diena ims bréksti, man belaikant ant kelių ši brangakmenį iš gyvatés karūnos!

Tada ji atmerkė akis ir bandė stotis:

— Mielas mano vyre! Greičiau keliaukime!

Jiedu abu suéjo į rūmus. Pasiémė iš ginklų kambario po šalmą ir visa kita, ko reikia. Išsivedé iš arklidžių du sparnuotus žirgus. Apsirengę kariais, jiedu išjojo.

Kai ryta karalienė atidarė princesés kambario duris, dukters neberado. Garsiai surikusi, ji parkrito žemén. Karalius, kuris, pasiémės kibirą vandens, éjo praučtis, paleido kibirą iš rankų ir apalpo.

Tuo tarpu abu žirgai skriejo tollyn, ir karalystés sienos seniai jau buvo likusios už raitelių nugarą. Jie buvo pasiekę kitą šalį ir jau lėkė per ją dieną, antrą, trečią ir ketvirtą, negalédami prijoti krašto.

Nukamuoti troškulio ir alkio, keleiviai staiga akiratyje pamatė kaimą, dar paspaudė žirgus pentinais ir jau buvo prie trobelių.

— Ar čia gyvena kas nors? — sušuko jie. — Duokite mums vandens, gelbékite mus!

Nieko daugiau nebuvvo kaime, tiktais sena moteriškė. Kiek padelsusi, ji išlindo iš savo trobelės, atnešé vandens ir pintą kéde.

— Vargšeliai jūs,— taré senutė. — Šiandien kaip tik pasitaikė turgaus diena, ir visi išėję į kitą kaimą. O aš sena ir nebepaeinu. Užtat ir likau čia viena. Būkite mano svečiai, jūs būsite man nelyginant bran- genybė, kuria aš pasipuošusi galvą. Sėskitės, pailsékite ir užvalgykite, o paskui galésite ir guolyje išsitiesti.

O ta senė buvo septynių plėšikų motina. Ji greitai sumojo, ko verti auksu ir deimantais išpuošti šalmai ir drabužiai. Senė padavė abiems vandens kojoms nusimazgoti ir aliejaus kūnui įsitrinti prieš maudantis.

— Ar pageidautumét sauso, šalto valgio ar ko nors išvirti? — pasiteiravo ji. Jei jie būtų pasirinkę sausą valgį, ji būtų jiems davusi džiovintų ryžių, surinktų iš dulkių ir nuobirų, vietoj saldésių ir džiovintų pupų.

— Mes norētume patys valgī virtis,— atsakė jie. Moteriškė tuo labai apsidžiaugė, nes jos sūnūs buvo išėję plėšikauti ir dar nesugrižę. Taigi ji norėjo šiuos prabangiai apsitaisiusius keleivius ilgiau savo namuose užlaikyti. Kalbédama meiliausius žodžius, ji davė jiems prasčiausią ryžių, sumaišytų su žvirgzdu, perdžiūvusių pupų, augusių akmenuotoje žemėje, šlapiai malkų ir nusivedė juos prie krošnies.

— Na, narsūs ponai karžygiai,— šūktelėjo ji,— prašom nusiprausti ir virtis valgī.

Čandanas nuéjo maudytis, o Pušpamala stojo prie puodų. Tačiau šlapioje krosnyje šlapiomis malkomis ji niekaip negalėjo užkurti ugnies, tai kaip tada virti valgī?

Kai Čandanas išlipo nusimaudęs, senė ant tako buvo priliejusi tiek vandens, jog pasidarė labai slidu.

— Ei jaunikaiti, šis takas iš vandens nešvarus! Eik ir pasieškok kitos vietos!

Bet kai Čandanas pasirinko kitą vietą, jinai vėl ji perspėjo:

— Ta vieta pilna dyglių, ieškokis kitos!

Tada Čandanas ir Pušpamala suprato, jog jie pateko pas plėšikus.

Greit išlipo Čandanas iš vandens, persiplėsė galvos apdangalą, užkūrė ugnį ir išvirė ryžius drauge su pupomis. Tada jiedu užšoko ant žirgų ir skubėjo šalin kaip begalėdami greičiau.

Įėjusi į trobą, senė svečių neberado — jie jau buvo toli. Tada ji émė garsiai raudoti:

— Garstyčių seklos dygti pradéjo,
Oi kiek daug laiko praéjo.
Ar mano šauksmą jūs girdésit,
Vargšai sūneliai, ar grjžti galésit?

Gudri senė buvo pribérusи du mazgelius baltų užkalbétų garstyčių sekľu ir slapciom prirešusi prie abiejų žirgų užpakalinių kanopų, kol jos svečiai virési valgį. Dabar, abiems kariams jojant, garstyčių grūdeliai byréjo ant kelio ir greit pavirsdavo baltomis gélélemis.

Sugrįžę namo, plėšikai pamatė ant kelio baltas gèles. Skubiai apgręzé jie žirgus ir émė béglius vytis baltų géliu taku.

Abu karžygiai jau buvo toli nuoję. Atsigrézé jie pamaté, jog kelias priaugęs baltų géliu.

— Prince! — sušuko Pušpamala.— Kokios gražios šitos gélés! Dabar plėšikai nebebepasieks mūsų. Pasiskinkime géliu!

Bet jiems dar tik ketinant nuo žirgų nusésti, pasivijo plėšikai ir apsupo.

Princesé apstulbo. Tačiau greit čiupo žirgą už pavadžio, staigiai apsuko ir aštriu kardu nukapojo plėšikams galvas, jos nukrito žemén. Labai nustebės žiüréjo į visa tai Čandanas.

— Prince, kiek jū buvo?

— Septyni,— atsakéjis.

— Leisk, aš pažiūrésiu,— taré princesé ir kardo galu baksteléjo kiekvieną nukirstą galvą.

Tačiau vienas **gudrus** plėšikas buvo gyvas. Jis tik apsimetė esas nukautas ir savo galvą pakišo po nukirstomis galvomis. Kardo smaigaliui palietus jo galvą, plėšikas suriko, pašoko ant kojų ir sudéjės rankas émė maldauti:

— Princese, pasigailék manęs! Jeigu tau reikia tarno, kad pjautų žolę žirgui, tai aš tau tą darbą dirbsiu.

— Kodėl gi ne? Kodėl mes negalėtume jo pasilikti už žolés pjoviką? Mudu dviese, o jis vienas. Ką jis mums padarys? — taré Čandanas. Tačiau princesė kitaip manė ir jam atsakė:

— Prince, né vieno savo priešo nereikia palikti gyvo, kaip kad negalima palikti neapmokėjus né mažiausio skolos likučio. Bet jeigu tu manai, kad reikia šitą žmogų palikti gyvą, tai tegul jis mums tarnaus, pjaudamas žolę.

Jie užkrovė jam ant pečių žolés naštą ir tėsė savo kelionę. Jojo vis tolyn ir prijojo mišką. Ten buvo daugybė margaplunksnių paukščių, aibės prinokusiu vaisių, o po ūksmingais medžiais švietė skaidrus šaltinių vanduo. Labai apsidžiaugės, Čandanas sušuko:

— Princese, tu nuvargai. Nusimaudykim šiame šaltinyje ir pasistiprinking vaisiais, prieš jodami toliau.

— Teisingi žodžiai, teisingi žodžiai, maharadža! — šūktelėjo ir žolés pjovikas. Princesei šis pasiūlymas atrodė ne toks geras, ir ji atsakė:

— Prince, būtų geriau, jeigu mes ne čia pailsėtume.

— Ne, sustokim čia,— nesutiko Čandanas.

Ką ji turėjo daryti? Tik nenorom nulipo nuo žirgo. Tą patį mirksnį pašoko žolés pjovikas, griebé kardą ir nukrito Čandanui galvą. Ir taré:

— Kas dabar bus, princese?

Ji baisiai nusigando, tačiau to neparodė ir net nusišypsojo:

— Iš tikrujų, plėšike, kas dabar bus?

— Princese, eikš su manim į mano namus,— taré plėšikas.

Princesė atsakė:

— Gerai, tegul bus kaip tu nori!

Ir jiedu abu nujojo toliau. Po valandėlės princesė pašaukė plėšiką ir taré:

— Na, plėšike, pagaliau ir mano širdis linksma. Pasikeiskime beteliu — aš tau jo įdėsiu į burną, o tu man.

— Labai puiku, princese. Aš žinojau, kad taip bus,— atsakė plėšikas.— Valio! — ir nusijuoké, atkišdamas į priekį galvą, pasirengės duoti princesei savo beteli.

Tačiau tą pat mirksnį vienu kirčiu ji nurentė jo galvą nuo pečių. Ir tada jau paplūdo jos skruostais ašarų upeliai, atrodė, jog jos širdis pliš į tūkstantį dalių. Ji skubėjo atgal prie Čandano, priglaudė jo galvą prie savo krūtinės ir graudžiai apraudojo nedalią:

— Ar ilgai dar miegosi, prince mano? Kokia baigtis nelaiminga!

Tik šitiek mudu telaimėjom.

Girdékit visi, girdéki, o dieve galingas,—

Ir aš einu ten, kur vyras mano išéjo.

O mano mylimas vyre!

Pušpamala verkė. Šaltinių vandenys, miško žvėrys, medžiai ir žolės verkė su ja. Net akmenys émė skeldéti! Miške tvyrojo sunkus liūdesys. Diena apniuko, juodos sutemos užgulė žemę.

Dievas Šivas su savo žmona Parvate dievų vežimu skrido prie Kailo kalno ir pakeliui skaičiavo žvaigždes dangaus skliaute ir dulkes žemėje.

— Sustok, vyre, man atrodo, jog kažkas rauda,— taré Parvaté.

— Kas turi sielvartą, tas ir rauda. Nesijaudink dėl to. Skriskime toliau,— atsaké Šivas.

— Ne, ne, nebūkim tokie abejingi. Aš nenurimsiu, kol nepamatysiū nelaimingos našlés, netekusios vyro, arba motinos, kurios sūnus numirė,— priešinosi Parvaté.

Ji pažvelgė žemyn— ir ką išvydo? Moterį, ligi pusės apsemtą vandenį, laikančią nukirstą galvą ir be atvango raudančią: „Vyre mano! Vyре mano!”

Tai buvo skaudus reginys. Parvaté labai susijaudino.

— Mano drauge,— taré ji vyru,— reikia jam sugrąžinti gyvybę. Sustokime čia!

Šivas nebeprieštaravo jos norui. Ir sustabdė dievų vežimą. Pasiver-

tę senuku ir senute, jie priéjo prie raudančios Pušpamalos ir paklausé:

— Sakyk, dukrele, ko tu taip gailiai verki?

Pušpamala proverksmiais atsaké:

— Kad ir kas jūs būtumėt, seneliai iš šitos negyvenamos girios, jūs man kaip tévai. Tegul upės vanduo pasakys, koks didelis mano sielvar-

tas. Norédami išpildyti tévų priesaiką, mes palikome savo gimtuosius namus. Mirtinu kirčiu atémė plėšikas mano vyru gyvybę, sunaikino

vienintelį nelaimingos moters turta.

— Gerai, motin, mes jau ir patys matom. Duok mums jo galvą, nusigrėžk į miško pusę ir trumpai valandėlei užsimerk! — paliepė Šivas ir Parvatė.

— Ne, ne, kas jūs tokie? Ko jūs pas mane atėjote? Aš neduosiu jums savo vyro galvos, — gynėsi Pušpamala.

Nusišypsojo Šivas su Parvate ir tarė:

— Pažvelk ana ten, tu ištikima ir atsidavusi žmona!

Ir ką Pušpamala pamatys? Ji nesuprato, ar turi į dangų, ar atsigrežžusi už savęs pažiūréti. Betgi priešais ją — Čandanas stovi gyvas kaip buvęs! O aukštai virš jo, apsuotas šviesos rato, nuskrenda dangumi dievų vežimas.

Brékstant rytui, Čandanas ir Pušpamala peržengė kito karaliaus valsstybės sieną. Čia palei upę driekési puikus sodas su daugybe gélių, ir saldus jų kvapas plaukiojo ore. Čandano jau akys pačios merkési, toks pavargęs jis buvo. Pakovojaus su miegu, jis tarė:

— Pušpamala, mes jau išjojome iš miško, sustokime pailséti. Oras net tirštas nuo gélių kvapo. Galéture pasikreikti gélių ir ant jų atsisiesti. Aš noréčiau ant tavo kelių pamiegoti.

— Ne ne, prince! Dar palauk valandėlę! — émė prašyti Pušpamala.

Bet Čandanas buvo toks pavargęs ir visai nebeturéjo jégų kovoti su miegu. Ir teko Pušpamalai lipti nuo žirgo. Pririšusi žirgą prie medžio, ji atsisėdo. Ant suglaustų jos kelių Čandanas padéjo galvą ir kaipmat užmigo.

Kaip tik tuo metu pro šalį éjo sodininkė su krepšiu gélių skinti. Ir pamatė abu mylimuosius, Pušpamalą ir Čandaną. O ji pati buvo raganė, ir jei kam pavydédavo ir į tą pažvelgdavo, tas tuoju pavirsdavo ožka arba avinu ir nusekdavo paskui ją. Dabar ji pamatė jaunų mylimujų porą. Trumpai kvéptelėjusi, ji nupūtė nesurištų gélių puokštę, ir ta nuplaukė oru. Pušpamala buvo labai ištikima, atsidavusi, ir burtai jai nieko negaléjo padaryti, o Čandanas beregint pavirto ožka su ilga barzda ir nubégo paskui sodininkę. Lydima ožkos, paréjo sené namo. O po Pušpamalos kojomis siūbavo žemę. Dangaus skliautas suskilo virš jos galvos, ir žvaigždės mirguliavo jai akyse.

Atsisėdusi ant upės kranto, Pušpamala raudojo:

Puokštę nesunku vėl dailiai sudėti, jeigu ji payra.

*Bet mano tikslas, šventa mano priesaika — išgelbėt,
atgaut vėl savo vyraq!*

Ji nusišluostė ašaras, paėmė už pavadžių abu sparnuotuosius žirgus ir patraukė į karaliaus rūmus. Ją pamatė, žmonės stebėjosi:

— Toks jaunas karys, o du žirgus nuvaldo!

Rūmininkai klausinėjo:

— I kokią šalį, karžygy, ketini traukti? O gal norėtum pas mus likti?

— Ak broliai, saulė nusileidžia ir vėl užteka. Aš užmokesčio tenoriu tik saujos kriauklelių už kiekvieną nakties sargybą. Ar atsiras, kas man tokį užmokesčių duotų?

Tai išgirdės, karalius taré:

— Gerai, aš priimu tavo salygą. Saugok ir gink aštuonierius rūmų vartus per visas aštuonias dienos ir nakties sargybos pamainas.

— Gerai,— atsakė princesė.

Tą karalystę labai niokojo mirtinai nuodinga gyvatė, kuri, kaip žmonės šnekėjo, dar pūsdavo kriauklę. Kai gyvatė imdavo kriauklę pūsti, visi, apimti baisios baimės, nualpę krisdavo žemén. Niekas neįstengė jos nugalėti.

— Taigi tu saugosi aštuonias pamainas aštuonierius vartus ir užmuši gyvatę,— pridūrė karalius.

— Aš klausysiu tavo įsakymo,— prižadėjo karžygys.

Praėjo viena, dvi, trys dienos. Bet gyvatės kriauklės balsas tebesėjo aplinkui baimę ir alpuli.

Karžygys taip pat girdėjo kriauklės garsą, bet matyti nieko nematė.

— Jūsų didenybe, šitaip aš negaliu jūsų įsakymo įvykdyti. Pastaikite prie aštuonerių vartų kitus sargybinius, o man palikite tris naktis laisvas, neseikite, ką aš veikiu,— labai kukliai paprašė karžygys.

Praėjo viena naktis, antra. Aštuonių pamainų sargybinis sédėjo ant medžio šakos. Artinosi gyvatė gerti tvenkinio vandens, ir pasigirdo tūkstančio kriauklių balsas. Jau iš tolo Pušpamala išgirdo šnarant, medžius lūžtant, žeme velkamą kūną švagždant — tai gyvatė, šliauždama prie tvenkinio, savo uodegos smūgiais vertė medžius ir ardė žemę. Tri-

mis dideliais gurkšnais ji išgérė tvenkinį ligi paskutinio lašelio ir vėl émė pūsti kriauklę.

Pušpamala išlipo iš medžio. Pakélusi nuverstus medžius, priraišiojo, paramsté tuos, kurie dar šiek tiek laikési nenuvirstę, o tebestovinčių didžiųjų medžių kamienus įkrito kardu, kad jie vos paliesti nuvirstų. Visą dieną taip dirbusi, vakare ji vėl įkopė į medį.

Naktį gyvaté vėl šliaužė troškulio malšinti. Artéjant prie tvenkinio, émė ant jos virsti palmés ir figmedžiai ir sutrupino jai kaulus, kai ji bandé susiritinti. Narsiai iššoko Pušpamala iš medžio ir įsmeigė kardą į gyvatés galvą. Ta rangési ir raitési iš skausmo. Tik staiga — koks nustebimas! Ji ligi pusés tebuvo gyvaté, o kita pusé — sodininkės!

— Kas tu tokia, ištikimoji moterie su vyro drabužiais? Tu išvadavai mane iš baisaus pavidalo, į kurį persigimiau už bausmę,— taré sodininkė.

— O tu, sodininke, kas tu tokia? — paklausé Pušpamala.

— Aš karalienė,— atsaké ji. — Tris pasižadéjimus buvau davusi kotvalo pačiai, o paskui juos sulaužiau. Aš atgimiau sodininke ir turéjau niokoti šią karalystę. Dabar tu mane išvadavai.

Pušpamala puolé jai po kojų, šaukdama:

— Mama! Mama!

— Tai tu, mieloji Pušpamala? Tu, mano širdies brangenybe, mano akių šviesa, aš tave vėl atgavau? Stokis, miela mano, tu išteséjai žodį. Nusišluostyk ašaras, aš jau nebebijau pragaro! Numauk kriauklę nuo gyvatés galvos, nuimk karūną. Parodyk karūną ir kriauklę karaliui. Aš daugybę karių ir kotvalų paverčiau avinais ir ožkomis ir beveik penkis tūkstančius jų suédziau. Paémusi gélių iš šio krepšio, apšlakstyk su jomis vandeniu kaulus, o pamačiusi aviną, uždék jam ant galvos gėlę — ir visi bus atburti ir pasidarys vėl kas buvę.

Tuos žodžius ji pasaké visa virpédama. Tada griuvo ant žemės, o kur stovéjo, išaugo laukinių gélių keras.

Pušpamala puolé ant žemės ir émė verkti. Bet ką laimési ašaromis? Ji prisispaudé prie krūtinės krepšį su gélémis, létai niejo per karaliaus sodą ir atsigulé. O netrukus kietai užmigo.

Tada ten atéjo sodininkas gélių ir vaisių karaliaus rūmams paskinti. Ir pamaté šalia miegančio karžygio gulint gyvatés karūną iš septynių kriauklių. Jis čiupo tą karūną ir puolé tiesiai pas karalių, šaukdamas:

— Jūsų didenybe! Tas jūsų aštuonių pamainų sargybinis ima algos visą sauja kriauklelių, o pats patogiausiai miega jūsų sode. O aš, žiūrėkit, užmušiau gyvatę.

— Sodininke! — sušuko karalius.— Pusė karalystės dabar tavo! O tam kariui nukirskite galvą!

— Klau-som! — aplinkui stovintys kariai persibraukė barzdas ir, baisiais balsais rékdamai, subėgo į sodą. Bet kai jie aštuonių pamainų sargybinį nutvérė už drabužių —

*Ak, išsprūdo iš po šalmo tankūs plaukai,
lyg minkštimas iš mango vaisiaus atverto:
Neišvaizdusjisai būna — bet koks puikus jo vidus,
patirs atkaklus varnos snapas;
Ar nelyginant tai lelija, kurią buvo maurai uždengę;
Ar gal kaip lotoso žiedas atsiveria, bitės paliestas, pasirodo,
atsiskleidžia iš tūkstančio lapų —
Taip atskleidé savo nepaprastą grožį mergelę,
gležnq pavidaq, slėptą karžygio drabužių.*

Kariai visi apstulbo! Nubudusi Pušpamala pamatė, jog visi suprato, kas ji tokia, ir labai nuraudo.

— Na karžygiai,— atsiliepė ji,— įvyko, kas ir turėjo įvykti. Jūs visi man nelyginant tévas ar broliai. Ar jūs užstosit dabar mane šitokią — taip ar ne?

— Taip, motin,— atsaké vienas nebejaunas karys,— jeigu teisinga karaliaus ranka nebaus mūsų, tai mes tave užstosime.

Nuplėštųjų karžygio drabužių Pušpamala nebeapsivilko. Nuleidusi galvą, ji patraukė į karaliaus dvarą, nešdamasi ir krepši gélių.

Kariai ją nulydėjo pas karalių.

— Kas čia dabar? — šūktelėjo karalius.— Kurio čia žmona?

— Jūsų didenybe,— atsaké kariai,— čia anas karžygys.

— Sodininke! — pašauké karalius.

— Jūsų didenybe, už sodininką ir aš puikiausiai galéčiau jums atsakyti. Jis savo namuose turi gyvą ožką ir penkių tūkstančių ožkų kaulus. Jeigu aš visa tai gaučiau, atskleisčiau vieną paslaptį,— taré princesė ir pakélé galvą.

— Sodininke! — dar kartą sušuko karalius.

— Jūsų didenybe, viskas, ką ji sako, yra grynas melas! — tarė sodininkas.

— Tai kuris čia meluoja? Ar ta, kuri gyvatei galvą nukirto, ar tas, kuris ją rado ir jau nukirstą pasiémė iš sodo? — atsakė princesė.

— Ak štai kaip? Gerai, tai eikite visi ir atneškite ką tik rasite sodininko namuose! — įsakė karalius. Sargybiniai ir nešikai puolė vykdysti įsakymo.

— Jūsų didenybe, po keturių dienų aš atliksiu reikalingas apeigas. Įsakykite ligi to laiko sunešti visus mano prašytus daiktus iš sodininko namų ir sudėti eilėmis vieną šalia kito,— dar tarė princesė.

Praėjo keturios dienos. Rūmininkai baigė paskutinius pasiruošimus apeigoms. Buvo atvesta ožka, o penkių tūkstančių ožkų kaulai sunešti ir išrikuoti eilėmis.

Pušpamala nusimaudė, apsirengė moteriškais drabužiais ir atėjo nesina krepšiu gėlių. Ji atsisėdo toje vietoje, kurioje apeigos atliekamos. Aplinkui visi tylėjo.

— Jūsų didenybe,— prabilo Pušpamala,— aš norėčiau dabar jums pasakoti šioms apeigoms pritinkamą istoriją.

Visi susikaupę pasiruošė klausytis, ką ji pasakys,— įtempė ausis ir prajojo burnas.

Princesė émė pasakoti.

— Saulė ir ménulis — jie nuo amžių. Ugnis ir vėjas — jie nuo amžių. Vanduo ir žemė — jie nuo amžių. Aš kadaise buvau karaliaus duktė, princesė...

Klausytojų burnos dar plačiau prasižiojo!

— Tylos! — sugriaudėjo karalius.

— Aš buvau karaliaus duktė. Tačiau dar prieš man gimstant mano tėvai kotvalui ir jo žmonai davė tolį ižadą.

O pasakodama ji šlakstė vandeniu ožką ir kaulus.

— Bet šito ižado jie neteséjo daugelį daugelį metų...

Taip jai šlakstant, kaulai dengdavosi mësa, ir ožkos atgydavo. Vi siems, tai matantiems, net plaukai šiaušési. Kilo didelis susijaudinimas. Tada ji toliau papasakojo, kaip nukirto gyvatę.

— Jūsų didenybe,— paskui tarė ji,— sodininkė pavertė mano vyra ožka. Malonék įsakyti, kad ateitę visi tavo karalystés kirpėjai: aš kai ką parodysiu.

Susirinko visi karalystés kirpėjai. Princesés paprašyti, jie nuskuto visoms ožkoms galvas, ir beregint ožkos pavirto kariais, visas kiemas ir rūmai aidéjo nuo kardų žvangės.

O kai kirpėjas stojo skusti tos ožkos, kuria buvo paverstas kotvalo sūnus, sodininkas puolé kniūbsčias ant žemės ir sušuko:

— Pušpamala, Pušpamala, miela dukrele, čia aš, tavo tévas! Aš buvau persigimės į sodininką — už bausmę, kad sulaužiau žodį. Dėl tos pačios priežasties aš dar turėsiu pavirsti laukiniu žvériimi. Iš to žvérės vilnų nuvyk virvelę. Tu, to žodžio sulaužymo priežastis, su ta virvele nupink vainiką. Tavo motina pavirto laukine gėle miške ir pragydo. Atsinešk jos žiedų ir nupink vainiką savo vyrui. Tada bus ištėsėtas pažadas, kurį mes esame dave, ir visi būsime laisvi, Pušpamala!

Tuos žodžius tarės, sodininkas pavirto stambiausiu avinu. Ir nubégo bliaudamas prie didžiųjų rūmų vartų.

Tuo tarpu ir minėtoji ožka atvirto į Čandana. Ir vėl visi neapsakomai stebėjosi.

— Prince! Prašau tame, eik prie didžiųjų vartų ir ten palauk. Aš atnešiu laukinių gélių,— taré Pušpamala.

Ji nubégo prie tvenkinio, ant kurio kranto stovėjo žydintis laukinės gélės keras, ir prisiskynė tiek žiedų, kiek tik galéjo panešti. Tada parbėgo atgal į rūmus.

— Jūsų didenybe, pasakykite žmonėms, kad pasitrauktū,— paprašė ji karalių. Žmonės išsiskirstė. Karalius liepė uždaryti ketverius vartus ir pats nuéjo šalin. Pušpamala papūtė kriauklę ir užžiebė penkias lempos. Ji subéré kiemo vidury smulkių kriauklių kaupą, atsisėdo ant jo ir visą dieną vijo virvelę iš avino vilnos.

— Prince,— taré ji,— su šita virvele aš nupinsiu du gélių vainikus. Mudu apsikeisime vainikais. Ir abu turėsime pasiimti po kardą. Jeigu tau pavyks išmušti kardą iš mano rankos, kol jo smaigalys dar nebus palietęs mano krūtinės, tai aš būsiu tavo. Jeigu ne, tai nutrūks mano gyvenimas, nes dėl manęs mano motina pavirto į laukinę gélę, o mano tévas į žvérių.

Visą dieną princas aštrino savo kardą. Pušpamala, vos nulaikydamas ašaras, nupynė du vainikus iš atsineštųjų gélių. Tada užsisiegė papuošalus ir susitvarkė drabužius. Abu kardus paguldė tarp savęs ir savo vyro ir vieną vainiką padavė Čandanui. Jiedu sukeitė vainikus. Paėmūsi kardą, ji tarė:

— Gyvenk laimingas, prince!

Tačiau beregint pakilo ir Čandano kardas ir suskambėjo, atsimušęs į Pušpamalos kardą. Pasigirdo kriauklių garsas, o prie rūmų durų sudundėjo būgnai.

— Pušpamala, Pušpamala! Čandanai, prince! Mes sugrįžtame pas jus senuoju pavidalu. Keliaukime visi į savo šalį, dabar jau išsipildo duotieji įžadai!

Subėgo karai, sargybiniai, tarnaitės. O kas gi čia? Pušpamala pamatė savo motiną! Pušpamala pamatė tévą!

Motina pasisodino Pušpamalą ant kelių, o tévas traukė jos plaukų kvapą.

Palaiminta būki, dukrele mūsų, Pušpamala.

Su tavo pagalba mes išvaduoti esam.

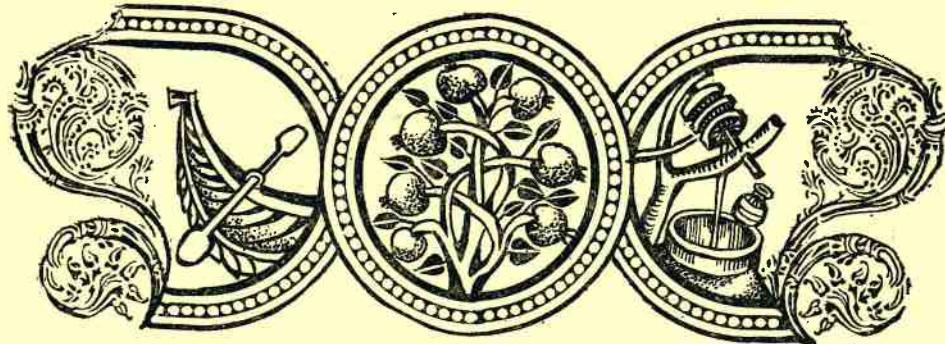
Kiek buvo džiaugsmo! Karalius įsakė išpuošti aikštę ir groti.

Galiausiai Pušpamalos motina ir tévas parkeliavo atgal į savo šalį. Žmonės vieną rytą atsikélé išvydo, jog sugrįžo karalius ir karalienė su savo dukterimi ir žentu į sostinę, taip ilgai buvusią be karaliaus.

Kotvalas ir kotvalo pati nubudę pamatė, kad dvaro lobyne miega jaunieji. Muzika grojo prie visų durų.

Taigi įžadai buvo tesėti. Kotvalo pati tapo svaine, vyresniaja karalienės seserimi. Karalius, karalienė, kotvalas ir kotvalo pati šalį valdyti atidavė jauniesiems, Pušpamalai ir Čandanui, o patys laimingi leido savo dienas.

O kas dar nutiko? Žmonės kibirais émė gerti šventojo tvenkinio vandenį.

PASLAPTINGAS LAIVELIS

Viename kaime gyveno neturtingas žmogus. Vaikų jis neturėjo. Užtat kaimo žmonės sakydavo: „Ai, tas bergždininkas! Kas pažiūrės jam į veidą, tas né pietų nebegaus.“ Vargšas žmogus liūdnas, prislėgtas išėjo į mišką ir atsidėjo tarnauti dievams.

Dievai tuo tarnavimu buvo labai patenkinti ir sutiko išpildyti jo norą. Baigiantis metams, žmogus susilaukė gražaus berniuko. Žyniai pasakė: „Kai tam berniukui sukaks dvylika metų, jis ves princesę.“

Tas gandas pasiekė karaliaus ausis. O po kelių dienų ir karaliui prisispnavo, kad vieno jo valdinio sūnus ilgainiui perims sostą. Užtat karalius sumanė, kaip berniuką nužudyti. Jis berniuką nupirko iš tévo už didžiausius pinigus ir parsigabeno į rūmus.

Karalienė neapsakomai džiaugėsi gražiu berniuku ir myléjo, lepino kaip tikrą sūnų. Niekad karalienė nepalikdavo vaiko be priežiūros, ir karalius nebegalėjo įvykdyti savo sumanymo. Kartą jis tarė:

— Berniuką norėtų ministras pamatyti. Duok man vaiką, aš greit tau jį vél atnešiu, kai tik ministrui būsiu parodęs.

Taip pasakės, karalius berniuką išsinešé, paguldé į déžę ir paleido į pro šalį tekančią upę.

— Vaikas iškrito ministrui iš rankų ir užsimušé.— Tokiais žodžiais karalius, įmetęs déžę į upę, noréjo paaiškinti berniuko dingimą. Kara-

lienė graudžiai verké, ir tik su didžiausiu vargu karaliui pavyko ją nuraminti.

O déžę upés srové nuplukdė į tokią vietą už keturių ar penkių sričių. Ten tą déžę pamatė toks žmogus, priplaukės ištraukė ir parsinešė namo. Jis ir jo pati labai džiaugėsi radiniu ir augino vaiką kaip savo.

Praéjo dešimt ar dvylika metų. Karalius nugirdo apie tą nepaprastą radinį ir iškeliao pas vaiko įtévius. Vyriškiui karalius taré:

— Aš duosiu berniukui laišką, kad nuneštų mano žmonai.

Žmogus sutiko né nesvyruodamas. O karalius laiške parašé, kad berniuką reikia nužudyti.

Berniukas, paémęs laišką, iškeliao. Bet išklydo iš kelio ir temstant atsidūré tankiame miške. Ten sutiko seną moteriškę. Iš tikrųjų ta moteriškė buvo žmogédra. Kas tik paklysdavo tame miške, tą žmogédra ir suésdavo. Bet šito berniuko jai pagailo.

— Greitai bék,— taré žmogédra berniukui,— šitas miškas pilnas žmogédru, jie sués tave, kai tik užmatys.

Bet berniuką buvo nuvarginęs tolimas kelias, ir jis liūdnas taré:

— Nebegaliu né žingsnio paeiti. Geriau jau čia pat mirsiu.

Tai išgirdusi, sené pasišaukė berniuką arčiau ir, pasakiusi burtažodžius, pavertė jį muse ir apgniaužė saujoje.

Netrukus parsirado namo žmogédros ir émė šnekéti:

— *Ai ai ai, kaip gardžiai*

— *Čia užkvipo žmogum.*

— *Nešk jį šen, duok jį mum!*

Tačiau sené žmogédra atsaké:

— Iš kur gi čia bus žmogus? Žmogienos kvapas tikriausiai jūsų nosyse tebesilaiko, juk prisivalgę paréjote.

Kitą rytą žmogédros kai tik atsikélė iš patalo, tai ir išsivaikščiojo. Tada sené žmogédra berniuką vél žmogumi atverté. Ji perskaitė laišką, kurį berniukas nešé, ir kuo greičiausiai sudraské. To vietoj parašé kitą, kuriame buvo liepiama negaišuojant princesę apvesdinti su laisko įteikéju.

Berniukas atsisveikino su sene žmogédra, patraukė tiesiai pas karienę ir atidavé laišką. Perskaičiusi laišką ir pamačiusi, koks gražus.

berniukas, karalienė su didžiausia iškilme išleido už jo savo dukterį. Kai po keturių ar penkių dienų parvykės karalius pamatė, kas atsitiko, neapsakomai įtūžo. Jis nusprendė, kad berneskas pats laišką apkeitė ir taip išardė jo sumanymą. Tačiau vis tiek karalius tebeketino berniu-ku nusikratyti.

Tuo metu mieste atsitiko trys keisti dalykai. Pirmasis buvo tokis auksinė obelis, visada gausiai derėjusi, visai nustojo vaisius vesti ir išaugino tik vienui vieną auksinį lapą. Antras — sausai išseko šulinys, kuris anksčiau visada būdavo pilnas skaniausio vandens. Ir galiausiai — upėje plaukiojo laivelis, kuris nepaleido irkluotojo — tas nebegalėjo nei išlipti, nei namo pareiti. Karalius labai nekantravo sužinoti šių keistų dalykų priežastis.

Vieną dieną atėjo atsiskyrėlis ir šiek tiek paskaičiavęs tarė:

— Jūsų didenybe! Tankiame miške, už kokių penkių dienų kelionės nuo čia, gyvena žmogėdra ir jo motina. Jeigu kam pavyktų išpesti iš žmogėdros motinos galvos tris plaukus, jis galėtų tau į tuos klausimus atsakyti.

Karalius ir išsiuntė keletą žmonių parnešti žmogėdros plaukų. Bet nė vienas nebegrįžo, nes juos žmogėdros suėdė. Užtat karalius vis niekaip negalėjo sužinoti šitų nepaprastų atsitikimų priežasties. Galiausiai jis nusprendė berniukui užduoti tą darbą — plaukus parnešti. Bet karalius tikėjosi, kad ir jি suės žmogėdros.

Tačiau vos tik berniukas ižengė į mišką, žmogėdros, ji pamatė, malonai sveikino ir visi jam sakė: „Eikš eikš, mielas jaunikaiti!“ Ir pradėjo berniukas žmogėdroms tarnauti. Jie buvo labai juo patenkinti. Po dienos ar dviejų papraše berniukas žmogėdrą trijų plaukų nuo žmogėdrų motinos galvos. Paklaustas, kam jam tą plaukų prieikė, atsakė, jog uošvis ji dėl to ir išsiuntė, ir išpasakojo, kam tie plaukai reikalingi. Žmogėdra nusprendė nubausti karalių už jo nedorą elgesį su berniuku.

Žmogėdra nuėjo pas savo motiną ir tarė:

— Klausyk, mama, juk nežinia, kada tu turési mirti. Duok man tris savo plaukus, kad turéčiau atminimą tau mirus.

Senė žmogėdra atsakė:

— Mielas mano sūnau, vietoj trijų plaukų imk geriau devynis. Tada greičiau galési padaryti tuos darbus, kuriuos sumanysi. Jie tau ir į klau-simus galés atsakyti.

Tada senė išsipešė devynis plaukus iš galvos ir padavė. Tris jų pa-
émės, sugrižo žmogédra pas berniuką ir tarė:

— Štai tau tie plaukai. Jie atsakys į anuos klausimus. Bet gerai
žiūrėk, kad jie nesusiliestų su tavo paties plaukais — tada jie pavirs
gyvatėmis ir tave sugels.

Berniukas labai džiaugėsi gavęs tuos plaukus. Pirmiausia jis pa-
klausė obels paslapties.

— Po obelimi įsitaikė rupūžė. Ji neleidžia medžiui ūgių leisti ir
vaisių vesti. Jei tu mus uždési ant medžio, tai rupūžė nugaiš,— atsakė
plaukai.

Paskui berniukas paklausė apie šulinį.

— Šulinio dugne gyvena didelė varlė. Ji išgeria visą vandenį. Nu-
leisk mus į šulinio dugną, mes pavirsimė gyvatėmis ir prarysimė tą
varlę. Tada šulinys vėl bus pilnas vandens,— pasigirdo atsakymas.

Paklausti apie laivelio paslaptį, plaukai atsakė:

— Senės žmogédros, kurios miške gyvena, su tuo laiveliu keldavosi
per upę niekieno nematomos. Kadangi jos negali peršokti per tokią
plačią upę nei moka skraidyti, tai ir reikia, kad laivelyje visada būtų
irkluotojas. Bet jeigu ateitų kas kitas ir perimtu iš jo įrklus, tai tas
ir turėtų likti laivelyje jo vietoje, o laivininkas būtų laisvas ir galėtų
sau eiti namo.

Berniukas labai apsidžiaugė tokiais plaukų atsakymais ir grįžo atgal
iš karaliaus dvarą. Žmogédra dar buvo berniuką apdovanojės brangio-
mis dovanomis ir papuošalais; visi žmonės, taip pat ir karalius, labai
stebėjos, išvydę berniuką gyvą ir sveiką ir gausiai apdovanotą.

Norėdamas nubausti karalių, žmogédra berniuką taip primokė:

— Kai karalius tave klaus, iš kur gavai tiek dovanų ir papuošalų,
pasakyk, kad laivininkas tau davės, kad jis dar daugiau turtų turis.

Karalius, pamatės berniuką taip gausiai apdovanotą, paklausė, iš
kurgi tas turtas.

— Laivininkas man viską davė,— atsakė tas.— Jeigu tu nueitum, jis
ir tave apdovanotų.

Karaliui labai patiko tokia mintis.

Jau perkeltas per upę, berniukas laivininkui apie jo dalią buvo taip
pasakės:

— Jeigu tau pavyks irklus kam kitam perduoti, būsi laisvas ir galėsi eiti namo. O tas, kuris irklus perims, tolei turės likti laivelyje, kol bus pats išlaisvintas.

Kai tik karalius nuėjo prie upės, laivininkas labai apsidžiaugė. Ilipės į laivelį, karalius tarė:

— Duok tu ir man papuošalų.

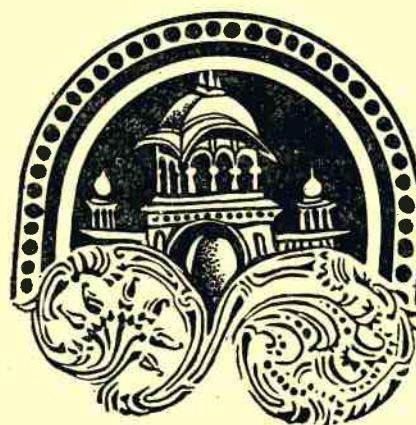
Laivininkas atsakė:

— Pone, jei būtum toks malonus ir perimtum irklus, aš nueiciau ir atneščiau tau papuošalų.

Karalius mielai paėmė irklus. O laivininkas išlipo iš laivelio ir tuo parėjo namo. Tuo tarpu karalius nebegalėjo irklų paleisti nei išlipti iš laivelio. „Čia man bausmė už tai, kad taip netikusiai elgiausi su savo žentu“, — suprato jis.

Berniukas numarino rupūžę po obelimi ir varlę šulinio dugne. Obelis vėl pražydo, o šulinys prisipildė vandens. Visi džiaugėsi berniuko darbais, visi ėmė jį gerbti ir klausyti kaip tikro karaliaus. O karalius, dabar tapęs laivininku, ne kartą bandė pats galą pasidaryti, tik jam nepavykdavo.

Po neilgo laiko berniukas atskleidė kitiems laivelio paslaptį. Nuo tada niekas nebeidrįso artintis prie upės. Ir karalius turėjo būti laivininku ir kęsti bausmę už savo nusikaltimus. O berniukas tapo karaliumi ir laimingai sau karaliavo.

NELAIMINGA NUOTAKA

Kartą gyveno toks valstietis. Jis turėjo du sūnus ir dvi dukteris. Vieną dieną jauniausias sūnus nusipirkо turguje keletą bananų ir pa-kišo po šiaudiniu namo stogu. Ir visiems paaiškino:

— Šitie bananai mano. Aš niekam neleidžiu jų valgyti. Bet jei kas juos suvalgys, tą aš vesiu, nors ir kas ji būtų — pasižadu!

O paskui vėl išėjo į lauką savo darbo dirbtī.

Šis jaunėlis buvo šiek tiek aikštингas. Jei ką ̄sikaldavo į galvą, nie-kaip nebesileisdavo perkalbamas.

Tuo metu jauniausia duktė, Kalabatė, žaidė prie namų. Ji ničnieko negirdėjo, ką brolis saké ir ką pasižadėjo. Žaisdama užtiko bananus, paémē iš sléptuvės ir suvalgė.

Vakare jauniausias sūnus grijo namo ir savo bananų neberado. Jis labai ītūžo ir vertė aukštyn kojom visus namus. Jis šūkavo:

— Mama, kas suvalgė mano bananus? Aš turiu vesti tą, kuri mano bananus suvalgė!

Išgirdusi jo žodžius, motina smogė sau į krūtinę ir tarė:

— Kokius niekus čia dabar kalbi? Ką tai reiškia? Ar tu žinai, kas tuos bananus suvalgė? Tai tavo jauniausioji sesuo!

Sūnus jai atsakė:

— Tavo pamokymu aš neketinu klausyti. Aš vesiu tą, kuri suvalgė mano bananus. Jei ne, tai ir nebegyvensiu.

Girdėdami tuos žodžius, tévas, motina, brolis ir vyresnioji sesuo labai sunerimo. Valstietis ir jo pati kaip įmanydami stengési prikalbėti sūnų elgtis išmintingai.

— Fui! Nešnekék tokių dalykų! — sakė jie ir glostė jaunikaičiui plaukus ir veidą.

Vyresnysis brolis piktais suriko:

— Tu gėdos nebeturi taip kalbédamas!

Ir vyresnioji sesuo nedrāsiai taré:

— Gédykis, argi galima taip sakyti, broli!

Bet jaunesnysis sūnus užsispyrės laikési savo. Jis vis kartojo:

— Aš nieko daugiau nenoriu girdéti. Turiu tą vesti, kuri suvalgė mano bananus — nesvarbu, kas ji tokia. Jei ne, pasidarysiu galą.

Ką gi turéjo veikti valstietis ir jo pati, jeigu jau šitaip? Jie daužė sau galvas kumščiais ir kalbėjo:

— O viešpatie, leisk mums kelti šias vestuves, jeigu kitaip nebe-išeina!

Kalabaté buvo labai priblokšta. „Kaipgi galima už savo brolio tekéti? — galvojo ji. — Argi ne geriau bus į upės bangas pulti negu už savo brolio tekéti?“ Ir visą naktį ji gailiai verké. Ašaros jos veidu ritosi viena paskui kitą. Švintant ji pirštų galais išslinko iš namų į medkirčio trobelę už kaimo visai netoli miško. Nors buvo labai anksti, medkirtys jau buvo atsikéléę. Kalabaté puolé jam po kojų ir, nebenulaikydama ašarų, meldé:

— Labai prašau, pastatyk man žalio medžio laivą! Aš patekau į didžiausią bédą.

Medkirčiu pagailo sielvartaujančios mergaitės, ir jis taré Kalabatei:

— Gerai, aš tau ligi temstant pastatysiū žalio medžio laivelį. Dabar eik namo ir ramiai lauk.

Artėjo vakaras. Artėjo ir vestuvių valanda, ir valstietis, jo pati, vyresnysis brolis ir sesuo visi įnikę joms rengési. Tuo pasinaudojusi,

Kalabaté išsmuko iš namų. Su nuotakos drabužiais ji nubέgo prie upés ir įlipo į žalio medžio laivelį.

Tuo tarpu jau turėjo prasidėti vestuvės. Tačiau namiškiai niekur nebegaléjo rasti Kalabatés, jaunosios. Kažkas sušuko:

— Aš mačiau Kalabatę, einančią prie upés.

Išgirdus tuos žodžius, sudrebéjo motinos širdis iš baisios nuojautos, kad jos dukté galéjo upéje nusiskandinti. Véjo plaikstomais drabužiais ji nubέgo prie upés ir pamaté Kalabatę laivelyje upés vidury.

Motina raudodama sušuko:

— *Kalabate, mielas vaike, kodél tu nebesugrižti?*

Vestuves pradéti metas —

Tai pareiki jau namo!

Kalabaté atsaké:

— *Esi tu motina man ir anyta —*

Argi taip būna?!

Linguok, Kalabatés laiveli, toliau!

Laivelis, kuriame sédéjo Kalabaté, trupučiuką paplaukė.
Tada atéjo jos tévas ir raudodamas sušuko:

— *Kalabate, mano dukra, kodél tu nebesugrižti?*

Vestuves pradéti metas —

Tai pareiki jau namo!

Kalabaté atsaké:

— *Esi tu tévas man ir šešuras —*

Argi taip būna?!

Linguok, Kalabatés laiveli, toliau!

Laivelis, kuriame sédéjo Kalabaté, vél trupučiuką paplaukė.
Atéjo vyresnysis brolis ir raudodamas taip jai saké:

— Kalabate, mano sese, kodėl tu nebesugrižti?
Vestuves pradėti metas —
Tai pareiki jau namo!

Kalabatė atsakė:

— Esi tu brolis man ir dieveris —
Argi taip būna?!

Linguok, Kalabatės laiveli, toliau!

Laivelis, kuriame sédėjo Kalabatė, trupučiuką vėl paplaukė.
Galiausiai atėjo jaunesnysis brolis. Jis buvo apsirengęs vestuviniai
drabužiais ir sušuko:

— Kalabate, Kalabate, kodėl tu nebesugrižti?
Vestuves pradėti metas —
Tai pareiki jau namo!

Kalabatei ašaros riedėjo per krūtine, ir ji atsakė:

— Esi tu brolis man ir vyras —
Argi taip būna?!

Nugrimzkk, Kalabatės laiveli, i upės dugnq!

Laivelis beregint ir nuskendo. Skaudžios aimanos pasigirdo nuo
kranto, bet niekas nežinojo, kurioje vietoje Kalabatė su savo laiveliu
dingo.

Atšaukė nardytojus. Jie išieškojo upę ir greit pavargo, Kalabatės
né ženklo neradę. Tada atšaukė žvejus. Jie metė savo didelius tinklus
i vandenį ir atsidėjė ieškojo Kalabatės. Bet kas kartas, kai tinklą iš-
traukdavo, tame rasdavo vien žuvis, vėžius ir moliuskus. Kalabatės né
ženklo! Daugybę kartų leido tinklus, bet viskas veltui. Žvejai jau pa-
vargo, tik staiga pajuto tinkle kažin ką sunkų esant. Su didžiausiu vargu
ištraukė tinklą i krantą. Bet ką pamatė? Milžinišką austrę! Dabar jau
nebebuvo likę jokios vilties rasti Kalabatę. Visi išsivaikščiojo namo, o
austrė liko gulėti ant kranto. Valstietis su savo pačia ir vaikais taip

pat parėjo namo, visi verkdami ir mušdamiesi į krūtinę. Upės krantas ištuštėjo, ten liko tylu tylu.

Kitą rytą pro šalį éjo pienininké, pardavusi pieną. Jos žvilgsnis kliudė didžiulę austrę. Pienininké pagalvojo: „Ta austrės geldelė, su kuria aš iškrapštau keptuvę, jau labai aplūžusi. Kodél man šitos nepasiimti? Ji man kaip tik laiku pasitaiké ir labai tiks.“ Ji pasiémé austrę ir, parsinešusi namo, pakišo palépén.

Pienininké kiekvieną dieną kildavo iš namų pieno pardavinéti, o išeidama visada kuo rüpestingiausiai užsklēsdavo trobelés duris. Namie nieko nelikdavo. Pienininké išėjus, išlipdavo Kalabatę iš austrės, ištepdavo trobelés aslą karvés mėšlu, suplaudavo indus, išvirdavo valgį pienininké ir sau, pavalygydavo per naktį mirkytų ryžių ir, atlikusi visą ruošą, vél sugriždavo į savo austrę. Taip dédavosi kiekvieną dieną, ir pienininké didžiai tuo stebéjosi. „Kas čia galėtų būti, kad man visus darbus nudirba? — svarsté ji.— Kasdien gerai užsklendžiu duris ir paréjusi teberandu užsklestantas. Taigi niekas nebūna į vidų iéjės. Tai kas čia viską padaro?“ Iš pradžią ji buvo labai sumišusi, o paskui nusprendé: „Būtinai turiu sužinoti, kas čia toks nudirba už mane ruošos darbus!“

Taigi ji vieną rytą užsklendé trobelę, tartum išeidama kaip visada pieno parduoti. O iš tikrujų pasislépē netoli trobelés.

Tuo tarpu Kalabaté kaip kasdien išlipo iš austrės, apsiruošé ir buvo vél į austrę grížtanti, bet iéjo į vidų pienininké ir paklausé:

— Kas tu tokia, mano miela?

Taip užklupta Kalabaté pravirko ir išpasakojo visą savo skaudžią dalią. Išklausiusi senutę taré:

— Nuo dabar nebesislépk daugiau austréje. Likis pas mane ir būk man dukté.

Nuo tada gyveno Kalabaté senutés trobeléje kaip tikra jos dukté. O kadangi trobelé buvo už kaimo, niekas to ir nesužinojo.

Vieną dieną, kaip paprastai, pienininké išéjo pieno parduoti. Kalabaté liko viena trobeléje. Pusiaudieny pavalgiai Kalabaté atsisédo sauléje prie durų savo šlapią plaukų išsidžiovinti. Kaip tik tuo metu tos šalies karaliaus sūnus jojo pro pat trobelę. Jo žvilgsnis kliudė Kalabatę. Ją pamatęs, jis stebédamas pagalvojo: „Kas yra ši neapsakomo grožio mergelé apirusioje pienininkés lūšnoje?“ Princas nujojo toliau, tačiau jo širdyje nebléso pienininkés lūšnelés prisiminimas.

Atėjo vakaras. Pienininkė buvo ką tik grįžusi namo, kai staiga pasirodė karaliaus pasiuntiniai. Jie taré:

— Mes atėjome tavo dukters. Mūsų princas pamatė tavo dukterį, ir mes dabar čia jo paliepti!

Senutė apsimetė labai pasipiktinusi ir taré:

— Gal jūs iš galvos išsikraustėte? Iš kur aš jums paimsiu dukterį? Aš nieko visame pasaulyje neturiu, jau nekalbant apie dukterį. Jeigu manimi netikit, eikit į vidų ir patys pasižiūrékit.

Karaliaus pasiuntiniai apieškojo trobelę ir nusivylę iškeliaavo atgal. Princui jie pranešé, kad senutė dukters neturinti.

Tai išgirdės, princas iš pykčio kone pašélo. Jis sušuko:

— Sené nori mane apgauti! Aš pats savo akimis mačiau tą mergaitę. Koks jos gražumas! Noriu, kad ji būtų mano. Ir geriau būsiu nevedęs, jeigu jos negausiu.

Taip pasakės, jis užsidaré savo kambaryste.

Karalius labai susikrimto. Jis nebežinojo, kas bus, jei tos mergaitės neras. Šiaip ar taip, princas buvo vienintelis jo sūnus.

Galiausiai karalius įsaké:

— Sené melavo. Kuo greičiau suimkite ją!

Galvotrūkčiais puolé tarnai prie pienininkés trobelés. Jie taré moteriškei:

— Tu mums miglas pūtei. Princas dar šiandien mergaitę maté. Jis užsidaré savo kambaryste, prisiekęs niekad nevesti, jeigu negaus tavo dukters. Užtat mes dabar tave nuvesime karaliui.

Nebeturédama kur dingti, vargšé iš baimés drebanti moterišké turéjo pasirodyti karaliui. Karalius taré:

— Sakyk teisybę, ar tikrai neturi dukters. Jeigu pameluosি, liepsiu tau nukirsti galvą. Bet jeigu teisybę pasakysi, nieko pikta tau neatsitiks.

Senutė pasižiūréjo į budelį, su kardu rankoje stovintį šalia karaliaus. Ir suprato, kad turés mirti, jei nepasakys teisybés. Todél taré, sudėjusi rankas:

— O mano viešpatie, atleisk man. Aš pamelavau, nes ji vienintelė mano duktė.

O kas toliau buvo? Kalabatė ištekėjo už princo, ir buvo labai prasmatnios vestuvės. Jiedu gyveno linksmi ir laimingi. Ir senutei nebereikėjo daugiau pieno pardavinėti. Jos gyvenimas visiškai pasikeitė. Dabar ji atsikėlė į karaliaus rūmus pas Kalabatę. Kalabatė ir jos vyras susilaukė daug vaikų ir, jau labai pasenę, abu drauge numirė. Bet tos šalies žmonės dar ir šiandien juos mini.

KALABATĖ

Senais senais laikais gyveno vienas karalius. Jis turėjo didelę karalystę ir buvo labai taurus. Visi jo valdiniai buvo laimingi ir mylėjo karalių kaip tikrą tėvą.

Karalius turėjo septynis sūnus ir vieną dukterį. Vaikai buvo smagūs ir labai draugavo. Jie visada kartu žaisdavo ir nenorėdavo skirtis. Jauniausioji buvo princesė Kalabatė. Princai labai ją mylėjo. Kalabatė žaisdavo, juokdavosi ir šokinėdavo aplink juos. Kartais jie paerzindavo seserį, bet ir ta jiems atmokėdavo tuo pačiu pinigu. Tik kai pasijusdavo labai įskaudinta, pravirkdavo ir nebegalėdavo nustoti. Tada jie pri-glausdavo ją prie saveš ir bandydavo susitaikyti, sekdamai pasakas apie karalaite, lygiai tokią pačią kaip kad buvo Kalabatė. Kalabatė mielai klausydavosi ir kas kartas, kai pasakos princesė patekdavo į bėdą, įsi-terpdavo: „Kodėl gražioji princesė turi tokias širdį draskančias kamčias kentėti?“ Arba: „Kodėl ją velnias nužudė, kodėl ji, tokia dar jauna, turėjo mirti?“ Tada princai juokdavosi ir atsakydavo jai kokiu nors pokštu.

Bet mieliausia Kalabatei būdavo šalia jauniausiojo brolio. Jiedu abu buvo labai labai artimi. Jiedu buvo vienmečiai, nes dvynukai. Dažnai jie žaisdavo, susėdė priešais. Jeigu vienas pasekdamas pasaką, antrasis

atsakydavo sąmojingomis eilėmis. Jie mokėsi pas tą patį mokytoją, o viską, kas būdavo įdomu, kartu mokydavosi atmintinai. Tie mokslai buvo pačios gražiausios jų dienos. Jie labai mylėjo vienas kitą ir ne galėdavo ilgėliau išbūti skyrium. Jauniausasis princas ir Kalabatė buvo be galo laimingi.

Laimingi buvo ir karalius su karaliene. Laimingi buvo ir tos kalystės gyventojai. Bet staiga visus ištiko nelaimė. Niekas nebuvo tokio atsitikimo iš anksto numatęs, bet taip, matyt, buvo lemta.

Princai mégdavo joti į medžioklę. Dažną dieną jie praleisdavo miške, ginkluoti kardais ir lankais su strėlėmis. Namų parsinešdavo elnių ir kiškių ir visko, ką tik pavykdavo sumedžioti.

Vieną dieną ir jauniausasis princas patraukė su broliais į mišką. Jis teturėjo mažutėlį lanką ir keletą strėlių. Jis nė neišmanė, kaip yra medžiojama. Užtart šokinėjo ir juokėsi, puldinėjo šen ir ten, tartum visai naują pasaulį išvydęs prieš savo akis. Grįždamai namo, kiti princai ant pečių gabenos nušautų žvérių, o jauniausiojo princo rankoje tebuvo mango vaisius. Bet tai nebuvo paprastas vaisius. Jis tviskėjo tarytum auksinis, o koks jo buvo kvepėjimas! „Aš niekam neduosiu šito vaisiaus paragauti,— nusprendé princas,— niekas negaus jo nė kąsnelio.“ Iš didelio džiaugsmo jis pasidarė net savimyla. Kai jie grįžo į rūmus, jis nubėgo pas karalienę dainuodamas:

— Mama, mama, žiūrėk, ką aš parsinešiau iš girios. Tik pasižiūrėk, ir žado neteksi!

Ir tikrai, auksiniu mango vaisiumi nebuvo galima atsigérēti. Niekad niekas nebuvo nieko panašaus regėjęs. Karalienė garsiai pasidžiaugė savo berniuku ir su didžiausia meile paglostė jam galvelę. Tuo tarpu iš savo kambario atėjo Kalabatė. Jis jai parodė vaisių, o jos akys linksmai sužibo. Bet princas trumpai pasakė:

— Ne, aš tau neduosiu jo nė kąsnelio. Ne, niekad. Niekas negaus jo paragauti!

O paskui nusijuokė ir taip tarė:

— Jeigu kas nors jo paragaus ar bent bandys paragauti, tada aš tą vesiu, pasižadu, kad ir kas tai būtų. Ne, Kalabate, ne, nebandyk sau gauti mango dalelės. Tas vaisius pavojingas.

Princas pasidėjo mango vaisių į lentyną ir nuėjo prie upės, tekančios netoli rūmų, pasimaudyti.

Kalabatė stovėjo ir žiūrėjo į vaisių. Ji mąstė apie brolio žodžius. Ir nusprendė, kad jis bus tik pajuokavęs. Jis negalėtų būti toks šiurkštus, toks savimyla. Vaisius buvo toks gražus, taip gardžiai kvepėjo! Tai iš tikrujų buvo didelė pagunda. Ji vis svarstė: „Jeigu vaisių suvalgysiu, argi jis neatsisakys savo žodžių? Tikriausiai atsisakys. Jis juos bus užmiršęs, vėl mes drauge susésime ir žaisime. Aš juk jo vienintelė ir taip mylima sesuo. Jis man viską atleis, kad ir ką jam padaryčiau.

Ir atsitiko, kad Kalabatė pačiupo vaisių ir, savo kambarysteje užsidariusi, suvalgė; jo skonis buvo nepaprastas. Tuo tarpu parėjo nusimaudęs jauniausiasis princas. Ir mango vaisiaus neberado. Princas émė šélti. Atbégo karalius, paskui karalienė, paskui kiti broliai. Bet niekas negaléjo vaisiaus rasti, ir niekas nežinojo, kas tas vagis buvo. Berniukas verkė. Jis vis minėjo savo įžadą ir kiekvienam kartoj.

O vagišė sédėjo tamsiame savo kambarėlyje. Niekas jos ten neieškojo. Tik dabar ji pradėjo rimitai galvoti, kas gi jos laukia. Jeigu jis iš tikrujų norės teséti savo žodį, kaip tada? Ir ji nebeturėjo nė mažiausios vilties kibirkštélės. Kas atsitiko, tą ir reikia priimti ir nieko nebebuvo galima gražinti. Ji émė galvoti, kad geriausia jai bus upéje nusiskandinti. Tokia liūdna baigtis jau aiškiai stojosi jai prieš akis. Staiga į jos kambarį įpuolė broliukas. Jis buvo labai nusiminęs, jo akys buvo sklidinos ašarų. Bet pamatęs verkiančią Kalabatę, viską užmiršo. Toks reginys buvo jam per skaudus. Jis émė klausinéti, kas atsitiko. Jis visas virpėjo. O ji nepaliové verkusi. Pagaliau, pertraukiama kükčiojimo, ji prisipažino savo kaltę. Princas pastéro tartum suakmenéjęs ar stabo ištiktas. Ilgą laiką jis neįstengé nė žodžio pratarti. O vėliau pasakė:

— Mano miela Kalabate, tu juk viską žinojai ir vis tiek iškrétei man tą piktą pokštą. O, į kokią neišbrendamą bédą mes įpuolém!

Paplūdusi ašaromis, Kalabatė atsakė netikėjusi, kad jo žodžiai buvę rimitai pasakyti, o maniusi, jog viskas tesą juokai. Ji žinojusi, kaip jis ją myli, ir vylusis, jog jis ne per daug supyksiąs, jeigu ji suvalgyianti tą mango vaisių.

Berniukas teatsakė:

— O mano įžadas?

Ir išejo į savo kambarį. Jis nė pagalvoti negaléjo, kad turės vesti savo seserį. Ne, tai būtų nusikaltimas. Bet įžado nevykdyti taip pat

nusikaltimas. Ar taip, ar anaip pasielgės, jis vis tiek nusikalstū. Tai gal jis turi savo gyvybę padėti? Bet ir čia būtų nusikaltimas. O ką tada daryti? Nebebuvo jokios išeities.

Lygiai kaip jis, taip ir Kalabatė savo kambaryje buvo apimta nevilties. Juk neįmanoma tekėti už savo brolio! Tai musikaltimas, baisus nusikaltimas. „O kurgi išeitis? — klausė ji pati save.— Nebéra jokios išeities, jokios prošvaistės. Nebetekusi vilties, turėsiu patamsiais klaidžioti? Tai ar ne geriau būtų numirti?“ Ir pirštų galeliais ji išsélino iš namų, ~~ketindama~~ nusiskandinti upėje. Nejudėdama ji stovėjo ant maudyklės kranto; ašaros riedėjo per jos skruostus. Ir niekas neateis jos gelbėti? Jis nepanorės sulaužyti savo įžado? Ji taip labai troško jį pamatyti! Bet jo čia nebuvo.

Tuo metu rūmuose karalienę apémė didžiausias neramumas. Ji nerado princesės savo kambarėlyje.

Karalienė nuėjo pas jauniausiąjį sūnų ir iš jo išgirdo, kad tai Kalabatė pačiupusi suvalgė mango vaisių. Karalienė pasipiktino. O kur dar galėtų būti Kalabatė? Niekur rūmuose jos nebuvo galima rasti.

Karalius nubégo prie maudyklės. Ten jis ją ir išvydo vandenye, tik galva dar buvo matyti. Karalius pašaukė Kalabatę:

— *Kalabate, Kalabate, ko tu nebeini namo?*
Jau baigési ryžiai,
O patiekalai genda!

Kalabatė verkdama atsakė:

— *Gali ir visas pasaulis baigtis,*
Gali viskas sugesti,
Tu mano tévas, kartu mano šešuras,
Tai ko bevertas gyvenimas?

Karalius dar bandė ją perkalbėti, bet ji jo neklausė. Ji buvo nusprendusi mirti. Atėjo ir karalienė, pasirodė princai. Kiekvienas jai tą patį sakė, o ji visiems atsakė tais pačiais žodžiais. Ji negalėjo né išipažinti, kad tévas, motina, broliai jaiaptų šešuru, anyta, dieveriaiš. vaizduoti, kad tévas, motina, broliai jaiaptų šešuru, anyta, dieveriaiš.

Galiausiai atėjo jauniausiasis princas. Pilnu meilės balsu jis jai sušuko:

— Kalabate, miela mano sesute, kodėl tu nelipi iš vandens?
Kalabatė negalėjo jam žiūrėti į veidą. Ji atsakė:

— Ne, mylimas broli, ne, aš nebelipsiu iš vandens. Kaipgi tu man gali būti vyras, o aš tau žmona? Ne, leisk man numirti. Prašau, nesielvartauk dėl mano mirties. Tiktai atsimink mielą savo sesutę, kai jos jau nebebus.

Princas sušuko:

— Kalabate! Aš atsiimu savo žodį. Aš sumelavau, kad pasižadėjau. Savižudybė baisus nusikaltimas. Sugrižk, sugrižk pas mane, Kalabate. Aš negaliu nė pagalvoti apie gyvenimą, jeigu tavęs nebebus!

Raudodama Kalabatė atsakė:

— O mielas broli, ne, ne, ne!

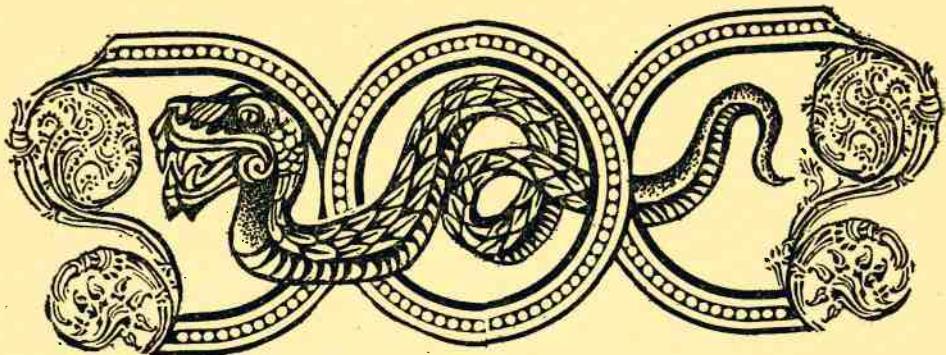
Ji dar iškélé iš vandens dešinę ranką, bet netrukus jau nieko nebebuvo matyti. Vanduo upėje pakilo. Išblėso rūškana šviesa, apniuko dangus.

Jauniausiasis princas, apimtas nevilties, nebeįstengė susivaldyti. Jis visas drebėjo. Ir sušuko iš visų jégų:

— Palauk, palauk, Kalabate, ir aš einu pas tave!

Sunkiai, dusliai sušniokštė vanduo. Paskui beregint viskas nutilo. Upė tekėjo į priekį kaip nuo amžių. Tik ji viena galėjo žinoti, kur šitos nuskintos gėlės dvynės rado sau uostą.

PRINCAS KRIAUKLELĖ

Kartą gyveno toks karalius ir turėjo tris karalienes.

Jis buvo didelės karalystės valdovas. Nieko o nieko, ko tik žmogus trokšta,— turto, garbės, valdžios,— netrūko šitam karaliui. Atrodė, kad karaliaus lobynus lanko pati turto deivė motina Lakšmė. Milijonų milijonai valdinių lenkė savo galvas ligi karaliaus kojų. Menkiausiam jomis tui paklusdavo karių gausybė it skérių debesys, visada pasirengę nuristi priešams galvas nuo pečių.

Ir vis dėlto karalius nebuvo laimingas. Karalienės taip pat nebuvo linksmos. Tai kodėl?

Kas gi paveldės visus tuos turtus, kas bus karaliaus išpėdinis? O kaip buvo sukaupti štie turtai? Kraujas buvo liejamas kaip vanduo, jokios gyvasties negailima, tiesa ir teisingumas kojomis minamas! Tai kam dabar teks tas palikimas? Kas nors svetimas užgrobs tuos turtus. Karalius kaip mat netekdavo ramybės, apie tai pagalvojęs, sustingdavo šypsena karalienių veiduose, o skaistus ménulis pasislėpdavo už tamsių debesų.

Karaliaus sieloje buvo tuščia. Kur jis galėjo rasti sau širdžiai paguodą, prie ko savo širdį palenkти? Karalienių skreitas buvo tuščias. Kas joms išės į jį tą trokštamą lobį? O dangau, kodėl tu taip leidai? Kodėl jie visi, maudydamiesi laimės jūroje, turi kentėti tokią kančią? Ta graužatis temdė karaliaus ir karalienių dienas. Karalių vis mažiau

ėmė dominti karalystės reikalai, o visos trys karalienės menkai besirūpino namais, drabužiais ir papuošalais.

Vieną kartą karalius, graužiamas savo rūpesčio, sédėjo susirinkimų menėje. Staiga šaižus pučiamos kriauklės garsas nuvérė visus žmones ir sudrebino rūmų pamatus. Nuo to garso krūptelėjo vyriausioji ir antroji karalienės savo kambariuose, nusigando ir jauniausioji karalienė.

Karalius sušuko:

— Kas ne laiku paleido tokį garsą?

Vos jis ištarė tuos žodžius, oriu žingsniu į menę iéjo aukšto ūgio atsiskyrėlis ir riktelėjo:

— Šlovė didžiajam karaliui!

Per jo pečius karojo storos kaltūnuotos kasos; kaktose švietė raudona sandalmedžio pasta užteptas kastos ženklas. Ilga tanki barzda denge krūtinę ir pilvą žemiau juostos. Vienoje rankoje jis laikė trišakį, išteptą raudonu telsinduro tepalu, o antroje didžiulę penkiagubą kriauklę, susisukusią į kairę pusę. Ant jo kaklo kabobo dievui Šibai pašvēsto medžio uogą vėrinys. Kokiu orumu dvelkė visas atsiskyrėlio stuomuo! Bet kas tai? Pro kaltūną, gaubiantį atsiskyrėlio pečius, iškišo galvą pieno baltumo gyvatė. Jos ilgas liežuvis pamažėle vinguriavo per jo rankas nelyginant driežas per namo sieną. Nuo to reginio visi pašiurpo.

Karalius tarė:

— O išmintingasis atsiskyrėli! Gal ir teisingai šlovini didžiųjų karalių. Bet kam ta šlovė didžiajam karaliui? Kam jam tos daugybės užkariautų karalysčių? Kai nešviečia viltis tėsti savo dinastiją, turėti sūnų, nieko nebeverta visa garbė.

Atsiskyrėlis atsakė:

— Kodėl, didysis karaliau, tu toks silpnadvasis? Tu tik duok man ižadą, ir aš pasirūpinsiu tavo dinastijos išsaugojimu, princu.

Karalius tarė:

— Paaiškink, ką tai reiškia. Kas tik bus įmanoma, viską padarysiu.

Atsiskyrėlis toliau kalbėjo:

— Tu daug sūnų turėsi. Bet vieną iš savo sūnų man atiduosi. Jeigu taip sutinki, toliau viską darysiu, kaip tik tu norėsi.

Nors karalius ir suprato, kokia šita sąlyga žiauri, jam atrodė, jog néra kitos išeities, kaip tik sutikti. Atsiskyrėlis, tris kartus pakartojoęs

savo pažadą ir palikęs vaistų karalienėms, kurios turéjo juos suvartoti, paruošusios tyrelę, išėjo iš susirinkimų menés.

Paémęs tuos vaistus, nuéjo karalius į moterų kambarius. Ten jis rado vyriausiąją ir antrają karalienę, padavé joms vaistus ir taip taré:

— Atidžiai klausykite. Imkite šiuos vaistus ir paruoškite iš jų tyrelę, ji bus jums, visoms trims karalienėms. Laiminant atsiskyréliui ir su dievo pagalba tie vaistai jums padës.

Abi karalienės, vyriausioji ir antroji, paruošé vaistus ir suvartojo. O jaunajai karalienei iš pavydo jos nepasaké nieko.

Po valandélés karalius vél iéjo į moterų kambarius ir rado visas tris karalienes, kartu susédusias. Jis pasiteiravo, ar jos suvartojo vaistus. Jauniausioji karalienė nustebusi paklausé, apie kokius vaistus čia kalbama ir kas juos davé.

Karalius atsaké:

— Tai jūs nepalikote jaunajai karalienei vaistų? Argi aš nebuau aiškiai liepęs, kad turite paruošti jų tris lygias dalis?

Vyriausioji karalienė ir antroji karalienė atsaké:

— Mes tokią daugybę įvairiausių vaistų vartojame, ir né vieni nieko negelbsti. Užtat nusprendéme šituos pirmiai pačios išbandyti ir pažiūréti, kas bus, o paskui paliepti, kad atsiskyrélis vaistų duotų ir jauniausajai karalienei.

Karalius labai puikiai permaté, kad abi karalienės susimokiusios, ir taré jauniausiajai:

— Eik ir nuplauk akmens plokštę, ant kurios buvo maišoma tyrė, ir tuoju išgerk tą vandenį!

Jauniausioji karalienė pirmiausia pati nusimaudé, tada numazgojo plokštę, išgéré tas paplavas ir atliko padékos apeigas.

Atéjo laikas, ir visos trys karalienės susilauké kūdikių. Vyriausiosios ir antrosios karalienės buvo puikūs berniukai, o trečioji karalienė paleido į pasaulį kriauklelę. Dvi pirmosios karalienės bučiavo mylavę savo sūnelius, maitino juos krūtimi, apvedžiojo juodais dažais akis ir piešé kaktoje kastos ženklą. O jauniausioji karalienė su skaudama širdimi savo kriauklelę pamerkdavo į pieną, suvyniodavo į medvilnės skiautelę ir, paémusi juodų dažų, margindavo kriauklelę raštais ir piešdavo kastos ženklą.

Staiga vieną dieną nuo didžiujų vartų pasigirdo jau pažįstamas griausmingas kriauklės garsas. Vyresnioji ir antroji karalienė apkabino savo sūnus ir stipriai laikė, net ir jauniausioji karalienė paslėpė savo kriauklelę skreite. Sudrebėjo karaliaus širdis.

Pasirodė atsiskyrėlis ir nuėjo pas karalių. Jis sušuko:

— Šlovė didžiajam karaliui!

Slépdamas savo mintis, karalius atsakė:

— Maloniai prašom, maloniai prašom! Šiandien man laiminga diena. Ar nesi ko reikalingas savo aukojimams ir atgailavimams?

Atsiskyrėlis atsakė:

— Ne, didysis karaliau, tavo gerai valdomoje šalyje néra man jokių kliūčių atgailauti. O dabar tesék žodį. Atiduok man vieną iš savo sūnų, nes ketinu keltis į kitą vietą.

Su skaudama širdimi prisiartino karalius prie karalienių kambarių, tačiau abi vyresniosios karalienės, išgirdusios kriauklės garsą, užsisklendė duris ir laikė sūnus tvirtai prie savęs prispaudusios. Nors ir kaip karalius jas prašė ir bandė perkalbėti, jos neparodė né balso. Net ir grasinimas, kad atsiskyrėlis gali jas prakeikti, jų neprivertė atidaryti durų.

Tada karalius nuėjo pas jauniausiąjį karalienę. Jis tarė:

— O jauniausioji! Atsiskyrėlis jau atėjo. Aš jam pažadėjau atiduoti vieną savo sūnų. Mes atsiskyrēliu atsikratysime, atidavę tavo pagimdytąjį kriauklelę. Anų karalienių sūnūs smagūs ir guvūs, negi dabar juos savo paties ranka atiduosiu?

— Kaipgi taip, karaliau! Ir aš nešiojau kūdikj; kaip kad abi vyresniosios savo sūnus myli, taip aš myliu savo kriauklelę. Mano akyse kriauklelė — man sūnus. Kaipgi galiu aš, tikra motina, paaukoti jį pati savo rankomis?

Karalius turėjo parodyti visą savo iškalbą:

— Pagalvok, karaliene! Ką gi tu veiksi su savo kriauklele? Jei bus tokia dievo valia, neilgai trukus, nuostabiausio sūnaus susilaaksi! Atsisakyk kriauklelės ir gelbék mane nuo atsiskyrėlio prakeikimo!

Jauniausioji atsakė:

— Gerai, aš perimu tavo skaudžią dalią. Nenoriu, kad dėl manęs tave ištiktų prakeikimas. O man toks gyvenimas vis tiek nieko nevertas.

Karalių sujaudino jauniausios atsidavimas. Nešdamas pieno dubenyje kriauklelę, jis išėjo pro duris ir tarė atsiskyrėliui:

— Štai jis, o išmintingasis atsiskyrėli! Imk ji ir suteik man savo malonę.

Pamatęs kriauklelę, atsiskyrėlis pasakė, neslėpdamas pykčio:

— Neapgaudinék manęs, karaliau. Tu dar turi kitus du sūnus. Duok man jų vieną. Kur aš dėsiuosи su ta kriauklele? Iš kur aš jai pieno kasdien imsiu?

Karalius tarė:

— Aš padariau kaip tavo lieptas. Su tavo duotų vaistų pagalba jauniausioji karalienė susilaukė šios kriauklelės. Prašau ją ir priimti. Leisk man savo žodį tesėti.

Atsiskyrėlis atsakė:

— Na gerai, karaliau, aš paimu šią kriauklelę. Bet žiūrėk, kad pas kui nesigailėtum apgavęs atsiskyrėli!

Taip tarės, atsiskyrėlis smarkiai metė žemén baltąjā kriauklelę su visu pieno dubeniu ir sudaužė. Ir stebuklas! Iš kriauklelės stojoji nepaprasto grožio princas, net visa aplinkui nušvito. Baltoji gyvatė nusliaužė nuo atsiskyrėlio pečių prie kojų ir išlakė pieną iš kriauklės šukių. Visiems matant, paėmė atsiskyrėlis vaiką ant rankų ir dingo, ir niekas negalėjo pasakyti, kuria kryptimi.

Visi, kas tik buvo karaliaus dvare,— ministrai, sargybiniai, visi rūmininkai,— stovėjo taip nustebinti šio atsitikimo, tartum būtų pamatę gyvą sapną.

Visą dieną žingsniavo atsiskyrėlis siauru miško takeliu ir pavakary priėjo miško viduri. Ten, tankiai apaugusi medžiais, dunksojo kalva. Jos papédėje vingiavo siauras upeliukas. Kitoje upelio pusėje, truputį tolėliau, stovėjo atsiskyrėlio trobelė. Ten augo ir senas milžiniškas figmedis. Ilgainiui jo kamienas visai iškiuro. Plačiai išsikerojo ilgos jo šakos ir teikė šalia jo stovinčiai žolinei trobelei malonų pavėsi. O medžio kamiene, drevėje, stūksojo raudonu cinoberiu nudažyta akmeninė gyvačių deivės, šiurpiosios Nagešvarės, skulptūra, ji buvo matyti pro angą kamiene. Priešais skulptūrą, visai netoli, stovėjo kruvinas alto-rius, ant kurio buvo dedamos aukos.

Už trobelės plytėjo skaidrus tvenkinys. Ant trijų tvenkinio krantų nebuvo leidžiama augti né žolelei, jie buvo rūpestingiausiai prižiūrimi,

tiktais visokiausiai medžiai ten tviskėjo savo raudonais žiedais. O pietinis krantas buvo užžėlęs tankiomis aukštomas žolėmis. Ten nebūtų buvę lengva prasibrauti.

Vos tik sugrižęs, atsiskyrėlis pagarbino Nagešvarę, puldamas prieš ją ant žemės. Baltoji gyvatė nusirangė nuo jo kūno ir pamažėle įlindo į drevę su akmenine deivės skulptūra.

Labai rūpestingai augino atsiskyrėlis princą kriauklelę. Sankhakumaras stengėsi įgyti jo palankumą, paruošdamas kasdieninėms apeigoms reikalingus daiktus, atnešdamas gélių, kaip buvo jam pavesta. Taip bėgo laikas, ir Sankhakumaras subrendo.

Ne kartą atsiskyrėlis Sankhakumarui buvo griežtai uždraudės eiti į pietinį tvenkinio krantą. Dabar Sankhakumarą apémė didžiausias noras sužinoti, kodėl atsiskyrėlis jam tą taip labai draudžia. Jeigu čia kokia paslaptis, jis turi ją atskleisti.

Vieną dieną asketas kažkur išėjo. O Sankhakumaras, kuris tuo metu skynė gėles, nubėgo į pietinį krantą su visu gélių krepšeliu. Išvydęs, kas ten yra, jis pastéro iš siaubo. Po kiekvienu medžiu, lyg kokie altorėliai, buvo sukrautos kaukolių rietuvės. O netoli ese kūpsojo skeletų kaugė. Sankhakumarui artinantis, kaukolės ēmė judėti jo link, barškėdamos, kalendamos dantimis ir šiurpiai šypsodamos.

Sankhakumarui pasidarė baisu. Po trumpos valandėlės kaukolės prasnėko:

— Ko stovi toks nusigandės? Vieną gražią dieną ir tu papildysi mūsų draugiją, būk tuo tikras. Bet jeigu nori, paklausyk, ką tau pasaikysime. Ir mes visi kadaise buvome tokie pat princai kaip tu. Atsiskyrėlis ir mus atsigabeno į ši mišką ir draudė eiti į šitą krantą. Jeigu mes būtume nepaisę jo draudimo ir čia atėjė kaip tu, būtume išvengę nelaimės. Tu išdrįsai nepaklausyti, ir jeigu nori, galési dabar ne tik pats savo gyvybę išgelbėti, bet ir mums visiems sugražinti.

Tą kalbą išklausius, pasruvo Sankhakumarui iš akių ašarų upeliai. Kaukolės kalbėjo toliau:

— Žiūrėk! Mes — tai šimtas prinčių, paaukotų atsiskyrėlio. Dabar jis nori tave gyvačių deivei paaukoti. Kai bus nužudės šimtą pirmąjį princą, bus atlikęs paskutinę auką ir teséjės savo įžadą. Gerai įsidémek mūsų žodžius. Kai atsiskyrėlis tau nusimaudžiusiam lieps nusilenkti gyvačių deivei, atsakyk jam: „Esu princas ir nežinau, kaip reikia nusilenkti. Aš

moku pareikšti pagarbą sudėjės rankas arba pasveikinti aukštai jas iškélés." Tada atsiskyrėlis tau rodys, kaip reikia lenktis. Tą akimirksmi tu turi nukirsti atsiskyrėli su cinoberiu nudažytu apeiginiu kardu, sulieisti jo kraują į dubenį ir mus juo apšlakstyti. Tada mes visi vėl atgyvime. Todėl tau ir sakome: tavo paties gyvybę ir mūsų, šimto princų, likimas tavo rankose. Pasistenk suprasti mūsų žodžius ir elkis, kaip tau atrodys teisinga.

Po šių žodžių kaukolės émė riedėti tollyn ir vėl susikrovė tokiomis pačiomis rietuvémis kaip buvusios. O Sankhakumaras sugrižo atgal prie atsiskyrélio trobelės.

Buvo jauno ménulio sekmadienis, kai saulė pakyla į aukščiausią tašką. Sankhakumaras viską paruošė gyvačių deivés pagarbinimui. Suguldė į kaupelius rausvus lotosų žiedus ir raudonas kiniškas rožes, padéjo smilkalus, lempą, aukojamą maistą. Atsiskyrėlis nusimaudė ir émė kalbėti rytmétines maldas. Baigési dienos trečios sargybos laikas. Aukštai į dangų pakilo aukuro liepsna, jos liežuviai kyščiojo ir į drevés vidų. Ant altoriaus sukrautų raudonų rožių ir lotoso žiedų krūvelės sieké akmeninei deivei mažne ligi juostos. Iš drevés žéravojos akys ir atrodė it gyvos.

Liko nebedaug laiko ligi saulés užtemimo, ir atsiskyrėlis jau ketino aukoti paskutinę auką. Jis garsiai pasišaukė Sankhakumarą ir įsakė:

— Sankhakumarai, paskubék nusimaudyti ir paimk maisto aukos likučius!

Sankhakumaras nusimaudė kaip lieptas ir atsistojo šalia atsiskyrélio. Jam prie šalies kabojos didžiulis kardas; išteptas telsinduro tepalu, jis baltais švytėjo. **Atsiskyrėlis** tarė:

— Sankhakumarai, sūnau! Paimk nuo motinos altoriaus maisto aukos likučius ir pagarbiai, nusižeminęs nusilenk motinai.

Sankhakumaras **atsakė** kaip buvo pamokytas:

— Gerai, mokytojau. Tik nežinau, kaip reikia nusilenkti. Aš princais ir moku pagerbti sudėjės rankas. O kaip nusilenkti, man parodyk!

Vos tik atsiskyrėlis atsiklaupė, rodydamas Sankhakumarui, kaip nusilenkti, Sankhakumaras čiupo kardą ir vienu kirčiu nužiebė kaltūnuotą atsiskyrélio galvą nuo pečių.

Tą patį mirksni perskilo didysis figmedis į keturias dalis, jos išvirtos į visas keturias pasaulio šalis ir nuriedėjo tollyn. Baisiai braškédama,

atskilo deivės statula ir, skleisdama didžiulus dūmų debesis, greitai kaip žaibas pakilo į dangų ir nuskrido. Iš atsiskyrėlio krauko — iš to trupučio, kuris nulašėjo žemén,— atsirado gausybė gyvačių, jos sušliaužė į dūmų debesį ir nuskrido padange, visos į tą pačią pusę.

Per vieną mirksnį atsiskyrėlio maldyklos vietoje atsirado nyki dykynė. Didysis figmedis Sankhakumaro akyse virto saujele pelenų.

Pamačius dedantis tokius neįtikėtinus dalykus, jaunikaitį apémė baimė. Tačiau jis vis tiek greitai suleido atsiskyrėlio kraują į dubenį ir, nuéjės į pietinį tvenkinio krantą, apšlakstė juo kaukoles ir skeletus. Kaukolés pririedėjo kiekviena prie savo skeleto, ir priešais Sankhakumarą gyvi stojo šimtas princų. Visi puolė jo apkabinti. Širdingai padėkoję Sankhakumarui, visi šimtas princų iškeliaavo iš čia į savo tévynę. Sankhakumaras taip pat patraukė namo.

Karalius Sankhakumarą buvo visai užmiršęs. Taip netikėtai pamatęs, jis jo niekaip neatpažino. O jauniausiajai karalienei, išvydus Sankhakumarą, émė smarkiai daužytis širdis krūtinéje. Sankhakumaras išpasakojo viską, ką buvo patyręs, papasakojo ir apie atsiskyrėli bei šimtą princų.

Pirmųjų dviejų žmonų sūnus karalius jau buvo apvesdinęs. Dabar jis apvesdino ir Sankhakumarą — jam į moterų kambarį atvedė nepriłygstamo grožio, labai išsimokslinusią princesę Lalhirą. Pabuvusi kelias dienas šešuro namuose, Lalhira panoro aplankyti savo tévo namus, drauge su ja vykti noréjo ir Sankhakumaras.

Lalhira sédo į palankiną, o Sankhakumaras jojo raitas. Taip jiedu ir iškeliaavo ir nukako nemažą kelio galą, kai juos prie kryžkelės tarp dviejų kalvų užklupo vakaras. Sutemus jie prisiglaudė čia pat buvusioje trobelėje. Nakčiai baigiantis, prieš saulés tekėjimą, kai papūtė gaivus vėjas, Sankhakumaras ir Lalhira galiausiai kietai įmigo. Tačiau kaip tik tuo metu prislinko plėšikų būrys ir pagrobė Lalhirą. Kas galėjo pasakyti, kurlink jie ją nusigabenė?

Kai rytą Sankhakumaras pabudo, neberado trobelėje Lalhiros. Ir émė visur jos ieškoti.

Tuo tarpu plėšikai jau buvo nutolę nuo trobelės keletą mylių ir pastatę palankiną tankaus miško viduryje ant didžiulio tvenkinio kranto. Plėšikai pasidalijo Lalhiros papuošalus. O tada émė baisiai ginčytis, kuriam teks Lalhira. Galiausiai net émė grumtis.

Tai matydama, Lalhira padrásėjo.

— Ko jūs taip ginčijatės dėl manęs,— sušuko ji,— ir grumiatės! Kur kas geriau būtu, jei klausytumėt manęs. Aš jums pasakysiu, kaip galima išspręsti tą klausimą.

Plėšikai labai apsidžiaugė, užgirdę tokius Lalhiros žodžius, ir tarė:

— Gerai, kaip tu patarsi, taip mes ir darysime.

Lalhira tarė:

— Tai duokite man aną lanką ir strėlę. Aš šausiu, ir kas pirmasis strėlę suras ir man atneš, tam aš ir teksiu.

Plėšikai mielai sutiko. Lalhira pridėjo strėlę prie templės ir taip smarkiai iššovė, kad strėlė perskriejo tvenkinį ir nukrito taip toli, jog niekas nebesuprato, kurioje vietoje.

Vos tik strėlė nuskriejo, plėšikai pasileido įkandin. Kad nereikėtų bėgti apie tvenkinį, visi vienu kartu šoko į vandenį, ketindami perplaukti.

Tuo tarpu Lalhira pasičiupo princo žirgą ir leidosi jo nešama nežinomu miško keleliu, kur pats nori.

Lalhira jojo, jojo ir galiausiai prijojo Urubelos karalystės sostinę. Ten nusivilko jaunosios apdarą, apsirengę atsiskyrėlio drabužiais ir prirošo žirgą prie medžio už Šivo šventyklos. Pati šalia atsisėdo ir užkūrė šventąją ugnį.

O Sankhakumaras, išvargintas begalinio Lalhiros ieškojimo, visai prarado nuovoką. Jis nieko nebevalgė, nebemiegojo, vien klaidžiojo aplinkui, aimanuodamas:

— O karaliau, kurgi dingo Lalhira,

mano mylimoji?

O karaliau, kurgi dingo Lalhira,

mano mylimoji?

O ką darė plėšikai? Dar tebeplaukdami per tvenkinį, jie vėl susibarė, paskui bégiojo pakrante ir, pakėlę strėlę, visi kartu nešė ją atgal. Tačiau neberado nei žirgo, nei Lalhiros. Ir plėšikai kone pamisė, netekė Lalhiros. Jie išlakstė į visas šalis, vis kartodami:

— Kur dingo ji, šaulė puiki?

Kur dingo ji, šaulė puiki?

Ak, ak, ak!

Urubelos karalius turėjo vienai vieną vaiką, princesę Džajabatę. Džajabatė buvo graži ir turtinga visokiausių dorybių. Gandas apie princesės grožį ir dorybes sklido iš karalystės į karalystę. Ir atsirado daugybė princų, vykstančių iš tolimų kraštų į Urubelos karalystę gauti Džajabatės už žmoną.

Nors ir kokia graži ir dorybinga buvo Džajabatė, ją kankino kažin kokia keista liga. Ir musulmonai, ir hindu gydytojai turėjo prisipažinti, kad tiek nebesiekia jų mokslas, taip pat ir dvasių išvarytojai nei asketai nieko neįstengė padaryti. Niekas nesuprato, kokia čia liga. Užtat karalius apskelbė: kas išgydysias Džajabatės ligą, tas gausias ją už žmoną ir priedo dar karalystę. Tačiau jeigu kas, pamatės Džajabatę, jos išgydyti negalėtų, turėtų savo likusį gyvenimą praleisti uždarytas kalėjime.

Siekdamি Džajabatės, traukiami jos visą pasaulį užbūrusio grožio, bandė ir tie šimtas princų ištirti ligos priežastį. Tačiau nė vienam jų bandymas nepavyko, ir visi buvo sumesti į Urubelos kalėjimą.

Taigi Džajabatės ligos priežastis vis dar liko neįspėta. Per visą dieną princesė jausdavosi sveika ir linksma, tačiau, pasikeitus pirmai nakties sargybai, krisdavo iš skausmo ant žemės, raičiodavosi, kandžiodavo savo kairiąją ranką ir paliedavo krauso. Paskui versdavosi ant antro šono ir gulėdavo kaip negyva. Tiktai auštant atsigaudavo. Ir taip kasdien eidavo vis nauji žmonės ligos gydyti, bet viskas veltui. Todėl nusimiňęs karalius ir išplatino tą žinią, kuri tik nuvėdė šimtą princų į kalėjimą. O karaliui daugiau niekas neberūpėjo, tiktai dukters vedybos.

Vieną dieną karaliaus dvare pasirodė atsiskyrėlio drabužiais persengusi Lalhira ir taré:

— O karaliau, leisk man pamatyti tavo dukterį. Aš išgydysiu jos ligą.

Karalius atsakė:

— O garbusis atsiskyrėli! Tu daugelį šalių apkeliavai, paskendės savo maldose. Kodėl dabar pasukai šiuo į kalėjimą vedančiu keliu? Juk tikriausiai žinai, kad jeigu neįstengsi išgydyti ligos, savo gyvenimą turėsi užbaigti kalėjime!

Atsiskyrėlis atsakė:

— Didysis karaliau, tą salygą jau girdėjau. Tačiau aš atsiskyrėlis. Negi galėčiau trokšti karalaitės ar karalystės, kad tu man dabar taip kalbi. Iš pradžių aš norėčiau princesę pamatyti dienos šviesoje, o paskui dar tik vieną kartą, kai ją ištinka prie puolis. Tik du kartus norésiu į ją pasižiūrėti. Po kelių dienų, kai jau būsiu ją šitokiom aplinkybėm mateš, išgydysiu jos ligą. O pirmą dieną tikrai jau galésiu pasakyti, ar jos liga pagydoma.

Karalius pamanė: „Jis — atsiskyrėlis. Jis moka daug burtažodžių, tai kodėl gi neišbandyti, ką jis ir jo mokslas gali?“

Taip galvodamas, karalius nuvedé atsiskyrėli į moterų pusę. Atsiskyrėlis labai nuodugniai apžiūrėjo princesę, ištyrė nuo galvos ligi kojų. Tačiau niekur nepastebėjo nė menkiausio kokios ligos ženklo. Viskas atrodé kaip ir turi būti. Tai kas iš tikrujų jai yra? Koks čia ypatingas alpulys, kad visada ištinka naktį, o niekad dieną? Apimtas tokių minčių, atsiskyrėlis pabraižė su kreida žemėje ir paprašė princesę, kad įmestų į tą apibrėžtą plotelį titnago gabalėli. Visus tris kartus akmuo pataikė kur reikia. Vėl atsiskyrėlis émė kažin ką braižyti, o paskui tarė karaliui:

— Didysis karaliau! Princesės kūne néra jokios ligos; tačiau atrodo, kad joje bus įsikūrusi kokia nors pikta galybė. Eime, aš lauke tau pasakysiu, kaip būtų galima ją išgydyti.

Taip tarės, atsiskyrėlis išėjo iš moterų kambarių. Karalius sugrižo atgal į menę. Valandėlę pagalvojės, atsiskyrėlis vėl pasakė karaliui:

— Klausyk, didysis karaliau! Per tris dienas suvesk į sostinę visus savo karalystės pamisėlius, nors ir kur jie būtų. Iš jų tarpo bus atrinkta šimtas. O iš kiekvieno šių atrinktų pamisėlių reikės po krauko lašą. Su tuo krauju jauno ménulio sekmadienį atliksiu princesės vardu apeigas deginimo aikštelėje ant upės kranto.

Karalius kuo tiksliausiai paskelbė įsakymą. Per tris dienas į Urubelos karaliaus dvarą buvo suvesti visi tos šalies pamisėliai.

Iš jų atsiskyrėlis išsirinko šimtą; įdūrės adatos smaigaliu, paémė iš kiekvieno jų po krauko lašelį ir paleido. Jie vėl galėjo eiti kur nori. Tiktai penkis pamisėlius atsiskyrėlis sulaikė — keturi jų be perstojo rékavo:

— Kur dingo ji, šaulė puiki?
Kur dingo ji, šaulė puiki?
Ak, ak, ak!

O vienas nepaliovė klausinėjės:

— O karaliau, kurgi dingo Lalhira,
mano mylimoji?
O karaliau, kurgi dingo Lalhira,
mano mylimoji?

Atsiskyrėlis pirmuosius keturis uždarė į kalėjimą, o penktąjį parsi-vedė į savo lūšnelę prie Šivo šventyklos.

Parėjės į lūšnele, atsiskyrėlis nebeištarė nė žodžio, o pamišėlis tebe-murmėjo, protarpaias riktelėdamas:

— O karaliau, kurgi dingo Lalhira,
mano mylimoji?
O karaliau, kurgi dingo Lalhira,
mano mylimoji?

Bet kai sutemo tyli naktis, asketas pasikeitė drabužius, vėl apsirengė nuotakos apdarą, ir prieš pamišėli stojo ankstesnioji Lalhira. Jis švelniai ją apkabino ir ėmė laistyti jos pečius ašaromis. Taip pat ir Lalhira, atgavusi prarastą vyra, sudrékino Sankhakumaro nugarą džiaugsmo aša-romis.

Sudirgės Sankhakumaro protas pamažéle rimo. Lalhira vėl persirengė atsiskyrėlio drabužiais ir papasakojo Sankhakumarui apie princesés ligą, išdéstė jam visas savo spéliones. Taip atėjo ir nauja diena.

Atsiskyrėlis buvo pasižadėjės tą dieną jau išgydyti princesę. Karalius to laukė su didžiausiu nekantrumu, taip pat ir karalienė bei visi žmonės sunerimė žiūréjo, kas gi čia bus.

Lydimas karaliaus, nuėjo atsiskyrėlis į princesés kambarį. Pasikeitė pirmoji nakties sargyba, ir tą pačią valandėlę princesę ēmė kręsti dre-bulys, ji puolė į priekį ir griuvo ant žemės. Paskui, įkandusi sau į ran-

ką ir paleidusi kraujo, truputį aprimo, o netrukus apalpo. Atsiskyrėlis tarė:

— Pažvelk, didysis karaliau, aš jau supratau, kokia ta tavo dukters liga.

Taip pasakės, jis apibrėžė su kreida didelį ratą aplink tą vietą, kur buvo nulašėjęs kraujas iš princesės rankos, o jos žaizdą apibarstė užkalbėtais smilkalų milteliais.

Karalius paklausė:

— Ką tai reiškia, išmintingasis? Aš nieko nesuprantu. Tai kas čia buvo atsitikę?

Atsiskyrėlis atsakė:

— Malonėk turėti kantrybės ir pažvelk čia!

Jam taip tarus, iš kraujo lašų pamažu atsiskyrė kažin koks plonas siūlas. Jų akivaizdoje jis létai šliaužė, rangėsi, bet, pasiekės kreida apibrėžtą rata, negalėjo per jį peršliaužti.

Atsiskyrėlis tarė:

— Šis keistas padaras, kurį dabar matai, néra koks paprastas gyvis. Tai jis visą laiką buvo princesės kūne. Tankiame miške didžiulio figmedžio drevėje stovėjo akmeninė gyvačių deivės skulptūra. Ją garbino tokis atsiskyrėlis. O ši gyvatė gyveno prie jo kūno. Atsiskyrėlis atsivesdavo princų iš įvairių kraštų ir aukodavo juos deivei. Bet paskui princas Sankhakumaras pati atsiskyrėli paaukojo ir jo krauju vėl atgai-vino tą šimtą princų. Dabar tie šimtas princų yra tavo kalėjime. Jeigu tada nė vienas atsiskyrėlio kraujo lašas nebūtų nutiškės žemén, nieko toliau ir nebūtų įvykę. Bet dabar, vos tik atsiskyrėlio kraujo lašelis nulašėjo žemén, baltoji gyvatė galėjo, nušliaužusi nuo jo kūno, susijungti su deivės skulptūra. Dėl to skulptūra bemat sudegė drauge su visu figmedžiu, ant žemės liko tik pelenų krūvelė, o viskas drauge su dūmais pakilo į padangę. Didysis karaliau! Tada sédėjo Džajabatė jūsų rūmų terasoje, išleidusi plaukus. Tie dūmai, apie kuriuos kalbėjau, plūstelėjo princesei Džajabatei į veidą. Nuo tada ji ir susirgo. Su dūmais į Džajabatės šnerves pateko ir baltoji gyvatė ir apsigyveno jos kūne. Kiekvieną naktį dabar gyvatė išlenda su krauju pro jos ranką. Ir šliaužioja aplinkui. Kai gyvatė nori išeiti, princesę pradeda kręsti drebulyse, ji ima raitytis. O kai gyvatė jau būna išlindusi, ramiai užminga.— Pažvelk! Baltoji gyvatė dabar išlindusi! Dabar ir princesė ramiai sau

miega. Tačiau ši kartą gyvatei jau bus galas. Ji nebesugriš i princesės kūną, nes neturi galios peržengti kreidos rato, kur nors iš jo iššliaužti.— Tik pažiūrék: neseniai ji atrodé nelyginant siūlelis, o dabar mūsų akyse kaip pastoréjo ir pariebėjo!

Karalius vis labiau stebéjosi. Jis net émë visas virpéti iš baimés. Bet atsiskyrélis jí nuramino ir toliau kalbėjo:

— Tik pažiūrék, kaip labai išaugo gyvaté. Tačiau nebijok, didysis karaliau. Gyvaté negali iš šito rato išeiti.

Prieš jų akis dabar rangési didžiulé, stipri baltoji gyvaté; piktais snypšdama, ji pakélé galvą. Atrodé, karštas jos kvapas viskà pavers i peleną. Kokį baisų įspūdį daré jos galva, koks šiurpus buvo galvos raštas! O kokiais nuodais dvelké gyvatés kvépavimas! Be atvango šaudé smailas jos liežuvélis, bet nors ir kaip ji stengési, iš kreidos rato negaléjo išsiveržti. Tada gyvaté bandé sugrižti i Džajabatés kūną. Tačiau kelią atgal užkrito stebuklingieji milteliai, kurių ant žaizdos buvo užbéręs atsiskyrélis.

Karalius neatitrauké akių nuo šito keisto reginio, ir jo baimé neslugo. Visas jo kūnas émë drebéti, svyruoti. Atsiskyrélis, pamatęs, kas karaliui darosi, ilgiau nebelauké, užbéré ant gyvatés sauja užkalbétu milteliu. Tą pačią akimirką pavojingas gyvis pavirto paprastu virvagaliu ir susiringavo ant žemés. Tada atsiskyrélis, paémęs karaliaus durklą, sukapojo baltąją gyvatę i gabalélius. Atsiskyrélis buvo ištaręs tam tikrus žodžius, ir jie neleido išlašéti gyvatés kraujui. Gyvatés gabalélius atsiskyrélis apšlaksté keliais lašais švento aliejaus ir viskà sudegino.

Tadajis prisisémé sauja vandens, užkalbėjo jí, įmerké kelis dievui Šivui pašvēsto medžio lapus ir visa tai užliejo ant princesés. Tą pačią akimirką Džajabaté sukrutéjo ir atsisédo.

Karalius, išvydės nepaprastą jogų mokslo, burtų ir užkalbėjimų galią, visai prarado savitvardą. Nepagydoma Džajabatés liga staiga tapo išgydyta! Karalius užsidengé drabužio kraštu kaklą ir krito kniūbsčias prie asketo kojų. Tačiau atsiskyrélis skubiai pasitrauké ir taré:

— Didysis karaliau, ką čia dabar darai? Kam to reikia? Tu esi visos šalies valdovas, kitu pavidalu atgimęs dievas Narajanas. Būk malonus, neužtrauk nuodémés ant mano galvos, šitaip garbindamas mane.

Taip taręs, atsiskyrélis puolé po kojų karaliui ir toliau kalbėjo:

— Dabar eikime, didysis karaliau! Aš dar norėčiau pasišnekėti su motina karaliene ir tada keliauti sau.

Karalius labai apsidžiaugė ir nuvedė atsiskyrėli į karalienės kambarius.

Džajabatė, princesė, iš karto nuéjo pas karalienę ir dabar sédéjo jai prie šalies. Išvydusi atsiskyrėli, karalienė užsidengė drabužio kraštu kaklą ir puolė jam po kojų. Ji émė raudoti, o jos ašaros drékino kambario grindis. Bet atsiskyrėlis greitai pakélé karalienę, ir, laikydamas už rankos, taré:

— Motin karaliene! Nurimk ir nesijaudink be reikalo!

Ir karalienė po valandélés émė rimti. Tačiau karalius, pasakės keletą nereikšmingų žodžių, taip taré:

— Mane saisto įžadas. Būk malonus, padék man jį teséti.

Atsiskyrėlis atsaké:

— Didysis karaliau! Aš juk tau sakiau, kad esu atsiskyrėlis ir man nereikia nei princesės, nei karalystės.

Karalius taré:

— Ką aš dabar galiu pasakyti? Daryk, kaip tau atrodo tesinga. Tačiau surask man galimybę teséti savo žodį.

Čia atsiskyrėlis atsaké:

— Tai atiduok man princesę, o aš ją tam perduosiu, kurį jai pats išrinksiu.

Visą šį laiką karalienė su didžiausia atida stebéjo atsiskyrėlio veidą. Netikėtai ji šūktelėjo jam:

— Téve! Ar tu iš tikrujų esi amžinai išsižadėjės pasaulio? O gal tu neseniai dėl kokios nors priežasties apsirengėi atsiskyrėlio drabužius? Iš to, kaip sudėtas tavo veidas ir rankos, iš tavo balso skambesio manyčiau, kad teisinga antroji mintis. Téve, aš tiktai moteris ir pasakiau, kaip man pasirodė. Prašau, nesupyk už tai ant manęs!

Nuo šių karalienės žodžių atsiskyrėlis sumišo, jo veidas skaisčiai nuraudo. Tada jis nusivožė veltinę kepurę, puolė karalienei po kojų ir sušuko:

— Motin, labai nelengva nuo tavo skvarbių akių svetimais drabužiais prisidengti. Motin, pažvelk į mane kaip į savo dukterį ir atleisk man!

Karalius apstulbo, o ir karalienė to nesitikėjo. Tada netikras atsi-skyrėlis nusivilko ochros spalvos drabuži, ir Lalhira pasirodė su savo moteriškais apdarais kokia esanti, nuleidusi akis.

Lalhira nuodugniai išpasakojo viską, kaip čia įvykę, ir taré:

— Atiduok savo dukterį tam, kurio patarimai man padėjo išgelbėti jos gyvybę. Duok Džajabatę jam. Mes abi laimingai gyvensime kaip tikros seserys. Motin, tau nebebus rūpesčio dėl Džajabatės.

Karalius ir karalienė iš visos širdies priémė tokį Lalhiros pasiūlymą. Princesė Džajabatė, pasodinta į auksinius neštuvus su baldakimu, su didžiausia iškilme buvo atiduota savo vyrui Sankhakumarui.

Kitą dieną Sankhakumaras išlaisvino šimtą princų; šie jam padėkojo, kad antrą kartą juos išgelbėjo, ir vėl iškeliavo į savo karalystes.

Keturi plėšikai pasižadėjo pamesti savo amata, ir karalius, prašomas Sankhakumaro ir Lalhiros, juos paleido: nuskustas jų galvas apliejo išrūgomis, ir tegul sau bėga.

O Sankhakumaras su Lalhira ir Džajabate perkeliaavo daug miestų ir kaimų, o paskui sugrižo į savo karalystę. Su abiem žmonomis, tyromis ir dorybingomis gražuolėmis Lalhira ir Džajabate, Sankhakumaras kariavavo linksmas ir laimingas.

Taip mano pasaka baigési. Viskas.

Lietus man į atverstą delną tyška.

Kodėl, lietau, tu lyji taip smarkiai?

Kodėl giedri diena užsimerkia?

Kodėl žydras dangus papilkėja?

Kodėl debesis supučia vėjas?

Kodėl vėjas tollyn pučia viską?

Kodėl jūra saulėje tviska?

Kodėl saulė taip kepina skaudžiai?

Kodėl viešpats jai to neuždraudžia?

Nesuprantamas, keistas mūsų pasaulis.

Tartum vizija, sapnas, akių apgaulė.

DVASIA VARIO ĄSOTYJE

Vienoje šalyje kadaise gyvено toks žvejys. Jis buvo labai neturtingas. Iš žvejybos jis ištengė pasiekti tik būtiniausią pragyvenimą. O buvo prisiekęs keturis kartus per dieną mesti tinklą, ne daugiau.

Kartą jis nuéjo prie jūros žvejoti. Jau du sykius užmetė tinklą, bet nieko nesugavo. Dar sykį tinklą traukdamas, pajuto tame kažką nepaprastai sunkų. Žvejys pamanė, kad į tinklą bus patekusi didžiulė žuvis. Bet ištraukęs tinklą iš vandens nieko daugiau tame nerado, tik sutrupėjusių kriauklelių, geldučių ir jūros žolių. Labai nusiminės, jis pagalvojo: „Tai štai koks atrodo visas mano šios dienos lobis. Tris kartus jau išeikvojau, liko tik vienas. Jeigu ir dabar nieko nesugausiu, nebegalésiu sudurti galo su galu.“

Su tais žodžiais jis vėl užmetė tinklą. Ir ši kartą tinklas atrodė labai sunkus esąs. Dabar jau tikrai bus tame didžiausia žuvis! Bet tinklą ištraukęs, rado tame vien mažytį vario ąsotėlį. Ąsotėlis buvo su dangteliu, o dangtelyje buvo žymu antspaudas. Žvejys pamanė, kad ąsotėlyje tikriausiai pinigai. Jis nusprendė pradaryti ir pasižiūrėti. Dangtelį atkélė nesunkiai, bet vos tik atkélé, iš ąsotėlio émė kilti tirštas dūmu debesis. Žvejys nusigando ir atšoko per žingsnį. Tuo tarpu dūmai susi-vijo į tam tikrą pavidalą, ir žvejys išvydo dvasią, kuri taip jam tarė:

— Tu mane paleidai iš nelaisvės, užtat aš išpildysi vieną tavo prašymą.

Žvejys atsakė:

— Duok man ką pati nori!

Dvasia tarė:

— Tau tas nelabai patiks: turėsi nuo mano rankos mirti, dabar taip jau ir bus.

Žvejys jai tarė:

— Kaipgi taip galima? Aš tave išgelbėjau, o tu nori mane nužudyti! Tačiau dvasia atsakė:

— Aš prisiekiau padaryti karaliumi tą, kas mane išleis nepraejus penkiasdešimčiai metų; kas būtų tai padarės per šimtą metų, būtų ga- vės pinigų; bet tą, kuris tik po dviejų šimtų metų pasirodytų, aš jau nusprenčiau nužudyti... Kai praėjo šimtas metų, aš labai įtūžau. Ir todėl taip prisiekiau.

Tuo tarpu žvejys sumanė klastą ir tarė:

— Gerai. Bet tiktais kaip tu, tokia milžinė, galėjai sutilpti į mažą ąsoteli? Ir kodėl taip ilgai išbuvai šiame ąsotėlyje?

Dvasia atsakė:

— Ar matai šias aukso monetas? Jos buvo vieno karaliaus. Šito valdovo dvare gyveno daugybė dvasių. Aš buvau iš jų visų pikčiausia. Kartą nusižengiau karaliui. Už bausmę jis mane įkišo į šitą ąsotį ir liepė įmesti į jūrą. Aš galiu labai smarkiai susitraukti. Taip ir pada- riau, lisdama į ąsotį.

Žvejys tarė:

— Tuo aš nepatikésiu, kol nebūsiu pats matęs.

— Tai pasižiūrėk, ar galiu, ar negaliu,— taré dvasia ir įsmuko į ąsotį. Žvejys greitai uždengė dangtelio jo kakleli. Dvasia sušuko:

— Ei! Atkelk dangtelį! Aš tau gera padarysiu!

Bet žvejys tik atsakė:

— Negi vėl turėčiau tave paleisti? Ak, pasilik sau tą gerumą. La- bai panašu, kad tu mane gyvą paliksi, jeigu aš dar kartą tave išleisiu! Tokią tik greičiau į vandenį!

Taip tarės, žvejys įmetė ąsoteli į jūrą. Ir nuėjo namo, sakydamas pats sau: „Bus gana! Jūroje néra mano daliai žuvų!“

DVASIŲ KRAUJO AUKA

Kadaise gyveno toks kirpėjas. Vieną dieną pati jam tarė:

— Pasižiūrėk, mums nebeliko nė vieno paiso! Jeigu tučtuojau nieko neuždirbsi, šiandien nė pietų nebus. Namuose kaip iššluota.

Tai girdėdamas, kirpėjas pasiėmė skustuvą ir išėjo iš namų. Tačiau buvo ketvirtadienis, ir niekas nenorėjo skustis. Kai kirpėjas pargrižo tuščiomis rankomis, pati jি apibarė. Kirpėjas supyko, vėl išėjo iš namų ir pasuko į mišką. Bet čia jি pamatė dvasia ir émė šokinėti iš džiaugsmo.

Kirpėjas nė kiek nenusigando ir šokinéjo kartu su dvasia. Tai matydama, dvasia paklausė:

— O ko tu šokinėji?

Kirpėjas jai atsakė:

— O ko tu šokinėji?

Dvasia tarė:

— Aš šokinéju, kad tave suësiu. O dabar pasakyk, kodėl tu šokinéjil

Kirpėjas tarė:

— Aš jau seniai tavęs ieškau. Karalius nori aukoti dvasių kraujo auką, ir jų jam reikia viso šimto. Aš jau pagavau devyniasdešimt devynias, ir vienos trūko ligi pilno skaičiaus. O dabar šokinéju iš džiaugsmo, kad tave suradau. Eime pas karalių į dvarą!

Dvasia nusigando ir sako:

— Taigi taigi... o kur yra tos dvasios, kur sugaudei? Parodyk man jas!

Kirpėjas kaipmat išsitraukė veidrodį, atkišo dvasiai ir sušuko:

— Pasižiūrékl

Pamačiusi savo atspindį, dvasia buvo tikra, kad čia kirpėjo pasigauta kita dvasia. Užtat puolė kirpėjui po kojų, šaukdama:

— Broli, pasigailėk manęs ir palik gyvą! Būk geras, nenuvesk manęs karaliui! Aš duosiu tau daug pinigų ir visada tarnausiu!

Kirpėjas atsakė:

— Na gerai, jeigu man duosi daug pinigu, paliksiu tave gyvą. O kas, jeigu tu norési pasprukti?

Dvasia atsakė:

— Sėskis man ant kupros. Aš parnešiu tave namo drauge su pimigais.

Taip tarusi, užsikélé kirpėją ant pečių, surinko visus pinigus, kiek tik turėjo, ir viską nugabemo į kirpėjo namus.

Kirpėjo pati labai apsidžiaugė, gavusi tiek pinigų. Kirpėjas dvasiai liepė pastatyti namą ir laimingas tame gyveno, nes dvasia, jo tarnas, parūpindavo viską, ko tiktais reikia.

Vieną dieną apsilankė dvasios dédė iš motinos pusės ir pamatė savo sūnéną įkliuvusį į tokią bédą.

— Ei! Kaip čia dabar yra, kad tu tarnaupi šiam žmogui? Argi negali jam galio padaryti?

Dvasia atsakė:

— Dédė, ar tu jo nepažisti? Kiek jau dvasių, tokių kaip aš,jisai prigaudė! Karalius nori dvasias aukoti, ir reikia viso šimto. Jis buvo mane jau nutvéręs ir norėjo taip pat vestis. Bet dovanovo gyvybę, kadangi aš jam daviau pinigų. Jeigu jis tave čia pamatys, pačiups ir nusives.

Tai girdėdamas, dvasios dédė tarė:

— Na gerai, tu tik palauk ir pamatysi, ką aš jam padarysiu.

Tada pasivertė į juodą katę ir émė kasdien suésti kirpėjo valgi. Kirpėjas visai nebegaudavo valgyti. Vieną dieną jis pasirūpino gerą lazdą ir pasislépę virtuvėje. Vos tik juodoji katė atėjo, kirpėjas iš visų jégų smogė jai per galvą. Katė beregint atvirto į dvasią, puolė kirpėjui po kojų ir émė maldauti:

— O téve, bük geras, nenuvesk manęs karaliui! Aš tau daug pinigų duosiu. Ana dvasia yra mano sūnėnas, aš jo dėdė iš motinos pusės. Daugiau niekad taip nebedarysiu.

Kirpėjas pastebėjo, kaip katė pavirto į dvasią, ir tarė:

— Sunešk man visą ryžių sandėli, o paskui visada man patarnausi, kai tik tave pašauksiu.

Ir kirpėjas paleido dvasią. Dvasia primešė jam sandėli neaižytų ryžių.

Nuo tos dienos abi dvasios tarnavo kirpėjui. O tas pasidarė turtuolis ir labai laimingai gyveno. O kirpėjo pati dabar linksmai dainuodavo:

— *Dvasia man sūnus ir dvasia duktė,
ir anūkėlis gal dvasia bus,
Aš dvasioms turiu padékoti, kad stiprūs drambliai
saugo mano kiemo vartus!*

DVASIA TEISME

Buvo kadaise toks brahmanas, kuris viską, ko reikia pragyvenimui, susielgetaudavo. Vieną kartą, iškeliaudamas, kaip paprastai, rinkti išmaldos, jis taré savo pačiai:

— Klausyk, mieloji, aš iškeliauju melsti dovanų. Sugrišiu gal už kokio ménésio. Žiürék, deramai elkis per šitą laiką!

Taip prisakęs, jis išėjo.

Viename figmedyje netoli tos vietas gyveno dvasia. Sužinojusi, kad brahmano namie nebus visą ménésį, ji sumanė: „Pasiversiu brahmanu ir visą ši laiką gyvensiu jo namuose.“ Taip nusprendusi, ji pasivertė brahmanu, prisistatė į jo namus ir taré jo pačiai:

— Eidamas pamačiau negerą ženkla. Bus išmintingiau šiandien likti namuose, palaukti tinkamesnés kelionei dienos.

Ir apsigyveno dvasia tuose namuose.

Po ménésio brahmanas sugrižo. Kai noréjo jau eiti į vidų, dvasia jam taré:

— Kas čia laužiasi į mano namus? Nešdinkis iš čia!

Brahmaną labai nustebino štie dvasios žodžiai. Bet dar labiau jis nustebė, pamatęs, kad ta atrodo lygiai tokia pat kaip jis, ir taré:

— Kas gi tu toks? Štie namai mano!

Ir pradėjo jie ginčytis. O pati, matydamas, kad abu vyrai panašūs kaip du vandens lašai, nebeįmanė, ką daryti. Prisirinko daug žmonių iš apylinkės. Žmonės, matydami, kad tiedu vyrai tokie vienodi, émė sakyti:

— Nebesiginčykite. Eikime geriau pas karalių.

Ir visi patrauké pas karalių.

Bet karalius iš pažiūros nieko negalėjo nuspresti ir tik vedžiojo akmis nuo vieno į kitą. Tačiau ministras, neilgai pažiūrėjęs, susivokė, kad vienas jų turi būti dvasia, nes negalimas daiktas, kad du žmonės būtų taip labai panašūs. Jis liepė atnešti kiaurą bambuko lazdą ir tarė:

— Klausykite! Kuris iš jūsų galės įliisti į šitą bambuko lazdą, to ir bus namai ir pati.

Visi ten stovėję sušuko:

— Kokia gi čia teisybė? Kaipgi gali žmogus į bambuką įliisti?!

Brahmanas labai susisielojo, užtat dvasia nesitvérė džiaugsmu. Ji puolė į priekį ir tarė:

— Gerai, pone, aš įlišiu.

Taip pasakiusi, ji susitraukė, suplonėjo kaip gyvačiukė ir įsirangė į bambuko lazdą. Ministras greit užkišo jos galą su kamščiu, ir dvasia tapo amžinai uždaryta.

Iš visų teismo salės šalių pasigirdo plojimai, sveikinantys ministram už tokį sumanymą. O jis pats tarė brahmanui:

— Dabar eik namo. Ta nenaudėlė buvo priėmusi tavo išvaizdą ir užgyvenusi tavo namus.

Karalius buvo labai patenkintas šiuo neįprastu ministro sprendimu. O brahmanas grjóžo į savo namus, viską, kaip čia buvo, išpasakojo pačiai ir nuo tada laimingai gyveno.

O kaip buvo su bambuko lazda? Lazda buvo išmesta toli į jūrą.

DVASIŲ APSTOTOJI

Vieną dieną, jau temstant, sena moteriškė éjo per laukus namo ir nešési turguje pirkta žuvį. Staiga pasirodė kažkoks senis ir émë sekti paskui ją, kalbédamas:

— Atiduok man žuvį! Atiduok man žuvį!

Senuté žinojo, kad toje vietoje kažkas vis ne taip dedasi, bet visai nebijojo, nes ji buvo dvasių išvarytojo motina. Ji ir pati mokéjo daug visokių burtažodžių. Taigi nesidairydama drąsiai traukė savo keliu.

Tačiau neilgai trukus staiga pasigirdo griausmingas traškėjimas: trakšt trakšt! Ir kažin kokia didelé, dramblota bütybė, penkiasdešimties uolekčių aukščio, galva siekianti debesis, pastojo jai kelią. Moteris išvydo, jog į ją išsitiesé rankos, ilgos kaip palmių kamienai, ir užgirdo per nosi sakomus žodžius:

— Girdi, atiduok man žuvį!

Senuté žinojo, kad dvasios tuo leidžiasi bėgti, jeigu pamato moterį su išvirkščiu sariu. Tai ji sumurméjo „Tebus pašlovintas Ramos varandas“, apgręžé sarį išvirkščiąja puse ir apsivilko. Tą patį mirksni davia išnyko, ir ji vél liko viena.

Senutė vėl pradėjo greitai eiti. Bet visai netoli tebuvo nuėjusi, o jau išvydo kitą dvasią, liesą kaip skeletas. Ta puolė prie jos ir sušuko per nosį:

— Atiduok man žuvį!

Bet senutė taip greit nenusigando. Ji tyliai pati sau pasakė:

— Šmékla mano dukté,
Dvasia — mano sūnus,
Rama ir Lakšmanas mano širdy gyvena,
Tai ko man bijoti?

Ir dvasia pabėgo. Bet vos tiktais ta dingo, pasirodė kita dvasia, nuoga. Per nosį ji taip pasakė:

— Sene, jeigu nori, kad tau gerai baigtuši, atiduok man žuvį. Arba nusuku tau sprandą.

Senutė atsakė:

— Kodėl tu taip negražiai elgiesi? Ateik į mano namus, pavaisinsiu kepta žuvimi.

Tai išgirdusi, dvasia leido jai toliau keliauti, tik pasakė:

— Na gerai, eik sau. Bet atsimink, tu mums visoms keptos žuvies duosi.

Tada dvasia garsiai nusijuokė: „Cha cha!“

Senutė atsakydama sušuko:

— O, kaip man dabar lengva! Visais sānariais vėl jaučiu tyra orą. Netrukus senutė priėjo savo namus. Ji žuvį nuskuto, supjaustė ir nuėjo į virtuvę kepti.

Vos pasigirdus kepsnio spragėjimui, pasirodė trys dvasios ir per nosį tarė:

— Sene, mes jau čia. Pavaišink dabar mus kepta žuvimi!

Pamačiusi dvasias, senutė šūktelėjo:

— Palaukite už tvoros. Aš jums truputį vėliau valgyti paduosiu!

Ir dvasios sustojo laukti už tvoros.

Senutė paėmė tris didelius geležinius šaukštus ir gerai prikaitino virš ugnies. Kai šaukštai raudonai įkaito, ji sušuko dvasioms:

— Na, dabar iškiškite savo rankas pro tvorą!

Dvasios prakišo rankas pro tvorą, o senutė įspaudė į jas raudonus žéruojančius šaukštus. Per nosį, bet garsiai dvasios sušuko:

— O jergutėliau! Mes mirštam! Jokios žuvies nebenorime!

Nudegusios rankas, jos bėgo šalin kiek kojos nešė. O senutė sėdo keptos žuvies valgyti ir patenkinta sau juokėsi.

DVI DVASIOS

Susidraugavo karaliaus sūnus ir kotvalo sūnus ir iškeliavo į tolimus kraštus. Kelionėje kotvalo sūnus tarė princui:

— Tu vis darai kitiems gerus darbus, o aš vien kenku.

Princas nieko neatsakė, ir jiedu traukė toliau. Po keturių ar penkių dienų pasiekė tokią vietą ir pamatė šulinį. Princas tarė:

— Bičiuli, aš labai ištroškau. Aprišk mane per juosmenį skara ir nuleisk į šulinį! Kai atsigersiu vandens, tada ir vėl mane iškelsi.

Kotvalo sūnus taip ir padarė; tačiau princą įleidės, jis metė skaros galą ir nuėjo sau.

Princui neliko kas daryti, bet jis ten rado rąstą ir, atsisėdės ant jo, sulaukė nakties. Tada iš dviejų netoli augančių mango medžių čia nusileido dvi dvasios ir émė šnekėtis. Viena paklausė:

— Broli, kaip tau klojasi?

Antroji atsakė:

— Man gerai klojasi, broli, aš apsėdau tokią princesę, ir niekas negali manęs išvaryti, niekas nepaima trupučio šito medžio lapų ir žievės ir statinaitės iš katės pieno padaryto aliejaus ir nepaaukoja viso to naktį karalaitės vardan.

Antroji dvasia atsakė:

— Kadangi niekas to nežino, tai ir negali tavęs išvaryti.

Pirmoji dvasia dabar paklausė antrają:

— O kaip tau, broli, sekasi?

Ta atsakė:

— Po šito medžio šaknimis yra penki puodai aukso monetų, aš jas saugau ir esu labai tuo patenkintas.

Anoji dvasia paklausė:

— Ar niekas negali tą monetą iš tavęs atimti?

— Galėtū,— atsakė antroji dvasia,— jeigu koks žmogus paimtų šito medžio žievės ir lapų, paskui statinaitę aliejaus, padaryto iš kalės pieno, ir, kalbėdamas burtų žodžius, visą naktį po tuo medžiu aukotų auką, tada jis galėtų atimti ši mano turtą. Bet niekas to nežino, ir mano monetoms niekas negresia.

Princas šulinio dugne viską girdėjo ir labai apsidžiaugė. Kitą rytą jis pašaukė žmogų, einantį keliu pro šalį:

— Broli, sustok ir padék man iš šitos bédos ištirūkti!

Tačiau žmogus atsakė skubas tarnauti karaliui. Tada princas paklausė, ką ten reikia daryti, o žmogus tarė:

— Mano karalius turi dukterį, kurią apsédo nelaba dvasia, ir niekas negali jos išvaryti. Užtat karalius pažadėjo savo dukters ranką tam, kas tą dvasią išvarys, ir dar pusę karalystės.

Princas atsakė:

— Ištrauk mane, aš išvarysiu dvasią.

Žmogus ji ištraukė ir nusivedė į karaliaus dvarą; čia princas tarė karaliui:

— Aš išvarysiu, bet pirmiau turi man duoti statinaitę aliejaus iš kačių pieno.

Karalius tuoju pat liepė parūpinti ko jis prašė, princas atsinešė ano medžio žievės ir lapų ir émę aukoti. Dvasia nebegalėjo nubūti ir turėjo trauktis. O karalius atidavė princui savo dukterį už žmoną. Paskui princas pasitiekė statinaitę aliejaus iš kalės pieno, vėl atliko aukojimo apeigas ir iš antrosios dvasios atémė daugybę aukso monetų.

Abi dvasios iš to suprato, jog kažkas bus buvęs šulinys ir girdėjęs jų pokalbi, ir susitarė, kad jei dabar kada kalbėsis, sulipusios į medį, pirmiau gerai patikrins šulinį.

Netrukus pas princą apsilankė kotvalo sūnus ir išgirdęs, kas jam nutiko, labai stebėjosi. Kitą dieną jis iškeliaavo ir taip pat įsilipo į šulinį. Tačiau dvasios ji nutvérė, ištraukė, nugalavo ir sukapojo gabalėliais. Tuo tarpu princas laimingai valdė šalį.

KUKUMATA

Senų senovėje stovėjo namas. Tame name gyveno tokis žmogus. Tas žmogus turėjo nepaprasto grožio dukterį, vardu Kukumata. Jos motina buvo mirusi.

Tas žmogus vedė antrą kartą; antroji žmona jam irgi dovanėjo dukterį. Jos vardas buvo Dajematkė.

Antroji žmona savo podukros labai nėmylėjo. Negalėjo nė akyse matyti. Ir skriaudė ją kaip įmamydama. Mergaitė kantriai kentė visas skriaujas ir net savo tévui nepasiskuėsdavo.

Savo tikrajai dukteriai moterišké duodavo skaniausių valgi ir grāžiausius drabužius. O podukrai tek davavo menkiausias maistas ir vargani skarmalai.

Kukumata turėjo karvę. Tą karvę ji labai mylėjo. Jos darbas ir buvo žiūrėti karvę.

Kai karvė pamatydavo Kukumatą taip vargstant, jos akys prisirinkdavo ašarų. Ak, juk Kukumata buvo dar kūdikis! Kasdieninis alkis ją taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai. O kaip ją žiūrėjo jos pačios taip išdžiovino, jog liko vieni tik kauleliai.

Vieną dieną nuvedė Kukumata karvę į pievą paganyti. Karvę žmogus balsu prašneko:

— Mano miela, kai išalksi, tik pasakyk: „Karvute močiute, duok man pieno!” Tada aš sustosi, ir galėsi tiek pieno iš mano tešmens atsigerti, kiek tik norési. Ir niekas to nesužinos.

Kukumata dabar kasdien gerdavo pieną, kaip ją karvė buvo pamokiusi, ir atsigavo, sustipréjo, émė sulig kiekviena diena gražéti. Pamoté pradéjo kažin ką įtarti. Vieną dieną ji pasišaukė savo tikrajų dukteri Dajematkę ir taip jai taré:

— Kai rytoj Kukumata vėl gins karvę, nusek ją ir žiūrėk, ką ji tendaro. Aš jai niekad neduodu geriau pavalygti, tai kaip čia gali būti, kad ji kasdien tvirtėja ir darosi gražesnė?

Kitą dieną nusekė Dajematkė Kukumatą į ganyklą, kaip jai buvo motina liepusi. Vidurdieny Kukumata išalko, priéjo prie karvės ir taré:

— Karvute močiute, duok man pieno!

Tuos žodžius išgirdusi, karvė sustojo ir leido Kukumatai pagerti kiek širdis geidžia, dar ji pagirdė ir Dajematkę. Temstant abi seserys paréjo namo. Tada Dajematkė viską išpasakojo savo motinai, kaip ten buvo.

Viską sužinojusi, pamoté prisipirko daug džiovintų džiuto šakelių ir susikrovė po lova. Kitą dieną ji nebesikélė, nebesimaudė, nebevalgė. Vyras dėl to labai susirūpino. Jis priéjės ją bandė guosti, prikalbinėjo keltis, nusimaudyti ir pavalygti. Tačiau nieko nepadéjo né gražiausiu žodžiai. Ji tiktais apsipylė ašaromis ir pasakė, jog mirtinai serga ir nebesitiki pasveikti. Ir pradéjo graudžiai raudoti.

Vyras pašaukė gydytoją. Pamoté susimokė su gydytoju ir jam pasakė:

— Jūs turite sakyti, kad šita liga beveik nepagydoma, kad liko tik menkutė viltis. Jeigu ligonė galėtų nusimaudyti šeimos numylėtinės karvės kraujyje, tik tada būtų galima tikėtis, jog pasveiks.

Karvė nujautė, kas jos laukia. Kitą dieną, kai Kukumata ją išginė į ganyklą, pasišaukė mergaitę ir taré:

— Mano miela, dabar tau pasakysiu svarbią žinią. Atidžiai klausyki. Mano dienos suskaičiuotos. Tavo tévas greitai mane pjaus. Bet nesielvartauk dėl manęs. Tik daryk, kaip pasakysiu. Kai jie mane papjaus, išprašyk, kad tau atiduotų visas keturias mano pédas, kuolą ir virvę, su kuria mane riša. Iš visų jégų stenkis tai gauti. Paskui eik į pievą ir, išrinkusi žemės lopinėlį, visuose keturiuose jo kampuose

sustatyk mano pėdas, o vidury įsmeik kuolą su virve. Ar supratai, ką tau sakiau?

Kukumata émė graudžiai verkti. Bet nebebuvo ką daryti. Temstant ji parginé nusiminusi karvę namo. Jai nuo akių nedžiūvo ašaros.

Karvę netrukus papjovė. Kukumata iš sielvarto nebematé žemés po kojom. Tačiau jai vargais negalais pavyko gauti visas keturias karvés pėdas, kuolą ir virvę. Ji nuéjo į lauką ir viską padaré kaip liepta.

Kitą dieną vél nuéjusi į tą lauką, Kukumata didžiai nustebo, išvydusi keturias gražiausias gèles augant, kur buvo išdėliojusi pėdas. O kur buvo kuolas su virve, ten pamaté namo duris.

Nors ir buvo truputį baugu Kukumatai, ji atidaré duris ir įžengé į vidų. Ir ak, koks tai buvo dailus, gražiai sutvarkytas kambarys! Vie-noje kertéje stovéjo du valgio dubenys, vienas su gardžiu ryžių patiekalu, kitas pilnas virtos mésos, o šalia — kibiras su vandeniu. Nustebusi ji negaléjo atitraukiti nuo tos kertés akių, nes jau buvo labai išalkusi. Staiga išgirdo sakant:

— Mano miela, imk ir valgyk. Čia tau viską padéjau.

Ir prisivalgė Kukumata kiek tik širdis geidé.

Po kelių dienų pamoté vél pastebéjo, jog Kukumata atrodo stipresnė ir sveikesnė negu anksčiau ir kad vél ima gražeti. Ir vél jai sukilo įtarimas. Ji pasišaukė savo dukterį Dajematkę ir jai taré:

— Girdi, dukrele, kai Kukumata vél išeis į laukus, neatstok nuo jos ir žiūrék, kas ten darosi. Aš jai beveik neduodu valgyti, o ji darosi vis sveikesnė ir stipresnė, net ir grožio jai prisidéjo!

Kitą rytą Kukumatą į laukus lydėjo Dajematkė. Jos priéjo vieta, apaugusią gražiausiomis gélémis. Kukumata pro vidurines duris įėjo į namą, o su ja ir Dajematkė.

Tą dieną buvo pastatyta po du dubenélius ryžių ir mésos. Abi parvalgė kiek noréjo ir susiruošė namo. Grįždamos pamaté seną moteréle, sédinčią palei kelią.

Senutė taré Kukumatai:

— Miela mergaite, man galva labai niežti. Ar nepaieškotum man galvos?

Kukumata sėdo prie senutés ir išieškojo jai galvą. Tada senutė taré:

— Miela mergaite, jeigu užmigsiu, tai prižadink, kai ateis namajanas. Kol Kukumata ieškojo senutei galvą, ta užsnūdo, nes švelnus plaukų sklaistymas migdė. Kai nubudo, jau buvo namajano metas. Senutė palaimino Kukumatą ir taré:

— Miela mergaite, tu suteikei man daug malonumo, ir tau greitai pradės geriau klotis. Aš taip tave apdovanoju: kai verksi, byrės perlai, kai juoksiesi, kris brangakmeniai, kai žingsnį žengsi, po tavo kojom atsiras aukso sandalai.

Sugrižusi namo, Dajematkė viską išpasakojo motinai. Kitą dieną ji uždavė Kukumatai grūsti ryžius, o į laukus išsiuntė savo pačios dukterį, sakydama:

— Išieškok senei galvą ir prašyk, kad ji tave taip pat apdovanotų! Dajematkė išėjo ir ten rado tą pačią senutę. Ji jai sušuko:

— Ei sene, duok, aš tau galvą paieškosiu!

Senutė atsakė:

— O ne, ne, nereikia.

Bet Dajematkė, nieko nepaisydama, nusišaipė ir émė ieškoti galvą. Tačiau taip tik atrodė, kad ieško. Iš tikrųjų ji vien šiurkščiai tarše plaukus. Ir, užuot gaudžiusi utis, išpešė plaukų visą kuokštą. Senutė dejavo ir rékė iš skausmo. Bet kas ieškotojai rūpėjo? Kuo labiau senutė rékė, tuo smarkiau Dajematkė naršė su savo grébliais jai po plaukus. Kai galiausiai nustojo, senutė buvo taip perpykusi, jog norėjo ją prakeikti, o netoliese staiga pamatė šunį, asilą ir beždžionę. Senutė sušuko:

— Tavo veidas tegul pasidarys panašus į šito šuns, o drauge dar turės asilo ir beždžionés bruožų. Kai tu juoksiesi, tau iš burnos kris kirmélės ir vabalai, o kai verksi, iš akių pilsis pūliai. Kai eisi, ant tako po tavo kojom liks karviamėšliai.

Dajematkė parėjo namo. Ją išvydusi, motina émė grąžyti rankas. Pažvelgusi į žemę, pastebėjo, jog dukteriai iš po kojų krinta karviamėšliai. Pamačiusi nusigandusią motiną, Dajematkė pravirko, ir jai iš akių émė virsti pūliai.

Éjo dienos, éjo metai. Kartą pro šalį jojo karaliaus sūnus, jis buvo išsirengęs į medžioklę. Žmonės traukėsi jo žirgui iš kelio ir gérėjos i juo pačiu. Koks jis atrodė taurus! Kuo ilgiau žmonės į jį žiūrédavo, tuo sunkiau galėdavo nuo jo akis atitraukti.

Kukumata stovėjo tuo laiku tarpdury. Ji žvelgė į tą pusę, kur jojo karaliaus sūnus. Tačiau iš tolo negalėjo jo gerai matyti. Paskui užgirdo žmones šníbdant: „Karaliaus sūnus!“ Tarpdury nebenustovėdama, ji išėjo pro vartelius į gatvę. Dabar jie pažvelgė vienas į antrą ir abu buvo sužavėti, nebegalėjo aplėsti žvilgsnio vienas nuo kito. Bet Kukumata susigėdo. Ji droviai nuleido galvą, o jos skruostai paraudo. Ji ilgiau nebeįtvéré, buvo lyg apduota. Mergaitė parbėgo namo, ant kelio pametusi savo auksinį sandalą.

Ir karaliaus sūnus buvo labai sutrikęs. Ji pagavo didžiulis neramus. Karalaitis nusprendė grįžti namo, nebemedžioti. O auksinį sandalą pasiémė.

Visi labai stebėjos, užgirdę, kad karaliaus sūnus nebemedžiojės su grīžo namo. Kas gi atsitiko? Nieko panašaus anksčiau nebuvo buvę.

Karaliaus sūnus pašaukė motiną. Ji atėjusi paklausė:

— Ką nori man pasakyti, mylimas sūnau?

Karaliaus sūnus parodė motinai auksinį sandalą ir tarė:

— Motin, aš tik tą mergelę vesiu, kuriai tinka šis sandalas. Jeigu negalésiu jos vesti, tai ir gyventi nebenoriu.

Motina nusigandusi sušuko:

— Gėda taip sakyti, mielas sūnau, nekalbék tokių žodžių!

Po visą savo šalį karalaitis išsiuntinėjo piršlius, net ir toliau už jos į visas puses, į šiaurę ir pietus, į rytus ir vakarus. Jie perkeliavo daugelį šalių. Galiausiai pasiekė ir tuos namus, kur gyveno Kukumatos pamotė. Ji labai apsidžiaugė, pamačiusi piršlius. Gražiai juos priėmė, patiekė valgių ir gérimum. Paskui įvilko Dajematkę į dailiausius drabužius ir atvedė piršliams. Bet vos į ją pažvelgę, jie tik paniekinamai prunkštėlėjo. Be to, ir sandalas jos kojai visai netiko. Tačiau piršliams dar vis dairantis po namus, pamotė — ką ji buvo sumaniusi, tai tik pati žinojo,— tartum netycia juos pravedė pro Kukumatą, kuri stovėjo supaprasciausiom drapanélėm. Ji nė nemanė, kad piršliai galėtų ją pašrinkti.

Tačiau piršliai pažvelgė į ją, ir Kukumata iš karto jiems krito į akį. Tada pamatavo sandalą, ir jis tikrai jai pritiko. Labai linksmi piršliai iškeliaavo atgal.

Kukumata buvo kuo prašmatniausiai sutuokta su karaliaus sūnumi. Netrukus ji atsilankė į tévų namus. Kukumata buvo taip gausiai apsagstyta papuošalais, kad kiekvienas, ją tokią pamatęs, galéjo pavydėti.

Tą dieną, kai jau turėjo Kukumata sugržti į šešuro namus, pamoté šukavo jai plaukus. Šukuodama įpyné į plaukus užburta šaknelę, ir Kukumata beregint pavirto paukščiu ir čiulbédama išskrido. Tada sené aptaisé savo pačios dukterį. Ir, išpuošta brangiais drabužiais, Dajematké nuvyko į karaliaus rūmus.

Dajematkę pamatęs, karaliaus sūnus nenoréjo savo akimis tiketi. Kokia ji bjauri atrodé. „O mano žmona buvo tokia graži!“ Ašaros émė riedéti karalaičio skruostais. Nuo tos dienos jis nė žodžio nebeprataré žmonai.

Kukumata, pavirtusi paukšteliu, nuskrido prie šešuro rūmų ir nutùpè ant šakelés medžio, augusio prie sargo namelio vartų. Buvo naktis. Visi rümininkai po vakarienés buvo kas sau iissiskirstę. Rūmuose buvo tylu.

O paukšteliis, tupédamas ant šakos, kreipési į vartų sargą tokiais žodžiais:

— Klausyk, vartininke, tu miegi ar nemiegi?

Vartų sargas atsaké nemiegas.

Kukumata toliau paklausé:

— Ar visi rümuose jau po vakarienés?

Vartų sargas atsaké:

— Taip, jie jau pavalgę.

Vél Kukumata paklausé:

— Ar ir karaliaus sūnus vakarieniaivo?

— Taip,— atsaké vartų sargas.

O Kukumata toliau klausinéjo:

— Ar ir nedoroji moterišké pavalgiusi?

— Taip, pavalgiusi,— atsaké vartų sargas.

Tada Kukumata labai liūdnai pasaké:

— *Kukumata šokinéja nuo šakelés ant šakelés,
Dajematké džiaugiasi šalia karaliaus!*

Jos akys pilnos prisitvenkė ašarų. Bet ji nuvijo šalin liūdesį, pralinksmėjo, émė juoktis. Ant žemës pabiro perlai ir brangakmeniai, o ji nuskrido.

Kukumata čia sugriždavo kiekvieną naktį. Ir verkdavo, ir juokdavosi, o iš ryto vartininkas, baigës sargyba, prisirinkdavo pilnas riešukčias perlų ir brangakmenių. Taip truko netrumpą laiką.

Vieną dieną karaliaus sūnus sumané kirptis. Išeidamas kirpėjui davé monetą. Pamatęs pinigą, kirpėjas taré:

— Jūsų didenybe, jūs užmokesčio man duodate rupiją. Tuo tarpu net jūsų vartininkas man už darbą moka perlais ir brangakmeniais!

Karaliaus sūnus nusistebéjo ir, žengdamas pro kirpėjo duris, taré:

— Aš tau rytoj duosiu, kiek galésiu.

Ir pasuko į vartų sargo namus. Nuéjës pas sargą, jam taré:

— Girdéjau, kad tu kas kartas kirpėjui atlygini ne pinigais, o brangenybémis. Iš kur tu gavai tas brangenybes?

Vartų sargas atsaké:

— Jūsų didenybe, ar jūs norësite mane pasakojant išgirsti, ar pats pamatyti, kaip čia yra?

Karaliaus sūnus taré:

— Kas gi norës klausytis pasakojant, jeigu gali savo akimis pamatyti?

Vartų sargas taré:

— Jeigu taip, tai ateikit šiąnakt prie mano namų ir viską matysite.

Priartėjo naktis, sutemo. Karaliaus sūnus tylédamas sédéjo vartų sargo kambaryje. Staiga jis išgirdo paukštelių klausiant:

— Na, mielas vartininke, tu miegi ar nemiegi?

Vartų sargas atsaké nemiegas.

Paukšteliis toliau paklausé:

— Ar visi rūmuose jau po vakarienës?

Vartų sargas atsaké:

— Taip, jie jau pavalgę.

Vél paukšteliis paklausé:

— Ar ir karaliaus sūnus vakarieniaavo?

— Taip,— atsaké vartų sargas.

O paukšteliis toliau klausinéjo:

— Ar ir nedoroji moterišké pavalgiai?

— Taip, pavalgiaus,— atsakė vartų sargas.

Tada paukšteliš atsiduso ir tarė:

— *Kukumata šokinėja nuo šakelės ant šakelės,
Dajematkė džiaugiasi šalia karaliaus!*

Ir paukšteliš graudžiai pravirko. Kai jo širdelę ašaros palengvino, émė balsu juoktis. Pabiro žemén perlai ir brangakmeniai, o jis pats nuskrido. Karaliaus sūnus viską girdéjo. Ir émė kažką svarstyti. O kitą dieną liepė tame medyje paspesti spastus.

Atéjo naktis, vél sutemo. Iprastiniu laiku atskrido Kukumata ir kaip visada pasikalbėjo su vartų sargu. Bet išskrisdama pateko į spastus. Tarnai spastus iškélé iš medžio ir išémė paukšteli.

Pažvelgės į paukšteli, karaliaus sūnus mustebo. Kas jo dailumas! Jis émė glostyti paukšteli, švelniai glamonéti. Pajuto tarp jo plunksnelių kažin ką kietą ir ištraukė.

Tą patį mirksnį prieš jį stojo Kukumata, vél atvirtusi mergele. Karaliaus sūnus net žado neteko. Čiagi buvo jo tikroji, prarastoji nuotaka! Jis nebežinojo, juoktis ar verkti.

Karalaitis parsivedė Kukumatą namo ir prašė viską papasakoti. Dabar jis sužinojo, kas dėl viso to kaltas. Itūžęs karalaitis įpuolė į Dajematkés kambarį ir aštriu savo kardu ją sukapojo.

Čia ir baigiasi pasaka apie Kukumatą, baigiasi ir jos vargai.

MIEGANTIS MIESTAS

Vienoje šalyje gyveno toks princas. Nuo jo grožio švytėjo visi rūmai. Žmonėms neatsibosdavo šnekėti apie nesuskaičiuojamas princodorybes. O princas kartą nusprendė, kad jau laikas jam leistis į kelionę po svetimus kraštus. Kai žmonės užgirdo tą žinią, visas linksmumas apsiniaukė. Karalienė nebeateidavo laiku valgyti, o naktys jai slinko be miego. Tiktai karalius pasakė:

— Tegul sau keliauja.

Būriavosi žmonės gatvėse, apsivilkė geriausiais drabužiais. Karalius pasiuntė savo asmens tarnus. Pasirodė karalienė, pasipuošusi šaliu, tviskančiu brangenybėmis. Bet princas nieko nenorėjo, net nesutiko tarnų imtis, nei brangenybių, net ir karaliaus asmens patarnautojų. Tik apsidarė naujais drabužiais, pasiémė naują kardą ir leidosi į tolimą kelionę — pasižiūrėti kitų kraštų.

Taip jis ir keliaavo — vis toliau, toliau. Persikėlė per vieną upę, kitą, trečią, perkopė kalnus, perėjo visą kraštą. Jis keliaavo iš karalystės į karalystę, kol pasiekė didelį tankų mišką. Tame miške nebuvo girdėti nei paukščių sparnais plakant, nei laukinių žvérių riaumojant. Tačiau princas vis tiek žingsniavo į priekį.

Jis éjo éjo, kol miško viduryje priéjo rūmus. Niekados dar nebuvo matęs princas tokią rūmų. Labai nustebęs, jis sustojo. Vartų stulpai rémė dangą, o vartų buvo pristatyta kiek akis užmatė. Tačiau prie jų nebuvo girdeti būgnų dundéjimo, nebuvo matyti né sargybos. Pamažéle princas iéjo į vidų.

Jis atsidūrė rūmuose, ir tokiuose švariuose, kad galéjai pamanyti, jog čia viskas pienu numazgota. Visur tviskéjo nuo baltumo. Tačiau rūmuose nebuvo né gyvos dvasios, nepasigirdo né menkiausio garselio. Rūmus gaubé tyla. Niekur nesušlaméjo lapelis nei stiebelis, nebuvo né tykiausio véjelio dvelksmo. Princui tai atrodé labai keista.

Princas žvalgési šen ir ten, apžiūrinéjo visus rūmus. Jis iéjo į kiemą, ten jo lauké dar viena staigmena. Kiemas stovéjo pilnas drambliai, žirgų, sargybos, tarnų vartininkų ir karių, visi išrikuoti eilémis. Tik princas pastebéjo, jog niekas neištaré né žodžio. Niekas né nepažvelgé į jį.

Tada princas priéjo arčiau ir pamaté, kad sargyba ir tarnai, drambliai ir žirgai, visi suakmenéję. Nevirpteléjo né veido bruoželis, nesujudéjo né plaukelis. Princą vél apémé didžiausia nuostaba.

Paskui princas patrauké per rūmų menes. Vienoje pasieniais kabojos visokiausi skydai ir kardai, lankai ir strélés. Tačiau sargybiniai prie durų buvo virtę akmeniu. Princas išsitrauké savo kardą iš makštų ir irnuéjo toliau.

Kita mené buvo karališkoji. Auksiniuose ijdékluose žibéjo brangaus aliejaus pripiltos lempos. Aplinkui tviskéjo auksas ir visokiausi brangakmeniai. Tačiau karaliaus stuomuo buvo iš akmens, nors ir valdovo soste. Taip pat ir ministrai buvo akmeniniai, bet sédéjo savo vietose. Valdiniai ir karaliaus bičiuliai, muzikantai ir dainininkai, sargyba ir tarnai, visi buvo savo vietose, pavirtę į akmenę. Nekrusteléjo né jų akių vokai, né žodžio neprataré jų lúpos.

Princas pamaté, kad karališkasis skétis stovi priemtas prie sienos, kad véd़uoklė, kuria tarnai karaliui teikia gaivų orą, nusvirusi tarnaičių rankoje... Nebuvo girdeti né garselio. Rodési, jog viskas miega. Princas nuleido galvą ir éjo toliau.

Jis pateko į kitą kambarį, kur švieté iš karto šimtai žvakių. Visas kambarys buvo pilnas brangiausiu akmenų, deimantų, rubinų ir perlų, šitų didžiausių brangenbybių! Princas nieko nepalieté. Jis tik apsidairé ir patrauké toliau.

Vos įžengės į naują menę, kone apsvaigo nuo tūkstančių tūkstančių gélių kvapo. Iš kur skrido tas kvepéjimas? Princas paéjéjo į menés viduri. Vandens niekur nebuvo matyti. Nei ko nors panašaus. Ir vis tiek čia turėjo žydėti tūkstančiai lotosų. Kone pakerétas lotosų kvapo, princas pamažéle prisiartino prie gélių pavésimés.

Sustojęs prie pat jos, viduryje pamaté gryno aukso lovą. Aukso lova stovéjo tarp deimantinių stulpų, jie kyšojo aukšciau lovos, o nuo jų karojo gélių girliandos. Po girlandomis tviskéjo auksinis lotosas su deimanto stiebu. O šiame lotose kiečiausiu miegu miegojo neapsakomo grožio princesė. Nebuvo matyti nei jos rankų, nei kojų. Tik jos veidas tarp auksinių lotoso žiedlapiai švietė nelyginant ménulio spindulys. Princas pasirémē perlų vérinio, nusvirusio nuo deimantinio lovos stulpo. Ir žiūréjo žiūréjo, negalédamas atsigéréti.

Taip jam stovint ir į princesę žiūrint, éjo metai. Princesė nepabudo. O princas né akių nesumerké. Taip ir guléjo princesė, kietai įmigusi, o princas gérēdamasis žiūréjo į ją.

Tačiau vieną dieną princas staiga užmaté auksinę lazdelę prie princesés galvos. Jis paémē tą lazdelę. Vos jis tik auksinę lazdelę pakélė, pamaté iš kitos pusės gulint sidabrinę. Princas paémē ir ją ir dabar rankose laiké dvi lazdeles, jas apžiūrinéjo, varté, sukiojo.

Apžiūrinédamas lazdeles, princas aukso lazdele netycia palieté miegančios princesés galvą. Suvirpéjo lotoso guolis, sujudéjo aukso lova, auksiniai žiedlapiai subyréjo į dulkes, princesė īgavo rankas ir kojas, nusipurté paskutinį miegą, pasitryné akis ir atsisédo nustebusi.

Tą patį mirksnį sučiulbo paukščiai po visus rūmus. Vartininkas prie rūmų vartų garsiai sušuko. Drambliai ir žirgai kieme irgi paleido savo balsus. Sargybiniai émė žvanginti kardais. Karalius pabudo tarp savo rūmininkų. Pabudo ministrai. Pabudo valdiniai. Visi pabudo iš tūkstantmečio miego. Apsauga ir vartų sargai, kariai ir tarnai čiupo lankus ir kardus ir stojo į savo vietas. Visi labai stebéjos. Kas toks atėjo į rūmus?

Ir princas stebéjos, ir princesė žvelgė į jį, neatitokdama iš nuostabos.

Pasirodé karalius ir ministrai, lydimi tarnų. Suéjė į vidų, pamaté princą. Jis nuleido galvą. Émė dundéti būgnai ir groti fleitos.

Karalius tarė:

— Tu mus visus prikėlei iš mirties miego. Kokioje šalyje gyveni, laimingo karaliaus sūnau?

Palyda tarė:

— O, jūs iš tikrujų dieviškas dieviško karaliaus sūnus. Milžinas, liesdamas sidabro lazdele, užmigdė mūsų žydinčią auksinę šalį. Jūs mus prižadinote ir išgelbėjote.

Princas nuleido galvą ir pagarbiai tylėjo.

Vėl prabilo karalius:

— Ką gi aš turia? Ką galėčiau tau duoti? Aš atiduodu tau princesę ir pavedu karalystę.

Emė lyti gélémis. Oras buvo pilnas sandalmedžio dulkių. Emė skleistis žiedai. Visur buvo barstomi džiovinti ryžiai. Tūkstančius rūmų būgnų dundino lazdelės, ir toli sklido tas dundesys.

Šimtai vergių ir tarnaičių trynė prieskonius, tūkstančiai pjaustė daržoves.

Prie durų staktų indai, kur laimę atneš, pastatyti.

Penki šventi lapai, gelių girliandos matyti.

Skamba pučiamos kriauklės, sėdi jaunieji sustingę.

Derlios moterys asloje tapo raštus paslaptingus.

Tai buvo puikus reginys. Visi keturi rūmų kiemai tviskėjo prabanga ir aidėjo džiaugsmo šūksniais. Iš vidinių kiemų atsiliepė garsūs laimės linkėjimai. Karaliaus lobyne buvo didžiausia sumaištis. Visi neapsakomai skubėjo. Iš ilgo miego prižadinti, rūmai visomis sienomis virpėte virpėjo iš nekantrios ir iš džiaugsmo. Po šviesiu méniesienos gaubtu, priešais šventąją ugnį brahmano akivaizdoje karalius atidavė princui betelio lapus, valdžios ženkľą ir karalystę kraičio, o ant galvos uždėjo penkiais brangakmeniais papuoštą karūną ir savo dukterį atidavė už žmoną. Pasigirdo vienas, bet galingas džiaugsmo šūksnis.

Princo tévai lauké metus, antrus, lauké daug metų. Princas iškeliaavo į tolimus kraštus ir nebesugrižo. Karalienė verké raudojo, daužé kumščiais sau galvą ir nebepakilo iš patalo. Karalius ilgai galvojo, svarstė, graužési ir verké, kol apako nuo ašarų. Visa karalystė aptemo. Vien aimanosa aplinkui buvo girdéti. Tik vieną rytą auštant pasigirdo būgnų

dundesys, vartai suaidėjo nuo žirgų žvengimo, dramblių trypimo, karrių ir sargybos šauksmų.

Karalienė paklausė:

— Kas čia dabar? Kas čia dabar?

Karalius paklausė:

— Kas ten toks? Kas ten toks?

Subėgo valdiniai:

— Princas atvyksta! Princas sugrįžta ir parsigabena žmoną princesę!

Pašoko karalius, virpédamas iš susijaudinimo, ir nuskubėjo apkabinti princą. Ir karalienė tolį išbėgo pasitikti princą ir pasveikinti sugrįžusio. Visi žmonės džiaugėsi.

Princas palietė karaliaus akis savo auksine lazdele, ir tas vėl atgavo akių šviesą. Ir karalienė pasijuto esanti sveika, išvydusi savo sūnų ir marčią.

Linksmai ir laimingai gyveno karalius ir karalienė su princu ir princese iš miegančio miesto.

STEBUKLINGAS AKMUO

Vienoje šalyje gyveno kadaise toks karalius, kuris buvo pasižadėjęs dvi valandas visiems duoti, ko tik kas pageidauja. Kai jo šeimos brahmanas jau buvo viską išdalijęs, paprašė ir pats sau dovanos; jis pasakė noręs turėti stebuklingą akmenį. Tai išgirdęs, karalius labai susirūpino: kad ir turėjės didžiausius turtus, dabar buvo visa išdalijęs, nieko sau nebepasilikęs. Taigi jis sédėjo, neišmanydamas, ką reikės daryti. Jo sūnus, matydamas tévą tokį nusiminusį sédint, paklausė, kas jি slegia. Karalius atsakė:

— Aš viską išdalijau, ką turėjau. Nieko man pačiam nebeliko. O mūsų brahmanas prašo mane stebuklingo akmens, ir tas man kelia didžiausią sielvartą, nes jeigu jam to negalēsiu duoti, būsiu ir visą savo žiadą veltui padaręs.

Tai išgirdęs, sūnus atsakė:

— Aš tau parnešiu stebuklingą akmenį. Nebesirūpink tuo. Tik paprašyk brahmaną, kad jis tau skirtų šešis méniesius laiko.

Karalius persakė jo prašymą brahmanui, o paskui tarė savo sūnui:

— Brahmanas man suteikė šešis méniesius laiko. Eik ir parnešk stebuklingą akmenį!

Ir iškeliaavo sūnus ieškoti; keliavęs tris ar keturias dienas, pasieké mišką ir éjo per jи ligi vakaro. Bet pastebėjo, kad miškas kuo toliau,

tuo tankesnis ir labiau nežengiamas darosi, čia jokio žmogaus nebesutiksi, o jis, be to, dar neturėjo išidėjės valgio, ir naktis buvo labai tamsi. Jaunikaitis nusiminė, o kad buvo pavargės, atsisėdo po medžiu, čia į jį padvelkė gaivus vėjelis, ir po sunkios kelionės jaunikaitis greit užmigo.

Tame medyje paukščių porelė buvo susivijusi lizda, ir patelė taré patinéliui:

— Ko šitas žmogus atėjo prie mūsų medžio? Jis mūsų svečias, ir jei jo nepavalgydinsime, užsitrauksimė didelę nuodémę.

Patinélis atsaké:

— Aš nežinau, ko jis atėjo, aš net ir nežinau, kaip mes jam galėtume parodyti svetingumą. Gal tu esi ką sumaniusi?

Ji atsaké:

— Skrisk ir parnešk bent žuvį! Aš čia liksiu ir pasaugosiu. Aš kai ką sumanau.

Patinélis nuskrido žuvies gaudyti, o ji pažadino princą ir pasaké, kad pasirinktų sausuolių, kurių buvo po medžiais, ir susikurtų ugnį. Princas taip ir padaré, o netrukus sugrižo ir paukštis su žuvimi ir malonliai paprašė ją išsikepti ir pasistiprinti.

Tačiau princas atsaké:

— Aš padariau tokį ižadą, ir kol jo nebūsiu teséjės, negaliu jokio valgio ragauti.

Paukštis taré jam:

— Aš žinau, ko tu ieškai. Gali ramiai valgyti. Tu išėjai stebuklingo akmens ieškoti, o aš tau jį duosiu.

Tai užgirdės, princas sėdo valgyti, o pasisotinės paprašė stebukliningo akmens.

Čia reikia žinoti, kad šitų paukščių kiaušinių kevalas kitaip negali skilti, kaip tik patrynu su stebuklinguoju akmeniu, ir todėl jie jį turėjo parsigabenę iš tolimų kraštų ir dabar prižadėjo princui. Rytą princas paémé stebuklingąjį akmenį ir pasuko namo. Tačiau apie pusiaudienį priėjo tokią vietą, kur gyveno plėšikai. To kaimo žmonės dar buvo ir magai, su savo burtais jie priversdavo kitus žmones pasiduoti jų valiai. O naktį juos nužudydavo ir eikvodavo jų turtą. Tų plėšikų vyresnysis turėjo dukterį, vardu Pranasinę, ir penkis sūnus. Jis ir pastebėjo keleivių sumanę sakyti jį esant Pranasinės vyra, parsikviesti į savo namus,

kad duktė galėtų ji įsivesti į savo miegamąjį, o vidurnaktį, apkaitinus magija, peiliu nusmeigtų.

Tie žmonės pasitiko princą, nešantį stebuklingąjį akmenį, įsivadino į savo namus ir taip jam taré:

— Pone, jūs vedéte mūsų seserį, kai dar buvote neužaugęs, o paskui išėjote, o ją palikote. Ligi šios dienos neturėjome né žinelés apie jus. Nežinojome, kur jūs gyvenate, negalėjome jūsų lankytis ir bendrauti kaip su gimine. Mes labai džiaugiamės, kad šiandien sugrįžote.

Princas labai nustebos, tai išgirdės, bet pamanė: „Gal ir galėjo taip būti“. Bet paskui vėl émė galvoti: „Tik argi aš būčiau apvesdintas, o tévas nei motina man to nepasakytu!“ Taigi jis nebežinojo, tikéti ar ne, bet nuspindė kuo greičiau išsiaiškinti ir liko tuose namuose. Pléšikas davé jam pavalgyti; užkandės jis išéjo į verandą ir atsisėdo.

Priešais tą namą gyveno kitas pléšikas. Vos pamatės princą, jis per savo magiją sužinojo, kad tas turi stebuklingąjį akmenį, o kadangi pats noréjo ji turėti, apsimetė doru žmogumi, pasisodino prieš savo namą šventajį medelį ir, šaukdamas dievo vardą, émė melstis. Tai matydamas, princas ji palaikė geru žmogumi, kuriuo galima pasitiketi ir paprašyti, kad jis vieną dieną pasaugotų stebuklingąjį akmenį.

Pléšikas, jo prašomas, atsakė:

— Viešpatie aukščiausias, per visą gyvenimą mano ranka nėra palietusi jokios brangenybės, o čia štai ateina gundytojas, norédamas savo turtą pas mane pasidėti!

Tie žodžiai tik labiau sustiprino princo pasitikėjimą, ir jis dar pri-mygtiniai émė prašyti, kol pléšikas galiausiai nusileido:

— Na gerai. Dék savo akmenį į langą!

Princas taip ir padarė ir sugrįžo atgal į verandą.

Tuo tarpu atėjo Pranasiné, **tartum** ji tikrai būtų buvusi jo žmona, ir nusivedė princą į vidinius kambarius, ketindama paskui nužudyti. Užsidarę duris, jiedu atsigulė miegoti. Bet pamačiusi, koks jis gražus, Pranasiné nuspindė jo nebežudyti ir taré:

— Visi šiuose namuose pléšikai, o aš jiems padedu, su mano pagalba jau yra ne vienas princas nužudytas. Bet aš noriu turėti tave už vyra ir, jeigu sutinki, pasižadu tau būti ištikima, gražiai su tavimi apsieiti ir nebesikésinti į tavo gyvybę.

Tai užgirdės, princas įsidirasino ir ją vedé.

Po sutuoktuvių Pranasinė ėmėsi burtą ir sužinojo, kad princas pas persirengusį plėšiką padéjo saugoti savo stebuklingą akmenį. Vieną dieną ji paprašė, kad jis parsineštų tą akmenį. Jis ir nuéjo pas žmogų, kuriam tą akmenį buvo palikęs. Bet plėšikas tikrąjį stebuklingą akmenį buvo iš lango išémės ir idėjęs titnagą, o atėjusiam princui pasakė:

— Stebuklingasis akmuo tebestovi toje vietoje, kur jis pasidėjai. Eik ir išsiimk!

Princas priėjo prie lango, bet terado mažą titnagėlį; nieko nepešes, sugrižo pas Pranasinę ir jai viską papasakojo. Ji atsakė:

— Nesikrimsk dėl to. Aš atgausiu iš jo stebuklingąjį akmenį.

Ji parėjo namo, pasišaukė piemenį ir paliepė:

— Pasiimk du krepšius, atsivesk jautį ir sek paskui mane!

Piemuo pasiruošė kaip lieptas ir nusekė paskui ją už kaimo, ten ji pribérė krepšius akmenelių ir užkrovė jaučiui ant nugaros. Ir taré pie meniui:

— Grįžk pro nedorojo plėšiko namus ir, kai tau jauti pro šalį varant jis paklaus, kuo jautis apkrautas, sakyk, kad krepšiai pilni stebuklingų akmenų.

Taip pasakiusi, ji sugrižo pas princą.

Piemuo, jos primokytas, patraukė prie plėšiko namų ir, kai tas paklausė, kas yra abiejuose krepšiuose, atsakė:

— Jautis apkrautas stebuklingaisiais akmenimis, kurie yra princo.

Nedorasis plėšikas pamanė, kad jis galėtų pasisavinti visą krovinį, atidavęs aną stebuklingąjį akmenį; jis vėl jis idėjo į langą, pasišaukė princą ir jam tarė:

— Aš tik norėjau tame išbandyti. Man nereikia jokių turtų. Išsiimk stebuklingąjį akmenį ir keliauk sveikas.

Princas atsakė:

— Aš jau atsiémiau stebuklingąjį akmenį. Bet kur man pasidėti abu krepšius su stebuklingaisiais akmenimis?

Plėšikas tarė:

— Gali juos palikti, kur tik nori.

Princas liepė abu krepšius nukelti, išsiémė stebuklingąjį akmenį iš lango, parėjo pas Pranasinę, viską jai papasakojo ir pavadino keliauti kartu į jo téviškę.

Ji sutiko, jiedu iškeliaavo ir po kelių dienų sugrižo į tą vietą, kur princas gyveno. Tada jis jai tarė:

— Tikriausiai būtų geriau, jeigu tu šiąnakt nakvotum girliandų meistro namuose. Rytoj pakalbésiu su tévu ir tave jam pristatysiu pagal paprotį.

O girliandų meistrui, kurį nuo seno pažino, jis taip pat pasakė:

— Leisk šitai mergelei per šią naktį prabūti savo namuose. Rytoj aš ją parsivesiu namo. Ir gerai žiūrėk, kad jai nieko pikta neatsitiktu. Aš tau atlyginsiu visas išlaidas.

Girliandų meistras sutiko, ir princas aplankė tévą, pašnekéjo su juo, papasakojo, kaip gavo stebuklingąjį akmenį, ir prižadėjo kitą dieną jam ji atnešti. Tada nuéjo į savo paties namus ir taré savo pirmajai žmonai:

— Kur aš galéčiau šitą stebuklingąjį akmenį laikyti?

Ji pataré jam įdėti į langą, jis įdėjo ir atsigulė miegoti.

Princo žmona buvo labai susidraugavusi su miesto kotvalu ir ji lankydavo. Jai pasirodžius, kotvalas paklausé, kodél ji taip vélai naktį atėjo, ir ji viską papasakojo apie stebuklingąjį akmenį. Kotvalas prikalbėjo jam atnešti akmenį, nes labai noriš ji pamatyti. Ji paréjo ir akmenį atnešé, kotvalas labai apsidžiaugė galésiąs ji turéti ir pasidéjo savo namuose. O princo žmona sugrižo namo ir atsigulė.

Rytą karalius pasišaukė sūnų ir pasakė noriš matyti stebuklingąjį akmenį. Princas nuéjo jo atnešti, bet neradęs staiga pamišo ir tik kartojo tuos pačius žodžius:

— Jis čia buvo, grąžink man jį!

Karalius netrukus sužinojo, kas sūnui atsitiko, paliepė ji jam atvesti ir visokiausiais vaistais bandé gydyti. Po dešimties ar dvylikos dienų Pranasiné pabūrusi sužinojo, jog princui nusilpo protas, o stebuklingasis akmuo atiteko kotvalui. Kol princas akmens neatgaus, negaléš pasveikti. Taigi ji ryžosi paimti akmenį ir išgydyti princą. Pranasiné pasisakė girliandų meistrui, ką yra sumanusi, o tas jai pataré apsišaukti jo seserimi ir lipti ant namo stogo.

Vaikščiodamas po miestą, kotvalas pamatė mergelę ant stogo ir taré girliandų meistrui:

— Šivakar sutemus aš ateisiu tavo sesers lankytı.

O šis atsaké:

— Mano sesuo davė įžadą, kad nepriims jokio svečio, jeigu tas jai nepadovanos stebuklingojo akmens.

Kotvalas prižadėjo atnešti ir pasitraukė.

Tačiau mergelę nusižūrėjo ir karaliaus patarėjas ir tarė girlilandų meistrui:

— Aš šīvakar ateisiu tavo sesers aplankytı.

Mergelės pamokytais girlilandų meistras sutiko, o anas atsakė pasirodysiąs pasibaigus nakties pirmos sargybos laikui.

Paskui prisistatė pirmasis ministras ir susitarė, kad ateis, bet tik pasibaigus antrajai nakties sargybai. Galiausiai išėjo ir pats karalius pakvēpuoti grynu oru ir, pamateęs mergelę ant stogo, pasakė ateisiąs per paskutinę nakties sargybą.

Mergelė, sužinojusi, jog jie visi ketina ateiti svečiuotis, pasirūpino didelių puoda, išplėt jį du litrus pieno ir litrą vandens, užkaitę, atsi-
neš žolių, ąsotį vandens ir viską pasidėjo šalia. Sutemus vakarui, vie-
ną kėdę pasistatė prie ugnies sau pačiai sėdėti, o antrą pastatė svečiams.
Tada émė maišyti pieną su vandeniu.

Tuo tarpu pasirodė kotvalas ir atnešé stebuklingąjį akmenį. Mergele
ji pasiémė, pasiūlė kotvalui gérimo, iš anksto sumaišyto pieno su van-
deniu, ir jiedu šnekėjos, kol baigési pirmoji nakties sargyba. Tada,
kaip buvo sutarta, atėjo karaliaus patarėjas. Kai jis pabeldė i duris,
kotvalas pasiteiravo mergele, kas ten toks. Užgirdės, kad tai karaliaus
patarėjas, jis nusigando ir klausé, kur jam pasislépti. Pranasinė ji ištepé
cukraus sirupu, apliejo vandeniu, apvoliojo visą vata ir pririšo prie
lango.

Tada éjéjo karaliaus patarėjas, atsisédo ir émė šnekučiuotis. Ji girdé
ji pienu su vandeniu, ir taip praéjo antroji nakties sargyba. Tada pri-
sistatė pirmasis ministras ir pabeldė i duris, o patarėjas paklausé mer-
gele, kas ten toks. Kai ji pasaké kas, patarėjas labai nusigando ir tik
klausé, kur galéту pasislépti. Ji pasaké, kad paslépē jau kotvalą lange,
aplipedé pataréją vata ir padaré iš jo baidyklę. Tada uždengé dembe-
liu ir atidaré pirmajam ministru duris. Jis éjéjo, sėdo ant kédės kaip
kiti ir émė šnekėtis su mergele. Baigési ir trečia nakties sargyba. Tada
atėjo pats karalius ir émė belsti i duris. Pirmasis ministras pasiteiravo,
atėjo pats karalius ir émė belsti i duris. Pirmasis ministras pasiteiravo,
atėjo pats karalius ir émė belsti i duris. Pirmasis ministras pasiteiravo,

bės, ir paklausė, kur galėtų pasislėpti. Mergelė ji nuvedė prie kotvalo, pakišo po bambukiniu uždangalu ir įsileido karalių.

Karalius jėjo ir émė su mergele šnekėtis. Tuo tarpu patarėjas po dembliui ir pirmasis ministras po bambukiniu uždangalu pamatė baisiai atrodantį kotvalą ir dar labiau nusigando. Tuo pat metu ir karalius, žvalgydamasis po kambarį, pamatė kotvalą ir paklausė:

— Kas ten toks pririštas?

Mergelė atsakė:

— A, tai jaunas žmogédra, čia aš ji pririšau.

Tai užgirdės, kotvalas pašoko. Karalius pamanė: „Jis mane sués!“ Karaliaus patarėjas taip pat pamanė: „Jis mane sués!“ Ir pirmasis ministras pamanė: „Jis mane sués!“ Ir parbėgo jie kiekvienas i savo namus, kotvalas taip pat išbėgo namo.

Sugrįžęs į rūmus, karalius įsakė savo generolams su kariuomene traukti į girliandų meistro namus ir nukauti žmogédrai. Kariai išzygiavo ir apsupo namą. Tai pamačiusi, mergelė tarė:

— Tai labai romus jauniklis žmogédra ir dar visai nepavojingas.

Tada generolai pasitraukė, paskui juos išzygiavo ir kariuomenė. O karalius nuéjo parsivesti sūnaus iš girliandų meistro namų ir, matydamas, kad princas dar neatgauna proto, labai sumišo ir paklausė, kas jam pasidarė. Tačiau teišgirdo tokį atsakymą:

— Jis čia buvo, grąžink man ji!

Bet vos jis ištarė „grąžink man ji!“, mergelė jėdėjo jam stebuklingajį akmenį į delną, ir tą patį mirksnį princas pasveiko, išsitrynė aliejumi, nusimaudė ir išgérė šerbeto.

Per dvi dienas jis visai pasitaisė, ir mergelė jam išpasakojo visą istoriją, kaip buvo prarastas ir vėl atgautas stebuklingasis akmuo, ir liepė jam eiti namo pas karalių. Ten jis atidavė stebuklingąjį akmenį tévui, o tévas atidavė brahmanui. Princas nuteisė savo pirmąją žmoną ir kotvalą mirti, o Pranasinę su didžiausia iškilme parsivedė į rūmus. Karalius sūnui atidavė karalystę. Pats išėjo į miškus ir tapo atsiskyrėliu. Neilgai trukus, iš tą karalystę atkeliaovo penki Pranasinės broliai, ieškodami sesers. Jaunasis karalius liepė juos suimti, o nubaudęs išgavo iš jų žodį, jog nebeplėšikaus, apdovanojo pinigais ir paleido. O pats laimingai valdė savo karalystę ligi pat amžiaus galo.

MANIKLALAS

Kartą gyveno karalius, turėjęs tik vienai vieną dukterį. Mergaitė nuo pat gimimo buvo menkos sveikatos. Karalius prikvietė daugybę daktarų, kurie su didžiausia atida ją žiūrėjo, tačiau visi vaistai, valgio draudimai, visi atsargumai, žodžiu, visas vargas buvo veltui. Mergaitė kasdien vis labiau nyko.

O karalius, nors ir koks turtinges bei galingas, matydamas sergant savo dukrelę, taip pat nebegalėjo džiaugtis gyvenimu, ir visos jo minčios krypo tik į viena, kaip ją išgydyti. Taip éjo dienos. Bet kartą rūmuose pasirodė atsiskyrélis. Išgirdęs apie karaliaus dukters ligą, jis taré:

— Karaliau, tavo dukté išgytų, jeigu suvalgytų apelsiną.

Tai tarës, atsiskyrélis išéjo.

Dabar karalius gavo sunkų uždavinį. Atsiskyrélis vien paminéjo apelsiną, bet né žodžiu neprasitaré, iš kur, iš kokio sodo tą vaisių nuskinti. Užtat karalius įsaké apskelbtí, dundant būgnams:

— Mano duktė tam teks už žmoną, kieno apelsinas sugrąžins jai sveikatą, o priedo jis gaus ir karalystę!

Toje šalyje apelsinai buvo didelė retenybė. Ten buvo tik vienas apelsinmedis, ir jis augo valstiečio sode. Valstietis jį buvo su didžiausiais vargais parsigabenęs iš tolimų kraštų. Kaip tik tais metais apelsinmedis turėjo vesti pirmuosius vaisius. Ir iš tikrujų, vaisių užderėjo gausiai, kaip kad bengališkųjų svarainių, ir jie buvo saldūs kaip saldžiausių slyvos.

Tas valstietis turėjo tris sūnus — Džadų, Gosthą ir Maniką.

Vos užgirdęs karaliaus skelbimą, valstietis prikrovė pintinę rinktinių apelsinų ir, duodamas Džadui, taré:

— Skubék su šiais vaisiais į karaliaus rūmus. Jeigu turési laimę ir princesę, jų užvalgiusi, pasveiks, tu ją galési vesti.

Užsikélęs pintinę su apelsinais ant galvos, pasileido Džadus tiesiausiu keliu į rūmus. Eidamas sutiko nykštuką. O nykštukas ir klausia:

— Ką tu neši toje pintinéje?

Džadus pasipūtęs atsaké:

— Varles, žmogutil!

— Tegul taip ir bus! — sušuko nykštukas ir, tuos žodžius taręs, pranoko iš akių.

Vartininkai, užgirdę, kad Džadus atnešé apelsinų, jį sutiko su didžiausia pagarba ir nuvedé pas karalių. Bet kai karalius nekantriai nudengé pintinę, iš jos išslėpséjo didžiausios varlés ir užšoko jam ant turbano. Visi apelsinai pintinéje buvo virtę varlémis, ir toli gražu nebeatrodé, kad Džadus laimés princesés ranką ir karalystę. Visai priešingai, jį apipuolé karaliaus tarnai ir sargai, sumušé vienomis mélynémis, ir jis turėjo dar džiaugtis, kad galvos nepalydėjo.

Dabar valstietis pasiunté Gosthą su didžiule pintine, pilna apelsinų. Ir jis sutiko nykštuką, o tas vél paklausé, kas yra pintinéje.

— Ten tik moliūgo séklos,— atsaké Gosthas.

— Tegul taip ir bus,— taré nykštukas.

Vartininkai iš pradžių visai nenoréjo Gostho įsileisti. Jie saké:

— Visai neseniai vienas toks buvo atėjęs, o tik suteršé karaliaus turbaną. Kas žino, ką tu ten nuneši!

Kai Gosthui vargais negalais pavyko perkalbéti sargybinius ir patekti į rūmus, nesunku įsivaizduoti, kas déjosi toliau. Vargšas Gosthas ne-

trukus vėl atsidūrė už vartų, tik visas numargintas guzais ir mėlynėmis, įdrėskimais ir kraujuojančiomis žaizdomis.

Ano valstiečio namuose Manikas buvo laikomas tikru kvaišeliu. Todėl niekam né į galvą neatėjo jį siusti su apelsinų pintine į rūmus. Jis pats susiruošė pas karalių bandyti laimės. Ir tol neatstojo nuo tévo, kol tévas jam leido eiti.

Ir iškeliavo Manikas su apelsinų pintine. Priešais jį taip pat išdygo nykštukas ir paklausė:

— Ką tu neši toje savo pintinéje?

Manikas atsakė:

— Šitoje pintinéje nešu apelsinus karaliaus dukteriai. Kai tik ji suvalgys apelsiną, tai ir pasveiks.

— Tegul taip ir bus! — taré nykštukas ir nuėjo sau.

Nebuvo lengva Manikui pakliūti į rūmus. Jis turėjo pulsi vartininkams po kojų ir sudėjęs rankas su ašaromis prašytis įleidžiamas. Galiausiai tie sutiko, tiktais perspėjo:

— Jeigu tu čia neši varles ar moliiugo sėklas, ar dar ką panašaus, tai žinok, kad būsi be pasigailėjimo užmuštas.

Tačiau šią kartą pintinéje buvo apelsinai, ir vos pažvelgės į auksu tviskančius vaisius, karalius nebesitvérė džiaugsmu. Nieko nelaukės, jis nusiuntė vaisius dukteriai ir liepė pasiuntiniams tuoju pat pranešti, ar jie padėjo.

Neilgai trukus, nors jau karalius buvo émęs nekantrauti, pasirodė ir pati princesė su linksma žinia. Iš didelės pintinės ji suvalgė tik vieną apelsiną ir visiškai pasveiko. Karalius labai apsidžiaugė, bet čia pat pagalvojo: „Ak, ką aš padariau! Negi dabar turésiu atiduoti savo dukterį štam valstiečiui už žmoną?“

Tada jis nusprendė, nors ir kažin kas, neduoti Manikui žadėtojo atlyginimo.

Maniklalas negalėjo atsidžiaugti. Jis jau kone jautėsi esąs nepriyglstamo grožio princesės vyras. Tačiau karalius jam taré:

— Na gerai, tu man labai pasitarnavai. Bet žinok, kad ne taip prasta vesti karalaitę. Užtat turési dar kai ką padaryti. Aš jau net žinau, koks tai bus darbas. Tu turési man pastatyti laivą, kuris galėtų vandeniui plaukti ir sausuma šliuožti. Bet jei nemokési, mesk iš savo galvos mintį apie vestuves su karalaite!

Manikas jau vaizdavosi esąs pasakų princas, o šitie karaliaus žodžiai vėl sugrąžino jį į žemę. Jis nusilenkė karaliui ir pasitraukė sakydamas:

— Gerai, pone.

Manikas paréjo namo ir pasipasakojo tévui ir broliams, kaip jam sekési. Visi Maniką laikė didžiausiu kvailiu. Teisybė, jam pavyko išgydyti karalaitę, bet pastatyti tokį laivą, kaip liepia karalius, tai tik anie broliai galj.

Džadus stvérė kirvį, norédamas tuoju pat stoti prie darbo. Jis nuéjo į mišką, nusikirto medį ir émę ręsti laivą. Jis buvo nusprendęs, kad laivą pastatys dar tą pačią dieną. Tačiau kas pasirodė jam taip darbuojantis? Aišku, mielas bičiulis nykštukas. Jis sušuko:

— Laba diena, Džadunathai, ką tu čia dirbi?

— Dárau statinę,— atsakė Džadus.

— Tegul taip ir bus,— taré nykštukas ir dingo.

Džadus dirbo toliau, bet nors ir labai stengési, laivas niekaip neišéjo. Jis ir šiaip bandé, ir taip, o iš medžio darési tik statiné.

Džadus supyko ir meté tą medį šalin. Paémė kitą gabala, paskui dar vieną, antrą, trečią, tačiau, kad ir kaip stengési, iš jų išeidavo tik statinés. Bet visos statinés buvo labai dailios. Vakare gríždamas namo, jis parsinešé tris keturias tokias statinaites, nes jam pagailo jas tokias gražias miške palikti.

Tada į mišką išsiruošé Gosthas laivo statyti, bet ir jam per nykštuko malonę nelabai kitaip sekési. Vakare gríždamas namo, jis nešési ne laivą, o keletą gerai pavykusiu arklų.

Dabar savo laimés bandyti išéjo Manikas. Kai tik pasirodė nykštukas ir paklausé, ką jis čia veikiąs, Manikas paprastai ir dailiai atsakė:

— Aš noriu laivą pastatyti, kuris galėtų ir vandeniu plaukti, ir sausuma šliuožti. Jeigu man pavyks, karalius atiduos savo dukterį.

Tai girdédamas, nykštukas tiktai pasakė:

— Tegul taip ir bus!

Manikas nusikirto medį, supjausté ir jau žiūréjo, kaip lentas suleisti. Bet viskas émę darytis savaime. Visos dalys pačios susidéjo, susirikiavo, ir prieš jį stojo neapsakomai dailaus darbo laivas. Irklininkų nebuvo matyti, nebuvo ir irklų nei burių. Tačiau laivas plaukė. Jis net pats žinojo, į kur plaukti reikia ir kada sustoti. Laivas buvo povo pavidalo,

visas labai gražiai margiausiomis spalvomis ištapytas. Denyje pleveno mėlynos, raudonos, geltonos ir žalias šilko vėliavėlės. Puikiausi sienų ir grindų kilimai, dembliai, pagalvėlės, užtiesalai, apmušalai, rožiniai ir violetiniai, aksominiai, prikimšti plunksnų, puošė laivo vidų. Ten dar buvo nuostabiausią daiktą iš nykštuko karalystės, apie kuriuos ir tu, ir aš vien girdėjė tesame.

Karalius sėdėjo didžiojoje menėje, kai pro duris iplaukė Maniklalo laivas. Išvydę neapsakomą laivo grožį, prašmatnų jo įrengimą, rūmininkai kone pametė galvas. Karalius taip pat labai stebėjos, tačiau to neparodė, tik taré rimčiausiu balsu:

— Vien šito per mažą, mielas jaunikaiti, turėsi dar kitą darbą nuteikti. Jeigu tu man parneši plunksnų iš drakono uodegos, kuri savo grožiu papuoštų mano karūną, gal tada ir gautum mano dukteri!

— Gerai, pone,— atsakė Manikas, nusilenkės karaliui, ir iškeliaavo ieškoti drakono plunksnos. O tas drakonas buvo šiurpi pabaisa, roplys ir paukštis drauge. Jis buvo labai irzlus, gudrus kaip gyvatė, turtingas, kaip Kuberas, turto dievas. Gyveno tokioje karalystėje per mėnesi kelio, neregėtame mieste aukso rūmuose, pastatytuose ant neregėtos upės kranto. Vos išvydės žmogų, drakonas jį prarydavo kaip uogą ar saldainį.

Manikas keliaavo į baisiojo drakono šalį. Visų sutiktųjų klausinėdamas, éjo tiesiai į priekį, nepasuko nei į kairę, nei į dešinę, nakvodavo kokiuose nors pakelės namuose, o rytui išaušus, vėl toliau traukdavo.

Kur tik Manikas nakvodavo, visur jį perspédavo, kad neitų į drakono šalį. Vieną naktį jis apsistojė turtuolio namuose. Jiedviem šnekučiuojant, tas jam taré:

— Girdėjau, sūnau, kad keliauji į drakono šalį. Sako, jis daugybę visokiausią dalykų žino. Aš pamečiau savo geležinės spintos raktą. Pa-siteirauk drakono, gal jis galėtų patarti, kur man to raktą ieškoti.

Manikas atsakė:

— Gerai, pone. Pasistengsi sužinoti.

Kitą kartą Manikas gavo nakvynę vieno labai puikiai gyvenančio žmogaus pastogėje. Tik jo sunkiai serganti duktė nepakilo iš patalo. Né vienas gydytojas negalėjo suprasti, kokia čia liga, o mergaitė akyse nyko. Tas turtingas žmogus Manikui gausiai patiekė valgio, o paskui taré:

— Tu man padarysi didžiausią paslaugą, jeigu paklausi drakoną, kaip išgydyti mano dukterį.

— Iš visos širdies pasižadu tą padaryti,— atsakė Manikas.

O po méniesio Manikas išvydo ant neregėtosios upės kranto tviskant aukso rūmus. Per upę nebuvo jokio kelto, niekur nebuvo matyti nė laivelio. Ten buvo tik toks senis, kuris žmones perkilnojo ant savo pečių. Užsiropštęs tam seniui ant kukšteros, persikélé per upę ir Manikas.

Senis taré:

— Sūnau, paklausk drakoną, kada aš būsiu laisvas nuo šito sunkaus, **sekinančio** darbo. Nevalgės, nemiegojės turiu dieną naktį žmones ant savo kupros per upę kilnoti. Dar vaikas būdamas, pradėjau kilnoti, o dabar jau mano galva visa prazilus.

Manikas atsakė:

— Nesikrimsk, seneli. Būk ramus, aš išdéstysiū drakonui tavo prašymą.

Persikėlęs per upę Manikas netrukus pasiekė auksinius drakono rūmus. Drakono tuo tarpu nebuvo namie. Buvo tik drakono pati; išvydusi Maniką, ji sušuko:

— Bék ir gelbék savo gyvastį, mielas jaunikaiti! Drakonas praris tave, vos tik pamatęs.

Manikas atsakė:

— Aš turiu gauti drakono uodegos plunksną. Negaliu į savo kraštą grįžti, motin, be šitos plunksnos. Ir dar turiu sužinoti, kur dingo ano turtuolio raktas. O sergančios mergaitės tévas prašė paklausti, koks vaistas galėtų išgydyti jo dukterį. O paskui dar senis, kur kilnoja žmones per upę, nori žinoti, kaip jis galėtų palengvinti sunkią savo daliaj.

Drakono pati sušuko:

— Koks ižūlus vaikėzas! Negana, kad jam gyvybė gelbstima, jis dar nori tiek dalykų sužinoti. Kas gi tu toks, jaunikaiti?

Manikas taré:

— Aš tiktai Manikas, motin. Jeigu sugrįšiu be plunksnos, neleis karalius savo dukters už manęs. Užtat man būtinai reikia drakono uodegos plunksnos.

Nors drakono pati ir šiurpiai atrodė, širdies ji buvo geros. Pilnu užuojaautos balsu ji taré:

— Gerai, vaike, slépkis po lova. Jeigu turési laimę, išsipildys tavo noras.

Manikas palindo po drakono lova. Pavakary sugrižo drakonas. Pati greit jam padėjo vandens dubenį nusiprausti. Vakarienei sustaté daug aukso dubenélių ir lékštę. Drakonas buvo labai suirzës. Jam buvo tai šis, tai tas negerai, nenoréjo né valgio liesti, tik šniukštinéjo visur ir galiusiai sušuko:

— Kas čia yra? Aš užuodžiu žmogų! Oho! Aš užuodžiu žmogų; duok man tą žmogų suvalgyti!

Girdédamas tokius žodžius, Manikas visas pašiurpo, net ir drakono pačios širdis suspurdéjo iš baimës. Tačiau ji greit susitvardé ir su moterišku gudrumu bei klasta paaiškino, kad tikrai čia buvo atéjës žmogus. Matyt, tai ir bus jo kvapas. Tačiau žmogus pabégës kiek tik jo kojos nešusios, vos išgirdës baisų drakono vardą. Tada drakonas nuriimo ir godžiai griebé valgi.

Drakonas pavalgé, atsigulé ir greit užmigo. Drakonui užmigus, ilga jo uodega išsprūdo iš po antklodës ir nukaro per lovos kraštą. Pačiame uodegos gale buvo kuokštas labai gražių plunksnų. O po lova kiutojo Manikas. Greitai kaip žaibas jis išlindo ir išpešé pačią gražiąjų plunksnų. Drakonas pajuto pešteléjimą ir per miegus suniurnéjo:

— Pačiute, pačiute! Kažkas mane traukia už uodegos. Oho! Aš užuodžiu žmogaus kvapą!

Bet drakono pati atsaké:

— Tu klysti, mano mielas. Tavo uodegos plunksnų kuokštas labai tankus, matyt, jis bus kur įkliuvës. O kad žmogus čia buvo atéjës, jau tau sakiau. Jis tiek pritauské visokiausią dalyką, klausinéjo, kur galéту toks raktas būti pamestas.

— Oho! Apie tą raktą aš viskà žinau! — taré drakonas.— Vaikas jí paémë ir įkišo į prairusį čiužini.

— Taigi,— atsiliepé drakono pati.— Paskui jis dar kažin ką šnekéjo apie sergančią mergaitę.

Drakonas atsaké:

— Varlé nukando tos mergaitës plaukų sruogelę. O ta varlé tupi savo urvelyje namo kertéje. Jeigu kas plaukus iš urvelio ištrauktų, mergaité ir vél sveika būtų.

Drakono pati tarė:

— Tai štai kodėl ji serga! O kaip yra su tuo jaunikaičio paminetu seniu, kuris žmones per upę kilnoja?

Drakonas nelaukės sušuko:

— Ai, tas senis baisiausias kvailys. Kodėl jis nenumeta ko nors vidury upės ir neina namo? Tada tas jo numestasis turėtų žmones kilnoti ligi pat savo amžiaus galo.

Manikas viską girdėjo. Dabar jis tik laukė aušros, kada galės, drakonui vėl išskridus, liesti iš po lovos. Ir iš tikrujų, papusryčiavęs drakonas išskrido iš namų. Manikas išlindo, geroji drakono pati ir jam pridėjo daugybę rinktinį valgių, ir jis kirto kiek tik tilpo. Tada Manikas, vos nulaikydamas ašaras, atsisveikino su drakono pačia. Ji pri-glaudė ji prie savo krūtinės, palaimino, uždėjusi ranką jam ant galvos, padovanojo kapšelį, storai prikimštą didžiausios vertės brangakmenių, kurių užtektų ir karaliui išpirkti.

Manikas vėl atėjo pas senj prie upės, o tas bemat paklausė:

— Ar saké ką apie mane drakonas?

— Taip,—atsaké Manikas,—bet pirmiau perkelk mane per upę, aš labai skubu.

Greitai užsikélé ji senis ant pečių ir pernešė per upę, o tada Manikas tarė:

— Mielas bičiuli, kai kitą kartą ką nors neši, numesk vidury upės. Tada visiems laikams būsi laisvas nuo šito darbo.

Tai išgirdės, senis šimtą kartų dékojo, o paskui tarė:

— Mažasis mano bičiuli, tu man tiek gera padarei, kad aš tave ir dar kartą per upę perkelsiu.

Manikas atsakė:

— Tu labai geras, bičiuli, širdingiausiai dékoju. Bet mano labui tu jau tiek nuveikei, kad man stačiai nederėtų jodinéti senam žmogui ant pečių vien dėl malonumo. Gyvenk laimingai, seneli, aš einu.

Keturias dienas kelias, Manikas priéjo namus turtuolio, turinčio sergančią dukterį. Čia ji gražiai priémé ir klausé, ar drakonas pasaké, kaip gydyti ligonę.

— Taip,—taré Manikas.

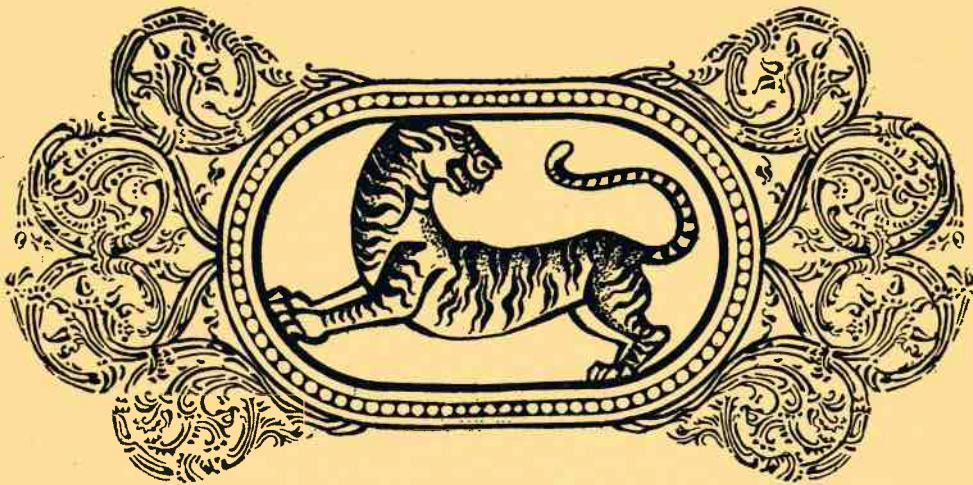
Jis priėjo prie kertės, iškasė varlės urvelį ir atémė plaukų sruogą. Dvejus metus nepakilusi iš patalo mergaitė kaip mat strikelėjo iš lovos ir, trykštanti sveikata ir džiaugsmu, sukos po namus.

Taip pat ir tam žmogui, kurio buvo raktas dingęs, Manikas galėjo patarimų pagelbęti, ir už tai gavo pilną pinigų kapšą. Tada Manikas sugrižo į savo kraštą. Jis patraukė tiesiai į rūmus ir atidavė karaliui drakono plunksną. Visi žmonės kélé Maniką į padanges ir šnibždėjos, kaip neteisingai su juo elgiasi karalius. „Karalius neturėtų,— taip jie šnekėjo,— toliau atidėlioti savo dukters vestuvių su Maniku.“

Ir kas karaliui liko daryti? Galiausiai jis buvo priverstas duoti toms vestuvėms sutikimą. Su didžiausia iškilme ir linksmybe vedė Manikas princesę, o Manikas juk turėjo parsinešęs iš drakono šalies pakankamai brangenybių, kad galėtų prašmatniai, be rūpesčio gyventi. Karaliui labai pasidarė pavydu žento turtų. Jis sau nusprendė: „Jeigu drakono šalyje tokią gėrybių galima gauti, tai ir aš ten keliausiu!“

Netrukus karalius ir išsirengė kelionę į drakono šalį. Tik jam nebuvo lemta ją pasiekti. Senis jį užsisodino ant pečių kelti į kitą krantą, bet vidury upės staiga sustojo ir numetė žemén. Iš pradžių karalius nustebuo, paskui supyko, paskui pradėjo barti ir plūsti seni. O galiausiai rankas sudėjęs émė maldauti. Bet senis nei matyti, nei girdēti nenorėjo, kaip keičiasi karaliaus ūpas. Jis vien stengėsi pasiekti krantą, o pasiekęs lėkė namo kiek tik kojos nešé. Tik per tą skubėjimą užmiršo karaliui pasakyti paslapčią, kokią būdu jis gali tapti laisvas.

Nuo to laiko karalius buvo priverstas kilnoti žmones ant savo pečių per upę, ir jis taip tebevargsta ligi šios dienos. Jeigu kuris keliautumėt į drakono šalį, atskleiskite vargšui karaliui šitą paslapčią. Bet neužmirškite, išduokite ją tik tada, kai šiame krante vėl atsistosite ant tvirtos žemės.

PUODŽIUS IR TIGRAS

Senais senais laikais gyveno tokia moterėlė prie pat didelio tamšaus miško. Ji liko vienui viena nuo tada, kai jos vyra užpuolė tigras ir taip smarkiai apdraskė, kad tas netrukus mirė. Taigi ji viena gyveno ir buvo tokia sena, jog nebegalėjo užkopti ant stogo ir pataisyti, ką vėjas su lietumi buvo žalos pridare, ištengė tiktais šiaip taip išsvirti valgi ir kantriai laukti, kada mirties dievas ir ją pasišauks.

Vieną naktį senutei buvo visai nekaip. Švysčiojo žaibai, griaustinis drebino dangų, o lietus pylė kaip iš kibiro. Per stogo skyles vanduo varvėjo į vidų, tekšt tekšt tekšt, tekšt tekšt tekšt.

— O varge varge! — sušuko senutė,— ką man dabar daryti, kur man détis? Tas tekšt tekšt tekšt, tekšt tekšt tekšt nuvarys mane į kapus!

Ir ji valkiojo savo demblį ir visokią mantą iš vienos trobos kertės į kitą.

Lauke prie trobelės stovėjo prisiglaudęs didžiulis tigras. Žaibas, griaustinis ir kliokiantis lietus išginė ji iš miško. Jis prisiaudė prie molinės sienos, ieškodamas priedangos nuo lietaus, ir išgirdo senutę aimanuojant: „Kur man pasidéti? Šitas tekšt tekšt tekšt, tekšt tekšt tekšt

iki gyvo kaulo man įsiédė!" Ir dar tigras girdėjo keisčiausius garsus, kurie toli gražu jam nebuvo pažįstami. Juos kėlė senutė, tai šen, tai ten slankiodama po trobą. Tigras pagalvojo: „Šitas Tekšt tekšt tekšt tikriausiai labai baisus padaras!" Paskui jis girdėjo demblį per aslą velkant ir pamanė: „Kokius keistus jis leidžia garsus!"

Per keletą mylių nuo miško buvo kaimas, pačiame jo gale gyveno puodžius su pačia savo trobelėje. Puodžius buvo išjoęs su asilu parsi-gabenti molio, bet jį užklupo lietus. Sutemo, puodžius jau norėjo namo grįžti, bet niekur neberado asilo. Kaip jis eis be asilo namo? Tai ir ieškojo toliau. Lietus jį permerkė ligi paskutinio siūlelio, ir jis nė kiek nepralinksmėdavo, kai, tvykstelėjus žaibui, vis dar niekur neužmatė asilo.

Puodžius visai išklydo iš kelio ir, užuot pasukęs į savo kaimą, nuklydo į priešingą pusę. Taip jis pasiekė senutės trobą lyg tyčia iš tos pusės, kur tigras susigūžęs slėpési nuo lietaus. Sužaibavus puodžius spėjo neaiškiai pamatyti prie trobelės stovint kažkokį gyvulį. Jis pamanė, jog čia bus jo asilas, įtūžęs pribėgo prie tigro, émė tampyti už ausų ir pliekti, bardamas:

— Ak tu, nedékingas galvijau, aš turėjau visur lakstyti, tavęs ieškodamas! Tu nenaudėli! Stovési čia man prie senés trobelės, įsispraudęs į kertę!

Tigras per savo amžių nieko panašaus nebuvo patyręs, užtat dabar pamanė: „Čia, matyt, ir bus anas Tekšt tekšt, apie kurį ta moteriškė šnekėjo. Geriau jau aš patylésiu." Naktis iš tikrujų tokia tamsi buvo, kad nieko negalėjai pažinti. Puodžius užšoko ant tigro ir, smarkiai jį talžydamas, nujojo ligi savo paties trobos, vėl apmušė, nes dar tebebuvo labai labai supykęs. Paskui kietai supančiojo priekines kojas, ant kaklo užnérė stiprią virvę ir užvyniojo ant stulpo, prie kurio nakačiai rišdavo asilą. Tada nuéjo gulti.

Kitą rytą jo pati nubudusi pažiūrėjo pro langą ir staiga susuko:

— O jergutėliau, tai bent tigras! Tigras pririštas prie stulpo, kur asilas turėjo stovėti.

Ji pribėgo prie savo dar tebemiegančio vyro ir émė žadinti:

— Kelkis, kelkis! Ką tu iškrétei praéjusią naktį? Kur asilas?

Puodžius atsisėdo, pasitrynė akis ir subambéjo:

— Moteriške, ar negali leisti savo vyrui ramiai pamiegoti? Pati juk žinai, kaip vėlai naktį sugrižau.

Tačiau ji atsakė:

— Tu gi tigrą pririšai prie stulpo.

— Gal tau akys nebešviečia! — rąžydamasis ir žiovaudamas taré puodžius.— Pats vakar pririšau asilą. Tas prakeiktas gyvulys buvo nu-bėgęs net ligi senés trobelės pamiskėjė.

— Jeigu manimi netiki,— taré puodžiuviénė,— eik ir pasižiūrek pats!

Puodžius pašoko iš lovos ir priéjo prie lango. Jis pasitrynė akis, paskui vél pasitrynė ir negaléjo suprasti, ar sapnuoja, ar taip yra iš tikrujų. Bet buvo jo pačios teisybė. Netoli trobelės stovéjo tigras, tvirtai pririštas prie stulpo! Priekinés kojos buvo trumpai supančiotos ir prie jų prilenkta galva. Puodžius sušuko savo pačiai:

— Žmon, aš visai nesuprantu, kaip čia buvo! Aš juo jojau, mušiau jį, pririšau, o jis kad nors ką.

Kol jiedu svarstė, kaip čia galėjo būti, atéjo du kaimynai.

— Ak, ak,— šaukė jie.— Bravo, bravo! Kaip tu pagavai tigrą be jokio ginklo, plikomis rankomis?

Greit sukilo ant kojų visas kaimas, ir galite įsivaizduoti, kokia pasidaré sumaištis! Žmonés plaukte plauké prie puodžiaus trobelės pasižiūréti tigro, kuris tykiai stovéjo, pririštas prie stulpo. Tigras, kurio taip baisiai bijojo visas kaimas, dabar čia stovéjo romus kaip avinėlis.

Garsas apie puodžiaus žygdarbį pasieké ir karalių. Karalius to ne-praleido negirdom, net pats atéjo narsiojo puodžiaus aplankysti. Su-stojęs prie trobelės, liepė pašaukti puodžiu.

— Narsusis žmogau,— taré karalius,— aš tau labai dékingas už šią žygį. Manau, kad toks drąsuolis kaip tu galėtų man daug pasitar-nauti.

Karalius paliko puodžiuui daug pinigų ir dovanų prisakės, kad kitą savaitę pasirodytų dvare.

Nuo tada émė šypsotis laimé puodžiuui. Daug nesvarstydamas, jis su pačia patrauké į rūmus. Ten buvo priimtas su didžiausia pagerba. Jį pa-sveikino pirmasis ministras, pridovanojo gausiai išsiuvinetų drabužių ir pasakė, kad, eidamas pas karalių į didžiąją menę, jais apsivilktu.

Puodžius apsitaisė prašmatniais drabužiais ir tuoju émë atrodyti kaip tikras didžiūnas; jis ir pats pradéjo manyti tokis esas. Žengęs į di-džiulę tviskančią salę, kurioje švieté tükstantis aukso lempą, puodžius truputį apsigando, bet, pažvelgęs į savo brangius drabužius, nurimo ir nusprendé dėtis tuo, kuo jį laiko. Iškélęs galvą, jis pražingsniavo pro eilių eiles išsipuošusių rūmininkų, o jie visi jam lenkési. Netrukus jis jau stovėjo prieš patį sostą. Sienos sudrebéjo nuo džiaugsmo šūksnių. Visi šauké valio. Karalius pakélé ranką, ir pasidaré tylu.

— Klausykite, žmonés! — taré karalius.— Jūs visi girdéjote apie žygi šio narsuolio, kuris savo paties rankomis, be jokio ginklo sugavo smarkę tigrą, o dabar štai stovi po mano rūmų stogu. Nuo šiandien jis ims komanduoti trims tükstančiams karių ir dalyvaus visose rūmų iškilmése.

Karalius dar kartą apipylé puodžiu dovanomis ir paskyré jam pukiausiai įrengtą namą su visais tarnais.

Taip prabégo puodžiu ir jo pačiai laimés ir gerovés metai. O paskui pasklido gandas apie būsimą karą. Vieną dieną į dvarą atskubéjo pasiuntinys ir pranešé karaliui, jog artéjanti milžiniška kariuomené, jau sustojusi prie jo karalystés sienos. Tai buvo kariai kaimyninės šalies, su kuria daugelių metų buvo santarvéje gyventa. O dabar nebebuvo galima delsti.

Karalius susišauké ministrus, pašauké taip pat ir puodžių pasitarti. Jis pasiūlė narsujį puodžių paskirti vyriausiuoju vadu, ir tam visi pri-taré.

— Tu būsi vyriausasis vadas! — paskelbé karalius.— Ir vesi mūsų kariuomenę į pergalinę mūšį!

Vargšas puodžius drebéjo iš baimés, bet dar labiau bijojo, kad niekas šito nepastebétu. Jis nusprendé, kad dabar bus atéjës metas visiems laikams palikti rūmus, ir tik svarsté, kaip būtų patogiausia tai padaryti.

— Karaliau,— taré puodžius virpančiu balsu,— dékoju jūsų didenybei už tokią didelę garbę, kurią man parodét. Bet aš turiau kitką su-manęs ir noréciau vykdyti. Prašau, kad leistumét man vienam išžvalgyti, kaip išsidéstęs priešas. Sugrižęs aš vesiu pulkus į mūšį.

Karaliui ir ministrams labai patiko šie žodžiai. „Jis tikrai turi tigro

širdj,— pamanė karalius,— visai negalvoja, kad jam pačiam gresia pavojus."

Gausiai apdovanotas, tačiau labai labai nusiminęs paréjo puodžius namo. Puodžiaus pati jau buvo užgirdusi, kokia nauja garbė tenka jos vyrui, ir baimingai laukė jo grįžtant. Matydamas ji tokį nusiminusį ir nuleidusį rankas, ji taré:

— Nesielvartauk, mielas vyre, mes išbuvome visus metus laimingi, o dabar vėl imsime gyventi kaip seniau gyvenę.

— Ak, kad taip būtų galima,— atsiduso puodžius.— Žinai, žmon, man nieko nereikiaria susitikti su mirtimi akis į akį, betgi aš arkliu nemoku joti. Duok man kokį kuiną, ir trauksiu į mišką. Gal tenai plėšrus žvėris mane sudraskys, ir bus galas šitai kančiai.

Taip jiems kalbantis, atėjo tarnas pranešti, jog karalius puodžiaus žinion siunčias greičiausią žirgą, kad, ji užsėdės, galėtų joti žvalgyti priešų stovyklos. Ką dabar turėjo vargšas puodžius daryti? Argi jis galėjo atstumti karaliaus dovaną? Taigi jis ir priėmė dovaną, manda-giausiai dėkodamas.

Įėjės į vidų, puodžius taré savo pačiai:

— Kaipgi aš josiu šituo pašélusiu žirgu? Apie jojimą aš nieko neišmanau!

— Nesirūpink be reikalo,—atsakė pati.— Šivakar, kai sutems ir žmonės jau bus sugulę, aš tave pririšiu prie arklio, ir viskas bus gerai.

Sutemos moteriškė įvedė žirgą į užpakalinį kiemą.

— Šok ant jo, bet pasistenk, kad būtum veidu į galvą, ne į uodegą! — sušuko ji vyrui.

Puodžius émė bandyti šokti ant žirgo, bet gerai užsésti jam niekaip nepavykdavo: arba krisdavo žemén, arba užsésdavo veidu į uodegą. Po daugelio bandymų, o žirgas vis labiau neberimo, puodžius pagaliau užsédo kaip dera. Pati negaišdama pririšo jo kojas prie balno kilpų. Kita virve apjuosė raitelį ir pririšo žirgui prie sprando. O rankos liko laisvos. Rankomis jis galėjo laikytis žirgui už karčių.

Žirgas émė baidytis, nes niekad niekas nebuvo jo apraišiojės virve. „Dar nežinia, kokį čia man padarą pririšo prie nugaros?” — pagalvojo žirgas. Ir jis pasielgė kaip ir reikéjo tikėtis — pasileido į priekį pašélusiais šuoliais. Kaip vėjas skriejo žirgas per laukus ir kalnus, o netrukus émė matytis ir priešų stovykla.

Vargšas puodžius visai nekaip jautėsi, jam buvo baugu ir gniaužė kvapą, bet jis nežinojo, kaip sustabdyti šuoliuojantį pasibaidžiusį žirgą. Jis jau save regėjo paimtą į nelaisvę priešų stovykloje, nes žirgas be atvango stačiai ten lékė. Koks bus juokas, kai priešai ji pamatys priraišiotą prie žirgo! Dabar jis iš visų jégų stengési to išvengti.

Bet jis vis šuoliavo, arčiau, jau arčiau priešų stovyklos, ir puodžius, ištiesęs ranką, tvérési pakeléje augančio medelio, manydamas taip nutrūksias nuo žirgo. Bet žemė nuo ilgo lietaus buvo išmirkusi, ir medis su visomis šaknimis ir žemémis liko puodžiaus rankoje, o jis pats tebešuoliavo kaip pašélęs.

Kariai, éję sargybą priešo stovykloje, jau buvo girdėję apie narsujį puodžių. O kai dabar pamatė artéjant ji patį su išrautu medžiu rankoje, mirtinai persigando ir émė rékti:

— Mes žuvę, mes žuvę! Priešai mus puola. O jų vadas tokio nežmoniško stiprumo, kad bet kokį medį, kuris jam kelyje pasitaiko, tiesiog ranka išrauna.

Tada kilo stovykloje sumaištis. Karalius, pamatęs karius bégant, nusprendė trauktis. Jis tik paliko trumpą laiškelį, kuriame atsipraše šios šalies karalių, kad noréjo užkariauti jo karalystę. Tada šoko ant žirgo ir pabέgo su paskutiniais savo kariais.

Puodžius pasieké priešų stovyklą, o tada lyg tyčia atsileido virvės ir jis brinktelėjo žemén kaip tik toje vietoje, kur karalius buvo palikęs laišką. Žirgas jau irgi buvo nuilsęs ir, nebejausdamas to baisaus padaro svorio, sustojo kaip įbestas. Paguléjo puodžius žeméje be žado, o kai atsimerké, nieko aplinkui nebebuvo. Tik apie palapinę buvo séte prisēta puikių drabužių ir brangenybių. O paskui pastebéjo laišką; perskaitęs, kas tame parašyta, puodžius nustebo dar labiau negu kad sugavęs tigrą.

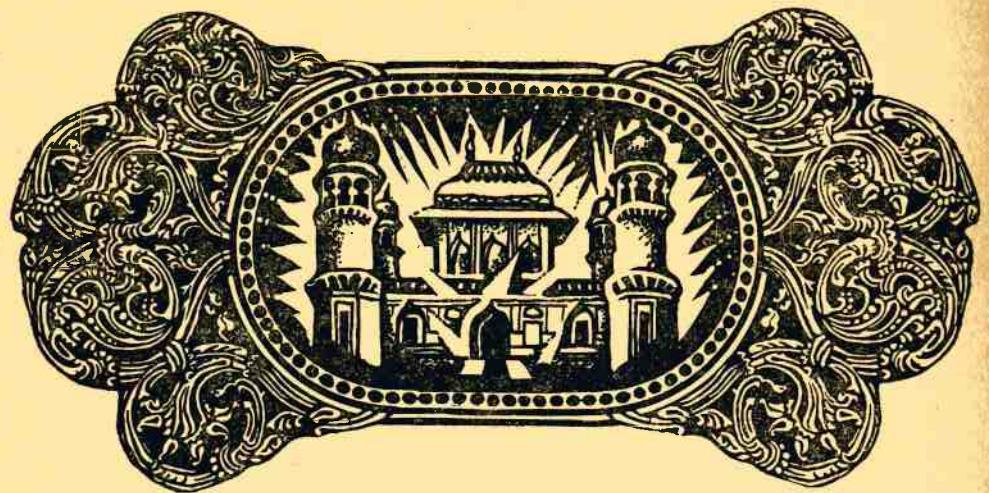
Greitai puodžius susiruošé gržti atgal. Tačiau jojimo jam jau buvo gana visam gyvenimui. Užtat jis, vesdamasis žirgą, éjo pésčias kaip galédamas greičiau, o sutemus priéjo ir savo namus. Jo pati labai apsidžiaugé, pamačiusi ji gyvą ir sveiką, ir pasiteiravo, kaip jam patikęs joti.

— Né neminék man daugiau jojimo! — taré jis.— Aš ne tik šitą visą, bet ir aną pasaulį jodamas spéjau pamatyti! Geriau negaiškime laiko, siusk šitą laišką karaliui!

Moteris nusiuntė nuvarytą žirgą ir atsiprašymo laišką karaliui, o tas taip apsidžiaugė, laišką perskaitės, jog net savo paties karietą nusiuntė atvežti puodžiaus ir jo pačios į rūmus. Čia puodžiui su puodžiuviene buvo parodyta didžiausia pagarba, kokia tik begalima; juos taip apibėrė dovanomis, kad jų užteko daugeliui metų.

O puodžius savo narsumą buvo įrodės visiems laikams, ir jis nėjo pati nebeturėjo jokio rūpesčio ligi savo dienų galo.

MINISTRAS IR KVAILYS

Kvailys tupėjo pakelėje ir kasiojo duobeles. Atsitiko, jog pro šalį éjo karaliaus ministras ir pamatęs, kad kvailys nei ši, nei tą dirba, paklausé:

— Kam tu kasi tas duobeles palei kelią? Žmonés eidami gali kojų įkišti ir pargriūti. Ar tu to nepagalvojai?

Kvailys atsaké:

— O kam jiems griūti? Aš juk ne kelio viduryje duobeles kasu. Tik tas, kas nevaikšto tiesiais keliais ar išklysta iš kelio, tik tas gali į mano duobes pataikyti.

Tada ministras dar pasiteiravo, ką jis šiaip veikia ir kur keliauja. Kvailys jam atsaké:

— Dirbtį aš nedirbu nieko, o keliauju akiplotu po viešpaties karalystę; kur jis mane sustabdys, ten ir lieku tą dieną.

Ministrui šie kvailio žodžiai patiko, tad dar paklausé, ar jis neturi artimujų. Kvailys atsaké turis tévą, ir ministras pasidoméjo, kas jis tokis. Kvailys atsaké:

— O kodėl jis prie manęs turėtų būti?

Iš to ministras pamatė, jog jis tikrai kvailas, ir pakvietė:

— Ar nenorėtum su manimi eiti ir mano namuose gyventi?

Kvailys paklausė:

— O ką aš ten veiksiu?

Ministras atsakė:

— Tu galési laistyt i mano medžius ir gėles, už tai tave maitinsiu ir dengsiu.

Kvailys greitai priėjo arčiau, pasakė sutinkas ir nusekė paskui ji į jo namus.

Ministro sode susisuko lizdą paukščių porelę; bet šit vieną dieną pačiutė pamatė savo patinėlį su kita vaikštinėjant. Supykusi ji susuko:

— Duok tu jai ramybę!

Bet patinėlis atsakė:

— Jūs abi galésite būti man pačios ir su manimi gyventi.

Tačiau jo pačiutė taip nenorėjo, ir kilo didžiausias ginčas. Galiausiai visi trys nuskrido pas karalių, kadjisai nusprestų, bet, nieko nerberadę, vėl atgal sugrižo.

Taip kartojojosi dvi ar tris dienas. Paskui karalius paklausė ministrą, ko tie paukščiai nori, o šis atsakė nė iš tolo nenujaučiąs. Tada karalius jam tarė:

— Jeigu tu man rytoj pasakysi, ko tie paukščiai atskrenda, gerai. Jeigu negalési, nukirsdinsiu tau galvą!

Gavęs tokį karaliaus įsakymą, ministras paréjo į savo sodą ir sedėjo ten, pasirémęs ranka skruostą.

Kvailys pamatė, kad jo ponas nusiminęs, ir paklausė, kas ji taip slegia, bet tas nieko nenorėjo sakyti. Tačiau kvailys taip ilgai ir atkakliai klausinėjo, kad ministrui nieko kito neliko, tik prisipažinti, ką karalius uždavė. Kvailys jam atsakė:

— Ir tik dėl šito tu taip nusiminęs? Aš viską suprantu, ką paukščiai šneka.

Ir papasakojo ministrui visą paukščių ginčo istoriją ir dar pridūrė:

— Jeigu karalius nuspręs, kad abi pačios turi su patinéliu gyventi, parodyk du pirštus, ir paukščiai nuskris. O jeigu nuspręs, kad patinéliui turi likti tik viena pati, parodyk vieną pirštą, ir tuoju nuskris vienas paukštis, o netrukus pakils ir porelė.

Ministras labai apsidžiaugė tai išgirdės; kitą dieną jis nuėjo į posėdį pas karalių ir pamatė paukščius, kurie jau tupėjo laukdami.

Karalius tarė ministriui:

— Šiandien spręsime paukščių klausimą. Kuo jie skundžiasi?

Ministras persakė, ką buvo girdėjės iš kvailio lūpų, o karalius labai nustebė ir nusprendė, kad patinéliui dera tik vieną pačią turėti. Tada ministras parodė vieną pirštą, ir beregint pakilo vienas paukštis ir nuskrido. Netrukus nuskrido ir kiti du. Kadangi daugiau nebebuvo ko spręsti, karalius uždarė posėdį ir pareiškė, kad ministras šiuo žygiu užsitarnavės didžiausio pagyrimo.

Tuo tarpu ministras sau vienas galvojo: „Matyt, tai nėra paprastas kvailys, ir jeigu jis čia ilgiau bus, pasieks viskas ir karaliaus ausis, aš nebeteksi savo gero vardo. O kvailys tuo tarpu bus gražiai atlyginatas. Būtų kur kas geriau, jei aš jam padaryčiau galą.“

Jis ir parašė tokį įsakymą ir tą laišką padavė kvailiui, paliepės nunešti budeliui. Pas budelį eidamas, kvailys sutiko ministro sūnų, o tas jam liepė suskinti gėlių puokštę. Kvailys atsakė turės nešti įteikti laišką, o kai sugrižiaš, tada gėles skinsiaš, bet ministro sūnus nė klausyti nenorėjo, sakydamas, kad būtinai eitų gėlių skinti, o laišką jis pats nunešias ir įteiksiaš. Ir nuėjo ministro sūnus su laišku pas tą pareigūną, kurio vardu buvo laiškas, o budelis, laišką perskaitės, ministro sūnų nužudė.

Neilgai trukus, ministras pamatė kvailį vaikštinėjantį po gėlyną ir paklausė, ar jis nunešė laišką, o tas taip tarė:

— Mielas pone, tavo sūnus man liepė sudėti gėlių puokštę ir nepriémė jokių mano pasiaiškinimų. O laišką nunešė jis pats.

Tokia žinia ministrą sukrėtė. Jis kniubo ant žemės ir émė šaukti. Atbėgo jo žmona ir émė klausti, ko jis taip šaukia, ir vyras papasakojo apie laišką; ji taip pat puolė ant žemės, ir abu gulėjo apalpe. O kvailys, supratęs, ką ministras padarė, sušuko jam:

— Mano pone! Kai tave pirmąkart pamačiau, aš gi tau sakiau: „Tie, kurie išklysta iš kelio ar eina negerais keliais, tie įkris į mano duobes.“ Mielas pone, jūs nusukote nuo tiesaus kelio, išklydote ir iš tako.

Taip pasakės, jis paliko tą vietą, ir niekas daugiau nieko apie jį nebegirdėjo.

KAIP BUVO IŠGELBĖTA KARALYSTĖ

Gyveno toks karalius, o jo viziris buvo vardu Birbalas. Ta jo karalystė buvo nepaprastai puiki — kur kam priderėjo būti, ten tą ir radai — ji buvo tartum nuostabus talentingo dailininko nutapytas paveikslas.

Vieną dieną karalius, eidamas savo, valdovo, pareigas, netikėtai paklausė vizirį:

— Na, mielas mano viziri, atsakyk, dėl kokios dorybės man atiteko šis sostas?

Viziris nusigando tokio keisto klausimo. Jis niekaip nesumojo, kaip reikėtų atsakyti.

Karalius viziriui davė laiko penkiolika dienų ir taip tarė:

— Gerai klausykis, mielas mano viziri! Jeigu per šias penkiolika dienų neatsakysi teisingai mano klausimo, galvos neteksi.

Kadangi tą dieną valdovas savo darbą jau buvo baigęs, viziris išėjo namo prislėgta širdimi, be perstojo galvodainas.

Nieko nekalbėdamas, labai susimąstęs sédėjo viziris savo namuose. Jo žmona, sūnus ir duktė klausinėjo, kas jam uždavė tokį rūpestį. Viziris viską pasiskė — apie keistą karaliaus įgeidį ir kuo jis pagrasino.

Vos išgirdė vizirio žodžius, žmona, sūnus ir duktė visi vienu balsu sušuko:

— Kam tu dėl to jaudiniesi? Mes tau atsakymą rasime!

Viziris tam kartui apsiramino. Tačiau éjo diena po dienos, o niekas negaléjo tikro atsakymo rasti. Matydamas, jog nebus nieko gero, viziris jau tik galvojo apie artéjantį pavojų ir savo žmoną nugabeno į jos tévę namus. Duktė irgi su motina liko. Tada pasišaukė sūnų, kuris buvo vertas savo tévo, ir taré jam:

— Sūnau mano, čia gyventi pasidarė nebesaugu. Keliauk kur akys veda.

Vizirio sūnus iškeliaavo, kur jo akys vedé. Vis tollyn ir tollyn vienąs pats žingsniuodamas, jis labai pavargo, tačiau be atvango vis traukė į priekį. Priéjës didelj figmedj, atsisédo gaiviamame jo pavésyje pailséti. Netrukus ten atsirado senukas ir, pamatës malonios išvaizdos vizirio sūnų, paklausé:

— Sūneli, kas tu toks?

— Aš karaliaus vizirio sūnus,— atsaké jaunikaitis. Jis pasisaké senukui savo vardą bei kitką, kas dera žinoti. Senukas panoro jí turéti už žentą. Ir paklausé jaunikaitį:

— Ką tu čia veiksi? Eikš su manim į mano namus!

— O ar toli tavo namai? — paklausé vizirio sūnus senuką.

— Bus kokių dešimt dvylika mylių,— atsaké senukas.

Vizirio sūnus, tai išgirdës, taré:

— Puiku, tad mes vienas kitą po truputį panèshésime.

Tokią kalbą girdédamas, senukas pagalvojo: „Kaip keista! Išeitū, kad jis mane ant savo kukšteros neš. Bet kaipgi aš, senas būdamas, galésiu paneisti tokį didelj jauną vyra?”

Taip pasvarsčius, nebeatrodé senukui jaunikaitis toks išmintingas, ir jo gražios viltys labai sumenko.

Vizirio sūnus toliau éjo su senuku. Keliaudami jie pasieké upę. Jiems reikéjo persigauti į kitą krantą. Prie pat upés vizirio sūnus išsiémé iš krepšio batus ir apsiavé, ketindamas taip bristi į aną pusę. Kai senukas pamaté, jog šis keliu éjo basas, o į vandenį brenda su batais, émë jí laikyti baisiausiu kvailiu. Tačiau ir toliau jie žingsniavo abu; vél nuéjus gerą kelio galą, senukas pasijuto labai alkanas. Pamatës netoli tvenkinj, jis taré:

— Sūneli, nusimaudykime šiame tvenkinyje ir truputį užkāskime, jau labai vėlus metas!

Vizirio sūnus atsakė:

— O ne! Šis tvenkinys neturi tėvo nei motinos; jokiais būdais negalima čia maudytis nei prie jo valgyti.

Senukas pagalvojo: „Tai keista! Kaipgi galėtų tvenkinys turėti tėvą ar motiną? Matyt, jis taip šneka, kad jam galvoje nebegerai padidare.“

Ir jiedu patraukė toliau. Netrukus priėjo didelį dirbtinį ežerą. Keturiuose jo kampuose stovėjo po Šivo šventykłą, o pakrantėse augo rausvi lotosai ir oleandrai. Keleivių akyse atsivérė šimtai žiedų, puošiančių ežerą. Dabar vizirio sūnus taré senukui:

— Eime, čia nusimaudysim ir pavalgysim. Šis tvenkinys turi tėvą ir motiną.

Nusimaudę ir pavalgę jie vėl patraukė į kelią. Žvaliai žingsniuodamas, senukas pagaliau pamatė pasiekęs savo kaimo ribas. Čia jis turėjo gerą gabalą žemės, ten buvo gražiai sužélę ryžiai. Senukas taré vizirio sūnui:

— Visi ryžiai, kuriuos čia lauke matai, yra mano.

Vizirio sūnus atsakė:

— Tai puiku, pone. Ar šiuos ryžius jau esi suvalgęs, ar dar tik valgysi?

Senukas negalėjo suprasti tu žodžių reikšmės. Tik dar sutvirtėjo mintis, kad šis jaunikaitis ne per daug turi išmanymo.

Netrukus jie priėjo senuko namus. Jis viską aprodė vizirio sūnui, ir, kai jau buvo apžiūrėjė namą, vizirio sūnus taré:

— Gerbiamasis, jūsų namas labai gražus, bet jam trūksta nosies.

Senukas nesuvokė, ką galėtų tas posakis reikšti. O kadangi jaunikaitį jau laikė kvailiu, metė į šalį visas viltis turėti jį už žentą. Vis déltą vizirio sūnus dar ilgéliau pabuvo senuko namuose.

Praéjus keletui dienų, senukas su pačia émė kalbėti apie namų reikalus. Netoli buvo ir jų duktė, ji slapčiom pasiklausė tėvų šnekos. Jiedu tarési apie dukters ištakinimą, kaip būtų galima rasti žentą, ir panašiai. Paskui kalbėjo apie kitką; senutė taré savo vyru:

— Girdi, mano mielas, galgi ne **tinkamas** jaunikaitis dabar yra mūsų namuose? Jeigu mes juodu apvesdintume, būtų puiku ir jai, ir mums visiems.

Į tai senukas atsakė:

— Matai, dėl to aš jį ir namo parsivedžiau! Bet kai išgirdau jo šneką, jis man pasirodė truputį nestiprios galvos. Užtat aš nenorėčiau tokiai santuokai pritarti.

Senutė pasiteiravo:

— **Pasakyk** man, iš ko tu nusprendei, kad jis kvailas.

Ir senukas jai nupasakojo, kaip kas buvo, viską iš eilės:

— **Pasiklausykl!** Kai jam **pasakiau**, kad mūsų namai už kokių keturių penkių valandų kelio, jis pasakė: „Puiku, tai mes vienas kitą panėsime.“ Jis būtų galėjęs mane ant kukšteros nešti, bet kaipgi aš, senas žmogus, jį panešiu? Kokia kvailystė!

Tada atsiliepė duktė, girdėjusi tévo žodžius:

— Jis teisingai pastebėjo, téve.

Senukas paklausė:

— Iš kur teisingai, miela dukrele?

Mergaitė toliau šnekėjo:

— „Vienas kitą panėšeti“ reiškia einant šnekučiuotis. Šnekédamasis žmogus nebe taip pavargsta, nebe taip jaučia kelio ilgumą.

Senukas dabar suprato:

— Čia teisybė. Tikra teisybė. Tai visai kas kita, negu aš buvau manęs.

Dabar kreipdamasis jau į dukterį, senukas toliau kalbėjo:

— Na, dukrele, o ką tai turėtų reikšti, kad jis batus apsiavė, brisdamas per upę, o išbridęs nusiavė, įsikišo į krepšį ir toliau vėl basas éjo? **Pasakyk**, argi ne keistai jis elgési?

Duktė atsakė:

— Čia buvo teisingai pasielgta, téve. Aš matau, kad jis tikrai protinges žmogus.

— Tai išaiškink man, kodėl tu šitokį darbą laikai protingu,— taré senukas.

— **Eidamas** keliu, matai viską aiškiai. O po vandeniu nei dyglių, nei kitokių aštrių daiktų nepamatysi. Norėdamas nuo jų apsaugoti, jis ir padarė, kaip tu nupasakojai.

Truputį pagalvojės, senukas šitą pasielgimą taip pat pripažino pritingu ir taré:

— Dabar aš jį supratau, dukrele. Bet kai norėjau atsigerti iš tvenkinio, kodėl jis pasakė, kad negertume vandens, nes tas tvenkinys neturiš nei tévo, nei motinos? Argi ne keista, dukra mano, kalbėti apie tvenkinio tévus?

Dukté atsakė:

— O kodėl ne? Jis buvo teius. Hindų nuostatai draudžia maudytis tvenkinyje, prie kurio néra Šivo šventyklos arba kuris néra deramai pašventintas, taip pat ir vartoti tokio tvenkinio vandenį. Todél jis ir pasakė, kad tas tvenkinys neturi tévo nei motinos.

Dabar senukas suprato ir ši posakį, bet savo šneką tése toliau:

— Taip, dukrele, tai išmanančiaus žodžiai. Bet kai jam parodžiau savo ryžių lauką, jis visai keistai pasakė: „Ar šiuos ryžius jau suvalgei, ar dar tik valgysi?“ Aš neįstengiau tokios kalbos permanyti.

— Ir čia jis labai teisingai pasakė,— taré dukté.— Tik tu nesupratai, ką tai reiškia. „Jau suvalgei“ reikia suprasti, kad esi skolinėsis, laukdamas būsimo derliaus. O tokiu atveju nuimtus ryžius turėsi atiduoti už skolą, ir tau pačiam iš tų grūdų naudos nebėbus. O „dar tik valgysi“ reiškia, kad skolą neturi, kad niekam nereikés nieko grąžinti ir kad savo ryžius pats galësi ramiai valgyti.

Dabar tik atsivérė senukui akys, ir jis viską suprato. Ir pagalvojo: „Tas, kurį laikiau kvailiu, pasirodo esas ypatingai išmintingas žmogus.“ Tačiau vis tiek dar pasakė:

— Gerai, dukrele, išaiškink man dar vieną atsitikimą. Kai aš jam aprodžiau savo namus, jis tik tiek tepasakė: „Tavo namas be nosies.“ Tokį gražų namą kaip mūsų jis vadina benosiu. Ką gi jis pavadinio namo nosimi, dukrele?

Dukté atsakė:

— Čia jis kai ką dailaus turėjo galvoje. Namo nosis yra priebeutis. Mūsų namas priebeučio neturi, todél jis taip pasakė.

Išgirdęs ir paskutinių žodžių paaškinimą, senukas jau pats pradėjo norėti savo dukters vedybų. Vizirio sūnus taré:

— Prašau man duoti keletą dienų laiko, tada tau pasakysiu, ar noriu ją vesti, ar ne.

Senukas atsakė:

— Gerai, sūnau, apgalvok kaip reikiant, o po keturių dienų duok man atsakymą.

Ligi pat tos dienos vizirio sūnus senuko dukterį tyrė kiekviena proga ir nusprendė vesti. Ir buvo kaip dera atšvestos vizirio sūnaus ir brahmano dukters vestuvės, su didele iškilme ir gausiomis išlaidomis.

Po sutuoktuvių vizirio sūnus žmoną parsigabeno į tévo namus. Vizirij jie rado didžiai nusiminusi. O kai viziris pamatė atvykusius sūnų ir marčią, dar labiau puolė į neviltį. Buvo likusios tik dvi dienos rasti atsakymui į karaliaus klausimą. Mintys vizirio galvoje vijo viena kitą. Nebuvo jų nei pradžios, nei galo.

Jaunoji marti, pamačiusi tokią šešuro būklę, paklausė savo vyrą:

— Apie ką šešuras taip labai galvoja?

Tada vizirio sūnus jai papasakojo, kas čia atsitiko. Tai išgirdusi, marti kreipėsi į šešurą:

— Nebegalvok apie tai, téve! Aš atsakysiu į tą klausimą.

Atėjo ir diena, kai turėjo būti atsakytas karaliaus klausimas. Jeigu viziris šiandien nebus radeš atsakymo, praras savo galvą. Iš baimės jam šiurpuliai bėgiojo per nugarą. Kadangi jis pats taip ilgai nesugalvojo atsakymo, nelabai déjo vilčių ir į marčios pažadą.

Išmušė skirtoji valanda. Karalius pasiuntė pašaukti vizirio. Tada viziris nuéjo pas marčią ir tarė:

— Dukra, karalius jau mane šaukiasi. Jeigu žinai teisingą atsakymą į karaliaus klausimą, tai pasakyk man ir išgelbék mano gyvybę; antraip dar šiandien pat nusiris mano galva.

Marti tarė:

— Prašom karaliui pasakyti: užpakaliniame rūmų kieme yra tvenkinys, o prie jo auga didelis medis. Jame gyvena paméklė. Jeigu karalius ten nueis ir pats paméklę paklaus, ji jam įmins šią mīslę.

Viziris persakė karaliui lygiai tuos pačius žodžius, kuriuos buvo girdėjęs iš marčios. Karalius nuéjo sulig vizirio sakymo prie medžio ir ten ištarė savo klausimą. Kažin kur, iš medžio pasigirdo balsas, garsiai skelbias:

— O didysis karaliau! Aš negaliu atsakyti į tavo klausimą. Tačiau jautis, kuris aliejininko Modho namuose suka aliejaus spaustuvą, tau tikrai galés teisingai atsakyti.

Po tokių pamėklės žodžių karalius tekinas nubέgo į aliejininko namus. Išvydės karalių, Modhas kone apalpo. Bet karalius jí nuramino ir malonai taré:

— Girdi, Modhai, tau néra ko nusigasti. Tik atvesk jauti iš aliejaus spaudyklos.

Modhas jauti atvedé, o pats, nesitverdamas baime, paspruko.

Karalius ir jauti to paties paklausé. Jautis nedelsdamas atsaké, o iš akių jam riedėjo ašaros:

— O maharadža, iš tikrujų yra žmogus, kuris gali atsakyti iš tavo klausimą.

— Kas gi jis? — pasiteiravo karalius.

Jautis taré:

— Atidžiai klausyklis, o maharadža! Vienoje šalyje, Karnatoje, gyvena didelis, galingas karalius. Prie jo karalystés sienų ištisą parą budi šimtai sargybinių. Net maža skruzdėlytē nepastebéta negaléty įsmukti į tą šalį. Tačiau karalius nepaprastai gerbia asketus ir atsiskyrélius. Jeigu tu nukeliausi į tą karalystę apsirengęs atsiskyréliu, tenai rasi atsakymą į savo klausimą. Tačiau nebus gana vien tik nueiti į tą karalystę. Klausyklis toliau, maharadža, kas į tavo klausimą atsakys. Pirmoji Karnatos karalienė jau dešimt ménulio ménesių kaip nėščia. Vos tu ją paliesi, ji pagimdys sūnų. Jeigu naujagimi princą jo gimimo akimirką paklausi, tai išgirsi teisingą atsakymą.

Išklausęs jauti, sugrižo karalius į rūmus, apsirengé atsiskyrélio drabužiais ir per dieną ar dvi pasieké Karnatos karalystę. Vos Karnatos karalius užgirdo, kad jo karalystéje pasirodė naujas atsiskyrélis, įsaké po šventuoju figmedžiu paruošti visa, ko reikia jam apsistoti. Atsiskyrélis susikuré šventąją ugnį ir atsisédo ant paaukštinimo melstis. Iš visos karalystés prisirinko daugybę žmonių ir reišké jam pagarbą. Vieni atgréždavo jam savo delnus, kiti, apipulti ligų, grobstę jo kojas ir prasé vaistų. Ir atsiskyrélis išgydė daugelį ligų vien tik su pelenais.

Garsas apie atsiskyréli greit pasklido po visą karalystę. Net ir Karnatos karalius pasirodydavo kas rytas ir kas vakaras užsiberti sau ant galvos dulkių nuo šventojo atsiskyrélio kojų. Praéjo keletas dienų. Bet atsiskyrélis dar nebuvo radęs kelio prie savo tikso.

Tuo tarpu pirmoji Karnatos karalienė kelinta diena guléjo, kankinama skausmų, ir negaléjo pagimdyti. Pas ją buvo susirinkę daug būrėjų

ir gydytojų, bet nė vienas neįstengė jai pagelbėti. Tai išgirdės, atsiskyrėlis tiesiog nebėtvrė džiaugsmu. Jis pasiuntė Karnatos karaliui tokią žinią: „Maharadža! Aš galu tavo pirmąją karalienę kaipmat išvaduoti iš gimdymo skausmų.“ Tada Karnatos karalius tarė:

— Bet apsigalvok, atsiskyréli, jeigu tau nepavyks padėti karalienei, aš liepsiu tave pamauti ant mieto.

Atsiskyrėlis oriai atsakė:

— Gerai, maharadža. Bet tu turési tiksliai vykdyti, ką pasakysiu. Kai įeisiu į karalienės kambarį, nieko daugiau tame, be manes, neturės likti.

Karnatos karalius sutiko su tokia sąlyga, ir beregint prie durų į karalienės kambarį buvo pastatyta sargyba.

Įėjęs į kambarį, atsiskyrėlis užsklendė duris. Ir tą akimirką, kai jis prisilietė karalienės, ji pagimdė puikū kūdikį. Tada atsiskyrėlis pateikė naujagimiui savo klausimą. Ką tik gimus princas atsakė:

— Tai ne mano galioje, o maharadža, atsakyti į tavo klausimą. Bet vizirio marti tau gali duoti tinkamą atsakymą.

Atsiskyrėli labai nustebino tokia žinia; tačiau jis nebedelsė nė valandėlės, atsklendė duris ir tiesiausiu keliu išskubėjo į savo karalystę. Kitoje Karnatos karalystės sienos pusėje karaliaus laukė eiklus žirgas, ir karalius, nė nenusivilkęs atsiskyrėlio drabužių, greitais šuoliais prijojo savo karalystę.

Karalius tučtuoja liepė pašaukti vizirį. Ir tarė jam:

— Aš šen ir ten puldinėjau, bet niekur neradau atsakymo į savo klausimą. Tavo paties marti turi atsakymą žinoti. Atsiusk man ją.

Viziris parskubėjo namo ir tarė marčiai:

— Dukrele, karalius sako, jog tu esi vienintelis žmogus, galis jam atsakyti į tą klausimą.

Marti, girdėdama tokius šešuro žodžius, tarė:

— Paprašyk karalių, kad sušauktų didelę sueigą, ir aš įmisiu karaliaus mīslę.

Taigi rūmuose buvo sušauktas didžiulis susirinkimas. Žmonių suplaukė marios. Jų buvo prilipę ant sienų ir į medžių šakas; visos karalystės gyventojai stebėjo šią sueigą.

Karalius sėdėjo valdovo soste. Ir vizirio marti jau išlipo iš neštvuų ir lėtu žingsniu artinosi į minią. Visi užkandę žadą žiūréjo į ją, laukdami atsakymo.

Labiausiai nekantravo karalius, norėdamas kiek galint greičiau išgirsti tą žinią, ir didžiu balsu sušuko:

— Pasakyk mums, dukra mano, dėl kokios savo dorybės aš igijau šį sostą?

Vizirio marti truputelį paėjo į priekį ir tarė, sudėjusi rankas:

— Atidžiai klausyklis manęs, o maharadža! Gyveno tokis neturtingas brahmanas. Šiame pasaulyje jis teturėjo žmoną, sūnų, dukterį ir žentą. Didžiausiomis pastangomis suelgetaudavo vargšas brahmanas tokį menką truputį, kad iš išmaldo jie tik labai taupydami galėjo pramisti. Atsitiko, kad brahmanas ištisas keturias dienas visai negavo išmaldo. Penktąją dieną jam pavyko išprašyti truputį maisto — ir to trupučio turėjo vi-siem penkiems užtekti,— kai apsilankė nelauktas svečias. Pats nepalietęs valgio, brahmanas savo dalimi pavaišino svečią. Tačiau šiam valgio neužteko. Tada brahmanas tarė žmonai: „Mūsų namuose svečias; prašau, atiduok jam savo dalį.“ Tačiau brahmano žmona tik atsakė ižūliai: „Ak, aš turiau atiduoti? Penkias dienas mes nieko burnoje neturėjome. O kas gi tam svečiui nutiks, jeigu jis išeis ir nevalges?“

Labai nusiminęs, brahmanas paprašė žentą perleisti svečiui savo valgi; bet ir jis atsisakė tai padaryti. Tada brahmanas priėjo prie sūnaus, ir tas, maloniai šypsodamas, atidavė valgi svečiui. Tačiau svečio alkis dar nebuvo numalšintas, ir brahmanas dar turėjo prašyti duktės, kad savo dalį perleistų svečiui. Tačiau duktė, užuot valgi visą atidavusi svečiui, atidavė tiktais pusę. Svečias paėmė tą pusę ir išėjo. Niekas nebeamatė, kur jis pasuko.

Po kelių dienų brahmanas mirė. Netrukus išmirė paeiliui ir visi kitiniai — brahmano žmona, sūnus, duktė ir žentas.

O maharadža! Brahma žmona yra ta paméklė medy prie tvenkinio, o žentas atgimė aliejininko Modho jaučiu. Ano brahma sūnus yra Karnatos karalystės princas, kuriam gimti padėjo tavo prisilietimas. O tu pats, maharadža, esi tas vargšas brahmanas.

Tos paslapties atskleidimas karalių labai pribloškė, ir nuvargusiu balsu jis paklausė:

— Dukra mano, tu papasakojai apie brahmano žmoną, sūnų ir žen-tą; bet iš ką persigimė jo duktė?

Vizirio marti suglaudė delnus, puolė kniūbsčia po karaliaus kojom ir tarė:

— O maharadža! Ta, kuri prieš visą žmonių susirinkimą atskleidė praéjusių dienų įvykius, ta ir yra vargšo brahmano duktė.

Karalius suvirpėjo, išgirdęs tuos žodžius. Visų žmonių akivaizdoje jis tvirtai ją apkabino ir apalpo.

Kiekvienas, kuris tai matė, didžiai stebėjosi.

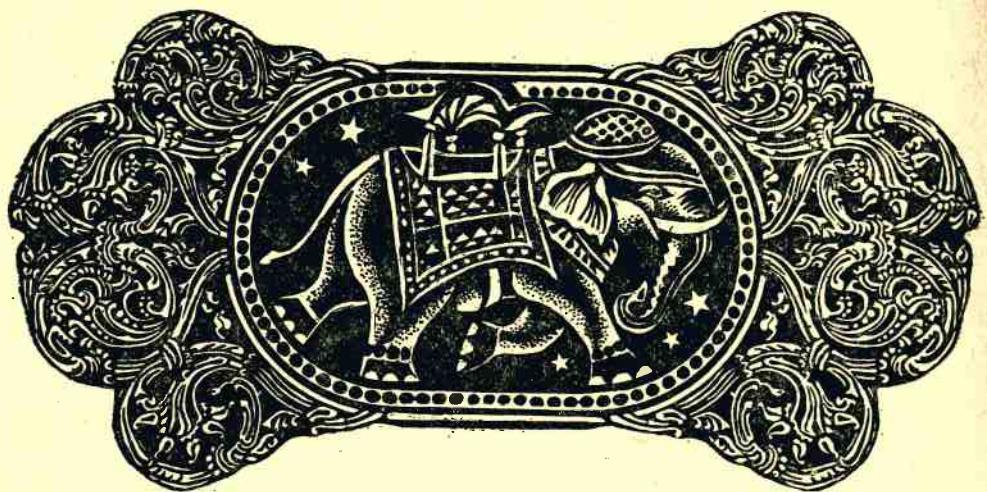
Paskui išsiskirstė visi po namus, širdyse nešdamiesi dékingumą. Nes kiekvienam pasidarė aišku, kad vargšas brahmanas todėl tapo karaliumi, kad turėjo svetingumo dorybę.

Čia jau mano pasakos galas.

Platyn vis keroja pasakų medis.

Ir taip toliau, ir taip toliau.

KARALIUS IR PALI KASTOS MOTERIS

Vienas karalius norėjo apvesdinti savo sūnų. Jis sušaukė išminčius ir liepė dėl to pasitarti. Jie émė vartyti įstatymų knygas, o paskui taré visi kaip vienas:

— Mums baugu jūsų didenybei pranešti, ką sužinojome.

Karalius taré:

— Kodél reikétų bijoti teisybę pasakyti?

Tada jie atsaké:

— Tavo sūnus ves pali kastos * moterį.

Karalius labai nusiminé, tai išgirdęs, ir paklausé, kur ji gyvena, o jie visi atsaké:

— Durbačalo mieste auga didžulis tamarindas, trijų tūkstančių trijų šimtų uolekčių aukščio. Po tuo medžiu ji ir gyvena.

Vos tai sužinojës, princas paliepé tarnui balnoti žirgą ir jam atvesti. Princas sédo ant žirgo ir jojo ieškoti to medžio. Po medžiu pamaté sto-

* P a l i — žemiausioji kasta.

vint trobelę ir émę klausinéti, ar čia ta troba, ar ne. Prijojęs arčiau, pamaté moterį ant slenksčio sédint ir jai šūktelėjo:

— Duok man vandens atsigerti!

Bet jai priéjus, nušoko nuo žirgo, išsitrauké peili, perskrodé jai pilvą ir greit nujojo šalin.

Mergelé émę garsiai šaukti, atskubéjo jos tévas ir paklausé:

— Kas tau perpjové pilvą?

Ji atsaké:

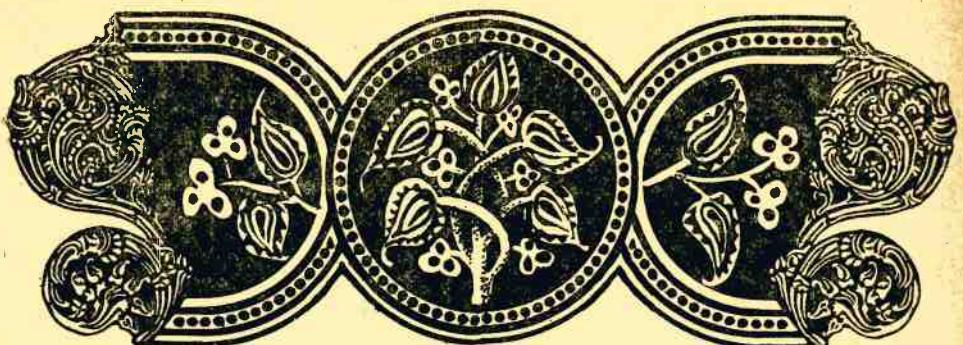
— Atjojo ant žirgo vyriškis ir prašé mane paduoti gerti. Bet kai vandens atnešiau, jis nušoko nuo žirgo ir peiliu perpjové pilvą.

Mergelös tévas nuéjės atsinešé adatą ir vèl jai susiuvo pilvą, o ilgainiui ji ir visai pasveiko. Netrukus numiré tos šalies karalius, ir buvo į laisvę paleistas jo dramblys. Dramblys sutiko tą pali kastos mergele, užsikélé ją ant nugaros ir nunešé į karaliaus rūmus. Ten princas su ja susipažino ir vedé.

Po vestuvių jis suprato, kad tai ta pati pali kastos moteris, kuriai jis buvo perskrodęs pilvą, tik niekas juo netikéjo, kol vieną dieną princemotina pamaté jos randą ir paklausé, kas jai čia buvo. Ji ir papasakojo visą atsitikimą. Tada princas taré:

— Ką dangus yra numatęs, to nebepakeisi.

SEPTYNI BROliai IR SESUO

Vienas karalius turėjo septynias žmonas, iš jų jauniausiąjį užvis labiausiai mylėjo. Užtat kitos labai pavydėjo ir nekentėjauniausiosios.

Atsitiko, kad jauniausioji karalienė laukėsi. Karalius davė jai aukso grandinę ir tarė:

— Mano mylimoji, tu apsijuosk vienu šitos grandinės galu, o kitu apsijuosi aš. Kai tik gims vaikelis, patrauk už grandinės, ir aš tuo pas tave atskubésiu.

Artinosi skirtoji valanda, ir karalienė buvo perkelta į kitą kambarį. Karalius norėjo samdyti pribuvėjas ir slauges savo žmonai, bet pas ji suéjo visos šešios karalienės, ir vyriausioji tarė:

— O karaliau, kodėl tu nori už didelius pinigus samdyti slauges? Jos taip ir nesistengs kaip mes. Patikék mums rūpintis tavo jauniausia žmona!

Karalienės nuéjo pas gimdyvę, o karalius į didžiąjį menę. Sédédamas aukso soste ir klausydamas valdinių skundų, jis pajuto grandinės truktelėjimą. Tuojau metė visus darbus ir skubéjo pas jauniausiąjį žmoną. Bet jéjes į vidų, niekur nematė naujagimio kūdikio. Jis grjžo atgal, vél sušauké posédij ir toliau sprendé bylas. Netrukus pajuto antrą grandinės truktelėjimą ir vél nubégo ten. Dar kartą nusivylęs, grjžo į posédžių menę. Ir trečią kartą trukteléjo grandinė, bet nors jis ir dabar skubéjo žiūréti, nieko geriau nepasiseké kaip anuos kartus. Karalius labai

supyko ir nebesikėlė iš savo vietas, kai grandinė dar keturis kartus ji šaukė.

Jauniausioji karalienė jautė, kad i pasaulį paleido aštuonis vaikelius, ir praše vyriausiąją karalienę, kad jai kūdikelius parodytų. Visos šešios karalienės susitarusios pririnko pelių ir vėžių, parodė motinai ir tarė:

— Ak tu nelaiminga moteriške! Žiūrėk, ką pagimdei!

Vargšė motina pažvelgė į peles ir vėžius ir iš siaubo apalpo. O šitos karalienės atsinešė aštuonis molio puodus, sudėjo į juos aštuonis dailius vaikelius ir pakasė šiukslyne.

Padariusios ši slaptą nedorą darbą, jos iš visų jėgų patraukė už grandinės. Pajutęs tokį stiprų trūktelėjimą, karalius pamanė, jog dabar jau tikrai bus gimeš kūdikis. Skambant muzikai ir dainininkų balsams, jis atsistojo ir nuejo kūdikio žiūrėti. Kai įėjo į vidų, jam buvo parodyti vėžiai ir pelės moliniame ąsotyje.

— Kas gi čia? — paklausė karalius.

Vyriausioji karalienė atsakė:

— Turėtum pats suprasti, mūsų neklausdamas. Čia tie vaikai, kuriuos jauniausioji karalienė pagimdė.

Karalius labai įniršo ant pelių ir vėžių motinos ir ją nuginė į tvarus. Ji nebeteiko karalienės vardo ir turėjo dirbtį gėdingą darbą, kuopti karvių mėšlą ir iš jo daryti paplotėlius kurui.

Nuo tada šešių karalienių gyvenimas pasidarė vien prabanga, džiaugsmai ir juokas. Jos šoko ir dainavo iš laimės. Kam dar galėjo geriau būti negu joms? Gražioji karalienė, stovėjusi joms ant kelio, dabar pasitraukė ir buvo taip nužeminta.

Visi rūmuose džiaugėsi, tik vienas karalius ne. Jis dabar gyveno vienasišas ir liūdnas. Jo mylimoji žmona buvo išvaryta, jis neturėjo vaikų.

Nuo tos dienos, kai buvo nužeminta jauniausioji karalienė, rūmus émė lankytis nelaimę pranašaujantys ženklai. Karaliaus tvartuose émė kristi arkliai ir kiti gyvuliai, nustojo čiulbėjų paukščiai auksiniuose narveliuose. Vaismedžiams nubyréjo vaisiai, o jie patys émė džiūti. Išseko tvenkiniai, nustojo žydėjusios gėlės ir vijokliai. Vieną dieną atėjės pas karalienių sodininkas tarė:

— O didysis karaliau! Aš neberandu sode gélių, nebeturėsime šventykloje ko aukoti. Tos kelios gélės, kurios dar žydi, auga nešvarioje vietoje. Po gražų šviesiai geltoną žiedą ten sukrovė septyni čampako medeliai, ir žydi vienas varpelis.

Karalius tarė:

— Nešk tas gélės į šventykłą, nežiūrėdamas, kokioje vietoje jos auga!

Sodininkas nuéjo gélių skinti. Bet jam prisiartinus, varpelis taré septyniems čampako medeliams:

— Nubuskit, nubuskit, septyni mano broliai!

Sujudéjo septyni čampako žiedai ir paklausė:

— Sesute, kam tu mus šauki?

Varpelis atsakė:

— Karaliaus sodininkas atéjo mūsų skinti ir nešti į šventykłą. Ar leisimės skinami?

Septyni čampako žiedai kaipmat pakilo šimtą uolekčių į dangų, papurtė galveles ir tarė:

— Ne, ne, mes nesileidžiame. Mes kylame šimtą uolekčių aukštyn. Tegul karalius pats ateina, tada leisimės.

Matydamas tokį vaizdą, sodininkas labai nustebos. Be kvapo jis nubėgo pas karalių ir pranešė apie nepaprastą atsitikimą. Nuskubėjo karalius pats į tą vietą. Varpelis vėl émė žadinti čampakus:

— Nubuskit, nubuskit, septyni mano broliai!

Čampakai paklausė:

— Sesute, kam tu mus šauki?

Varpelis atsakė:

— Atéjo karalius. Ar leisitės skinami?

Čampakai tarė:

— Ne, ne, mes nesileidžiame. Mes kylame šimtą uolekčių aukštyn. Tegu ateina vyriausioji karalienė mūsų skinti!

Ir pakilo gélės per šimtą uolekčių.

Karalius didžiai stebėjos, išgirdęs tokį nepaprastą gélių pokalbi. Jis nusiuntė pašaukti vyriausiosios karalienės. Kai ji atéjo gélių skinti, čampakai vėl tarė:

— Ne, ne, mes nesileidžiame. Tegul antroji karalienė ateina mūsų skinti!

Ir vėl pakilo per šimtą uolekčių aukštyn.

Karalienės éjo viena paskui kitą, bet gélés tik vis pakartodavo tą patį. Jos aukštai aukštai pakildavo ir ten tviskéjo nelyginant žvaigždés.

Paskutiné atéjo šeštoji karalienė. Čampakai taré:

— Ne, ne, mes nesileidžiame. Mes kylame aukštyn šimtą uolekčių. Tegul ateina karaliaus vergé, renkanti karviaméšlius, tada ir vien tada leisimés skinami!

Buvo pasiūsti kariai ir sargybiniai atvesti jauniausiosios karalienės. Ji kaip tik buvo pasikabinusi měšlo, ketindama iš jo ploti paplotéli. Tokia ji ir atéjo, su nešvariais skarmalais, měšluotomis rankomis ir kjomis.

Vos ji pasirodė, varpelis taré čampakams:

— Broliai, atéjo karviaméšlių rinkiké. Ar sutiksite, kad ji jus skintų?

— Sutinkame! Iš visos širdies sutinkame! — atsaké gélés.

Ir nusileido visos septynios gélés beveik ligi pat žemës, tik liko žydëti ant stiebelių.

Kai priéjo jauniausioji karaliené su kančios ir ašarų išvagotu veidu, varpelis įsimaišé į čampakų tarpą. Tą patį mirksnį, kai karalienė ištiesé ranką géliu skinti, iš varpilio žiedo išlipo meili mergyté ir užšoko jai ant rankų, sakydama:

— Miela mamyte, kur tu taip ilgai buvai?

Ir čia pat atsirado septyni nepaprasto grožio berniukai šviesiais veidais ir garbanotais plaukais, visi jie puolé prie jauniausiosios karalienės, šaukdami:

— Mama, mama! Pagaliau mes tavęs sulaukémē!

Matydami tokį vaizdą, visi tarytum suakmenéjo. Karalius stovéjo it žaibo trenktas, o šešios karalienės drebéjo iš baimës.

Iš varpilio žiedo išlipusioji mergaité papasakojo tévui, kaip juos vos gimusius karalienės sudéjo į molio puodus ir čia užkasé. Ir dar papasakojo, kaip tos nedoros moterys apgavo karalių, parodžiusios jam vaikų vietoje peles ir véžius.

Karalius pažvelgė švelniu žvilgsniu į vaikų motiną, ir ji dabar, nors ir skarmaluota, atrodé jam vertesnë meilës ir gražesnë negu kada nors anksčiau.

Tada žaibuojančias iš pykčio akis karalius atkreipė į šešias nedorąsias karalienes. Jos atrodė nelyginant juodos bjaurios žmogėdros, minstančios naujagimiais kūdikiais. Jis paliepė iškasti duobę toje pačioje vietoje, kur buvo augusios gélės. I šitą duobę buvo įstumtos šešios nusikaltusios karalienės, duobės dugną prieš tai apmetus dagiais. O paskui dagių primetė ant žudikių ir duobę užvertė moliu. Taip šešios nedoros karalienės gavo teisingą atpildą už savo piktus darbus.

MELAGIŲ ŠALIS

Vienoje tokioje šalyje gyveno pirklys, kuris prekiaudamas buvo susikrovės didelį turtą. O pirklio sūnus tuo tarpu šio verslo visai neišmanė. Prieš mirdamas pirklys mokė savo sūnų būtiniausių dalykų, o labiausiai perspėjo, kad neimtų prekiauti tokiose karalystėse, kuriose viskas yra atvirkšciai. Tuos savo žodžius jis parémė sakydamas, jog ten ir teismas, ir visi išstatymai aukštyn kojom apversti.

Tėvui mirus, sūnus ėmė svarstyti: „Aš tikrai nesuprantu, kodėl man tévas iš visų karalysčių labiausiai draudė Ulat Puraną, kur viskas yra kitaip negu visur, kad jokiu būdu neprekiaučiau. O man tas vardas atrodo ypatingai vilojantis. Būtinai ten nukeliausiu!“

Pirklio sūnus liepė pakrauti keturis laivus gérybėmis ir, pakélus bures, plaukti į tą karalystę, kur viskas yra atvirkšciai.

Varomi palankaus vėjo, pirklio sūnaus laivai greitai plaukė į prie ką. Jie praplaukė daugelį šalių, plaukė plačiomis ir siauromis upėmis ir galiausiai pasiekė karalystę, kurioje viskas kitaip.

Upės krante jie pastebėjo gerviną, ieškantį maisto. Pirklio sūnus nusitaikės iššovė, paukštis klyktelėjo ir griuvo žemén negyvas.

Ten pat buvęs skalbėjas staiga pametė visus savo skalbinius ir puolė bėgti. Nubėgęs tiesiai pas karalių, taip jam pasiskundė:

— Jūsų didenybe! Mano tėvas, pasivertęs gervinu, mane mokė, kaip reikia skalbtį, o tuo tarpu atplaukė iš svetimų kraštų pirklio sūnus su savo laivais ir jį nušovė. Aš maldauju teisingumo iš jūsų didenybės rankų.

Karaliaus įsakymu pirklio sūnus turėjo stoti į teismą. Bet kadangi jis, skalbėjo kaltinamas, nemokėjo gerai pasiteisinti, iš jo buvo atimtas vienas laivas atlyginti už nusizengimą. Šitoje karalystėje, kur viskas buvo kitaip, ir teisėtvarka buvo aukštyn kojom apversta.

Su likusiais trimis laivais pirklio sūnus nuplaukė toliau ir po kelių dienų sustojo didelio miesto prieplaukoje. Daug žmonių sulipo į laivo denį, vieni ko nusipirkti, kiti atvežtuoj lobių pasižiūrėti, o dar kiti vien iš smalsumo. I tą laivą, kuriamė buvo pirklio sūnus, įlipo ir kirpėjas. Kirpėjas priėjo prie jo, žemai nusilenkė ir tarė:

— Aš norėčiau jums barzdą apkirpti, bet žiūrėkite, kad atlyginimu būčiau patenkintas.

Pirklio sūnus pamanė: „Jeigu duosiu jam dvi monetos vietoj priklaušančios vienos, tai ir bus jis patenkintas.“ O kirpėjui tarė:

— Gerai, tegul bus taip. Aš tave patenkinsiu.

Kai kirpėjas baigė savo darbą, pirklio sūnus jam padėjo du aukso pinigėlius. Bet tas nenorėjo imti. Tada pirklio sūnus padidino atlyginimą ligi vienos anos, bet ir jos kirpėjas nepriėmė. Pirklio sūnus pasiūlė net rupiją. O kirpėjas vis nesutiko imti. Galiausiai pirklio sūnus pasiūlė visą šimtą rupijų, tačiau kirpėjas vis nebuvo patenkintas.

Tada nuėjo kirpėjas pas karalių ir apskundė pirklio sūnų. Tas buvo pašauktas stoti prieš teismą. O kad neįstengė kirpėjo patenkinti, iš jo buvo atimtas ir antras laivas, nes tokioje šalyje, kur viskas yra kitaip, ir teisėtvarka būna aukštyn kojom apversta.

Tada pirklio sūnus pagalvojo: „Varge mano! Tik pajutes savo kailiu, imu suprasti, kodėl tévas man draudė į šitą kraštą vykti. Jeigu būčiau paklausęs jo išmintingo patarimo, nebūtų manęs ištikusi tokia nelaimė. Ilgiau nebegaišiu šiame prakeiktame krašte!“

Su dviem dar likusiais laivais pirklio sūnus pasuko namo. Tačiau nebuvo dar toli nuplaukęs, kai pamatė krante moterį ir du vaikus, jie visi jam mojo. Pagautas smalsumo, kas čia galėtų būti, pirklio sūnus liepė išmesti inkarus. Vos tik laivai išmetė inkarus, moteris su abiem berniukais priplaukė mažą valtele ir įlipo į laivą.

Ji tarė pirklio sūnui:

— Tavo tévas mane vedé, kai buvo atvykës į šitą kraštą prekiauti. Aš tavo motina, o štie abu berniukai tavo broliai. Jie turi teisę į pusę tavo tévo palikimo. Užtat jiems priklauso vienas šitų laivų. Būk malonus ir atiduok jį jiems!

Pirklio sūnus žinojo, kad moteris netiesą sako, ir laivo atiduoti nesutiko. Tada moteris nuéjo pas karalių ir apskuskundė. Ir vél turéjo pirklio sūnus stoti į teismą. Jis negaléjo pateikti jokio įrodymo, paneigiančio moters tvirtinimą, kad jo tévas buvo ją vedës. Taip ir ši kartą šalyje, kurioje **viskas** yra kitaip, aukštyn kojom apversta teisétvarka atémé iš jaunikaičio vieną laivą.

Dabar jis mästé: „Jeigu dar ilgiau truksiu šiame krašte, neteksiu ir paskutinio laivo. Nelaiminga toji **valanda**, kai palikau savo tévynę! Dabar aš jau gerai pamokytas!“ Ir jis paliepė jūrininkams iškelti bures ir kuo skubiausiai plaukti namo. Pavakary laivas pasieké didelę prieplauką ir turéjo čia sustoti. Jūrininkai émë virtis valgi, o pirklio sūnus prislëgtas sédéjo šalia, be perstojo galvodamas apie savo nesékmes.

Tuo metu ant denio užlipo vienakis vyras. Priéjës prie pirklio sūnaus, jis taré:

— Aš pasiskolinau iš tavo tévo penkis šimtus rupijų, o užstato palikau vieną akį. Dabar aš tau grąžinu pinigus. O man prašau grąžinti akį!

Šie vienakio žodžiai nustebino pirklio sūnų.

— Ką tu čia kalbi? — sušuko jis.— Kas gi duoda užstato akį! Čia grynas melas!

Supykës išlipo vienakis iš laivo. Jis nuéjo pas karalių ir padavé skundą. Dabar ketvirtą kartą teko pirklio sūnui stoti į teismą. Ir šikart jis nemokéjo atremti apskundusiojo tvirtinimų. Kadangi jis negaléjo nuneigti, jog jo tévas už penkių šimtų rupijų skolą paémé užstato akį, tai turéjo atiduoti ir paskutinį savo laivą.

Netekës visų laivų, pirklio sūnus toliau namo keliamo pésčias. Liūdnas, nusiminës jis vos vilko kojas. Neilgai trukus, atsisédo labai pavargës po figmedžiu ir émë garsiai raudoti dël savo nesékmii. Tuo tarpu pro šalį éjo toks senas žmogus. Jis buvo **vyresnysis** visų apgavikų šitos šalies, kurioje **viskas** yra kitaip. To senio sūnus buvo prieš kelias dienas mirës, o pirklio sūnus jam pasirodë esas be galio panašus į jo

mylimą mirusį sūnų. Matydamas pirklio sūnų raudant, senis pajuto jam gailesti. Jis priėjo prie jaunikaičio ir paklausė, ko taip sielvartauja.

Tada išpasakojo pirklio sūnus viską, kas jam nutiko. O senis taré:

— Nesielvartauk, jaunikaiti. Aš pasirūpinsiu, kad tu visus savo laivus atgautum. Tik eime su manimi į mano namus.

Ir nuėjo pirklio sūnus su senuku, o tas jį gerai primokė, kaip laikytis karaliaus teisme ir kaip atsakyti į kiekvieną prieš jį paduotą skundą. Baigési diena, užėjo naktis. Pirklio sūnus permiegojo senuko namuose.

Kitą rytą patraukė jie abu pas karalių. Ir pirklio sūnus prabilo į jį tokiais žodžiais:

— Iš tolimų kraštų aš atvykau į jūsų didenybės šalį paprekiauti. Bet netekau viso savo turto dėl neteisingo teismo sprendimo. Aš maldauju teisingumo iš jūsų didenybės rankų.

Karalius pažadėjo pirklio sūnui jo reikalą spręsti kitą dieną. O tuo tarpu liepė sušaukti visus, davusius prieš pirklio sūnų skundus.

Kitą rytą stojo senis ir pirklio sūnus prieš teismą. O karalius, sėdėdamas auksiniame soste ant pakylos, pasakė svarstysiąs jaunikaičio bytą. Prie didžiųjų vartų buvo imtas mušti būgnas, taip skelbiant teismo pradžią.

Pirmasis buvo pašauktas skalbėjas. Jėjęs jis atsistojo sudėjęs rankas prieš karalių. Paklaustas, koks jo skundas, atsakė:

— Mano tévas, pasivertęs gervinu, mane mokė skalbimo meno, o jaunikaitis jį nužudė.

Tada pirklio sūnus paklausė karalių:

— Jeigu jūsų didenybės karalystėje kas nors nužudytu mano tévą, ar aš galēčiau to žudiko gyvastį atimti?

— Aišku, galėtum,— atsakė karalius.

Tada pirklio sūnus taré:

— Valdove! Mano tévas vedė laivą, pasivertęs mažyte krevete, o anas gervinas jį prariojo. Užtai aš ir nušoviau gerviną.

Pagalvojęs karalius atsakė:

— Tai tu visai teisėtai pasielgei.

Ir išakė grąžinti pirklio sūnui laivą.

Dabar buvo atšauktas kirpėjas. Jis taré:

— Šitas žmogus prižadėjo už jo barzdos pakirpimą taip man atlyginti, kad būčiau patenkintas. O savo pažado netesėjo.

Vos jis taip pasakė, senis ir pirklio sūnus puolė kirpėjų ir ēmė ji kulti. O mušdami šnekėjo: „Pasakyk, kai jau bus tau gana!“ Vargšui kirpėjui žadą užkando iš netikėtumo. Visas numargintas mėlynėmis, jau net dėl savo gyvos galvos drebédamas, jis šiaip taip išstenėjo:

— Gana, gana, jau patenkintas!

Tada pirklio sūnus tarė karaliui:

— Jūsų didenybė tikriausiai girdėjo, jog šitas kirpėjas sakési esas patenkintas.

Tada karalius paliepė, kad pirklio sūnui būtų grąžintas ir antras laivas.

Paskui prieš teismą stojo moteris su abiem sūnumis. Ji tarė:

— Šito jaunikaičio tévas buvo mane vedęs. Abu šie berniukai yra netikri jo broliai, užtat jie turi teisę gauti pusę jo turimų laivų.

Pirklio sūnus atsakė:

— Kaip tik dėl to aš ir atvykau iš savo tévynės į šitą kraštą. Aš nebegalėjau namie būti viskuo pertekės, kai tuo tarpu mano pamotė ir netikri broliai čia vargą vargsta. Tévas man paliko daug turto ir pinigų. Menka nauda mano netikriems broliams, jei mes pasidalysime šiuos du prastus laivus. Kur kas būtų geriau, jeigu jie drauge keliautų į mano šalį, o aš pasidalyčiau su jais savo turtais.

Karalius tarė:

— Teisingi jo žodžiai. Keliaukite su juo į jo šalį.

Tačiau moteris jokiais būdais nesileido perkalbama ir nesutiko keliauti į pirklio sūnaus namus. Tada karalius įsakė ir trečią laivą grąžinti pirklio sūnui.

Paskutinis pasirodė vienakis. Jis papasakojo skolinėsis iš jaunikaičio tévo penkis šimtus rupijų, o jam palikės užstato vieną aki. Dabar jis norėtų apmokėti skolą, bet juk turi iš pirklio sūnaus ir savo aki atgauti.

Pirklio sūnus jam atsakė:

— Mano tévas pinigus skolino tokiai daugybei žmonių, užstato imdamas aki, kad aš ir dabar dar turiu penkiolika svetimų akių. Aš nedaliesiu pažinti, kuri akis yra šito žmogaus. Bet jeigu jis man duos kitą aki, tai palyginsiu ir surasiu tą, kuri jam priklauso.

Karalius supratingai linkteléjo galva ir taré:

— Tikriausia teisybė!

Tačiau vienakis niekaip nesutiko atiduoti paskutinės akies. Tada karalius įsakė, kad pirklio sūnui būtų sugrąžintas ir ketvirtasis, paskutinis, laivas.

Tai šitokiu būdu šalyje, kurioje viskas kitaip, pasinaudojės aukštyn kojom apversta teisétvarka, pirklio sūnus atgavo savo laivus. Jis labai dosniai atlygino seniui ir parplaukė atgal į tévynę. Tačiau niekad daugiau pirklio sūnus nebekeliavo prekiauti į tokią karalystę, kurioje visas kitaip.

IR GUDRUOLIUI NE VISADA SEKASI

Viename kaime gyveno toks brahmanas, kuris buvo labai linkęs i vi-sokias eibes. Jis sugebėjo nedoru būdu ir pinigų pasiekti. Tačiau kuk-lių jo atsargų neilgam užteko. O tada atėjo liesos dienos brahmanui ir jo šeimai.

Dar keletą dienų jis vargais negalais surūpino vieną kitą kąsnį. Bet paskui, nebegalėdamas žiūrėti į alkaną žmoną ir alkanus vaikus, nu-sprendé sau vienas: „Mano galva tokia pat sumeti kaip ir anksčiau. Kodél gi negaléčiau, jos padedamas, truputį pinigų prasimanyti?“ Kitą rytą labai anksti brahmanas patraukė iš namų. Išėjęs iš kaimo, pasieké pievą. Jau buvo pats vidurdienis, ir nuo kaitrios saulés žéravo visas dangaus skliautas. Brahmanas kenté alkį ir troškuli. Liedamas prakaitą, jis perėjo saulés nutviekištą pievą ir atsidūré turguje. Ten sustojo sal-dumynų krautuvélėje atsipūsti. Krautuvélés šeimininką jis berte apibé-ré visokiausiomis istorijomis apie nepaprastus nuotykius ir nej tikétinlus žygdarbius. Krautuvininkas, pastebéjės, jog diena jau krypsta i antrą pusę, taré brahmanui:

— Dovanok man, pone, turiu nusimaudyti.

Tai pasakės, nuéjo prie upés maudytis, o vietoj savęs krautuvélėje paliko mažą sūnų.

Vos tik krautuvinininkas išėjo, brahmanas pradėjo imti iš lėkščių sal-dumynus, dėtis į burną ir ryti. Krautuvininko sūnus nustebės jį paklausė:

— Pone, ką tai reiškia?

Brahmanas atsakė:

— Ak, tu dar tebesi vaikas. Eik ir pasiklausk tévo!

Berniukas dar pasiteiravo:

— O kuo jūs vardu, pone?

— Mano vardas Varna,— atsakė brahmanas.

Berniukas ir išbėgo klausti tévo. Tuo tarpu brahmanas išlaužė krautuvėlės kasą, paémé iš jos kapšelį su šimtu rupijų ir tvirtai išsirišo į drabužio klostes. O krautuvininkas, išgirdęs, kad varna ryja saldumynus, suriko:

— Tokio begalvio kaip tu aš dar niekad nesu matęs. Bék greitai atgal ir išvyk lauk tą varną!

Kol berniukas sugrižo, brahmanas jau buvo pranykės.

Brahmanas žingsniavo per turgaus kamšatį, paskui per kaimą, paskui dar toliau, kol pasiekė mišką. Jis jau éjo siauru miško takeliu, kai iš tankmés staiga iššoko šernas ir sustojo priešais. Greitai puolė brahmanas už storo medžio, o šernas paskui jį. Bégdamas aplink medį, brahmanas prisivijęs čiupo šerną už uodegos ir laiké iš visų jégų, bûdamas tikras, jog, jei paleis, šernas jį puls. O šernas savo ruožtu bėgo paskui brahmaną, laikantį jį už uodegos.

Taip jiems apie medį vaikantis, brahmanui émė byrėti iš drabužių pinigai. Jau jie buvo nemaža ratų aplink medį apsukę, kai pasigirdo kanopų kaukšéjimas. Pasukęs galvą, brahmanas pamaté kareivį atjojant. Išvydęs tokį retą reginį, kareivis sustabdė arklį ir paklausė brahmaną:

— Kas ten tau nutiko, brahmane? Ką tu čia prasimanai?

Brahmanas atsakė:

— Kas tau rūpi!

— Bet aš noréčiau žinoti,— taré kareivis.

Brahmanas pamané: „Jeigu pasakysiu teisybę, jis dar gali labai supykti.“ Ir truputį pagalvojęs, klastingasis brahmanas taip taré:

— Ak kareivi, tas šernas kasnakt miega po šiuo medžiu. Iš ryto ateinu, nutveriu jį už uodegos, kaip matai, ir, kol taip vaikomés aplink medį, jis man išspjauna pinigų. Per dieną man susidaro po šimtą pen-

kiasdešimt rupijų. Jau dabar šimtą rupijų turiu, o ligi vakaro gausiu dar penkiasdešimt.

— Iš tikrujų? — paklausė kareivis.

Brahmanas jam parodė keletą ant žemės nukritusių monetų ir tarė:

— Tik pasižiūrek! Kitas jau susirinkau ir sumežgiau į savo drabužio kraštą.

Kareivis tarė:

— Imk mano žirgą, o už jį atiduok man šerną! Dabar aš kasdien bėgsiu aplinkui medži, šerną abiem rankomis tvirtai laikydamas.

Brahmanas atsakė:

— Tai negalimas daiktas, kaip aš atiduosiu tokį naudingą šerną!

Kareivis jam tarė:

— Na imk mano žirgą ir pasilaikyk tą šimtą rupijų, kurias jau susirinkai.

Gudrus brahmanas paklausė:

— Tai ką man dabar daryti? Aš gi negaliu jéga su tavimi varžytis. Jeigu nesutiksiu, tu šerną iš manęs piktuoju atimsi. Tai jau eikš čia ir čiupk šerną už uodegos!

Kareivis pririšo žirgą prie kito medžio, čiupo šerną už uodegos ir émė lékti aplink medži, uodegą taip stipriai laikydamas, tartum nuo to priklausytų jo gyvastis. Brahmanas, paleidęs šerną, greit stvérė nuo žemės pinigus ir išsilo i drabuži. Tada nubėgo prie arklio, šoko jam ant nugaros ir dingo iš akių.

Artėjant vakarui, brahmanas prijojo kitą miško kraštą ir sustojo kaimme. Saulė jau buvo nusileidusi, ir brahmanas gavo pastogę vieno tvirtai gyvenančio žmogaus namuose. Šeimininkas brahmaną priémė su pagarba ir labai malonai. Tarnas nuvedė brahmano arklį į pašiūrę ir padavė žolės. Po gausios vakarienės vidurnaktį atsigulė ir brahmanas.

Vos tik namiškiai sumigo, brahmanas išslinko iš savo kambario ir nuėjo į pašiūrę, kur stovėjo jo arklys. Išsiémė iš drabužių pinigus ir pakišo po žole. Tada vėl sugrižo į vidų.

Tų namų šeimininkas anksti keldavosi. Anksti ryta išėjęs į kiemą, jis apvaikščiojo, kaip buvo įpratęs, namus, pažvelgė ir į svečio kambarį. Bet neberado brahmano lovoje; visur jo žvalgydamasis, galiausiai pamatė pašiūrėje po žolę besirausiantį. Pagautas smalsumo, jis paklausė:

— Ką čia veikiate, pone?

— Apruošiu namus,— tarė **brahmanas**.

— Bet kodėl toks gerbiamas svečias turi dirbti tokį prastą darbą?
Mano tarnai išvalys pašiūrė.

Tačiau **brahmanas** nemetė savo darbo. Šeimininkas priėjo arčiau ir didžiai stebédamas pamatė, kad **brahmanas** įnikeš renka monetas.

— Ką čia veiki?— vėl paklausė jis.

Brahmanas apsimetė esąs nusigandęs ir tarė:

— Na, kad jau vis tiek pamatei, pone, tai ir nebeslėpsi nuo tavęs.
Aš kas rytą žolėje randu šimtą rupijų, kurias mano arklys man per nak-

tį dovanoja.

— Iš tikruju! — sušuko šeimininkas.

Brahmanas parodė jam pinigus ir tarė:

— Tai geriausias mano žodžių įrodymas.

Namu šeimininkas pasakė:

— Šito arklio man reikia!

— Nieko nebus, pone,— atsakė **brahmanas**.— Už nieką pasaulyje ne-

siskirsiu su šituo laimės arkliu!

Tačiau šeimininkas nepasidavė:

— Turėk sau tą šimtą rupijų, kur susirinkai. Ir dar du šimtus rupijų
tau duosiu, o tu atiduok man arkli!

Brahmanas atsakė:

— Iš to nieko neišeis.

Šeimininkas pagalvojo: „Jeigu aš jam ir dar daugiau pinigų duo-
čiau, galiausiai vis tiek laimėčiau. Nes, turédamas šitą arkli, per trumpą
laiką labai praturtēsiu. Užtat nedidelis daiktas, jeigu aš jam ir penkis
šimtus pasiūlysiu.“ Taip pasvarstęs, šeimininkas tarė:

— Na gerai, pone, duodu penkis šimtus rupijų. Atiduok man arkli.

Brahmanas atsakė:

— O kas man belieka, jei ne tavo norui nusileisti? Ką gi aš galē-
čiau padaryti, jeigu sumanytum arkli iš manęs jéga atimti? Na, tai duok
pinigus!

Krykšdamas iš džiaugsmo, šeimininkas išbėgo iš pašiūrés ir netru-
kus grižo su penkiais šimtais rupijų ir atidavė jas **brahmanui**. O brah-
manas savo ruožtu dūmė namo kiek tik kojos įkabino, nešdamasis
penkis šimtus rupijų ir tą šimtą, kurį anksčiau turėjo.

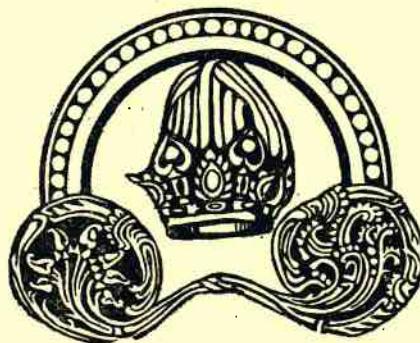
Tuo tarpu krautuvininkas sugrižo nusimaudęs į savo saldumynų krautuvėlę ir pamatė, kad brahmanas pavogės visus jo pinigus. Jis nuéjo pas karalių ir padavė skundą.

Kareivis be atokvėpio bėgo aplink medį, stipriai įsitvérės šernui už uodegos, tačiau nė mažiausias pinigėlis neiškrito iš šerno snukio, o kareivis jau buvo visas permerktas prakaito ir mirtinai nuilsės. Galiausiai jis suprato, jog brahmanas ji apkvailino. Užtat ir jis labai supykės pasiskundė karaliui.

Taip pat ir anų namų šeimininkas, kitą rytą pakėlės žolę, jokių pinigų nerado. Taigi ir jis suprato, kad brahmanas iš jo išviliojo penkis šimtus rupijų. Jis taip pat nuéjo pas karalių ir apskundė brahmaną.

Kitą dieną pasirodė sargybinis ir nuvedė brahmaną pas karalių. Brahmanas buvo pripažintas kaltu ir apgaule įgytą laimikį turėjo atgal grąžinti. Krautuvininkas atgavo savo šimtą rupijų, o anų namų šeimininkas — penkis šimtus.

Be to, brahmanui dar buvo priteista dviejų šimtų rupijų bauda, o tas kareivis, kuris taip nuliso, dėl brahmano kaltės bégdamas aplink medį, dabar galėjo apie tą patį medį vaikyti brahmaną nuo saulės patekėjimo ligi pat laidos, laikydamas ji už ausies.

PRINCAS BALANDIS

Koks gūdus miškas, nejžengiama tankynė! Tame miške gyveno ragana su savo dukteria. Jos duktė buvo jau užaugusi, bet dar netekėjusi. Ragana buvo našlė ir jau tokia sena, jog netrukus galėjo mirti. Taigi dabar jos vienintelis troškimas buvo — ištakinti dukterį už karaliaus.

Savo burtais ragana dukterį padarė gražią, net miškas nušvisdavo, jai einant. O ragana pati dévėjo kaip ir visos senos moterys ir, sédėdama prie savo šiaudais dengtos trobelės, suko galvą, kaip pasigauti vyrų.

Karaliai ir kiti aukšti ponai, princai jodavo į mišką medžioti. Pamatę mergele, atsekdavo paskui ją ligi trobos, o senė ragana iščiulpdavo jų kraują, ir jie mirdavo. Ligi šiolei ji vis nerado karaliaus nei princo, kurio žmona būtų norėjusi matyti savo dukterį.

Vieną dieną pasirodė princas, ir senė jo nebenusmerkė. Ji nusprenindė: „Šitą aš gyvą paliksiu, ir jei neberasiu tinkamesnio jaunikio, už jo išleisiu dukterį ir padarysiu karaliene.“ Taip galvodama, ji apšlakstė princą, pasisėmusi sauja vandens, ir taip tarė:

— Gyvenki miške. Dieną bük medis!
O naktį žmogus. Taip tave užburiu.

*Už miško ribos tenebus tau né jokio takelio!
Eik sau kur nori. Bet sugrižk visada atgal!
Taip pasakė ir žynys Bhanumatis.*

Tą patį mirksnį princas paviroto žydinčiu medžiu.

Tos šalies karalius buvo labai turtingas ir galingas. Dramblių ir žirgų, lobiu ir žmonių, žemiu ir dvaru, viso to jis gausiai turėjo. Galėjai manyti, kad dievai atidarė savo dangiškas skrynias ir jo namus su kaupu pripildė visų gėrybių. Karalienė buvo panaši į deivę Anapurną, Šivo žmoną, o karalaičiai į Kartikėją, Anapurnos sūnų, tuo tarpu karalaitė buvo nelyginant prasiskleidęs lotoso žiedas. Net dievai pavydėjo, matydami karaliaus laimę.

Vieną dieną karalius labai prašmatniai išsirengė į medžioklę, paskui save vėsdamas minią žmonių, dramblių ir žirgų. Išjodinėjės kitus miškus, jis atjojo ir į šitą ir skverbési pro beveik neįžengiamą tankynę. Jis jau nebežinojo, kur jo žmonės, kur drambliai ir žirgai, kur išsklidė visa jo palyda.

Visą dieną jis kaip pašėlės gainiojo tigrus, lokius, šernus ir elnius, o dabar buvo visai nuilsęs. Visas išpiltas prakaito, troškulio deginama krūtine, jis manė tuo pat mirsiąs, jeigu negausiąs nors truputėlio vandens. Kaip be nuovokos jis blaškési tai ten, tai ten, ieškodamas nors lašo vandens, tačiau vandens niekur nebuvo né ženklo. Galiausiai prijojo šiaudais dengtą trobelę, sustojo prie jos ir išvydo senutę, sédinčią ant slenksčio. Jis greit sušuko:

— Kad ir kas būtum, motin, gelbék mane nuo mirties, duok nors truputį vandens!

Sené atsakė:

— Duosiu tau vandens, bet pirma turi padaryti įžadą. Jeigu duodi žodį, kad jি tesési, gausi iš manęs vandens, o kitaip ne.

— Kokio įžado tu nori?

— Aš turiu dukterį. Jeigu ją ves, tai gausi vandens.

Karalius net pašokės suriko:

— Bet juk tai neįmanoma! Aš šitos šalies karalius, turiu ir karalietę, ir vaikų!

— Gerai, aš visa tai žinau. Bet jeigu aš vis tiek sutinku dukterį leisti, žinodama, jog ji bus tik antrininkė, tai ko gi tau nenorėti sutikti? Bet jeigu nesutinki, neduosiu vandens.

Ką gi galėjo karalius daryti, jis alpte alpo iš troškulio. Užtat tik pasakė:

— Na gerai, aš sutinku; o dabar gelbék man gyvybę, duok vandens!

Senė ragana atnešé vandens, karalius atsigérė ir pasijuto tartum iš naujo gimeš. Tą pačią naktį ragana suntuokė karalių su savo dukterimi. Kitą dieną karalius pasiémė senę raganą ir naują savo karalienę ir nusigabeno į rūmus. Viską išklausiusi, kas čia atsitiko, pirmoji karalienė tarė:

— Gerai, maharadža, tu pasielgei teisingai, ir aš džiaugiuosi. Aš nežiūrēsiu į ją kaip į antrininkę, varžovę, ji bus man jaunesnioji sesuo, taip aš ją mylésiu.

Vyresnioji karalienė jaunają taip švelniai myléjo, jog iš tikrujų buvo galima pamanyti jas esant seseris, iš tos pačios motinos glėbio. Ir senei raganai ji rodė tokią pagarbą, tokį atsidavimą, jog galėjai aną laikyti jos tikra motina. Kai žmonės pamatė vyresniosios karalienės taurumą, kiekvienas ją aukštintė aukštino. Motinos, vaikus auklédamos, kélé jiems karalienės pavyzdį:

— *Tu nori kito širdį sau laimeti?
Tai savo širdį atiduok pirmiau kitam.
Jeigu dyglys įsmigs į pėdą kam,
Ištrauk, suémęs savo dantimis.
Tau ašaros tebyra, kai kentės kiti,
Tu džiaukis, kai kitiems švies laimė.
Čia ta dorybė, kurios taip ištroškės
Pasaulis mūsų visas.*

Tačiau negi klauso plėšikas dorybés balso. Ar tokiu būdu raganą palenksi? Senė ragana tik ir galvojo, kaip nužudyti pirmąją karalienę, visus jos vaikus išnaikinti ir paskui savo dukterį padaryti pirmaja. Vieňą naktį, kai pirmoji karalienė kaip visada ramiai miegojo, ką ragana padarė? Ji tyliai atsikėlė, atsistojo šalia karalienės ir émė čiulpti jos

kraują per plaukus. Niekas to nežinojo. Bet pirmoji karalienė kasdien vis labiau menko, galiausiai liko tik oda ir kaulai, o vieną dieną ir nimirė.

Karaliui kilo įtarimas. Jis sau pagalvojo: „Keista! Juk dar visai nedaug laiko praėjo, tik kelios dienos, o ji jokia liga nesirgo, né sielvarto kokio neturėjo. Tačiau nuo tos valandos, kai parsivedžiau jaujaną karalienę ir jos motiną, pirmoji karalienė pradėjo vysti, o dabar stai numirė. Kodėl taip atsitiko? Gal jos abi turi kokios nešvarios galiros? Kas žino — gal jos žmogėdros ar kokios raganos? Pirmoji karalienė jau mirusi, o kaip dabar bent vaikus nuo jų apsaugoti?“

Galvojės galvojės, karalius ir sugalvojo. Kitą dieną tarė senei raganai:

— Motin, man kažin ko negera, tokia apkvaitus galva. Jau seniai nesu medžiojės, norėčiau kelioms dienoms iškilti į medžioklę.

— Puiku, sūnau, čia gerai sumanei, kodėl gi tau nejoti? Medžiok kiek tik tavo širdis geis. Kol aš čia esu, tau nieko nereikia bijoti, aš tavo vaikus ir namus, ir viską žiūrėsiu.

— Tai gerai, motin! — taip tarės, išjojo karalius į medžioklę.

O ką karalius darė, į medžioklę išjojės? Taigi aname tankiamame miške pastatė mažą trobelę, kamarą pilną pritiekė visokio maisto ir slapčiom čia atgabeno dukterį ir abu sūnus. Jis taip nusprendė: „Niekas čia jų nerast, ir jie galės sau be pavojaus augti.“ O pats manė kasdien ateisiaš jų pasižiūrėti. Tik kaip **atseks** kelią per tokią nepereinamą tankynę? Ilgai karalius suko galvą ir vis tiek sugalvojo. Ir ką sugalvojo? Na, pririšo plono siūlo galą prie trobelės langučio, siūlą nuvedė ligi pat rūmų ir kitą jo galą pririšo prie savo miegamojo lango. Niekas to nepastebėjo. Laikydamasis siūlo, karalius dar kartą nuėjo į mišką ir vėl sugrižo.

O ragana galvojo: „Keista! Kur galėjo tie vaikai būti išėję? Jeigu jų nerast, tai ir nenugaluosiu. Tikriausiai karalius bus sumanęs juos kur nors paslépti. Eisiu ieškoti.“ Ir pradėjo ragana po visus kampus ir kertes vaikų dairytis. Taip ieškodama, aptiko siūlą. Dabar jau buvo lengva. Laikydamasi siūlo, ji ir rado trobelę. Ir ką ten pamatė? Aišku, pamatė tris saldžiai miegančius vaikus. Negaišuodama ragana paskė burtažodžius ir pavertė abu berniukus balandžiais:

— Dieną būki balandis, o naktį žmogus,
Dabar jau tu mano valioj.

O dukteriai ji nieko nedarė, nes ji, atėjusi į metus, paliks šiuos namus ir gyvens kitoje šeimoje.

Dabar, kai tik išaušdavo diena, broliai, virtę balandžiais, žaisdavo abu po mišką, o per dieną prisiskraidė, vakare sugriždavo namo ir, atvirtę žmonėmis, miegodavo savo lovose. Rytui išaušus, vėl išskrisdavo. Sesuo negalėdavo jų sulaikyti. Kiauras dienas ji likdavo viena ir verkdavo. Abu broliai balandžiai toli išskrisdavo, ir niekas nežinojo, gal juos kas pasigavo, gal su strėle pašovė, tai jau tada jie niekad nebesugriž! Tokių minčių kamuojama, sesuo nepaliaudavo verkusi.

Vieną dieną taip ir atsитiko! Sutemo vakaras, o abiejų brolių vis nebuvo. Sesuo nebesitvėrė sielvartu ir, garsiai raudodama, išėjo į mišką jų ieškoti. Ir ką ji staiga išvydo? Prieš ją stovėjo dailus princas! Ji pamanė: „Tikriausiai čia akių apgaulė, dvasių ar vaiduoklių, milžinų ar nykštukų, raganų ar žmogėdrų darbas. Iš kur gali princas tokią vėlyvą valandą būti šiame gūdžiame miške?” Ir princesė puolė bėgti. Bet princas sulaikė ją už abiejų rankų ir šypsodamas tarė:

— Nebijok, aš žmogus. Savo burtais ragana mane pavertė medžiu, bet naktį vėl atvirstu žmogumi. Tačiau jos burtai man neleidžia rasti kelio iš miško. Kai prašvis diena, tu čia pamatysi žydinti medį augant. Žinok, kad tas medis tai aš.

Princesė paklausė:

— O kaip būtų galima iš burtų išsivaduoti? Ragana abu mano brolius pavertė balandžiais. O naktį jie žmonės, kaip ir anksčiau buvę. Ką reikėtų padaryti? Argi néra būdo išsigelbėti?

— Na, būdas yra, tik labai sunkus. Toks kūdikis kaip tu,— ar galési viską ištverti?

— Ištversiu! Tik sakyk, ką reikia daryti. Aš ir gyvybę sutinku atiduoti, kad tik pavyktu.

— Na, gyvybės tau nereikės atiduoti, bet šiek tiek narsumo parodyti teks. Jeigu to darbo neįstengsi per naktį atlikti, tai nieko nebus.

— O ką aš turėsiu daryti?

— Ar matai aną tvenkinį? Jame auga žolės apskritais lapais. Jeigu tau pavyks vakare iš vieno sykio pastverti ir nuskinti visą kuokštą tų

lapų, pasiūti iš jų švarkus ir, kol naktis nesibaigusi, apvilkti jais brolius, tada kerai išnyks, ir broliai niekada daugiau nebepavirs balandžiais.

— O tu?

Princas nusišypsojo:

— Aš? Negi reikia ir mane atburti?

— Taip, būtinai. Tu savo patarimu man tiek daug padėjai. O kas savo geradarį pamiršta, tas labai nusideda. Aš noriu tave patį pirmajį išgelbėti.

— Tai nupink iš lapų karūną ir uždék man ant galvos.

Taip tarės, princas nuvedė mergaitę prie tvenkinio ir parodė tas žoles.

Tą vakarą broliai namo parsirado vėlai. Sesuo jiems tarė:

— Rytoj anksčiau sugrįžkit, kol dar nesutemė, antraip gali naujų pavojų atsirasti.

Broliai abu atsakė:

— Paukštinėtojas buvo paspendęs spastus, užtat taip suvėlavome. Bet rytoj neskrisime į tą pusę ir vakare grįsime.

Tada visi trys, broliai ir sesuo, pavakarieniaavo ir atsigulė.

Rytą broliai, pavirtę balandžiais, išskrido, ji paniro į tvenkinį tų žolių, išrovė jų visą kuokštą ir iškilo iš vandens.

Broliai abu pamatė, kad sugrįžusi sesuo mikliai siuva lapus vieną prie kito. Jie émė klausti:

— Ką ten darai, sese?

— Nežiūrėkit į mano pusę, aš neturiu kada šnekéti. Pavalgykit abu vakarienę ir eikit miego.

— Kodėl, sese? Kas atsitiko? Ką tu ten turi?

— Nekalbinkit manęs; jeigu sugaišuosiu, tai viskas bus buvę veltui.

Rytoj rytą viską sužinosite.

Artėjant vidurnakčiui, ragana staiga kažin ką pajuto. Laikydamasi siulo, ji greitai kaip véjas atlékė prie miško trobelés. Pamačiusi, kas čia daroma, labai nusigando ir émė garsiai šaukti:

— *Fui fui fui! Ką čia darai
Iš tų nuodingų lapų?
Didžiausia merga, o protelio mažai,
kur tai matyta?*

*Mesk viską į šalį ir bék su manim —
tévas gi miršta!*

Ir vis tiek čia dar kažką knebinéji, kokia tu beširdė!

— Močiute, jau einu, tik palauk valandėlę!

Taip sakydama, ji baigė karūną ir puolė siūti švarkų.

Kai ragana pamatė, kad karūna jau pasiūta, suprato, jog artėja didžiausias pavojas. Gavęs karūną, medis taps princu, čia negalėjo būti mažiausios abejonės, o jei princesė pasiūs ir švarkus, tai ir abu broliai atvirs žmonémis. Kaip įmanydama ji stengési jai sukliudyti. Tačiau princesė visai nepaisė raganos šnekos, ji tiktai siuvo. Tačiau kai vienas švarkas jau buvo baigtas, artinosi ir nakties pabaiga. Jeigu prasvis dar nepasiuvus antrojo švarko, viskas bus buvę veltui. Užtat su didžiausia skuba mergaitė puolė antrojo švarko siūti. Daug kartų išidūré adata pirštą, varvėjo kraujas, bet jai rūpėjo tik viena: kuo greičiau, kuo greičiau pasiūti švarką.

Ragana vis labiau tūžo. Jau jau ketino ir ant princesės užlieti vandens iš saujos, sakydama burtažodžius. Bet kaip toliau buvo?

Papūgų porelė, tupédama ant šakos netoli trobelės, senu papratimu émė šnekétis, o žydintis medis, dabar atvirtęs į princą, viską girdėjo.

— Pačiute!

— Kas pasidarė?

— Princesei gresia baisus pavojas!

— Kas jai gresia?

— Ragana nori ir ją užburti.

— Ar negalima pašalinti to pavojaus?

— O kaipgi, galima. Jeigu kas palieštų raganą su šaknimi tų žolių, iš kurų princesė švarkus siuva, tada ragana kristų nualpusi.

Princas klausėsi ir viską suprato. Greit nubėgo pas princesę ir, čiupeš stiebą su šaknimi, patrynė raganą — ta ir griuvo be žado.

Jau ir antrasis švarkas kone pasiūtas, trūksta tik rankovių, bet princesė užgirsta žingsnius, pakelia akis ir mato princą prieš ją stovintį! O ragana kniübso ant žemės! Tuo tarpu sukranksi varnos, ima kukuoti gegutę — rytu puséje dangus vos vos pablyškės. Baigėsi laikas. Ką daryti princesei? Nebegalvodata ji atsistojo. Paémė karūną ir uždėjo princui ant galvos, pažadino abu brolius ir užvilko jiems švarkus. Da-

bar rytų dangus visai paraudo, tekėjo saulė. Raganos burtai pranyko, princas nebepavirto medžiu nei abu broliai balandžiais. Tik jaunesnįjį brolio rankos buvo ne tokios kaip visų, prie jų dar buvo priaugę sparnai. Tai matydamas, princesė pravirko, bet brolis ēmė ją guosti:

— Kur daugiau rasi tokį galingą, kad, žmogus būdamas,
padange lakiotų?
Tavo meilė man davė nepaprastą galia,
tai ko gi tu raudī?
Karaliaus sūnus aš esu, tegul dabar būsiu
Princas Balandis; užtat amžinai amžinai
su šia pasaka
žmonių tarpe gyvensiu.

Ragana visai nusilpo. Princas, kuris buvo paverstas medžiu, ir vyresnysis brolis paėmė ją už plaukų ir taip vilko, o Princas Balandis skrido, nešdamas seserį ant nugaros. Taip jie pasiekė karaliaus rūmus ir stojo prieš karalių. Tada anos šalies princas karališkajam teismui išpasakojo visa, kaip buvo, ir praše teisingumo.

Karalius nusprendė raganą ir jos dukterį užkasti duobėje su dagiais. Princesę jis išleido už princo, buvusio medžiu, ir paskyrė jiems pusę karalystės.

Ir sugrįžo į tą karalystę ramybė, ir rūmuose vėl galėjai matyti laimę pranašaujančius ženklus.

Čia baigiasi mano pasaka.

AUDEJAS IR DVASIA

Kartą gyveno audėjas. Jis buvo didelis vargeta, kiek uždirbdavo, tiek pravalydavo. Vieną dieną jis pritrūko net ir malkų skilos ugniai užsikurti. Pati ji išvarė:

— Eik ir parnešk nors kiek malkų iš miško!

Ir nuėjo audėjas į mišką. Čia jis užėjo didžiulį medį ir ketino nusikirsti gerą šaką. O tame medyje gyveno brahmano dvasia. Kai tik ji pajuto, kad jos būstas gali būti apgadintas, taip audėjui tarė:

— Ar girdi, audėjau! Šitame medyje aš gyvenu jau ilgas laikas, ir man čia labai patinka. Kodėl tu nori griauti mano namą? Būk geras, mesk tą ketinimą! Už tai aš išpildysiu du tavo norus. Tik pasakyk man juos.

Tai girdėdamas, audėjas tarė:

— Na gerai, pone; bet leisk pirma man pareiti namo ir pačios pasiklausti. Tada tau ir pasakysiu savo norus.

Taip tarės, audėjas nuėjo šalin. Eidamas sutiko savo bičiulį kirpęją. Tas jam sušuko:

— Sveikas, bičiuli! Kur dabar trauki? Ką esi sumanęs?

Audéjas atsakė:

— Broli, mūsų namuose visai nebeliko malkų, užtat buvau miške jų pasiekti. Bet viename medyje radau brahmano dvasią. Ji man neleido kirsti medžio ir prižadėjo išpildyti du norus, tai aš nebeturēsiu juodų dienų. Dabar einu namo su pačia pasitarti. Bet mielai išklausyčiau, ir ką tu pasakysi. Patark, ko man norėti?

Kirpéjas negaišdamas atsakė:

— Broli, pirmiausia panorék, kad tave padarytų karalium, o antra — kad būciau tavo ministras. Ir tada mudvieju visos dienos bus šviesios.

Tačiau audéjas tarė:

— Pirmiau aš dar pačios pasiklausiu.

Ir baigė eiti ligi namų. Jি pamačiusi, pati suriko:

— O kurgi malkos? Tai kada gi aš galésiu pietus kaisti?

Audéjas supyko ir atsakė:

— Pasisaugok, gerbiamoji ponia, aš greit būsiu karalius, kaip tada?

Jo pati paklausė:

— O kas gi čia dabar? Iš kurgi dabar atsirado pasaulyje tokia karalystė, kuri sugrius, jeigu tu nebūsi jos karalius?

Kirpéjas tuo tarpu atsileido ir tarė:

— Ne, mano miela, visai ne taip. Čia kitoks dalykas: brahmano dvasia nori mane padaryti karalium.

Ir jis viską išpasakojo, ką su dvasia ir su kirpéju buvo kalbėjęs.

Moteris tarė:

— Matai, karaliaus laukia vienas vargas ir rūpesčiai. Neliepk savęs karaliumi daryti! Karalius turi tiek priedermių, o gyvena amžinoje baimėje. Juk jis nuolat turi bijoti, kad kas nepaveržtų iš jo karalystės. Jam reikia ir karui vadovauti, ir nuosprendžius daryti. Tu negalėsi nė kąsnio ramiai nuryti, tiek turėsi visokiausios graužaties. Kur kas būtų geriau, jeigu tu ne to prašytum, o dviejų galvų ir keturių rankų.

Išklausęs tokią pačios šneką, audéjas nusistebėjo:

— Ką čia dabar sumanei? Ką aš veiksiu su keturiomis rankomis ir dviem galvomis?

Pati jam atsakė:

— Tu labai nesumanus. Audeklas, kurį nuaudi šiomis dviem rankomis, teiks mums kasdieninę duoną, o tas, kurį išaus tavo kitos dvi rankos, galėtų mums nešti pinigą, susitaupytume rytojui. Ir nebematytume vargo. Aš tau patarčiau ir atsarginės galvos pasiprašyti, kad galėtum vienu metu matyti ir kas priekyje, ir kas už nugaras dedasi.

Tokia šneka audėjui buvo prie širdies. Jis tarė:

— Tu teisybę sakai. Čia iš tikrujų geras patarimas.

Ir kaipmat patraukė linksmas atgal. Įėjo į mišką, susirado dvasią ir tuoju išrėzė:

— Na gerai, pone! Būkite malonus, padarykite mane su dviem galvomis ir keturiomis rankomis!

Dvasia sutiko patenkinti tą jo norą ir tarė:

— Tegul taip ir bus!

Ir čia pat atsisveikino.

Grįždamas namo, audėjas pajuto turėjus keturias rankas ir dvi galvas. Labai apsidžiaugės, jis paspaudė žingsnį. Tačiau kai priėjo kaimą, žmonės jį palaikė žmogédra ir émė métyti akmenimis. Apibertas tikros akmenų krušos, audėjas griuvo ant žemės ir numirė.

Visą šį laiką audėjo pati laukė vyro kieme prie trobos, norėdama iš tolo pasitikti. Tačiau artėjo vakaras, ir pati išsiruošė vyro ieškoti. Neilgai trukus ir atrado. Jis gulėjo šalia kelio išpampusi pilvu ir su savo keturiomis rankomis ir dviem galvomis atrodė kaip koks žmogédra!

Kiek tik turėdama kvapo, nubėgo moteriškė į mišką ir susirado dvasią. Užgirdusi ją raudant, dvasia paklausė:

— Kas gi tau nutiko?

Audėjo pati atsakė:

— Gerbiamasis, per tavo malonę mano vyras pasidarė panašus į žmogédrą. Jį pamatę, žmonės émė ir užmušė. Būk geras, pagailék manęs ir sugrąžink jam gyvybę, ir kad jis būtų toks kaip anksčiau buvęs.

Pasakiusi tuos žodžius, moteris vėl émė verkti.

Dvasiai jos pagailo, ir ji tarė:

— Na gerai. Eik sau namo. Tavo vyras vėl bus gyvas ir atrodys kaip kad seniau.

Audėjo pati, nusilenkusi dvasiai, grįžo atgal. Dar nepriėjusi namų, sutiko audėją, atgijusį ir atgavusį senąją išvaizdą. Likusį kelio galą jau éjo abu. O audéjas taré savo pačiai:

— Visos šitos bédos per didelį tavo gudrumą! Proga karaliumi pa-sidaryti amžinai pražuvo. Aš ir vél toks pat audéjas, koks buvau li-gi šiol.

NETIKROS SESERYS

Senais senais laikais, kai dar pasaulis buvo jaunas, gyveno toks žmogus, kuris buvo vedęs dvi pačias. O kiekviena jų turėjo po dukterį. Vyresniosios duktė buvo Dukhu, jaunesniosios Sukhu.

Vyras, aišku, labiau myléjo jaunesniają pačią, ir ko tik ji panorėdavo, jis nieko negailėdavo nei jai, nei jos dukteriai. O vyresnioji ir jos duktė buvo tik šiaip pakenčiamos.

Sukhu buvo tinginė, pasipūtėlė ir paniurėlė kaip ir jos motina. O Dukhu tuo tarpu buvo darbštė ir paslaugė, visi ją myléjo, kas tik pažino. Bet savo įmotei, kad ir ką darė, niekaip negalėjo įtikti. Iš jos mergaitė susilaukdavo tik piktų žodžių ir smūgių.

Abi, Sukhu ir jos motina, nekentė Dukhu ir jos motinos ir nieko taip labai nenorėjo, kaip jomis nusikratyti.

Kartą tas žmogus apsirgo, ir nors abi moterys labai juo rūpinosi, jis éjo vis silpnyn, kol vieną dieną numiré. Po jo mirties žmona antrininkė užvaldė visą turtą, o Dukhu ir jos motiną išgimé iš namų. Vargše moteriškė su savo dukterimi susirado apleistą lūšnā ir verpdama užsidirbdavo sau menką kąsnelį.

Vieną dieną prie ratelio sédėjo Dukhu, ir staiga vėjo gūsis nupūtė jos visas vilnas. Ji bėgo paskui kuodeli, bet negalėjo pavyti. Užtat atsisėdusi émė verkti.

— Neverk, Dukhu,— taré vėjas,— eik paskui mane! Aš tiek tau duosiu vilnų, kiek tik norési.

Ir patraukė Dukhu paskui vėją. Netoli dar buvo nuėjusi, kai sutiko karvę.

— Kur taip labai skubi, Dukhu? — paklausė karvė.— Užsuk į mano tvartą ir švariai iškuopk! Tada ir aš tau padésiu, kai prireiks.

Dukhu susirado šluotą ir taip išvalė tvartą, jog jis švietė kaip naujas.

Paskui vėl pasileido paskui vėją, o jis buvo kantriai jos palaukęs. Netrukus Dukhu pribėgo banano medį.

— Kur tu taip greit bėgi? — paklausė medis.— Bük tokia gera ir nudraskyk nuo manęs vijoklius, kad vėl galēčiau atsitiesti! Sunku man dienų dienas stovėti taip susilenkusiam.

— Mielai,— atsakė Dukhu ir émė rauti vijoklius.

— Tu gera mergaitė,— taré medis.— Kada nors aš tau padésiu.

— Aš nieko daugiau nepadariau, kiek būtų ir kiekviena kita mergaitė padariusi,— atsakė Dukhu.— Visai nereikia man už tai atlyginti.

Ji ir vėl émė bėgti paskui vėją, kuris ligi tol kantriai jos laukė.

Toliau Dukhu sutiko arkli.

— Kurgi tu skubi, Dukhu? Bük gera, sustok, nubalnok mane ir išimk žąslus, kad patogiau galēčiau ganytis!

Dukhu padarė ko arklio prašyta. Arklys pažadėjo jai gerai atsidokti.

O tiedu — vėjas ir mergaitė — vėl éjo éjo toliau, kol prieš jų akis iškilo puikūs rūmai, žibantys tviskantys saulėje. Tada vėjas taré:

— Anuose rūmuose gyvena senutė ménulio motina. Eik pas ją, ji tau duos tiek vilnų, kiek tik norési.

Ir paliko ją vieną.

Kuo labiau Dukhu artinosi prie rūmų, tuo didesnė ją émė baimė, nes aplinkui nebuvvo matyti né gyvos dvasios. Valandėlę ji stovėjo prie durų, liūdna ir nusigandusি. Bet, pavargusi nuo ilgo stovėjimo, nedrąsiai žingsniais éjo į rūmus.

Ji éjo iš kambario į kambarį, tačiau ir čia nieko nerado. Tik kai priéjo menę su uždarytomis durimis, už jų išgirdo kažką tykiai burz-giant. Dukhu sustojo ir pasiklausė, o paskui negarsiai pabeldė į duris, tuk tuk tuk.

— Prašom! — atsiliepė malonus balsas iš vidaus. Dukhu atsargiai atidarė duris ir pamatė senutę, šviesią kaip ménulio spindulys, sédincią prie ratelio.

Ji nulenkė galvelę ligi pat gerosios senutės kojų ir taré maloniu balsu:

— Mieloji močiute, senelis vėjas nupūtė šalin visas mano vilnas, man né kiek nebeliko. Jeigu negausiu kitų vilnų, nebegalésiu nieko suverpti, ir mes abi, motina ir aš, turésime gulti nevalgiusios. Miela močiute, ar neduotum man truputėlio vilnų?

— Aš tau duosiu,—atsakė senutė ménulio motina,— kai ką geriau negu vilnos, jeigu pasirodysi to verta esanti. Dabar daryk ką sakysiu. Eik prie ano tvenkinio ir du kartus panerk. Bet įsidémek, trečią kartą nerti negalima, pati sau pakenktum.

Nuėjo Dukhu prie tvenkinio ir pasinérė į vandenį. Kaip keista, ji tapo tokia graži, kad malonu žiūréti! Tada pasinérė ir antrą kartą, ir žiūrékit, iškilo visa tviskančiomis brangenybėmis nusagstyta. Kaip labai ji stebėjosi, save matydamas tokią pasikeitusią! Kažin kur dingo jos senas nudévėtas drabužis, nebebuvو ir stiklo karolių nei žalvarinės ant-kaklės. Dabar ji buvo pasipuošusi dailiausio muslino sariu ir tokia gausybe papuošalų, kad jų svoris ją lenkte lenkė prie žemės. Visa tai pasirodė mergaitei taip nejtikétina, jog ji tarësi sapnuojanti gražų sapnā.

Truputį atsitokėjusi, Dukhu sugrižo pas senutę, o ta jai taré:

— Tu išalkai, vaikeli. Eik į gretimą kambarį ir sočiai pavalgyk, ko ten rasi.

Dukhu padarė kaip liepiama. Ir vėl sugrižo pas ménulio motiną, o senutę jai taré:

— O čia dar šis tas tau, vaikeli.

Taip sakydama, paémė iš kertės tris skryneles ir liepė mergaitei iš-sirinkti labiausiai patinkamą. Ji pasirinko mažiausią skrynelę, atsisveikino su gerąja moteriške ir leidosi namų link.

Grždama sutiko arklį, banano medį ir karvę, ir visi ją gausiai apdovanojo. Arklys davé sparnuotą kumeliuką. Banano medis davé puo-

da, pilną aukso monetą, ir kekė auksinių bananų. O karvė ją apdovanovojo nepaprastu veršeliu, kuris kada tik paprašytas galėjo duoti pieno.

Dukhu padėkojo už visas dovanas, užkélė puodą su aukso monetomis ir bananus ant kumeliuko nugaros ir tėsė toliau kelionę, o veršelis sekė iš paskos.

Motina jau buvo ėmusi baimintis, kad dukters taip ilgai néra. Be atvangoji vaikštinėjo priešais trobelę pirmyn ir atgal; paskui vėl grijo į vidų, kniubo ant žemės ir kniūbsojo kaip viso pasaulio atstumta. Paskui vėl kėlési, klaupė ir meldé dievus, kad jos dukrelė gyva sveika pareitų. Ir staiga užgirdo malonų Dukhu balsą:

— Mama, mamyte, kurgi tu? Ateik, pažiūrék, ką parsinešiau!

Motina išbėgo iš trobelės ir ilgai laikė apkabinusi dukterį, liejama džiaugsmo ašaras.

— Vaike mano, mano brangenybe, mano akių šviesa, kur tu taip ilgai buvai dingusi?

Kalbédama ji užmatė tviskančias brangenybes, aukso monetas ir bananus, pamatė sparnuotą kumeliuką ir veršeli ir taip labai nustebė, kaip dar niekad nebuvo nustebusi. Tada taré rūsciai:

— O kas gi tai? Iš kur tu gavai šituos žibanius papuošalus, šitas aukso monetas ir bananus, šitą kumeliuką ir veršeli? Sakyk!

Ir Dukhu jai viską papasakojo.

— Mama,— taré ji baigdama,— o čia dar kažin kas. Geroji ménulio motina man dar padovanojo tokią skrynelę, štai ji.

Ir parodė motinai skrynelę, kurią jai davė senutė.

Abi, motina ir duktė, né kiek neabejojo, kad ten bus ne kas kita, kaip tik brangakmeniai, perlai ir deimantai. Bet joms skrynelę atidarius, išlipo jaunas išlakus vyras, tvirtas ir dailiai nuaugęs.

— Aš tavo jaunikis,— be niekur nieko pasaké jis mergaitei.

Štai ir vestuvėms pasiruošta, ir nesunku įsivaizduoti, kokios jos buvo prašmatnios, nes Dukhu motina dabar buvo labai turttinga. I vestuves buvo pakviestos ir Sukhu su motina, tik jos neatėjo.

Bet Dukhu motina turėjo auksinę širdį. Netikėta laimė nepadarė jos nei išdidžios, nei išpuikusios. Nors antrininkė taip negražiai buvo susidraugauti.

Vieną dieną ji nuéjo pas antrininkę ir jai tarė:

— Sese, Sukhu man tokia pat duktė, kaip kad tau Dukhu. Būk gera, paimk mergaitei nors kiek papuošalų, kuriuos Dukhu gavo iš mėnulio motinos.

Tačiau ta, išgirdusi šį malonų žodį, susiraukė kaip acto gurkšni nuriusi:

— O, kokia gėda net pagalvoti,— tarė ji tarytum pati sau ir pasi- rémė skruostą kumščiu,— kad tokia suaugusi mergina kaip Dukhu pra- šinėja papuošalų! Ir kur man dėtis iš gėdos?

O paskui atsigréžė į Dukhu motiną ir tarė labai iš aukšto:

— Ne, sese, mano Sukhu nereikia papuošalų. Jei būtų buvusi tokia dievų valia, kad šitas vargšas kūdikis dėvėtų brangenybes ir puikius drabužius, nebūtų mūsų vyras taip be laiko numiręs. Mano Sukhu ir be papuošalų daili. Tiktais visokioms pelėdoms reikia, kad papuošalai ir brangenybės jas padarytų gražesnes!

Nors ir taip pasakiusi, vis tiek ji dar pasistengė išklausti, kaip Dukhu tas brangenybes gavo.

Taip gédingai atstumta, Dukhu motina prislégta širdimi sugrižo na- mo. Vos ji dingo iš jaunosios moteriškės akių, ši tarė pati sau: „Mano žodžiai bus pataikę kur reikia, aš jau beveik tikra, kad ji vieną kitą naktį nebegalės akių sudėti. Tai mane truputėli guodžia. Ateis į mano namus ir man prikiš mano skurdą, netikélė! Palaukit, aš savo dukterį dešimt kartų turtingesnę padarysiu. Pamatysit.“

Tada pasodino savo dukterį prie ratelio verpti darželyje.

— Klausyk, ką pasakysiu, Sukhu, dukrele,— tarė ji,— ir elkis, kaip pamokysiu. Kai vėjas nupūs tau vilnas, garsiai šauk ir nenustok raudoti, kol vėjas palieps sekti paskui jį. Būk maloni visiems, ką tik sutiks pakeliui, o labiausiai tai senai moteriškei, pas kurią vėjas tave nuves. Ir bus, kaip mano sumanya, toliau aš pasikliauju tavo nuovoka.

— Gali puikiausiai manimi pasikliauti, mama,— tarė Sukhu ir pradėjo verpti.— Aš viską padarysiu, kaip sakai.

Sukhu nereikėjo ilgai dirbti, tikrai papūtė vėjas ir nunešė vilnas. Mergaitė émė taip raudoti, jog atrodė, kad jai širdis plyšta.

— Neverk, Sukhu,— tarė vėjas,— eik paskui mane ir gausi tiek vil- nu, kiek tik norési!

Nusišluostė Sukhu ašaras ir nuéjo paskui vėją. Pakeliui sutiko iš eilės karvę, banano medį ir arkli, bet jiems visiems ji buvo atžari.

Kai karvė paprašė išvalyti tvartą, ji tik suraukė nosį ir tarė:

— Ar aš tau tvartą turėčiau kuopti, bjaurus padare? Aš, kuri esu pakviesta pas pačią ménulio motiną?

O medžiui ji taip atšovė:

— Matyt, tu nežinai, su kuo kalbi!

Arkliui ji taip pat tarė šiurkščiai:

— Pats susitvarkyk, kvailas gyvuly! Aš tau ne arklininkė...

Išgirdę tuos žodžius, šie visi trys tik nusijuokė, bet sakyti nieko neatsakė.

Po ilgos kelionės Sukhu pagaliau priéjo ménulio motinos būstą. Kadangi jos kantrybė jau buvo pasibaigusi, tai visai nebeatsiminė motinos pamokymu.

— Ei sene! — riktelėjo Sukhu ménulio motinai.— Nedorėlis vėjas nunešė man visą vilnų! Duok man vilnos, arba į šipilius sulaužau tavo rateli, pati pamatysi!

Tačiau senutė visai nesupyko, liko rami kaip buvusi. Žvelgdama mergaitė tiesiai į veidą, ji tarė maloniu balsu:

— Turėk kantrybės, vaike, ir daryk ką pasakysiu. Aš tau duosiu kai ką geriau negu vilnos, žinoma, jei paklausysi manės. Bet įsidémek, jei tu darysi kitaip, negu paliepsiu, bus tik tau pačiai blogiau. Dabar pasakysiu, ką tau daryti. Eik prie ano tvenkinio ir pasinerk du kartus, bet tik ne daugiau. O paskui, kai jau būsi užkandusi, aš tau duosiu, ko nusipelnei.

Sukhu nuéjo prie tvenkinio, pasinérė ir iškilo tokia graži kaip skasti diena. Paniro dar kartą ir pamatė, kad yra nusagstyta tviskančiomis brangenybėmis. Ją apémė neapsakomas džiaugsmas, ji negalejo atsigérēti savo atspindžiu skaidriame vandenye. O paskui pagalvojo: „Jeigu pasinerčiau dar kartą, tikriausiai dar ką nors gaučiau, ko Dukhu neturi. Vieną kartą dar pasinersiu, neklausydama senės. Man labai aišku, kad ji nenori man nieko daugiau duoti, o tik tiek, kiek davė tai Dukhu, sena šykštuolė!“

Ir Sukhu pasinérė trečią kartą, nekantraudama, ką gera dabar gaus. Tačiau kai išnérė, koks didelis buvo jos nuliūdimas! Visi papuošalai

buvo dingę, jos pačios nosis ištūsus keturių pėdų ilgio, o visas kūnas pilnas pūliuojančių žaizdų.

Sukhu pagavo baisus įtūžis, ir ji, mosuodama kumščiais ir baisiai plūsdamasi, parbėgo pas senutę ménulio motiną.

— Pasižiūrek, sena ragana! — šaukė ji pykčio perverstu balsu, — kokią bjaurią, atstumiančią baidykłę tu iš manęs padarei!

Senutė nužvelgė mergaitę nuo galvos ligi kojų ir atsakė tykiu balsu:

— Atrodo, vaike, tu neklausei mano perspėjimo ir pāsinérei daugiau negu du kartus. Už tokią bjaurią išvaizdą dabar ir dékok pati sau. O aš nebegaliu tau padėti. Kaip pasiklojai, taip išmiegok.

Tada atsinešė iš kertės tris skryneles ir liepė mergaitei išsirinkti, kuri geriausiai patinka.

Sukhu čiupo didžiausiąją ir dingo iš akių.

Kai Sukhu išbėgo paskui vėją, jos motina nekantriai vaikštinėjo po kambarį ir vis žvilgčiojo laukan, ar duktė dar nepareina. Ji taip nekantravo, kad vis sau šnekėjo: „Kiek jau laiko praslinko, kaip mano mieloji dukrelė iškeliavo su vėju? Argi dar ne laikas jai sugrižti? Aš esu tikra, kad ji nebetoli. O, kaip akis paganysiu po visas brangenybes ir kitus gerus dalykus, kurių ji parsineš!”

— Motin! — suskambėjo Sukhu balsas už medžių. Išgirdus pažistamą balsą, suspurdėjo motinos širdis. Ji išpuolė iš trobos ir nubėgo, kiek tik kojos nešė. Bet staiga sustojo, pasibaisėjusi suriko ir neteko žado.

— Kas gi tau pasidarė? — suvaitojo ji, kai jau galėjo prašnekėti. — Ar taip tikrai yra, ar aš sapnuoju baisų sapną?

Sukhu jai viską papasakojo.

— Atsisveikindama senę ragana dar man dovanojo skrynelę, — bausgi pasakoti, pridūrė Sukhu.

Į skrynelę pažvelgus, vėl nušvito viltis moteriškés širdyje. „Gali gi būti, — pamanė ji, — kad senę paskui émė gailėtis, kam taip pasielgė su Sukhu, ir, norédama atitaisyti skriaudą, pridėjo į skrynelę aukso papuošalų, perlų, rubinų ir deimantų. Kas žino?”

Drebančiomis rankomis ji atidarė skrynelę, bet ak, iš jos iššliaužė milžiniška gyvatė, juoda kaip naktis. Ji griebė Sukhu ir prariojo kaip stovėjo, su visais drabužiais ir plaukais. Baisus tą reginį išvydusios motinos riksmas perskrodė orą.

Greit mirė ir pati motina, o neilgai trukus ir Dukhu motina. O Duk-hu ir jos vyras tuo tarpu laimingai gyveno ilgus ilgus metus, susilaukė daug vaikų ir anūkų.

TURINYS

Piemuo ir dangaus mergelė	4
Malanchamala	12
Betelio lapų mergelė	51
Princesė Kalabatė	56
Karalius ir karvių piemuo	71
Naraharidasas	77
Ilgabarzdė	81
Dédé tigras ir sūnénas šakalas	83
Kvailas krokodilas	85
Šakalas mokytojas	87
Varna ir slyvos medis	91
Titas ir karalius	93
Tigras padéjėjas	98
Dukhiranas	104
Kaip buvo surastas sapnas	117
Gudrus valstietis	129
Pušpamaja	132
Septynios nedoros brolienés	138
Pasaulio užgimimas	144
Hašišo valgytojai	148
Kuprota senutė	150
Avinėlis	154
Senutė, kuri mėgo paplēkusius ryžius	157
Šakalas ir krokodilas	160
Valstietis ir tigras	162
Apsimetėlis šventasis	168
Žmogus ir dangaus šokėjos	171
Jama ir brahmanas	174

Princesė Pušpamala	179
Paslaptinges laivelis	201
Nelaiminga nuotaka	206
Kalabatė	213
Princas Kriauklelė	218
Dvasia vario ąsotyje	234
Dvasių kraujo auka	236
Dvasia teisme	239
Dvasių apostotoji	241
Dvi dvasios	244
Kukumata	246
Miegantis miestas	254
Stebuklingas akmuo	259
Maniklas	266
Puodžius ir tigras	275
Ministras ir kvailys	282
Kaip buvo išgelbėta karalystė	286
Karalius ir pali kastos moteris	295
Septyni broliai ir sesuo	298
Melagių šalis	303
Ir gudruoliui ne visada sekasi	309
Princas Balandis	314
Audėjas ir dvasia	322
Netikros seserys	326

VYRESNIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

ИБ № 1782

СПЯЩИЙ ГОРОД Бенгальские народные сказки. Серия «Сказки мира». На литовском языке. Перевела с немецкого Лилия Кудиркене. Иллюстрировала Рамуне Велювена. Издательство «Вага», 232600, Вильнюс, пр. Ленина 50.

MIEGANTIS MIESTAS. Bengalų pasakos. Redaktorė L. Baraišienė. Techn. redaktorė E. Vitkauskienė. Korektoriė L. Greblikienė. Duota rinkti 1980.VII.3. Pasirabdyta spaudai 1980.IX.17. Leidinio Nr. 9922. Formatas 70×90^{1/16}. Popierius spaudos Nr. 2. Sriftas 10 p., „Baltika“. Iškili spauda. 24,6 apsk. sp. l. 19,3 leid. l. Tiražas 30 000 egz. Užsak. Nr. 1596. Kaina 75 kp. „Vagos“ leidykla, 232600, Vilnius, Lenino pr. 50. Spaudė „Vaizdo“ spaustuvė, 232600, Vilnius, Strazdelio 1